

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΓΕΩΠΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΕΡΓ. Διαχείρισης Οικοσυστημάτων και Βιοποικιλότητας

Πτυχιακή Διατριβή:
ΑΠΟΨΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗ
ΝΕΑ ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (Κ.Α.Π.). ΜΕΛΕΤΗ
ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Φοιτήτρια:
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΟΛΩΜΟΥ

Συμβουλευτική Επιτροπή :

Αθ. Σφουγγάρης
Επίκουρος Καθηγητής
(Επιβλέπων)

Στ. Τζώρτζιος
Καθηγητής

Αθ. Μαυρομάτης
Λέκτορας

Βόλος, 2006

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 5756/1
Ημερ. Εισ.: 28-08-2007
Δωρεά: Συγγραφέα
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ – ΦΠΑΠ
2006
ΣΟΛ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για την ολοκλήρωση της παρούσας διατριβής θεωρώ υποχρέωσή μου να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα κ. Αθανάσιο Σφουγγάρη, Επίκουρο Καθηγητή για την ανάθεση του θέματος, την ουσιαστική βοήθειά του στις εργασίες πεδίου και τη συνεχή καθοδήγησή του σε όλες τις φάσεις της διατριβής. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Καθηγητή κ. Στ. Τζώρτζιο για τις συμβουλές και υποδείξεις του για την αρτιότερη δομή της διατριβής, καθώς και τον Λέκτορα κ. Αθ. Μαυρομάτη για την πολύτιμη βοήθειά του και τις υποδείξεις του.

Την κ. Όλ. Χριστοπούλου καθηγήτρια, για τη βοήθειά της κατά τη διεξαγωγή των εργασιών της διατριβής καθώς και τον Βασίλειο Γεωργούδη και Θεόδωρο Τσιλιγιάννη.

Ευχαριστίες επίσης οφείλω:

Στους φορείς της Διεύθυνσης Γεωργίας, για την πρόθυμη παραχώρηση των απαραίτητων στοιχείων.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τις φίλες μου, Βασιλική Αθανασούλη, Βασιλική Καλφούντζου, Μαρία Μούτσιου, Αλίνα Παβέλη, Σταυρούλα Τσόγια και την οικογένειά μου για την βοήθειά τους στη συλλογή των στοιχείων, την κατανόηση και την ηθική τους συμπαράσταση.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
1. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	
1.1. Ο πολυλειτουργικός ρόλος της γεωργίας.....	6
1.2. Η Ευρωπαϊκή Γεωργία.....	8
1.2.1. Τύποι Ευρωπαϊκής Γεωργίας.....	10
1.2.2. Κοινή Γεωργική Πολιτική	11
1.2.3. Στόχοι της κοινής Αγροτικής Πολιτικής	12
1.2.4. Κοινή Αγροτική Πολιτική και διεύρυνση της Ε.Ε.....	13
1.2.5. Μελλοντικές προοπτικές	14
1.3. Η Ελληνική Γεωργία (διαχρονική εξέλιξη).....	15
1.3.1. Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί.....	16
1.3.2. Οι μεγάλες προκλήσεις.....	16
1.3.3. Διεθνείς και Ευρωπαϊκές τάσεις και Πολιτικές.....	17
1.3.4. Οικονομικές εξελίξεις.....	19
1.4. Η Ελληνική Γεωργία στα πλαίσια της ΚΑΠ.....	20
1.4.1. Στρατηγική για τη Γεωργία και την Ύπαιθρο σε μια Εποχή Μεγάλων Αλλαγών	22
1.4.2. Βασικοί στόχοι μεταρρύθμισης.....	24
1.4.3. Μεταρρυθμίσεις Ελληνικού ενδιαφέροντος.....	26
1.5. Η Κοινή Αγροτική Πολιτική: Εξέλιξη – Αναθεωρήσεις και Προοπτικές.....	27
1.5.1. Οι στόχοι της ΚΑΠ.....	27
1.5.2. Εξέλιξη και λειτουργία της ΚΑΠ.....	29
1.6. Η Τελευταία Μεταρρύθμιση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και η Εφαρμογή.....	39
1.6.1. Το γενικό πλαίσιο	39
1.6.2. Η Νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική.....	40
2. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	52

3. ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	52
3.1. Νομός Κορινθίας.....	52
3.2. Επιλογή των Δήμων της έρευνας.....	54
3.2.1. Δήμος Τενέας.....	54
3.2.2. Δήμος Στυμφαλία.....	55
3.2.3. Δήμος Σαρωνικού	56
3.2.4. Δήμος Ξυλοκάστρου.....	56
4. ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	58
4.1. Δημοσκόπηση.....	58
4.1.1. Δειγματοληψία.....	62
4.1.2. Ερωτηματολόγιο.....	62
4.1.3. Συμπλήρωση ερωτηματολογίων.....	62
5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.....	63
6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	127
7. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	130
8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	133
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	136

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ελληνική γεωργία και η ύπαιθρος, γενικότερα, έχουν τεράστια οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική αξία. Στην ύπαιθρο ζει ο μισός περίπου πληθυσμός της χώρας, ενώ σ'αυτή την ύπαιθρο ανήκει περισσότερο από το 85% της έκτασης της χώρας. Η γεωργική δραστηριότητα υπήρξε ανέκαθεν η «ατμομηχανή» της οικονομίας της υπαίθρου, αν και τα τελευταία χρόνια η γεωργική οικονομία έχει παραχωρήσει την πρωτοκαθεδρία της στον τριτογενή τομέα, σε πολλές περιοχές της υπαίθρου. Η ελληνική ύπαιθρος περιλαμβάνει, περιοχές εξαιρετικού φυσικού κάλλους με τεράστια οικολογική αξία και αποτελεί τη βάση για έναν από τους σημαντικότερους τομείς οικονομικής δραστηριότητας της χώρας, τον τουρισμό (<http> 1).

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η γεωργία και γενικότερα ο αγροτικός τομέας αποτελεί για τη χώρα μας, τόσο από κοινωνική, όσο και από οικονομική πλευρά εξαιρετικά σημαντικό παράγοντα.

Η συγκράτηση του πληθυσμού στην περιφέρεια και ειδικότερα σε μειονεκτικές περιοχές της χώρας δίνει περαιτέρω βαρύτητα στο σημαντικό ρόλο της γεωργίας για τη διατήρηση της οικονομικής και κοινωνικής δομής της χώρας. Ειδικότερα, σημειώνεται ότι η γεωργία συνεισφέρει με 7,5% περίπου στο Α.Ε.Π. και απασχολεί το 18% περίπου του εργατικού δυναμικού, ενώ, σύμφωνα με τα στοιχεία του Μητρώου Αγροτών, το ποσοστό των κατά κύριο επάγγελμα αγροτών ανέρχεται στο 11% του εργατικού δυναμικού.

Οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις είναι μικρού μεγέθους (το μέσο μέγεθος γεωργικής εκμετάλλευσης υπολογίζεται σε 4,3 εκτάρια, όταν το αντίστοιχο στην Ε.Ε. είναι 16,4 εκτάρια) και αριθμητικά πάρα πολλές (περίπου 820.000). Απ' αυτές, με βάση τα κριτήρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μόνο οι 500.000 περίπου μπορούν να χαρακτηρισθούν ως επαγγελματικές, ενώ οι υπόλοιπες δεν είναι αποτελεσματικές και δεν επιδέχονται βελτίωση. Η μικρή έκταση την οποία έχουν οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις στη χώρα μας αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα σε κάθε προσπάθεια βελτίωσης της αποδοτικότητας. Λόγω του μικρού μεγέθους της γεωργικής εκμετάλλευσης και της μεγάλης ηλικίας των γεωργών, οι χαμηλού ύψους ετήσιες επενδύσεις που πραγματοποιούνται για τη βελτίωση της εκμετάλλευσης, του μηχανολογικού εξοπλισμού, του φυτικού και ζωικού κεφαλαίου και των εγγείων βελτιώσεων είναι ανεπαρκείς. Αποτέλεσμα αυτού είναι διαχρονικά η αποεπένδυση της ελληνικής γεωργίας, με αρνητικές συνέπειες στο επίπεδο παραγωγής, ποιότητας των προϊόντων, στο ύψος εξαγωγών κ.λπ.

Οι κλιματολογικές συνθήκες της χώρας μας ευνοούν την καλλιέργεια των ονομαζόμενων μεσογειακών προϊόντων (ελαιόλαδο, βαμβάκι, καπνός, σταφίδα κ.λπ.), ενώ σημειώνεται ότι καλλιεργείται μόνο το 30% της συνολικής της επιφάνειας. Οι πεδινές καλλιέργειες σε περιοχές όπως είναι η Θεσσαλία βασίζονται στα δημητριακά, τα ζαχαρότευτλα και το βαμβάκι. Ο ανταγωνισμός για τα προϊόντα αυτά, τόσο στην Ε.Ε., όσο και εκτός αυτής, είναι οξύτατος, οι ενισχύσεις μειώνονται διαχρονικά και σε συνδυασμό με το μικρό μέγεθος των ελληνικών καλλιεργειών αυτές καθίστανται αναποτελεσματικές. Παράλληλα, σημειώνεται ότι είναι αρκετά δύσκολη η διαφοροποίηση των καλλιεργειών και η παραγωγή προϊόντων περισσότερο ανταγωνιστικών. Οι ορεινές καλλιέργειες βασίζονται κυρίως στην ελαιοπαραγωγή, την αμπελοργία και την παραγωγή καπνού. Θα πρέπει πάντως να αναφέρουμε την πολύ καλή ποιότητα των παραγόμενων δημητριακών (καλαμποκιού και σκληρού σίτου) και βάμβακος, καθώς και τις ικανοποιητικές αποδόσεις που επιτυγχάνονται ανά στρέμμα. Σημειώνεται ότι κατά την περίοδο 1989-1994 η χώρα μας παρουσίαζε στο εμπορικό ισοζύγιο αγροτικών προϊόντων με την Ε.Ε. έλλειμμα, ενώ χάρις στις εισπράξεις από την Κοινή Αγροτική Πολιτική (Κ.Α.Π.), οι οποίες κυμαίνονταν μεταξύ 9% και 23% της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας στον αγροτικό τομέα, το ισοζύγιο εμφανίσθηκε τελικά θετικό (Παπαγιαννάκης 1999).

1. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

1.1. Ο ΠΟΛΥΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Η ανασυγκρότηση της γεωργίας είναι αναγκαία και θα πρέπει να αναζητηθεί σε μια διεύρυνση των λειτουργιών που η κοινωνία εκχωρεί στη γεωργία. Η γεωργία θα πρέπει να καλύπτει οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές λειτουργίες. Η παραγωγή τροφών και πρώτων υλών με προορισμό τη διατροφή παραμένει πρωταρχικό καθήκον. Οι αγρότες δεν θα μπορούν να εκπληρώνουν διαρκώς αυτό το ρόλο, αν δεν ενδιαφερθούν για τη διατήρηση και την ανανέωση των φυσικών πόρων από τους οποίους εξαρτάται άμεσα η εργασία τους. Επίσης, η ανάπτυξη αγροτικής δραστηριότητας εξαρτάται από την ποιότητα και την πυκνότητα του κοινωνικού ιστού εντός του οποίου ζουν οι αγρότες. Δεν θα υπάρξει αειφόρος γεωργία σε έναν έρημο αγροτικό χώρο. Οι αγρότες μπορούν να συμβάλλουν στη διατήρηση και την αναζωογόνησή του χάρη στις συλλογικές υπηρεσίες που θα παρέχουν. Η γεωργία ταυτόχρονα θα πρέπει να απαντά στις ανάγκες της κοινωνίας. Έτσι, θα πρέπει να καλύπτει τις διατροφικές ανάγκες των καταναλωτών που απαιτούν όλο και υψηλότερο βαθμό γεύσης και επίπεδο υγιεινής για την τροφή τους. Θα πρέπει επίσης να καλύπτει τις ανάγκες για αγαθά και υπηρεσίες, όσον αφορά στο πλαίσιο ζωής, το τοπίο και τη διαχείριση του αγροτικού χώρου, αλλά και τις ανάγκες που αφορούν την ποιότητα και την ποικιλία του φυσικού περιβάλλοντος (βιοποικιλότητα). Τέλος, θα πρέπει να έχει μια κοινωνική διάσταση βασισμένη στην απασχόληση (<http> 2).

Η ανασυγκρότηση αυτή της γεωργίας ανοίγει διεξόδους για προϊόντα συνδεδεμένα με τη διαχείριση του χώρου, επιτρέποντας στη γεωργική εκμετάλλευση να καλύψει ταυτόχρονα τη διατροφική αποστολή της και την αποστολή διαχείρισης του χώρου. Αυτό μπορεί να γίνει με την παραγωγή προϊόντων ποιότητας, Η έννοια της ποιότητας κερδίζει συνεχώς έδαφος στην αγροτική παραγωγή με την υιοθέτηση μεθόδων που εξασφαλίζουν την ποιότητα, όπως η αποδοχή "συγκεκριμένων υποχρεώσεων" και

ελέγχων με τη χρήση σημάτων ποιότητας, ονομασίας προέλευσης, βιολογικών προϊόντων κ.λπ. Με τη διαδικασία αυτή φέρεται προς πώληση η εσωτερική ποιότητα του προϊόντος, όπως τα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά, το χρώμα, αλλά επίσης σε πολλές περιπτώσεις και μια εξωτερική ποιότητα συνδεδεμένη με στοιχεία που βρίσκονται έξω από το ίδιο το προϊόν. Αγοράζουμε ένα τέτοιο προϊόν, όχι μόνο γιατί είναι καλό, αλλά γιατί προετοιμάστηκε με μια ορισμένη μέθοδο, σ' ένα ορισμένο τόπο κ.λπ., ανεξαρτήτως από την εσωτερική του ποιότητα. Αυτός ο τύπος ποιότητας συνδέεται συχνά μ' ένα τόπο, όπως συμβαίνει με τις ονομασίες ελεγχόμενης ποιότητας και γεωγραφικής ένδειξης, που αφορούν κυρίως τα κρασιά και τα τυριά. Μπορεί επίσης να συνδέεται με μια οικολογική λειτουργία της γεωργίας, όπως η εκτροφή μιας τοπικής, ανθεκτικής και χαμηλής παραγωγικότητας φυλής βοοειδών στα υγρά λιβάδια κοντά σ' ένα υγρότοπο.

Ο αγροτουρισμός είναι μια άλλη δραστηριότητα στενά συνδεδεμένη με τον αγροτικό χώρο. Η αγορά του αγροτο-τουρισμού έχει ακόμη πολλά περιθώρια ανάπτυξης. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων αντιστοιχεί μόνο στη δραστηριότητα διαμονής, ενώ οι άλλες δραστηριότητες υποδοχής, συμμετοχής σε δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα, διατροφής, αναψυχής δεν έχουν ακόμη αναπτυχθεί. Υπάρχουν, ασφαλώς, ευκαιρίες για τους αγρότες σ' αυτό τον τομέα, αν και δεν είναι οι μόνοι που ενδιαφέρονται για την αξιοποίησή του, καθώς άλλοι που διαμένουν στον αγροτικό χώρο και διαθέτουν οικήματα ή δυνατότητες αναψυχής προς αξιοποίηση παρεμβαίνουν ανταγωνιστικά (Παπαδόπουλος, 2004).

Το ζήτημα της ανταμοιβής των αγροτών για ένα ρόλο "κηπουρών της φύσης" αναφέρεται συχνά και προκαλεί ζωνχές αντιδράσεις, ένθεν και ένθεν, χωρίς να υπάρχουν ξεκάθαρες ιδέες για τους πιθανούς τρόπους εφαρμογής τέτοιων επιχειρήσεων. Η γεωργία παράγει ταυτόχρονα εμπορικά αγαθά (είδη διατροφής και είδη χωρίς διατροφική αξία) και αγαθά μη εμπορικά για την ώρα (τοπία, αγροτικό χώρο, περιβάλλον). Μέχρι σήμερα οι αγρότες παρείχαν δωρεάν περιβαλλοντικές υπηρεσίες, ενώ από εδώ και στο εξής υποστηρίζεται ότι θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η αξία των υπηρεσιών αυτών και να προωθηθούν συμβολιακές σχέσεις ανάμεσα σ' αυτούς που εκφράζουν τη ζήτηση και τους αγρότες που εκχωρούν τις υπηρεσίες. Στην κατηγορία αυτών των υπηρεσιών ανήκουν η διατήρηση του πλαισίου ζωής, η ανανέωση των πόρων και η διατήρηση των παραγωγικών δυνατοτήτων. Η πιο προφανής περίπτωση παροχής υπηρεσιών αφορά στην προστασία του περιβάλλοντος έναντι σημαντικών φυσικών κινδύνων, όπως φωτιές, διαβρώσεις, κατολισθήσεις. Η

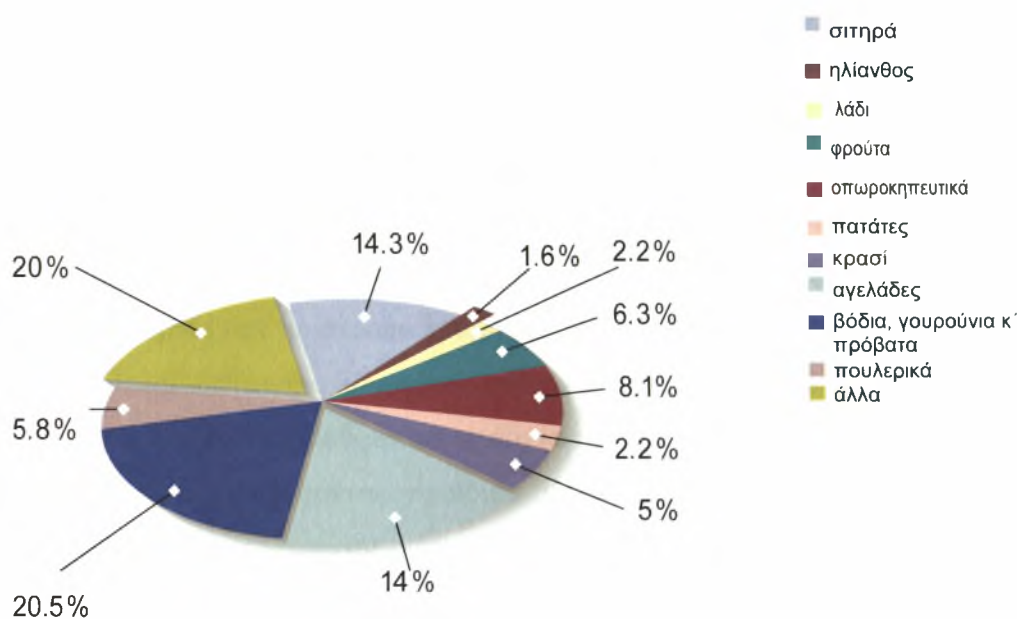
πρόληψη αυτών των κινδύνων από τη γεωργία θα μπορούσε να γίνει με τη σύναψη συμβολαίων που θα εκμισθώνουν, είτε τη διατήρηση της αγροτικής δραστηριότητας είτε τις αλλαγές στο σύστημα παραγωγής (υιοθέτηση εκτατικών συστημάτων με βόσκηση, εφαρμογή αμειψισπορών για να αριστοποιηθεί η κάλυψη του εδάφους κ.λπ.). Η παροχή υπηρεσιών από τους αγρότες για τη διατήρηση των αγροτικών τοπίων αφορά κυρίως δραστηριότητες επηρεασμού της εξέλιξής τους, αν και προηγουμένως θα πρέπει να επιλυθούν πολλά προβλήματα και προϋποθέσεις για να καταστεί πρακτικά επιχειρησιακή αυτή η δραστηριότητα (Φωτόπουλος, 2005)

1.2. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

Πριν από πολλά χρόνια (μεταξύ 1880 και 1910) η οικονομία της Ευρώπης κατείχε την πρώτη θέση στον κόσμο. Όμως, μετά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο και την άνοδο της αμερικανικής οικονομίας, η ευρωπαϊκή έρχεται σε δεύτερη θέση. Ιδιαίτερα αισθητή ήταν η πτώση της οικονομίας στο διάστημα του μεσοπολέμου και στα πρώτα χρόνια μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Σήμερα, η οικονομία της Ευρώπης βασίζεται τόσο πάνω στη γεωργία, όσο και στη βιομηχανία. Λιγότερα από 7 εκατομμύρια άτομα έχουν πλήρη απασχόληση στη γεωργία, τη δασοκομία και την αλιεία. Ο αριθμός των γεωργών τείνει να μειωθεί γιατί συνεχίζονται πρόοδοι στη γεωργία που επιτρέπουν να παράγονται όλο και περισσότερα γεωργικά προϊόντα με λιγότερα εργατικά χέρια.

Η Ελλάδα είναι η χώρα στην οποία το τμήμα του ενεργού πληθυσμού που απασχολείται στη γεωργία είναι το μεγαλύτερο (17% των θέσεων εργασίας). Στην Πορτογαλία, οι γεωργοί, οι φυτοκόμοι, οι δασικοί υπάλληλοι και οι ψαράδες αποτελούν μια ομάδα που αντιπροσωπεύει το 13% του ενεργού πληθυσμού. Στις μεγάλες γεωργικές χώρες, όπως το Βέλγιο, τη Δανία και τη Γαλλία, οι γεωργοί, οι φυτοκόμοι, οι δασικοί υπάλληλοι και οι ψαράδες δεν αντιπροσωπεύουν παρά μόνο το 2 έως 5% του συνολικού ενεργού πληθυσμού (Παράρτημα II). Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει σήμερα 7,3 εκατομμύρια γεωργικές εκμεταλλεύσεις, ενώ αυτές ξεπερνούσαν τα 9 εκατομμύρια το 1980: αυτή η μείωση, η οποία δεν είναι πρόσφατη, είναι κοινή σε όλες τις χώρες της Ευρώπης. Το μέγεθος αυτών των μονάδων παραγωγής είναι κατά πολύ ανόμοιο (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Νέων Γεωργών, 2002). Αν προσθέσουμε τις επιφάνειες των κτημάτων που χρησιμοποιούνται από την γεωργία και εκείνες που

καλύπτονται με δάση, διαπιστώνουμε ότι το σύνολο αντιπροσωπεύει πάνω από το 80% της επικράτειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (δηλαδή 3,2 εκατομμύρια km² στα 4 εκατομμύρια km² συνολικά). Η γεωγραφία και το κλίμα (Παράρτημα Ι) επιτρέπουν στην Ευρώπη να παράγει σχεδόν όλα τα γεωργικά προϊόντα. Στη γεωργική παραγωγή (Σχήμα 1.1) σημαντική θέση κατέχει το σιτάρι, η σίκαλη, το κριθάρι, η βρώμη, ενώ η ποσότητα του καλαμποκιού και του ρυζιού είναι κάπως περιορισμένη. Σημαντική είναι και η καλλιέργεια της πατάτας, των ζαχαρότευτλων, του καπνού, του ηλιόσπορου, του βαμβακιού, του λαδιού και των εσπεριδοειδών. Τα δάση δίνουν μεγάλες ποσότητες ξυλείας, κυτταρίνης και χαρτοπολτού (The Common Agricultural Policy, 2004)

Πηγή: European Commission

Σχήμα 1.1. Κύρια Ευρωπαϊκά αγροτικά προϊόντα (% κατανομή προϊόντος για εκτίμηση- 2002)

Σημαντική είναι ακόμη και η κτηνοτροφική παραγωγή που βασίζεται κυρίως στην εκτροφή των βοοειδών και των χοίρων, ενώ στις βαλκανικές χώρες βασίζεται κυρίως στην εκτροφή των αιγοπροβάτων. Χαρακτηριστικό της γεωργικής παραγωγής για

μερικές από τις ευρωπαϊκές περιοχές είναι η μεγάλη απόδοση που έρχεται ως αποτέλεσμα της εφαρμογής των ορθολογιστικών συστημάτων, της χρησιμοποίησης μηχανικών μέσων και χημικών λιπασμάτων. Γενικά η ευρωπαϊκή γεωργία μπορεί να χαρακτηριστεί ως η πιο προχωρημένη στον κόσμο ([http 4](#)).

1.2.1. ΤΥΠΟΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

- Η εντατική γεωργία είναι η πλέον διαδεδομένη στην Ε.Ε., περιλαμβάνουσα εκμεταλλεύσεις των οποίων η βιωσιμότητα εξαρτάται από υψηλές παραγωγές, συνήθως επιδοτούμενες. Με δομικά χαρακτηριστικά τη μεγέθυνση, την εξειδίκευση και τις ομοιότυπες παραγωγικές πρακτικές, αυτά τα γεωργικά συστήματα δεν ευνοούν την επιβίωση των παραδοσιακών, τοπικά προσαρμοσμένων, γεωργικών συστημάτων, έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και, μονοπωλώντας σχεδόν τους πόρους της Κ.Α.Π., συμβάλλουν στον οικονομικο-κοινωνικά άδικο χαρακτήρα της τελευταίας.
- Η γεωργία των ποιοτικών προϊόντων είναι λιγότερο διαδεδομένη. Παρ' ότι η βιωσιμότητά της εξαρτάται από το ύψος της παραγωγής, οι καλύτερες τιμές που απολαμβάνουν τα προϊόντα της στην αγορά μετριάζουν αυτή την εξάρτηση. Παράγοντας προϊόντα με «ονομασία προέλευσης», αυτός ο τύπος γεωργίας, αν και εξειδικεύεται, εμφανίζει ποικιλομορφία παραγωγικών πρακτικών συνδεόμενων με τα προϊόντα και τις τοπικές συνθήκες. Από την άλλη, καθώς εξαρτάται από τις ειδικές απαιτήσεις των καταναλωτών, είναι πιο ευαίσθητος έναντι του περιβάλλοντος, αν και όχι πάντα, όπως, για παράδειγμα, συμβαίνει στην αμπελοκαλλιέργεια για την παραγωγή κρασιών.
- Η μικρής κλίμακας γεωργία της πολυδραστηριότητας, προσδιοριζόμενη από την ανεπαρκή ποσότητα και ποιότητα προϊόντος, εξαρτάται, ως προς τη βιωσιμότητά της, από τα συμπληρωματικά εξωγεωργικά εισοδήματα όσων την ασκούν. Με μεγάλη διαφοροποίηση γεωργικών συστημάτων, απαντάται σε περιοχές χαμηλού δυναμικού γεωργικής ανάπτυξης, π.χ. βουνά, αλλά κάποτε και σε τοπία υψηλής ποιότητας, με δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης. Επιβιώνοντας στο περιθώριο των, μέχρι χθες,

κύριων κατευθύνσεων της Κ.Α.Π., αυτή η μορφή γεωργίας αν και καλύπτει περίπου το 48% της γεωργικής γης της Ε.Ε., έρχεται σήμερα στην επικαιρότητα χάρις στις περιφερειακές πολιτικές της Ε.Ε., τους πόρους των διαρθρωτικών ταμείων και όπως θα δούμε στη συνέχεια, τα Συνοδευτικά Μέτρα της αναθεώρησης του 1992 (Roux και Mitchell 1995).

Έχοντας υπόψη αυτή την τριπλή εικόνα της ευρωπαϊκής γεωργίας, μετά από 30 χρόνια Κ.Α.Π., είναι δυνατόν, πρώτον, να κατανοηθεί καλύτερα η φιλοσοφία της αναθεώρησης του 1992 και, δεύτερον, τα προσωρινά επιτεύγματα αλλά και οι περιορισμοί της. Καρδιά της αναθεώρησης είναι η αντιμετώπιση της υπερπαραγωγής της ευρωπαϊκής γεωργίας (Λουλούδης και Μπεόπουλος, 1994)

1.2.2. Η ΚΟΙΝΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ζούμε σε έναν ευρωπαϊκό χώρο στον οποίο τα εμπορεύματα και τα ζώα μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση εναρμόνισε τις νομοθεσίες μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών. Έχουν προσδιοριστεί οι κανόνες παραγωγής προκειμένου να είναι εγγυημένη η ποιότητα των προϊόντων για τους καταναλωτές. Η Ευρωπαϊκή Ένωση συνεχίζει τις προσπάθειές της προκειμένου να μπορεί να εγγυηθεί την προέλευση των γεωργικών προϊόντων και να διασφαλίσει καλύτερα την προστασία των καταναλωτών .

Τα κράτη της Ευρώπης των 6 (Κοινή Αγορά) αποφάσισαν να δημιουργήσουν μια Κοινή Γεωργική πολιτική (την ΚΓΠ). Η ΚΓΠ είχε ήδη προβλεφθεί από τη Συνθήκη της Ρώμης, το 1957, και έχει οργανωθεί από το 1962. Βοήθησε πάρα πολύ τους γεωργούς να εκσυγχρονίσουν τις εκμεταλλεύσεις τους και να αυξήσουν το βιοτικό επίπεδό τους. Οι αποφάσεις που λήφθηκαν στις Βρυξέλλες είναι πολύ σημαντικές για κάθε γεωργό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ποιότητα των τροφίμων, που παράγονται στην Ευρώπη, επηρεάζει τον καθένα μας, όπως βεβαίως, και η διαχείριση της Ευρωπαϊκής υπαίθρου. Η Αγροτική Πολιτική υπήρξε, από τη δεκαετία του '50, ο ακρογωνιαίος λίθος της Ευρωπαϊκής Πολιτικής.

Η ΚΑΠ κατά την μεταπολεμική περίοδο, έδωσε τη δυνατότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση να καταπολεμήσει την έλλειψη τροφίμων και να βελτιώσει την παραγωγικότητα της ευρωπαϊκής γεωργίας. Οι στόχοι αυτοί επετεύχθησαν, η ΚΑΠ όμως, έχει οδηγήσει από τότε σε υπερπαραγωγή γεωργικών προϊόντων. Οι συνεχείς αναπροσαρμογές της ΚΑΠ έχουν μειώσει την εξωτερική βοήθεια και αυξήσει το άμεσο εισόδημα των αγροτών, αλλά η περαιτέρω μεταρρύθμισή της είναι ακόμη αναγκαία, θέτοντας νέες προτεραιότητες, όπως η αγροτική ανάπτυξη, τα ασφαλή τρόφιμα και η προστασία του φυσικού τοπίου ((Battinger R. And Parot C.J., 2002).

1.2.3. ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Οι στόχοι της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής ήταν:

- **Να αυξήσει την παραγωγή** για να εξασφαλιστούν η διατροφή των Ευρωπαίων και να βελτιωθούν οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Εκείνη την εποχή, αποτελούσε προτεραιότητα διότι τα 6 κράτη της Κοινής Αγοράς εισήγαγαν το 20% των προϊόντων που κατανάλωναν, με αποτέλεσμα να εξαρτώνται πάρα πολύ από χώρες εκτός Κοινής Αγοράς.
- **Να εγγυηθεί αξιοπρεπή εισοδήματα στους γεωργούς.** Ο αριθμός των γεωργών ήταν πολύ υψηλός, αλλά παρήγαγαν λίγο και τα εισοδηματά τους ήταν χαμηλά. Για να μπορέσει να εγγυηθεί στους γεωργούς ένα ελάχιστο εισόδημα, έπρεπε να στηρίζονται οι τιμές ορισμένων προϊόντων.

- **Να ελέγχει τις αυξήσεις και τις μειώσεις των τιμών των ανταλλαγμένων προϊόντων.** Αυτή η πολιτική απέβλεπε στο να καθορίσει κάθε προϊόν όμοιες και εγγυημένες τιμές στα κράτη μέλη. Αυτοί οι κοινοί κανόνες του παιχνιδιού ενοποίησαν την αγορά και έδωσαν στους γεωργούς τις ίδιες ευκαιρίες να εξάγουν τα προϊόντα τους μέσα στην Ένωση ή στις άλλες χώρες.

Η επίτευξη αυτών των στόχων είναι δύσκολη γιατί το μέγεθος των εκμεταλλεύσεων και οι καιρικές συνθήκες είναι διαφορετικές από τη μια περιοχή στην άλλη. Ανάλογα με τη φύση και την περιοχή των παραγωγών, οι ίδιες αποφάσεις δεν δημιουργούν τα ίδια αποτελέσματα, δεδομένου ότι στηρίζονται με τον ίδιο τρόπο προϊόντα που δεν παράχθηκαν κάτω από τις ίδιες συνθήκες και που, συνεπώς, δεν έχουν το ίδιο κόστος. Για το λόγο αυτό υπάρχουν άμεσες βοήθειες για τους γεωργούς των περιοχών στις οποίες επικρατούν δύσκολες συνθήκες (κλίματος, ανάγλυφου κ.λπ.) ([http 5](http://5)).

1.2.4. ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΗΣ Ε.Ε.

Η διεύρυνση της Ένωσης βρισκόταν σε καλό δρόμο. Οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης είχαν αρχίσει επίσημα με δώδεκα υποψήφιες χώρες. Η προσχώρηση των χωρών της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ) ήταν σημαντική από γενικότερη οικονομική άποψη. Όσον αφορά τη γεωργία, η διεύρυνση αναμενόταν να διπλασιάσει το απασχολούμενο στη γεωργία εργατικό δυναμικό, καθώς και την αρόσιμη έκταση της Ε.Ε., και να προσθέσει περισσότερους από 100 εκατομμύρια καταναλωτές τροφίμων στην εσωτερική αγορά. Είναι αξιοσημείωτο ότι η Ε.Ε. ήταν ήδη για πολλές υποψήφιες χώρες ο πιο σημαντικός εμπορικός εταίρος όσον αφορά το εμπόριο γεωργικών προϊόντων.

Από την άλλη η διεύρυνση προσέφερε σημαντικές ευκαιρίες στις υποψήφιες χώρες και τις βοήθησε να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά το δυναμικό γεωργικής παραγωγής που διέθεταν. Ωστόσο οι υποψήφιες χώρες έπρεπε να συνεχίσουν τις προσπάθειες τους για να φθάσουν σε αυτό το σημείο. Η γεωργία στις υποψήφιες χώρες παρουσίαζε πολλές ανεπάρκειες και απαιτούσε ουσιαστική αναδιάρθρωση και

εκσυγχρονισμό. Η Ε.Ε. είχε ενισχύσει τις δραστηριότητες για την υποστήριξη της διαδικασίας αναδιάρθρωσης στις υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης και, μεταξύ άλλων μέτρων, είχε εισαγάγει διάφορα προενταξιακά μέσα. Το μέσο παροχής προενταξιακής ενίσχυσης στο γεωργικό τομέα είναι το SAPARD (Ειδικό Πρόγραμμα Ένταξης για τη Γεωργία και την Ανάπτυξη της Υπαίθρου), που αναπτύσσεται στο πλαίσιο της «Ατζέντας 2000». Το SAPARD, που σχεδιάστηκε για να βοηθήσει τις υποψήφιες χώρες της ΧΚΑΕ στην αγροτική τους ανάπτυξη, διαθέτει ετήσιο προϋπολογισμό 520 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2000-06. Οι στόχοι του προγράμματος ήταν:

- να θεσπίσει κοινοτικό πλαίσιο για την υποστήριξη της βιώσιμης γεωργίας και ανάπτυξης της υπαίθρου στις υποψήφιες χώρες κατά την προενταξιακή περίοδο
- να επιλύσει τα προβλήματα που επηρεάζουν τη μακροχρόνια προσαρμογή του τομέα της γεωργίας και των περιοχών της υπαίθρου
- να συμβάλλει στην εφαρμογή του κοινοτικού κεντημένου σε θέματα γεωργικής πολιτικής και συναφών πολιτικών.

Η προσαρμογή των γεωργικών πολιτικών στις υποψήφιες χώρες αποτέλεσε πολύπλοκο εγχείρημα, αλλά η συνεχιζόμενη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ, στο πλαίσιο της <<Ατζέντα 2000>>, διευκόλυνε τη διαδικασία.

1.2.5. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η κοινή αγροτική πολιτική είναι ο μεγαλύτερος, ο πιο αμφιλεγόμενος από όλους τους τομείς πολιτικής της Ένωσης και αυτός που διαθέτει το μεγαλύτερο προϋπολογισμό. Η Ε.Ε. έχει στον τομέα της αγροτικής πολιτικής μεγαλύτερη εξουσία από αυτή που διαθέτει σε οποιοδήποτε άλλο τομέα πολιτικής και έχει εκδώσει όσον αφορά τη γεωργία περισσότερα νομοθετικά κείμενα από αυτά που έχει εγκρίνει για οποιαδήποτε άλλη πολιτική. Η μελλοντική προοπτική για τον τομέα της γεωργίας στην Ε.Ε. εξαρτάται από την ικανότητά του να επωφεληθεί από τις ευκαιρίες που παρέχονται τα τελευταία χρόνια στο εσωτερικό της Ε.Ε. και σε παγκόσμιο επίπεδο. Η ΚΑΠ έχει ήδη σημειώσει μεγάλη πρόοδο και έχει τώρα πολλές δυνατότητες να γίνει ένα πραγματικά ευρωπαϊκό μοντέλο για τη γεωργία του 21ου αιώνα ([http 6](http://6)).

1.3. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ (ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ)

Πολλοί άνθρωποι εντός και εκτός Ελλάδας τα τελευταία 50 χρόνια βλέπουν ότι το μέλλον της Ελλάδος είναι ο τομέας της γεωργίας. Η προσέγγιση αυτή λαμβάνει υπόψη τα γεωκλιματολογικά πλεονεκτήματα της χώρας, χωρίς όμως να παρουσιάζει μία ολοκληρωμένη πρόταση που θα λάμβανε υπόψη όλες τις παραμέτρους που θα ξεκινούσαν από την παραγωγική διαδικασία και θα κατέληγαν στον καταναλωτή, Έλληνα και Ευρωπαίο. Όλες οι πρωτοβουλίες σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο ήταν αποσπασματικές, πρόχειρες και προσωπικές. Υπήρξαν επιτυχίες, αλλά ήταν μακράν πίσω των δυνατοτήτων της χώρας. Οι δράσεις αδρανοποιούνταν όταν αποχωρούσαν τα άτομα που την ξεκίνησαν. Βασικό στοιχείο της κατάστασης αυτής, ήταν η μη ύπαρξη πολιτικής για τη γεωργία.

Ο προσανατολισμός στον τομέα μόνο της παραγωγής έφερε μεν την αυτάρκεια (1935 – 1952) αλλά το βασικό χαρακτηριστικό ήταν η παραγωγή “χύδην”. Έτσι το εσωτερικό εμπόριο έμεινε «Τουρκικών προδιαγραφών» και οι εξαγωγές στηρίχθηκαν

σε αγορές «Ανατολικού τύπου». Ποτέ δεν κατακτήσαμε το ράφι των πολιτισμένων αγορών. Ένας σοβαρός λόγος ήταν ότι η χώρα δεν «μαθήτευσε» στο βιομηχανικό μοντέλο, ενώ παρουσιάζει την ίδια υστέρηση στο μεταβιομηχανικό μοντέλο.

Χρονολογικά η εξέλιξη της Ελληνικής Γεωργίας έχει ως εξής:

1900 – 1950: Παγκόσμια προσαρμογή λόγω της εκμηχάνισης. Στην Ελλάδα μερική προσαρμογή έγινε την περίοδο 1935 - 1952.

1950-1980: Παγκόσμια προσαρμογή σε συνθήκες της εξωτερικής αγοράς, που είχε ως χαρακτηριστικό την πλεονασματική συμπεριφορά των αγροτικών προϊόντων. Στην Ελλάδα συνέβαινε το αντίθετο. Αποδομήθηκαν και οι μηχανισμοί ακόμα που κατακτήθηκαν την προηγούμενη 20ετία, αντί να επανασχεδιασθούν με όρους αγοράς.

1980 - 2002: Παγκόσμια προσαρμογή σε εξέλιξη, προς τις συνθήκες παγκοσμιοποιημένης αγοράς, με χαρακτηριστικά τη χρήση των νέων τεχνολογιών - ρομποτικής – βιοτεχνολογίας – ηλεκτρονικού εμπορίου και logistics. Στην Ελλάδα, η

προσαρμογή αυτή αντιμετωπίζεται ως κρίση, με αποτέλεσμα τον προσανατολισμό σε ενισχυτικές πολιτικές των ξεπερασμένων ήδη μεθόδων και διαδικασιών με επιδοτήσεις και κατασπατάληση πόρων. (<http> 7).

1.3.1. ΟΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Το 1932 αρχίζει η ίδρυση και συγκρότηση των Αγροτικών Συνεταιρισμών. Έγινε από τα «πάνω», γι' αυτό τα χαρακτηριστικά τους ήταν αυτά των Δημοσίων Υπηρεσιών. Όμως, λόγω της ύπαρξης συγκεκριμένου σχεδίου, δηλ. «αυτάρκεια», οι συνεταιρισμοί τα κατάφεραν. Όταν το όραμα από «αυτάρκεια» έπρεπε να γίνει «ράφι και ποιότητα» πολλοί προτίμησαν να κλείσουν.

1.3.2. ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Κατά τις τελευταίες δύο-τρεις δεκαετίες, η ελληνική ύπαιθρος έχει εισέλθει σε μία περίοδο μεγάλων αλλαγών και ανακατατάξεων, που απαιτούν ριζικές διαρθρωτικές προσαρμογές. Φυσικά, ολόκληρη τη μεταπολεμική περίοδο η ελληνική ύπαιθρος αποτέλεσε πεδίο οικονομικών και κοινωνικών αλλαγών. Όμως, από τις αρχές της δεκαετίας του '80, το μεταπολεμικό μοντέλο λειτουργίας και ανάπτυξης της υπαίθρου έχει δεχθεί μία σειρά σοβαρών πιέσεων, οι οποίες επιτάχυναν το ρυθμό των αλλαγών στην οικονομία και στην κοινωνία της υπαίθρου. Οι μεγάλες δυνάμεις που προκαλούν αυτές τις βαθιές και ραγδαίες αλλαγές δεν περιορίζονται μόνο στα εθνικά σύνορα της χώρας μας. Πολλές και ισχυρές δυνάμεις της αλλαγής έχουν, όχι μόνο ευρωπαϊκό αλλά και παγκόσμιο χαρακτήρα και κατά συνέπεια, δεν μπορούν να ελεγχθούν μόνο από τις ντόπιες πολιτικές και οικονομικές δυνάμεις, αν η Ελλάδα επιθυμεί να είναι μία ανοικτή οικονομία και κοινωνία και να παίρνει ενεργό μέρος στο ευρωπαϊκό και το παγκόσμιο οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό, και τεχνολογικό γίγνεσθαι (Μπρακατσούλας, 2003).

1.3.3. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Παγκοσμιοποίηση

Γίνεται λόγος για Παγκοσμιοποίηση της Γεωργίας από το 1995, όταν άρχισαν να μπαίνουν σε εφαρμογή οι συμφωνίες για τα γεωργικά προϊόντα από τον Διεθνή Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ). Η Ε.Ε. αντιμετωπίζεται από την ΠΟΕ ως ενιαία Αγορά. Έτσι, η ευρωπαϊκή, άρα και η ελληνική γεωργία, έπρεπε να προσαρμοστεί στις συνθήκες του Ελεύθερου Εμπορίου. Αυτό σημαίνει ότι τα γεωργικά προϊόντα τυχαίνουν της ίδιας μεταχείρισης απ' τα κράτη, ανεξάρτητα απ' τη χώρα παραγωγής και τη χώρα προορισμού τους. Κάθε είδος προστατευτισμού (δασμοί, επιδοτήσεις, ρυθμίσεις κ.λπ.) απ' τα κράτη, πρέπει σταδιακά να αρθούν. Για να μπορεί να ισχύει κάποιο μέτρο, πρέπει να ισχύει παντού για τα ομοειδή προϊόντα, ώστε να μην υπάρχει “αθέμιτος” ανταγωνισμός. Έτσι η φυτική και ζωική παραγωγή σε κάθε χώρα θα πρέπει να στραφεί σε προϊόντα, που απ' τον τρόπο παραγωγής τους θα μπορούν, από άποψη τιμών, να είναι ανταγωνίσιμα διεθνώς.

Οι αγρότες λοιπόν σε κάθε χώρα, άρα και στην Ελλάδα, θα πρέπει να παράγουν βασικά για την διεθνοποιημένη αγορά και όχι για να ικανοποιούν τις ντόπιες ανάγκες. Τις συνθήκες της παγκοσμιοποιημένης αγοράς όμως, τις καθορίζουν οι μεγάλες εταιρίες (αγρο-πολυεθνικές και οι αλυσίδες τροφίμων του λιανικού εμπορίου).

Ο ρόλος του αγρότη περιορίζεται σ' αυτόν του παραγωγού “πρώτων υλών” διατροφής για αυτές τις εταιρίες. Στην καλύτερη περίπτωση, όσοι έχουν τα κεφάλαια, την υποδομή, την τεχνογνωσία και την πληροφόρηση για τις συνθήκες στην παγκοσμιοποιημένη αγορά, μετατρέπονται σε επιχειρηματίες του αγροτικού τομέα. Είναι όμως μικρή μερίδα. Οι μικροί αγρότες “τελειώνουν” και εγκαταλείπουν τα χωράφια, οι μεγάλοι “σκλαβώνονται” με δεσμευτικά συμβόλαια, αφού η διαπραγματευτική τους δύναμη είναι μειωμένη ([http 8](http://8)).

Απελευθέρωση του Εμπορίου:

Ο όγκος συναλλαγών στο διεθνές εμπόριο προβλέπεται να αυξηθεί ακόμα περισσότερο στο μέλλον. Οι διαπραγματεύσεις στα πλαίσια του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) είναι βέβαιο ότι θα οδηγήσουν σε ακόμα μεγαλύτερη απελευθέρωση του εμπορίου, συμπεριλαμβανομένου του εμπορίου αγροτικών προϊόντων και τροφίμων, γεγονός που θα οδηγήσει ακόμα περισσότερο σε ανταγωνιστικές πιέσεις προς τους Έλληνες αγρότες και τους παρασκευαστές και εμπόρους τροφίμων και ποτών. Ως αποτέλεσμα αυτών των εξελίξεων, ο ελληνικός αγροδιατροφικός τομέας καλείται να πάρει στρατηγικές αποφάσεις για το πώς και με ποια προϊόντα θα αντεπεξέλθει στον διεθνή ανταγωνισμό. Σε αυτό το πλαίσιο, η κοινωνία της υπαίθρου θα πρέπει, επίσης, να επαναξιολογήσει τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα, καθώς επίσης και τα πολιτισμικά και τα περιβαλλοντικά στοιχεία του ενεργητικού της που θα της επιτρέψουν να ανταγωνιστεί αποτελεσματικά σε περιφερειακό επίπεδο.

Αναθεωρήσεις της Πολιτικής της ΕΕ για την Γεωργία και την Ύπαιθρο

Η αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) στο πλαίσιο της Agenda 2000 συνεχίστηκε προς την ίδια κατεύθυνση που είχε ξεκινήσει η Αναθεώρηση MacSharry, στα μέσα της δεκαετίας του '80 μειώνοντας τις επιδοτήσεις που συνέβαλαν στην στήριξη των τιμών και των αγορών και αντισταθμίζοντας την τυχόν απώλεια εισοδήματος των παραγωγών μέσω ενός συστήματος άμεσων εισοδηματικών ενισχύσεων. Οι αναθεωρήσεις αυτές δημιούργησαν τον νέο Διαρθρωτικό Κανονισμό, τον επονομαζόμενο «Δεύτερο Πυλώνα» της ΚΑΠ, ο οποίος ενσωμάτωσε από κοινού μέτρα για τη διαχείριση και προστασία του περιβάλλοντος και μέτρα ανάπτυξης της υπαίθρου, σε Εθνικά Προγράμματα Ανάπτυξης της Υπαιθρου. Η Agenda 2000 παραχώρησε επίσης σημαντικές εξουσίες διαχείρισης της ΚΑΠ στις εθνικές κυβερνήσεις. Η διαδικασία αναθεώρησης της ΚΑΠ προβλέπεται να συνεχιστεί προς την ίδια κατεύθυνση, όπως δείχνουν οι πρώτες προτάσεις της Επιτροπής που υποβλήθηκαν στα πλαίσια της Ενδιάμεσης Ανασκόπησης της ΚΑΠ (2002) ([http 9](http://9)).

1.3.4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Η Ραγδαία Ανάπτυξη του Τριτογενή Τομέα της Οικονομίας

Η θεαματική αύξηση της παραγωγικότητας και η μετάβαση από το μοντέλο της παραγωγικής οικονομίας στο μοντέλο της καταναλωτικής κοινωνίας έχει οδηγήσει στη συνεχή αύξηση της απασχόλησης και στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών (τριτογενής τομέας), με παράλληλη μείωση της απασχόλησης και της ανάπτυξης των επιχειρήσεων του δευτερογενή (μεταποιητική βιομηχανία) και του πρωτογενή τομέα (γεωργία) της οικονομίας. Αυτές οι οικονομικές εξελίξεις επηρεάζουν, τόσο τις αστικές όσο και τις αγροτικές περιοχές και οδηγούν σε μία σύγκλιση στην τομεακή σύνθεση, τόσο της αστικής οικονομίας όσο και της οικονομίας της υπαίθρου.

Διάρθρωση της Απασχόλησης στον Πρωτογενή Τομέα:

Εκτιμάται ότι το 18% περίπου του ενεργού πληθυσμού της χώρας μας απασχολείται, ή δηλώνει ότι απασχολείται, στην πρωτογενή γεωργική παραγωγή, στις 820.000 περίπου γεωργικές εκμεταλλεύσεις που έχουν επισήμως δηλωθεί ότι λειτουργούν στη χώρα μας. Ωστόσο, σύμφωνα με σχετικά στοιχεία έγκυρων μελετών, από το σύνολο των γεωργικών εκμεταλλεύσεων το 1993, το 25% έχουν μέγεθος λιγότερο από 9 στρέμματα και κατέχουν ποσοστό μόλις 2,8% της γεωργικής γης. Ένα 33,4% των εκμεταλλεύσεων έχουν μέγεθος από 10-29 στρέμματα και κατέχουν το 13,9% της γεωργικής γης. Οι υπόλοιπες γεωργικές εκμεταλλεύσεις (41,6%) καλύπτουν το 83% της γεωργικής γης με μέσο μέγεθος 71 στρέμματα. Συνεπώς, μόνον οι 340.000 γεωργικές εκμεταλλεύσεις (από το σύνολο των 820.000) αποτελούν τον πυρήνα της επαγγελματικής γεωργίας στην Ελλάδα.

1.4. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΚΑΠ

Ο πρωτογενής τομέας της οικονομίας μας είχε και εξακολουθεί να έχει σημαντική θέση, ως τομέας οικονομικής δραστηριότητας και ως παράγοντας διατήρησης της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής της ελληνικής περιφέρειας. Η ελληνική γεωργία βρίσκεται σήμερα στο ξεκίνημα μιας διαφορετικής εποχής, η οποία προσδιορίζεται από ευρωπαϊκές και διεθνείς εξελίξεις, όπως:

- Των νέων πολιτικών της αγροτικής πτυχής της Agenda 2000.
- Των αναπτυξιακών στόχων του Γ΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.
- Των διαπραγματεύσεων του παγκόσμιου αγροτοδιατροφικού συστήματος στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ).
- Των εθνικών πολιτικών για την Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου.
- Των προβληματισμών για μια νέα αναθεώρηση της ΚΑΠ ([http 10](http://10)).

Από το 1981 η ελληνική γεωργία διέπεται από τους κανόνες της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Η ένταξη στην Ε.Ε. σηματοδότησε θετικές αλλαγές, αλλά και μακροπρόθεσμες αρνητικές επιπτώσεις για την ελληνική γεωργία. Η στήριξη που παρείχε η ΚΑΠ βελτίωσε το εισόδημα των γεωργών, καθώς και τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες της υπαίθρου. Στη σύνθεση της παραγωγής επικράτησαν προϊόντα υψηλών αποδόσεων και υψηλότερου βαθμού στήριξης. Οι γεωργοί όμως απομακρύνθηκαν από τις τάσεις της αγοράς και δεν έλαβαν έγκαιρα τα κατάλληλα ερεθίσματα για να ακολουθήσουν τις τρέχουσες εξελίξεις. Η διαρθρωτική πτυχή της ΚΑΠ αποδείχθηκε ανεπαρκής για τις ανάγκες του τομέα και την ουσιαστική βελτίωση των δομών που θα καθιστούσαν ανταγωνιστικότερο τον αγροδιατροφικό μας τομέα. Παρά την έξοδο από την γεωργία, το μέγεθος των εκμεταλλεύσεων παραμένει μικρό και η ηλικιακή πυραμίδα των αγροτών ανεστραμμένη, χαρακτηριστικά που οδηγούν σε μειωμένες επενδύσεις με αποτέλεσμα τη στασιμότητα του τομέα και την αδυναμία της προσφοράς να ανταποκριθεί στις ανάγκες της ζήτησης ([http 11](http://11)).

Με λίγα λόγια η Κ.Α.Π. συνέβαλε αποφασιστικά στην αύξηση της γεωργικής παραγωγής στην Ε.Ε. και στη βελτίωση του εισοδήματος των γεωργών, αλλά και στη δημιουργία πλεονασμάτων αγροτικών προϊόντων, αύξηση των δαπανών του κοινοτικού προϋπολογισμού για τη γεωργία, άνιση κατανομή ωφελειών από την

πολιτική στήριξης των τιμών υπέρ των μεγαλύτερων εκμεταλλεύσεων. Η αναθεώρηση της Κ.Α.Π. το 1992, η οποία είχε ως κύριο στόχο της τον τομέα της φυτικής παραγωγής, εισήγαγε για πρώτη φορά την ανάγκη μετάβασης από το σύστημα στήριξης τιμών σ' ένα ελεγχόμενο σύστημα στήριξης του αγροτικού εισοδήματος, με απευθείας ενισχύσεις (στρεμματικές ή κατά κεφαλήν). Ταυτόχρονα αφήνει τις τιμές που απολαμβάνουν οι παραγωγοί βαθμιαία να μειωθούν στα διεθνή επίπεδα, με αποτέλεσμα τη μείωση των επιδοτήσεων των εξαγωγών. Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, χωρίς όμως να μειωθεί δραστικά το εισόδημα των αγροτών καταβάλλονται αποζημιώσεις μέσα από ένα σύστημα στρεμματικών αντισταθμιστικών πληρωμών. Εκτιμάται ότι μετά τη μεταρρύθμιση του 1992 σημειώθηκε στις χώρες της Ε.Ε. αύξηση του κατά κεφαλήν αγροτικού εισοδήματος, της τάξης του 4,5% ετησίως, ενώ με βάση τη διαρθρωτική πολιτική που ακολουθήθηκε οι αγρότες μπόρεσαν να αξιοποιήσουν επωφελώς συμπληρωματικές δραστηριότητες, όπως βιολογικές καλλιέργειες, αγροτουρισμό, επενδυτικά σχέδια μικρομεσαίων επιχειρήσεων κ.λπ. Βραχυπρόθεσμα, η χώρα μας ωφελήθηκε από την Κ.Α.Π., αφού οι επιδοτήσεις στήριζαν μεγάλο μέρος των καλλιεργητών, η κατάργηση των οποίων, μετά και τη συμφωνία του Γύρου της Ουρουγουάης (GATT), μείωσε το αγροτικό εισόδημα. Η διεύρυνση της Ε.Ε., οι εντεινόμενες προτιμησιακές συμφωνίες με Τρίτες Χώρες, αλλά κυρίως η ασκούμενη αναθεωρημένη Κ.Α.Π. και η ήδη εφαρμοζόμενη συμφωνία της GATT στον αγροτικό τομέα, αποτέλεσαν τους κυριότερους παράγοντες άσκησης πίεσης για την έγκαιρη προσαρμογή της ευρωπαϊκής και της ελληνικής γεωργίας. Για να καταστεί ανταγωνιστική η ευρωπαϊκή γεωργία στην παγκόσμια αγορά θα πρέπει να διαθέτει σε χαμηλές τιμές υψηλής ποιότητας προϊόντα. Στο Hong Kong (13 ως 18 Δεκεμβρίου 2005) πραγματοποιήθηκαν οι εργασίες της 6^{ης} Υπουργικής Διάσκεψης του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου στην οποία αποφασίσθηκε η διατήρηση της κοινοτικής στήριξης για τα αγροτικά προϊόντα (και το βαμβάκι) ως το 2013.

Με τη νέα αναθεωρημένη Κ.Α.Π. που άρχισε να εφαρμόζεται στην Ελλάδα από 1/1/2006 επιχειρείται ο αποτελεσματικός περιορισμός κυρίως των πλεονασμάτων και η δραστική μείωση των δαπανών για τη γεωργία, ενώ με τη συμφωνία της GATT στον αγροτικό τομέα επιχειρείται η μείωση του γεωργικού προστατευτισμού στην πρόσβαση στην αγορά (προστασία στα σύνορα), στην εσωτερική στήριξη και στον ανταγωνισμό στις εξαγωγές. Οι μελλοντικές προοπτικές των κλάδων του ελληνικού αγροτικού τομέα θα εξαρτηθούν σε μεγάλο βαθμό από τις εξελίξεις στην ευρωπαϊκή,

αλλά και διεθνή αγορά, καθώς επίσης και από το βαθμό αντιμετώπισης των υπαρχόντων διαρθρωτικών προβλημάτων στην εσωτερική αγορά.

Παρά τις υφιστάμενες διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής γεωργίας, πολλοί κλάδοι παρουσιάζουν αξιόλογο δυναμισμό και δυνατότητες επιτυχούς αντιμετώπισης του ασκούμενου ανταγωνισμού.

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των παραγόμενων αγροτικών μας προϊόντων, μέσω της ποιοτικής αναβάθμισής τους και της μείωσής του ανά μονάδα κόστους παραγωγής, είναι δυνατόν να επιτευχθεί, σύμφωνα με το Υπουργείο Γεωργίας, μέσω μέτρων, μερικά εκ των οποίων αναφέρονται ενδεικτικά στη συνέχεια:

- Ο εκσυγχρονισμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων με την εφαρμογή νέων τεχνολογιών και μεθόδων.
- Η συνένωση του μικρού και κατακερματισμένου κλήρου, καθώς και η δημιουργία νέων δυνατοτήτων αγοράς και ενοικίασης αγροτικής γης.
- Η ενίσχυση του όγκου της παραγωγής σε προϊόντα χαμηλού κόστους και υψηλής ποιότητας.
- Η ανάπτυξη των κατάλληλων υποδομών στον τομέα εμπορίας και μεταποίησης, με την εφαρμογή προγραμμάτων εκσυγχρονισμού των μονάδων μεταποίησης των αγροτικών προϊόντων.
- Η προώθηση ουσιαστικών κινήτρων για την προσέλκυση νέων αγροτών με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την αναστροφή της υψηλής ηλικιακής πυραμίδας των απασχολούμενων στη γεωργία.

Συμπερασματικά, αναφέρεται ότι ο ελληνικός αγροτικός τομέας απαιτεί την πραγματοποίηση επενδύσεων μεγάλου ύψους, την εφαρμογή νέων μεθόδων και τεχνολογιών, αλλά και την κατάρτιση προγραμμάτων εκπαίδευσης του αγροτικού δυναμικού (<http> 12).

1.4.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΠΑΙΘΡΟ

Μέχρι σήμερα δεν υπήρξε μια ξεχωριστή πολιτική υπαίθρου στη χώρα μας. Η οποιαδήποτε «ειδικότερη» πολιτική για την ελληνική ύπαιθρο εκφραζόταν μέσω της εκάστοτε εφαρμοζόμενης αγροτικής πολιτικής της χώρας ή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), μετά την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε. το 1981. Αυτό ήταν απόλυτα φυσιολογικό αφού ο αγροτικός τομέας αποτελούσε την κυρίαρχη οικονομική δραστηριότητα στην οικονομία της υπαίθρου και συνεπώς υπήρχε ταύτιση των όρων «οικονομία της υπαίθρου» και «αγροτική οικονομία». Μάλιστα, όλες οι μεταπολεμικές κυβερνήσεις, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά σε όλο τον κόσμο, θεωρούσαν ότι ο κυρίαρχος ρόλος της οικονομίας της υπαίθρου ήταν η εξασφάλιση τροφίμων για τον πληθυσμό της κάθε χώρας. Επιπλέον, όλες οι κυβερνήσεις υπέθεταν ότι οι αγρότες, ως οι «εργάτες» και διαμορφωτές του φυσικού περιβάλλοντος της υπαίθρου, ήταν ταυτόχρονα και οι «εγγυητές» προστασίας του οικολογικού περιβάλλοντος της κάθε χώρας. Η ίδια θεώρηση των πραγμάτων υπέθετε ότι η φυγή των κατοίκων της υπαίθρου προς τα αστικά κέντρα θα συνεχιζόταν στο μέλλον και συνεπώς, ότι ο κύριος κίνδυνος για το περιβάλλον θα εμφανιζόταν και θα παρέμενε στα όρια των αστικών κέντρων. Επιπλέον, οι κυβερνήσεις και η ευρύτερη επιστημονική κοινότητα πίστευαν ότι η αυξανόμενη παραγωγή αγροτικών προϊόντων στο χώρο της υπαίθρου, με εντατικοποίηση της αγροτικής παραγωγής, θα δημιουργούσε επαρκή πλούτο και εισοδήματα έτσι ώστε να εκλείψει τελικά το φαινόμενο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην ύπαιθρο.

Αυτό το πλαίσιο θεώρησης των πραγμάτων στηριζόταν από ένα ισχυρό σύνολο μέτρων πολιτικής που οδηγούσε σε σημαντική επιτυχία τους στόχους που ετίθεντο σε κάθε χρονική περίοδο. Η πολιτεία παρενέβαινε ισχυρά στον αγροτικό τομέα και ενθάρρυνε την εγχώρια παραγωγή τροφίμων, εισάγοντας μέτρα στήριξης των τιμών, χορηγώντας σημαντικές επιδοτήσεις και επιφυλάσσοντας ειδική μεταχείριση για τους αγρότες σε θέματα φορολογίας. Όσον αφορά την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, η πολιτεία είχε περιορίσει τις παρεμβάσεις της σε ορισμένα μέτρα πολιτικής, κυρίως στον καθορισμό Εθνικών Δρυμών, διαφόρων περιοχών εξαιρέτου φυσικού κάλλους, κ.λπ. Συνολικά, αυτές οι πολιτικές για τη γεωργία (ΚΑΠ, κ.λπ) συνέβαλλαν στη θεαματική αύξηση της παραγωγικότητας στη γεωργία και στη

μεγέθυνση του όγκου γεωργικής παραγωγής σε σημείο που πολλοί ανέφεραν παραστατικά τα γεωργικά πλεονάσματα ως «λίμνες κρασιού», κ.λπ. Ωστόσο, οι απόψεις και οι θεωρήσεις στις οποίες στηρίχθηκε αυτή η μεταπολεμική πολιτική για την ύπαιθρο ξεπεράστηκαν τελικά από τις εξελίξεις. Οι οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις των τελευταίων δύο-τριών δεκαετιών οδήγησαν σε θεμελιώδεις αλλαγές των απόψεων για την υφή και το ρόλο της οικονομίας της υπαίθρου και συνεπώς, άρχισαν να θέτουν νέες αξίες και προτεραιότητες για την πολιτική της γεωργίας και της υπαίθρου. Το κοινωνικό ενδιαφέρον μετατοπίστηκε σταδιακά από τις μεταπολεμικές ποσοτικές διατροφικές ανησυχίες σε νέες διατροφικές ανησυχίες που αφορούν την ποιότητα, την ασφάλεια και την υγιεινή των τροφίμων. Ταυτόχρονα, το κοινωνικό ενδιαφέρον άρχισε να εστιάζεται όλο και περισσότερο στην ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος και στην διαταραγμένη ισορροπία του οικοσυστήματος σε σημείο μάλιστα που ένα αυξανόμενο ποσοστό της κοινής γνώμης στην Ελλάδα να θεωρεί ότι η ύπαιθρος αποτελεί μια σπουδαία πηγή περιβαλλοντικών αγαθών και όχι μόνο μια πηγή εξασφάλισης τροφίμων, όπως συνέβαινε στο παρελθόν. Μάλιστα, έχει παρατηρηθεί τα τελευταία χρόνια μια ισχυρή τάση επιστροφής σημαντικής μερίδας του ελληνικού πληθυσμού από τα αστικά κέντρα προς την ύπαιθρο.

Επιπλέον, η τάση αυτή «επιστροφής στις ρίζες», η μεγαλύτερη κινητικότητα του πληθυσμού, και τα νέα «κοινωνικά πρότυπα» που έχουν αρχίσει να δημιουργούνται στην ύπαιθρο έχουν, σε συνδυασμό, αρχίσει να αποδυναμώνουν πολλά από τα παραδοσιακά συστήματα αυτάρκειας και αυτοσυντήρησης στην ύπαιθρο χώρα. Ως αποτέλεσμα αυτών των εξελίξεων, από τα μέσα της δεκαετίας του 80, αλλά κυρίως κατά την 10ετία του '90 άρχισαν να εμφανίζονται ισχυρές τάσεις αναθεώρησης της πολιτικής για τη γεωργία και την ύπαιθρο, η οποία στηριζόταν αποκλειστικά μέχρι τότε στην πολιτική για τον αγροτικό τομέα (<http> 13).

Η νέα ενδιάμεση αναθεώρηση της ΚΑΠ, το 2003, έρχεται πιο δραστικά να δώσει προτάσεις, ως τη βάση της αντιμετώπισης των προβλημάτων της υπαίθρου. Η αναθεώρηση της ΚΑΠ, ενσωματώνεται σε ένα σχέδιο δράσης με ορίζοντα το 2013-2014, που θα εξασφαλίσει στη Ε.Ε. μία νέα κοινή αγροτική πολιτική. Αυτό θα της παρέχει δυναμική παρουσία στις πολυμερείς διαπραγματεύσεις στον ΠΟΕ για κάθε καινούρια γεωργική συμφωνία με ξεκάθαρη πολιτική και ισχυρή κοινή θέση (Μπεριάτος και Ψαλτόπουλος, 2003).

1.4.2. ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ

Η ενδιάμεση αναθεώρηση της νέας ΚΑΠ, λαμβάνοντας υπόψη της τα δεδομένα των προηγούμενων πολιτικών, με διαφοροποιημένες αρκετές κατευθυντήριες γραμμές, αποτελεί συνέχεια εκείνων που διατυπώθηκαν κατά την εξέταση του μεσοδιαστήματος της περιόδου προγραμματισμού, μετά την ατζέντα 2000, με έμφαση στα εξής ποιοτικά και ποσοτικά σημεία :

A. Η ενιαία ενίσχυση εκμετάλλευσης, ανεξάρτητα από την παραγωγή, χαρακτηριζόμενη ως <<αποσύνδεση>>. Με αυτόν τον τρόπο έχουμε αποσύνδεση της στήριξης (επιδότησης) από την παραγωγή και το προϊόν. Στο εξής, θα δίδεται μία ετήσια εισοδηματική ενίσχυση ανά αγροτική εκμετάλλευση, με τήρηση κριτηρίων ταυτόχρονα <<πολλαπλής συμμόρφωσης>> (ως προς το περιβάλλον, την ποιότητα, την υγιεινή στην εκτροφή των ζώων).

B. Η εξάρτηση των ενισχύσεων αυτών από την υποχρεωτική τήρηση προτύπων για το περιβάλλον (modulation), την ασφάλεια των τροφίμων, τις συνθήκες διαβίωσης των ζώων, την υγεία και την ασφάλεια στο χώρο εργασίας, καθώς και την απαίτηση διατήρησης των γεωργικών εκτάσεων σε καλές συνθήκες, χαρακτηριζόμενο ως <<πολλαπλή συμμόρφωση>>.

Γ. Η ισχυρότερη πολιτική αγροτικής ανάπτυξης, με περισσότερα χρήματα, νέα μέτρα ποιότητας των συνθηκών διαβίωσης των ζώων και υποβοήθησης των αγροτών ώστε να ανταποκριθούν στα ευρωπαϊκά πρότυπα παραγωγής.

Δ. Η μείωση των άμεσων ενισχύσεων (<<φθίνουσα πορεία>>) για τις μεγαλύτερες εκμεταλλεύσεις, ώστε να προκύψουν πρόσθετα κεφάλαια για την αγροτική ανάπτυξη και τις οικονομίες, με τα οποία θα χρηματοδοτηθούν περαιτέρω μεταρρυθμίσεις.

Ε. Οι αναθεωρήσεις της ΚΑΠ σε ποσοτικό επίπεδο είναι μέτρα παρέμβασης στην αγορά, συμπεριλαμβανομένων των:

- Τελικού ποσού 5% περικοπής στην τιμή παρέμβασης για τα σιτηρά, αντισταθμιζόμενου εν μέρει από αύξηση των άμεσων ενισχύσεων για τους παραγωγούς αροτραίων καλλιεργειών.
- Ευρύτερης κλίμακας και επιταχυμένης μεταρρύθμισης στον τομέα του γάλακτος, με διαφοροποιημένες περικοπές τιμών για το βούτυρο και το αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη και τη διατήρηση των ποσοστώσεων του γάλακτος έως το 2014/15.

- Μεταρρυθμίσεων στους τομείς του ρυζιού, του σκληρού σίτου, των γεωμήλων αμυλοπαραγωγής και των αποξηραμένων χορτονομών.
- Ίδρυσης διεπαγγελματικών οργανώσεων για την ανακατανομή της ενίσχυσης στις βελτιωμένες ποιότητες βάμβακος υψηλής ποιότητας (Παπαγεωργίου, 2005).

1.4.3. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΑΠ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

Η αναμόρφωση της ΚΑΠ ισχύει από το 2005 (για την Ελλάδα από το 2006).

- Με ελληνικό αίτημα, το Συμβούλιο διασφάλισε μέχρι και το 2013, τις σημερινές ενισχύσεις για τα μεσογειακά προϊόντα, όπως το ελαιόλαδο, το βαμβάκι, ο καπνός.
- Ένα μέρος των πόρων θα τροφοδοτήσει ένα <<σύστημα προσαρμογής των ενισχύσεων>> (modulation) και τα ποσά που θα συγκεντρώνει αυτό το <<σύστημα>> θα διατίθενται για πρόσθετες ενισχύσεις στα προγράμματα ανάπτυξης της υπαίθρου. Από το <<σύστημα>> αυτό εξαιρούνται οι εκμεταλλεύσεις που δέχονται ετήσιες ενισχύσεις λιγότερες των 5000 ευρώ. Έτσι το 92% των Ελληνικών εκμεταλλεύσεων δεν θα έχει απώλεια πόρων.
- Για τις δαπάνες για την Ανάπτυξη της Υπαίθρου στην περιοχή του στόχου 1, δηλαδή για την ανάπτυξη και την διαρθρωτική προσαρμογή των υποβαθμισμένων περιοχών (μέχρι τώρα συμπεριλαμβάνονταν όλη η Ελλάδα) η κοινοτική συμμετοχή από 50% καθορίζεται στο 60%. Γενικά, οι στόχοι διαφοροποιούν τις περιφέρειες σύμφωνα με το κύριο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν.
- Οι πριμοδοτήσεις των επενδύσεων που πραγματοποιούν οι Νέοι αγρότες στις περιοχές του Στόχου 1 από 55% αυξάνονται στο 60%.
- Οι ενισχύσεις αποδεσμεύονται από τη ποσότητα της παραγωγής. Έτσι ο παραγωγός δεν δεσμεύεται να παράγει συγκεκριμένη ποσότητα και επομένως θα μπορεί να στρέφεται και σε άλλες καλλιέργειες. Όμως, για να μην εγκαταλειφθούν κάποιες παραδοσιακές δραστηριότητες θα συνεχιστεί η

σημερινή σύνδεση ενίσχυσης – παραγωγής στο 50% του αιγοπρόβειου κρέατος, στο 100% των θηλαζουσών αγελάδων, ανάλογα στις λοιπές πριμοδοτήσεις της βοοτροφίας και μέχρι το 25% των αροτραίων καλλιεργειών.

- Ένα 10% των συνολικών ενισχύσεων θα κατευθύνεται σε συγκεκριμένες εκμεταλλεύσεις για να προωθηθεί η ποιότητα, κυρίως στα προϊόντα ονομασίας προέλευσης, όπως το κρασί.
- Η Ελληνική ποσόστωση αγελαδινού γάλακτος αυξάνεται κατά 120χιλ. τόνους (17% αύξηση) και το σχετικό σύστημα που έληγε το 2008 παρατείνεται μέχρι το 2014.
- Η ενίσχυση για τους ξηρούς καρπούς θα είναι κατά 20% αυξημένη σε σχέση με την πρόταση της επιτροπής.
- Διατηρήθηκε σχεδόν αμετάβλητο το ύψος των ενισχύσεων για τον σκληρό σίτο.
- Η κοινοτική συμμετοχή στα προγράμματα τα σχετικά με αγροπεριβαλλοντικές δράσεις από 60% φτάνει το 85%.
- Ότι ευνοϊκότερο ισχύει για τα νησιά του Αιγαίου διατηρείται ([http 12](http://12)).

1.5. Η ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: ΕΞΕΛΙΞΗ – ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

1.5.1. Οι στόχοι της ΚΑΠ

Η νομική βάση της ΚΑΠ περιέχεται στα άρθρα 32-38 της Συνθήκης (πρώην άρθρα 38-47 της πρώτης Συνθήκης της Ρώμης (Σ.Π.) του 1957), στα οποία προσδιορίζονται οι στόχοι και οι βασικοί προσανατολισμοί της. Ειδικότερα, Στο άρθρο 33 (άρθρο 39 της Σ.Π.) διατυπώνονται οι περίφημοι 5 *αρχικοί στόχοι* της ΚΑΠ, που είναι:

1. Αύξηση της γεωργικής παραγωγικότητας με προώθηση της τεχνικής προόδου και με εξασφάλιση της ορθολογικής ανάπτυξης της γεωργικής παραγωγής και της άριστης χρησιμοποίησης των συντελεστών παραγωγής, ιδιαίτερα της εργασίας.

2. Διασφάλιση ενός δίκαιου επιπέδου διαβίωσης της αγροτικής κοινότητας, ιδιαίτερα με αύξηση των ατομικών απολαβών των προσώπων που ασχολούνται με την γεωργία.
3. Σταθεροποίηση των (γεωργικών) αγορών.
4. Εγγύηση της διάθεσης της προσφοράς (αγαθών).
5. Συμβατότητα των στόχων αυτών με λογικές τιμές για τον καταναλωτή.

Το ίδιο άρθρο αναφέρει ότι, κατά την εφαρμογή της ΚΑΠ, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη:

- Οι κοινωνικές παράμετροι της γεωργίας (οι διαρθρωτικές και φυσικές ανισότητες μεταξύ των διαφόρων περιοχών),
- Οι ανάγκες κατάλληλων προσαρμογών,
- Το γεγονός ότι η γεωργία αποτελεί τομέα που συνδέεται στενά με την Ευρωπαϊκή οικονομία στο σύνολό της.

Μολονότι, 40 και πλέον χρόνια από την λειτουργία της ΚΑΠ, οι στόχοι αυτοί θεωρούνται ότι έχουν πλέον επιτευχθεί στο μεγαλύτερο μέρος τους, μέχρι σήμερα ούτε έχουν αντικατασταθεί, ούτε έχουν τροποποιηθεί από τις διαδοχικές τροποποιήσεις της αρχικής Συνθήκης. Εξακολουθούν να αποτελούν ουσιώδες και αναπόσπαστο μέρος των Συνθηκών, γι' αυτό και η επίκλησή τους παραμένει νομικά ισχυρή. Έμμεση αλλά αποφασιστική επέκταση (από νομική άποψη) των αρχικών πέντε στόχων μπορεί να θεωρηθεί ότι επήλθε μόνο μετά την Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992), όταν θεσπίστηκε ότι όλες οι τομεακές πολιτικές (περιλαμβανομένης βεβαίως και της ΚΑΠ) θα πρέπει στο εξής να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη και να υπηρετούν πρωταρχικά τους στόχους των πολιτικών Συνοχής, προστασίας του Περιβάλλοντος, και της Δημόσιας Υγείας. Οι στόχοι αυτοί εξειδικεύτηκαν περισσότερο με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997), κατά την οποία η Ευρωπαϊκή Κοινότητα (στις πολιτικές της οποίας περιλαμβάνεται και η ΚΑΠ), αντικαθιστώντας την προηγούμενη ΕΟΚ, αποτελεί στο εξής τον ένα από τους τρεις πυλώνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

Στους αρχικούς επομένως πέντε στόχους της ΚΑΠ, περιλαμβάνονται τρεις πρόσθετοι στόχοι που προκύπτουν από:

6. Το άρθρο 6 της ίδιας Συνθήκης, βάσει του οποίου "οι απαιτήσεις περιβαλλοντικής προστασίας πρέπει να ενσωματωθούν στις κοινοτικές πολιτικές και δράσεις, ιδιαίτερα σε ότι αφορά την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης".

7. Το άρθρο 152 το οποίο προσδιορίζει ότι «τόσο ο καθορισμός όσο και η υλοποίηση όλων των κοινοτικών πολιτικών και δραστηριοτήτων (επομένως και της ΚΑΠ) θα πρέπει να εξασφαλίζουν ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της ανθρώπινης υγείας».

8. Το άρθρο 159 (πρώην άρθρο 130α), σύμφωνα με το οποίο "η διαμόρφωση και εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών και δράσεων και η εφαρμογή της εσωτερικής αγοράς θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους στόχους της Συνοχής". Ας σημειωθεί ότι το αμέσως προηγούμενο άρθρο 158 προσδιορίζει ότι η οικονομική και κοινωνική συνοχή στοχεύει "στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και της καθυστέρησης των λιγότερο ευνοημένων περιοχών, περιλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών". Με το άρθρο αυτό, επομένως, οι «κοινωνικές παράμετροι της γεωργίας» του άρθρου 33 (πρώην 39) θα πρέπει να θεωρηθούν ότι εξειδικεύονται ως προς το περιεχόμενο και διευρύνονται ως προς το πεδίο εφαρμογής. Τέλος, σε ότι αφορά τους στόχους της ΚΑΠ, θα πρέπει να γίνει αναφορά και στην "Agenda 2000", οι αποφάσεις της οποίας, αφενός αποτελούν τα σημεία πλεύσης της Ε.Ε., τουλάχιστον μέχρι το 2006, και αφετέρου, χωρίς να αμφισβητούν τους μέχρι τώρα 8 στόχους της ΚΑΠ, προσδιορίζουν πρόσθετες διαστάσεις και νέες ιεραρχήσεις στην εξέλιξη της ΚΑΠ. Με τις αποφάσεις αυτές, η ΚΑΠ εμπλουτίζεται με νέα στοιχεία, αφού επεκτείνεται σε μία στρατηγική περιφερειακής ανάπτυξης, ιεραρχώντας πλέον τους στόχους της πολιτικής ως εξής:

- Εστίαση της ΚΑΠ σε μία πολιτική ασφάλειας και ποιότητας τροφίμων,
- Εγγύηση ενός ευπρεπούς βιοτικού επιπέδου για τους αγρότες,
- Ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών στόχων στην ΚΑΠ,
- Δημιουργία εναλλακτικών πηγών εισοδήματος και απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές, με την ενδυνάμωση της πολιτικής ανάπτυξης της υπαίθρου, ως δεύτερου "πυλώνα" της ΚΑΠ
- Απλοποίηση του κοινοτικού νομικού πλαισίου (<http> 13).

1.5.2. Εξέλιξη και λειτουργία της ΚΑΠ

Επιγραμματικά θα μπορούσαμε να διακρίνουμε πέντε κύριες φάσεις στην πορεία διαμόρφωσης και εξέλιξης της ΚΑΠ.

I. Θέσπιση της ΚΑΠ (1957 - 1967)

Η ΚΑΠ άρχισε να μορφοποιείται στις λεπτομέρειές της στις αρχές της δεκαετίας του '60. Το 1961 οι Υπουργοί Γεωργίας των ιδρυτικών μελών αποφάσισαν τον βασικό κατάλογο των προϊόντων που επρόκειτο να καλυφθούν από την ΚΑΠ. Ο κατάλογος επεκτάθηκε το 1963-64 (Παράρτημα της Συνθήκης της Ρώμης). Για πρακτικούς εμπορικούς λόγους, ωστόσο, σχεδόν το σύνολο των τροφίμων και άλλων σχετικών προϊόντων, ακόμη κι αν δεν διέπονται από τους κανόνες των άρθρων 32-38, εντάχθηκαν εν μέρει στους κανόνες του γεωργικού εμπορίου της Κοινότητας. Τα αγαθά αυτά αναφέρονται κοινώς ως "προϊόντα εκτός Παραρτήματος".

Η αρχική εναρμόνιση των προηγούμενων εθνικών πολιτικών στη γεωργία επιτεύχθηκε με την θέσπιση (βάσει του άρθρου 34) μίας *Κοινή Οργάνωση Αγοράς (ΚΟΑ)* για κάθε ένα από τα καλυπτόμενα προϊόντα ή τομέα προϊόντων. Κάθε ΚΟΑ περιέλαβε "το σύνολο των μέτρων που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων, ιδιαίτερα, κανονισμούς τιμών, ενισχύσεις παραγωγής, εμπορίας, αποθήκευσης και λοιπές διευθετήσεις, καθώς και κοινό μηχανισμό για την σταθεροποίηση των εισαγωγών και εξαγωγών", ενώ κάθε πολιτική επί των κοινών τιμών θα έπρεπε να "βασίζεται σε κοινά κριτήρια και παρόμοιες μεθόδους υπολογισμού".

Κατ' επιταγή του ίδιου άρθρου 34 (Σ.Ρ.), το 1962 ιδρύθηκε το περίφημο *Γεωργικό Ταμείο (FEOGA)* με τα δύο Τμήματά του, *Εγγυήσεων* και *Προσανατολισμού*, για την κοινοτική χρηματοδότηση της ΚΑΠ, σύμφωνα με την μία από τις τρεις θεμελιώδεις αρχές που διέπουν την ΚΑΠ (χρηματοδοτική αλληλεγγύη). Είναι γνωστό ότι το Τμήμα Εγγυήσεων (που απορροφά μέχρι και σήμερα πάνω από το 90% των πιστώσεων του Γεωργικού Ταμείου) χρηματοδοτούσε (μέχρι τουλάχιστον το 1992) το 100% των δαπανών λειτουργίας και στήριξης των αγορών, ενώ το Τμήμα του Προσανατολισμού χρηματοδοτεί μέρος μόνο (50-75%) των δαπανών για την εφαρμογή των διαρθρωτικών (μη υποχρεωτικών) προγραμμάτων της ΚΑΠ, ενώ το υπόλοιπο καλύπτεται από τους εθνικούς προϋπολογισμούς.

Τα *σιτηρά* ήταν η πρώτη ομάδα προϊόντων που υπήχθη στους κανόνες της ΚΟΑ το 1962. Ωστόσο, η προσπάθεια να αποφασιστούν κοινές τιμές στα σιτηρά απέτυχε αρχικά (1964-65), εξαιτίας διαφωνιών που προέκυψαν, ως προς το ενδεικνυόμενο ύψος των κοινών τιμών, από πλευράς κυρίως της Γερμανίας, που δεν δεχόταν τιμές χαμηλότερες από το ύψος των τότε εθνικών της τιμών. Τελικός, κοινές τιμές στα σιτηρά αποφασίστηκαν μόνο το 1967 (και εφαρμόστηκαν το έτος εμπορίας 1967-68), σε επίπεδο πολύ υψηλότερο από το μέσο όρο των εθνικών τιμών. Στο μεταξύ το σύστημα της ΚΟΑ σιτηρών ακολουθήθηκε λίγο ως πολύ στα περισσότερα προϊόντα του πρώτου καταλόγου. Το 1966 αποφασίστηκαν κοινές τιμές για το γάλα και τα γαλακτοκομικά, το βόειο κρέας, τη ζάχαρη, το ρύζι, το ελαιόλαδο και τους ελαιούχους σπόρους. Το 1968 θεωρείται το πρώτο έτος κατά το οποίο η ΚΑΠ τέθηκε σε πλήρη εφαρμογή, έτος κατά το οποίο τα περισσότερα εθνικά μέτρα στήριξης αποσύρθηκαν και αντικαταστάθηκαν βαθμιαία από το κοινοτικό σύστημα.

Θα πρέπει, λοιπόν, να επισημανθεί ότι, ενώ η Συνθήκη κάνει λόγο για "κοινές τιμές" και διάφορες ενδεχόμενες ενισχύσεις, υπονοεί, αλλά δεν ορίζει επακριβώς ποιό σύστημα στήριξης της Κοινοτικής γεωργίας (και για ποιά καλυπτόμενα προϊόντα) θα έπρεπε να υιοθετηθεί. Στην πραγματικότητα, ήταν το Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας που αποφάσισε (στην ιστορική του Σύνοδο στη Stressa της Ιταλίας, το 1958) να υιοθετήσει, ως κύριο μηχανισμό πολιτικής, τη στήριξη των τιμών αγοράς. Εξαιρεση από αυτό το σύστημα αποτέλεσαν (αρχικά) οι ελαιούχοι σπόροι, για τους οποίους υιοθετήθηκε, για πολύ σοβαρούς λόγους, που ανάγονται στις σχέσεις της ΕΚ με τις ΗΠΑ, ο μηχανισμός των ελλειμματικών πληρωμών.

II. Η ΚΑΠ σε πλήρη λειτουργία (1968 - 1979)

Κατά τη διάρκεια της πλήρους λειτουργίας του, το σύστημα στήριξης των τιμών εξασφάλιζε κοινές *εγγυημένες* τιμές για τα κύρια προϊόντα μέσω:

- του μηχανισμού της κοινοτικής *παρέμβασης*, βάσει του οποίου τα προϊόντα μπορούσαν να αποθηκευτούν, με κοινοτική ευθύνη, σε απεριόριστες ποσότητες, εξασφαλίζοντας μία "ελάχιστη τιμή" στον παραγωγό, όταν οι τιμές αγοράς έπεφταν κάτω από το επίπεδο εγγύησης,

- των (μεταβλητών) *αντισταθμιστικών εισφορών* (ίσων προς τη διαφορά των σταθερών τιμών κατωφλίου και των μεταβαλλόμενων διεθνών τιμών) που εισπράττονταν στα σύνορα υπέρ του Κοινοτικού Ταμείου κατά την εισαγωγή ομοειδών προϊόντων,
- των *εξαγωγικών ενισχύσεων* (ίσων προς τη διαφορά της μέσης διεθνούς τιμής και της μέσης τιμής στην εσωτερική αγορά) χορηγούμενων στους εξαγωγείς γεωργικών προϊόντων, ανάλογα με το είδος του προϊόντος και τον προορισμό του, ώστε να μπορούν τα κοινοτικής προέλευσης προϊόντα να σταθούν "ανταγωνιστικά" στις διεθνείς αγορές.

Είναι προφανές ότι οι κοινές τιμές, όπως αποφασίστηκαν εξαρχής και αυξανόμενες συνεχώς με ετήσιες αποφάσεις του Συμβουλίου Υπουργών Γεωργίας, διαμορφώθηκαν σύντομα σε επίπεδα πολύ υψηλότερα από αυτά των διεθνών τιμών, που για ορισμένα προϊόντα έφτασαν να είναι ακόμη και τετραπλάσιες των διεθνών. Ως εκ τούτου, το όλο σύστημα επέτρεψε στην Κοινότητα να μεταβληθεί ταχύτατα από απολύτως ελλειμματική σε πλεονασματική στην παραγωγή βασικών γεωργικών προϊόντων, επιτυγχάνοντας έτσι, μέσα σε μία δεκαετία, τους περισσότερους στόχους της ΚΑΠ (Μαραβέγιας 2003).

A) Οι αρνητικές διαρθρωτικές επιπτώσεις της ΚΑΠ και οι πρώτες αναμορφώσεις (1980 - 1989)

Στις αρχές της δεκαετίας του 1980 και μάλιστα προς το τέλος των διαπραγματεύσεων της Ελλάδας για την ένταξή της, άρχισαν να κάνουν έντονη την εμφάνισή τους τα δύο κύρια προβλήματα της ΚΑΠ, και τα οποία έκτοτε αποτέλεσαν την βασική αιτία των περιορισμών που ακολούθησαν, επηρεάζοντας άμεσα την κατεύθυνση της περαιτέρω εξέλιξης και υλοποίησης του καθεστώτος, δηλαδή:

- Απαράδεκτα πλεονάσματα που δεν μπορούσαν να διατεθούν τόσο στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική αγορά, ακόμη και με τις επιδοτούμενες τιμές,
- Η απορρόφηση όλο και υψηλότερων δημοσιονομικών πόρων από τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό για την εξυπηρέτηση του συστήματος.

Ήταν η εποχή που άρχισε να γίνεται αντιληπτό ότι το ίδιο το σύστημα ενθάρρυνε την υπερπαραγωγή, ενώ με δεδομένους τους πόρους του προϋπολογισμού, η υψηλή

απαίτηση δαπανών για την ΚΑΠ δεν επέτρεπε την ανάπτυξη και χρηματοδότηση άλλων κοινών πολιτικών. Επιπλέον και κυριότερο, διαπιστώθηκε ότι η οριζόντια εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης των τιμών είχε ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση του ρόλου των διαρθρωτικών ανεπαρκειών στη διαμόρφωση του εισοδήματος και την ταχεία επιδείνωση των ενδοτομεακών εισοδηματικών ανισοτήτων μεταξύ των διαφόρων περιοχών της Κοινότητας. Με άλλα λόγια, οι καλά οργανωμένες αγροτικές εκμεταλλεύσεις απορροφούσαν το μέγιστο ποσοστό των διατιθέμενων πόρων, ενώ η στήριξη των τιμών, αν και ιδιαίτερα υψηλή, δεν ήταν σε θέση να καλύψει αποτελεσματικά το γεωργικό εισόδημα στις μειονεκτικές και με διαρθρωτικές αδυναμίες περιοχές. Ως εκ τούτου, από το 1979, άρχισαν να υιοθετούνται διάφοροι περιορισμοί, οπότε η ΚΑΠ εισήλθε στην εποχή των διαφόρων αναμορφώσεων. Αρχικά περιελάμβαναν:

- Τέλος συνυπευθυνότητας των γεωργών (σιτηρά, γαλακτοκομικά), βάσει του οποίου συμμετείχαν στο κόστος αποθήκευσης των πλεονασμάτων,
- Ποσοτώσεις παραγωγής κατά προϊόν ή κατά κράτος μέλος (οι περίφημες ποσοτώσεις γάλακτος που ισχύουν ακόμη και σήμερα, υιοθετήθηκαν το 1984)
- Περιορισμοί στην παρέμβαση,
- Περιορισμοί νέων φυτεύσεων, κ.λπ.

Το 1984, αποφασίστηκε η αύξηση των πόρων του κοινοτικού προϋπολογισμού (αύξηση από 1% σε 1,4% των πόρων του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας). Ακόμη κι αυτή όμως, δεν ήταν ικανή να καλύψει τις συνεχώς αυξανόμενες γεωργικές δαπάνες. Ταυτόχρονα, από το 1977 άρχισε να δίδεται ιδιαίτερο βάρος στο διαρθρωτικό σκέλος της ΚΑΠ. Οι προηγούμενες Οδηγίες για την προώθηση των επενδύσεων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, της εμπορίας και μεταποίησης των γεωργικών προϊόντων και της ενθάρρυνσης των οργανώσεων παραγωγών, μετατράπηκαν σε Κανονισμούς, ενώ το 1985, η προσπάθεια συγκεντρώθηκε στη βελτίωση της αποδοτικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Στο πλαίσιο αυτό υιοθετήθηκαν και τα Ολοκληρωμένα Μεσογειακά Προγράμματα, μετά από σκληρή διαπραγμάτευση και της ελληνικής πλευράς. Το 1988, μετά την έναρξη εφαρμογής της "Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης", δραστική αναμόρφωση αποτέλεσε το καλούμενο "πρώτο πακέτο Delor", στις κύριες αποφάσεις του οποίου περιλαμβάνονταν:

- Η εισαγωγή γενικευμένου συστήματος *δημοσιονομικών σταθεροποιητών*, δηλαδή δημοσιονομικών κατωφλίων εγγύησης για όλα τα κύρια προϊόντα,

- Ο μηχανισμός της *Μέγιστης Εγγυημένης Ποσότητας* για κάθε προϊόν (ΚΟΑ), για τη συγκράτηση της παραγωγής εντός ορίων (κατώφλια / ποσοστώσεις),
- Η αυστηρή εφαρμογή της "*Δημοσιονομικής Πειθαρχίας*", βάσει της οποίας ως "γεωργική κατευθυντήρια γραμμή", η ετήσια αύξηση των γεωργικών δαπανών δεν μπορεί να υπερβαίνει το 74% της αύξησης του κοινοτικού ΑΕΠ,
- Η εφαρμογή του "συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης" για την στενή (μηνιαία) παρακολούθηση των γεωργικών δαπανών και τη λήψη έγκαιρων μέτρων σε περίπτωση υπέρβασης των δημοσιονομικών γραμμών,
- *Ενιαία δράση των τριών Διαρθρωτικών Ταμείων* (Τμήματος Προσανατολισμού του FEOGA, Κοινωνικού Ταμείου και Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης), με διπλασιασμό των διαθέσιμων πόρων τους, προκειμένου να εξυπηρετήσουν τις περιοχές των γνωστών έκτοτε **6 Στόχων**. Οι Στόχοι αυτοί διαφοροποιούν τις περιφέρειες σύμφωνα με το κύριο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν. Στη βάση αυτή, τον γεωργικό τομέα αφορούσε:
 - Ο *Στόχος 1*, για την ανάπτυξη και την διαρθρωτική προσαρμογή των υποβαθμισμένων περιοχών (με δράσεις που χρηματοδοτούνται και από τα τρία Ταμεία),
 - Ο *Στόχος 2*, για τη διασφάλιση ενός δίκαιου επιπέδου διαβίωσης της αγροτικής κοινότητας, ιδιαίτερα με αύξηση των ατομικών απολαβών των προσώπων που ασχολούνται με την γεωργία.
 - Ο *Στόχος 3*, για την σταθεροποίηση των (γεωργικών) αγορών.
 - Ο *Στόχος 4*, για την εγγύηση της διάθεσης της προσφοράς (αγαθών).
 - Ο *Στόχος 5*, για την ανάπτυξη του γεωργικού τομέα καθαυτού, διαφοροποιούμενος σε:
 - *Στόχο 5(α)*, για την προσαρμογή των διαρθρώσεων παραγωγής, μεταποίησης, εμπορίας (χρηματοδότηση από το Τμήμα Προσανατολισμού του FEOGA)
 - *Στόχο 5(β)*, για την ανάπτυξη περιοχών στις οποίες η γεωργία αποτελεί κύρια δραστηριότητα (χρηματοδότηση από το Τμήμα Προσανατολισμού και το ΕΚΤ)
 - Ο *Στόχος 6* (που προστέθηκε αργότερα, μετά την τελευταία διεύρυνση), για τις πλέον αραιοκατοικημένες περιοχές της Σουηδίας και της Φινλανδίας ([http 14](http://14)).

B) Η αναθεώρηση του 1992 και η ένταξη της Γεωργίας στους κανόνες του Π.Ο.Ε. (1990 - 1996)

Οι διαδοχικές αναμορφώσεις της ΚΑΠ στη δεκαετία του '90, δεν αμφισβήτησαν τον βασικό της μηχανισμό, δηλαδή, το σύστημα στήριξης των τιμών αγοράς. Αποτέλεσαν μάλλον εναλλακτικές πολιτικές προσαρμογής της ΚΑΠ στην εκάστοτε οικονομική συγκυρία. Ωστόσο, τα δύο κεντρικά προβλήματα (πλεονάσματα, υψηλό κόστος) συνέχισαν αυξανόμενα. Το 1988, οι δαπάνες Εγγυήσεων εξακολουθούσαν να απορροφούν το 65% περίπου του κοινοτικού Προϋπολογισμού, ενώ την ίδια περίπου εποχή, διατυπώσεις του είδους "λίμνες γάλακτος ή οίνου" και "βουνά βουτύρου ή κρέατος" δεν έπαψαν να εμφανίζονται στα ΜΜΕ και να προκαλούν τους Ευρωπαίους πολίτες. Ως εκ τούτου, οι επιθέσεις κατά των μηχανισμών της ΚΑΠ εντάθηκαν, τόσο στο εσωτερικό της ΕΚ όσο και σε διεθνές επίπεδο. Πράγματι, σε συνδυασμό με τα εσωτερικά προβλήματα, οι πολυμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης στα πλαίσια της GATT (αργότερα Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου - ΠΟΕ) έδωσαν το έναυσμα για τη ριζικότερη, μέχρι τότε, αναθεώρηση της ΚΑΠ στις αρχές της δεκαετίας του '90.

Η αναθεώρηση του 1992 δεν αμφισβήτησε ασφαλώς τους στόχους της ΚΑΠ που περιλαμβάνονται στη Συνθήκη. Υπήρξε όμως ένα αποφασιστικό βήμα στον προσανατολισμό του γεωργικού τομέα προς την κατεύθυνση των δυνάμεων της αγοράς, με τη σταδιακή μεταβολή του βασικού μηχανισμού της ΚΑΠ, από "σύστημα στήριξης των τιμών" σε σύστημα "άμεσης στήριξης του γεωργικού εισοδήματος". Κατεύθυνση-κλειδί υπήρξε η, για πρώτη φορά, σταδιακή περικοπή (δραστική ή συντηρητική) των θεσμικών τιμών και η παροχή άμεσων ενισχύσεων στους βασικούς τομείς των αροτραίων καλλιεργειών και βοείου κρέατος (ανά καλλιεργούμενο εκτάριο ή εκτρεφόμενο ζώο) προς αποζημίωση/αντιστάθμιση των απωλειών του εισοδήματος των παραγωγών, λόγω της περικοπής των τιμών. Ταυτόχρονα υιοθετήθηκαν (ή συμπληρώθηκαν) τρία σημαντικά συνοδευτικά μέτρα που περιελάμβαναν:

- Ένα *αγρο-περιβαλλοντικό πακέτο μέτρων*, με στόχο την εκτατικοποίηση της παραγωγής και την προστασία των φυσικών πόρων,
- *Πρόγραμμα δάσωσης* καλλιεργούμενων εκτάσεων, με αποζημίωση των απωλειών εισοδήματος μέχρι και 20 χρόνια,
- Αποτελεσματικότερο *καθεστώς προσύνταξης* για γεωργούς άνω των 55 ετών, ως κίνητρο βελτίωσης της παραγωγικότητας και ταυτόχρονα αύξησης του μέσου μεγέθους των μικρών και μη αποδοτικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Μεταξύ άλλων, οι τελικές αποφάσεις στο κοινοτικό επίπεδο επέτρεψαν στους βασικούς διαπραγματευτές στη GATT να καταλήξουν σε συμφωνία στο τέλος του 1993, εντάσσοντας πλέον τα γεωργικά προϊόντα στους βασικούς κανόνες του διεθνούς εμπορίου, με συγκεκριμένες *δεσμεύσεις* σταδιακής μείωσης των παραγόμενων ποσοτήτων (για την εξαετή περίοδο ισχύος της Συμφωνίας 1995-2000), σε τρία επίπεδα: εσωτερική στήριξη, προστασία στα σύνορα, εξαγωγικές ενισχύσεις. Κατά συνέπεια, ανεξαρτήτως των μελλοντικών εξελίξεων στις διεθνείς γεωργικές αγορές, οι δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν έναντι του ΠΟΕ, συνεπάγονται ριζικές αλλαγές στους τρόπους και μέσα σχεδιασμού, καθώς και εφαρμογής στο εξής των γεωργικών πολιτικών σε διεθνές επίπεδο (συνεπώς και της ΚΑΠ). Με άλλα λόγια και επιγραμματικά, η ΚΑΠ ποτέ πια δεν θα μπορούσε να είναι όπως ήταν στο παρελθόν. Στο μεταξύ, και μολονότι η εφαρμογή της αναθεώρησης του 1992, η οποία ολοκληρώθηκε το 1995, πέτυχε σε γενικές γραμμές τους αρχικούς της στόχους, η δεκαετία του 1990 σηματοδότησε άλλες εξελίξεις που έδωσαν λαβή για ευρύτερο σκεπτικισμό ως προς την μελλοντική εξέλιξη της ΚΑΠ. Συγκεκριμένα, διάφοροι παράγοντες, εσωτερικοί και εξωτερικοί, έθεσαν την ΚΑΠ σε μία διαδικασία *συνεχούς στο εξής αναμόρφωσης*, οι κυριότεροι από τους οποίους θα μπορούσαν να συνοψιστούν στους εξής:

- Η συνεχιζόμενη μείωση του αριθμού των απασχολούμενων αποκλειστικά με την γεωργία, αλλά και η κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτιστική σημασία διατήρησης του αγροτικού πληθυσμού στην ύπαιθρο, εντείνουν τις πιέσεις για την προώθηση εναλλακτικών πηγών εισοδήματος και απασχόλησης στις περιφέρειες, με την ενδυνάμωση μιας πολιτικής *ανάπτυξης της υπαίθρου* μάλλον παρά γεωργικής ανάπτυξης.

- Η αυξανόμενη πίεση για μία γεωργία περισσότερο φιλική στο περιβάλλον, η θεσμική υποχρέωση για προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, αλλά και η ανάγκη ενδυνάμωσης της υγιεινής ασφάλειας και της ποιότητας των τροφίμων, αποτελούν παράγοντες που ωθούν στην ανάγκη βασικών αλλαγών στα μέχρι τώρα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης των γεωργικών προϊόντων.
- Οι πολυμερείς γεωργικές διαπραγματεύσεις στα πλαίσια του ΠΟΕ που ξεκίνησαν μετά το πέρας ισχύος της Συμφωνίας του Γύρου Ουρουγουάης τον Οκτώβριο 2001, ως νέος Γύρος *Doha* ολοκληρώθηκαν το Νοέμβριο 2002 και οδήγησαν σε πρόσθετες δεσμεύσεις και στα τρία ανωτέρω επίπεδα στην κατεύθυνση περαιτέρω φιλελευθεροποίησης του γεωργικού εμπορίου, πράγμα που πιθανόν να καταστήσει δυσχερή τη διατήρηση κυρίως των εξαγωγικών ενισχύσεων και των άλλων μέτρων στα σύνορα.
- Τέλος, η διεύρυνση με την ένταξη 10 ακόμη κρατών το 2004 και η αναμενόμενη των 2+1 (Βουλγαρία, Ρουμανία και Τουρκία), στα περισσότερα των οποίων ο ρόλος του γεωργικού τομέα έχει σαφώς πολύ σημαντικότερη διάσταση από ό,τι στη σημερινή Ε.Ε. των 25, έκανε επιτακτική την ανάγκη περαιτέρω αναμόρφωσης της ΚΑΠ, ώστε τα νέα μέλη να μπορέσουν να "στεγαστούν" ομαλά και μάλιστα εντός των υφιστάμενων δημοσιονομικών πλαισίων.

Γ) Η πρόκληση της διεύρυνσης - Agenda 2000 (1997 - 2006)

Το φιλόδοξο πακέτο προτάσεων που έγινε γνωστό ως "Agenda 2000", δεν ήταν παρά η απάντηση της Επιτροπής στην εντολή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Μαδρίτη, Δεκέμβριος 1995) να προετοιμαστεί έγκαιρα για την σε εύθετο χρόνο υλοποίηση της πολιτικής δέσμευσης για τη διεύρυνση της Ε.Ε. προς τις χώρες της Κεντρικής - Ανατολικής Ευρώπης (ΚΑΕ) και την Κύπρο. Πράγματι, πέραν της γενικής στρατηγικής για τη διεύρυνση, το πακέτο περιείχε ένα σύνολο προτάσεων που αφορούσαν τόσο το επόμενο χρηματοδοτικό πλαίσιο της Ε.Ε. για την περίοδο 2000-2006, όσο και τις αναγκαίες προσαρμογές που έπρεπε να επέλθουν στις υφιστάμενες κοινοτικές πολιτικές (κυρίως στην ΚΑΠ και στην πολιτική συνοχής μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων), ώστε η διεύρυνση να μην προκαλέσει κλυδωνισμούς στο όλο εγχείρημα.

Σε ό,τι αφορά την ΚΑΠ και για την αντιμετώπιση όλων των σχετικών προκλήσεων και αβεβαιοτήτων, η τελευταία αναθεώρηση αποφασίστηκε στα πλαίσια της "Agenda 2000", μετά την Συμφωνία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Βερολίνο τον Μάρτιο 1999. Βασική προσέγγιση των προτεινόμενων αλλαγών υπήρξε η συνέχιση της πορείας που ξεκίνησε με την αναμόρφωση του 1992, δηλαδή, περαιτέρω μείωση των θεσμικών τιμών (στην κατεύθυνση εξάλειψης της διαφοράς τους από το επίπεδο των διεθνών τιμών) και αντιστάθμιση των μειώσεων με ενίσχυση ή επέκταση των άμεσων πληρωμών. Πέραν όμως των προσαρμογών που αποφασίστηκαν στις επιμέρους ΚΟΑ των βασικών προϊόντων, θέματα κλειδιά της τελικής συμφωνίας υπήρξαν επίσης:

- η στρατηγική ανάπτυξης της υπαίθρου ως δεύτερου πυλώνα της ΚΑΠ, με την ένταξη όλων των προηγούμενων διαρθρωτικών αλλά και νέων μέτρων σε ενιαίο θεσμικό πλαίσιο, συγχρηματοδοούμενων πλέον από το Ταμείο Εγγυήσεων (πλην των περιοχών του στόχου 1, μεταξύ των οποίων ανήκει ολόκληρη η Ελλάδα), και
- η προώθηση ενός "οριζόντιου" κανονιστικού πλαισίου με (προαιρετικές ως επί το πλείστον) ρυθμίσεις να διέπουν στο εξής το σύνολο των άμεσων ενισχύσεων.

Βασικός ωστόσο προσανατολισμός των τελικών αποφάσεων υπήρξε ο καθορισμός των δημοσιονομικών ανώτατων ορίων στις γεωργικές δαπάνες, εντός του συνολικού δημοσιονομικού πλαισίου μέχρι το 2006. Η αναθεώρηση επομένως της ΚΑΠ και η σχετική προσαρμογή των ΚΟΑ προσδιορίστηκε από την επιδίωξη να διασφαλιστεί η τήρηση των δημοσιονομικών ανωτάτων ορίων. Κατά συνέπεια, το κύριο στοιχείο της αναθεώρησης συνδέεται άρρηκτα με τις δημοσιονομικές προοπτικές της Ε.Ε., που καθόρισαν και τη "σταθεροποίηση" των γεωργικών δαπανών. Η Συμφωνία, μάλιστα, προέβλεψε την *ενδιάμεση επανεξέταση* κατά το 2002-2003 των αποφάσεων του Βερολίνου, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι, με τις ρυθμίσεις που έχουν προβλεφθεί και εν όψει της προσεχούς διεύρυνσης, η "σταθεροποίηση" δεν κινδυνεύει να ανατραπεί. Μετά από στενή παρακολούθηση της υλοποίησης των αποφάσεων του Βερολίνου αλλά και των εξελίξεων των γεωργικών θεμάτων στην εγχώρια και διεθνή σκηνή, η Επιτροπή παρουσίασε τον Ιούλιο 2002 τις βασικές κατευθύνσεις προς τις οποίες θα πρέπει να κινηθεί η "ενδιάμεση αναθεώρηση" της ΚΑΠ, δίνοντας έτσι έναυσμα να ξεκινήσει ο δημόσιος διάλογος επί του θέματος αυτού. Πράγματι, κατά τη διάρκεια της Δανικής Προεδρίας, το Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας συζήτησε επανειλημμένα τους γενικούς προσανατολισμούς της Επιτροπής προετοιμάζοντας το έδαφος για τις τελικές αποφάσεις. Παράλληλα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που

συνήλθε στις Βρυξέλλες (26-27/10/2002) κατέληξε σε οριστικές αποφάσεις σε ό,τι αφορά το τελικό χρονοδιάγραμμα της διεύρυνσης, προκειμένου τα 10 νέα Κράτη μέλη να ενταχθούν πλήρως στην ΕΕ από 1/1/2004. Στη φάση αυτή, η Επιτροπή, ως ευαίσθητος δέκτης των απόψεων που εκφράζονται σε όλα τα επίπεδα, κατέθεσε στο Συμβούλιο προς απόφαση τις συγκεκριμένες κανονιστικές προτάσεις της για την ενδιάμεση αναθεώρηση της ΚΑΠ τον Δεκέμβριο 2002 (Πέζαρος 2004).

1.6. Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ

1.6.1. Το Γενικό Πλαίσιο

A) Η Χρηματοδότηση

Με αποφάσεις που λήφθηκαν στη Σύνοδο Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον Οκτώβριο του 2002 εξασφαλίστηκε σε γενικές γραμμές η χρηματοδότηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (Κ.Α.Π.) μέχρι και το 2013, με το συνολικό δημοσιονομικό φάκελο να υπολείπεται, αφού η κατά 1% προσαύξηση κάθε χρόνο είναι μικρότερη του πληθωρισμού που σημειώνεται στην ευρωζώνη.

B) Η Διεύρυνση

Στην ίδια Σύνοδο Κορυφής προσδιορίστηκαν ξεχωριστοί πρόσθετοι πόροι για τα 10 νέα Κράτη - Μέλη της διεύρυνσης. Αποφασίστηκε επίσης η σταδιακή αύξηση των επιδοτήσεων για τις χώρες αυτές, έτσι ώστε να εξισωθούν με το ύψος των επιδοτήσεων που λαμβάνουν τα 15 παλαιά Κράτη - Μέλη το έτος 2014. Αξίζει να σημειώσουμε ότι, εκτός από την Πολωνία και την Ουγγαρία, το μέγεθος της γεωργίας των άλλων χωρών της διεύρυνσης είναι μικρό ως αμελητέο. Η συμφωνία ρητά προβλέπει ότι οι προγραμματισμένοι χρηματικοί πόροι προορίζονται για 25 χώρες. Νέες διευρύνσεις (π.χ. Ρουμανία, Βουλγαρία) θα χρηματοδοτηθούν ξεχωριστά και πρόσθετα.

Γ) Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου

Μέχρι το 1993 η Κ.Α.Π. και οι αγροτικές πολιτικές των κρατών όλου του κόσμου μπορούσαν να επιδοτούν τις γεωργίες τους σχεδόν απεριόριστα και χωρίς διεθνή έλεγχο. Με τη συμφωνία της GATT (1993) η παγκόσμια αγροτική πολιτική τέθηκε υπό έλεγχο. Οι επιδοτήσεις κατατάχθηκαν σε τρεις κατηγορίες: σε αυτές που επιτρέπονται χωρίς περικοπές, σε αυτές που επιτρέπονται χωρίς περικοπές, μέχρις όμως ορισμένων ορίων και σε αυτές που πρέπει σταδιακά να ελαχιστοποιηθούν.

Η διαπραγμάτευση για την παγκόσμια νομιμοποίηση της Κ.Α.Π. και των απανταχού της γης αγροτικών πολιτικών κινείται γύρω από τους κανόνες που θεσπίστηκαν το 1993 και από την GATT πέρασαν στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (Π.Ο.Ε.) ο οποίος έχει 146 μέλη, μεταξύ των οποίων και η Κίνα, που προσχώρησε πριν από 8 χρόνια.

Η μεταρρύθμιση της Κ.Α.Π. έχει ως στόχο να τεθούν οι επιδοτήσεις έξω από το στόχαστρο του Π.Ο.Ε. Αυτό που επιδιώκει η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι όχι η μείωση των επιδοτήσεων, αλλά η αλλαγή στον τρόπο καταβολής τους. (Διεύθυνση Γεωργίας)

1.6.2. Η ΝΕΑ ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

II. Αναλυτική παρουσίαση

1. Το 2004 με τροποποίηση του οριζόντιου κανονισμού 1782/2003, διασφαλίστηκαν οι χρηματοδοτήσεις για τα μεσογειακά προϊόντα (βαμβάκι, ελαιόλαδο, καπνός) και η ίση μεταχείρισή τους σε σχέση με τα προϊόντα των βορείων, των οποίων η μεταρρύθμιση είχε γίνει σχεδόν ένα χρόνο πριν (Ιούνιος 2003).

2. Το σύστημα των επιδοτήσεων απλοποιήθηκε. Οι επιδοτήσεις πληρώνονται απευθείας στον παραγωγό, χωρίς να μεσολαβούν ενδιάμεσοι και μεσάζοντες.

3. Ενιαία Ενίσχυση.

Ένα σημαντικό τμήμα των επιδοτήσεων (αποσυνδεδεμένο τμήμα) που εισπράττει σήμερα ο παραγωγός (ο μέσος όρος ετών 2000, 2001 και 2002) από μία ή περισσότερες δραστηριότητες, ενοποιείται σε μία ενιαία ενίσχυση. Αποσύνδεση

σημαίνει ότι η καταβολή της ενιαίας ενίσχυσης δεν συνδέεται πλέον με το συγκεκριμένο είδος καλλιέργειας και την ποσότητα παραγωγής που παρήγαγε μέχρι τώρα ο παραγωγός. Άρα η ενιαία ενίσχυση θα αποτελεί σταθερή εισοδηματική βάση. Θα εξακολουθήσει ο παραγωγός να την εισπράττει, νωρίς κάθε χρόνο (από Δεκέμβριο έως Ιούνιο) με μία αίτηση, με απλές διατυπώσεις, ανεξάρτητα από τα προϊόντα που θα αποφασίσει να παράγει και σε ποιές ποσότητες. Το ποσό της ενίσχυσης (ποσό αναφοράς) προκύπτει από τον μέσο όρο των ενισχύσεων της τριετίας 2000-2002 (περίοδος αναφοράς ή ιστορική περίοδος).

4. Ένα σύστημα μερικής αποσύνδεσης μπορεί να εφαρμοστεί στους παρακάτω τομείς: αροτραίες καλλιέργειες (σιτηρά, καπνός πρωτεϊνούχα και ελαιούχα φυτά), αιγοπρόβατα, βόειο κρέας, ελαιόλαδο. Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα θα έχει τη δυνατότητα να επιλέξει τη διατήρηση δεσμευμένων με το συγκεκριμένο προϊόν ενισχύσεων στις παρακάτω περιπτώσεις με τα ακόλουθα ποσοστά:

➤ **Αροτραίες καλλιέργειες** : Μέχρι 25% σε όλα τα σιτηρά ή εναλλακτικά μέχρι 40% της **ειδικής ενίσχυσης** μόνο στο σκληρό σιτάρι

➤ **Αιγοπρόβατα** : Έως και 50% της ενίσχυσης.

- **Βόειο κρέας :** Έως και 40% της πρωτοδότησης σφαγής και μέχρι και το 100% της ενίσχυσης των θηλαζουσών αγελάδων ή ενναλακτικά έως το 75% της ενίσχυσης αρσενικών βοοειδών.

- **Καπνός:** Για τις εσοδείες 2006 – 2009, μπορούν να εφαρμοστούν διαφορετικά ποσοστά δέσμευσης ανά ποικιλία και περιοχή έως και 60%. Για τις εσοδείες από 2010 έως και 2012, ποσοστό 50% ενισχύσεων αποδεσμεύεται από την παραγωγή και το υπόλοιπο 50% μεταφέρεται στον Β΄ Πυλώνα (προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης).

- **Ελαιόλαδο:** Έως και 40%

➤ **Ρύζι – Σκληρό σιτάρι:** Ένα μέρος της μελλοντικής αυξημένης ενίσχυσης (56,1€/στρέμμα), θα είναι οπωσδήποτε συνδεδεμένο με την καλλιεργούμενη κάθε χρόνο έκταση, ενώ το υπόλοιπο (76,3 €/στρέμμα) θα συνυπολογίζεται για τον καθορισμό της Ενιαίας Αποσυνδεδεμένης Ενίσχυσης. Επίσης, η πρόσθετη πριμοδότηση ποιότητας για το σκληρό σιτάρι (40 €/εκτάριο) θα συνδέεται με την καλλιεργούμενη κάθε χρόνο έκταση.

➤ **Βαμβάκι:** Ένα ποσοστό 35% των ενισχύσεων παραμένει υποχρεωτικά συνδεδεμένο με την παραγωγή.

5. Η ενιαία ενίσχυση συμπληρώνεται από ειδικές ενισχύσεις, ανάλογα με το προϊόν που θα επιλέξει να παράξει ο αγρότης, ο οποίος θα έχει μεγαλύτερη ελευθερία παραγωγικών επιλογών ανάλογα με το τί ο ίδιος κρίνει συμφέρον.

6. Ενιαία ενίσχυση και ειδική ενίσχυση ανά δραστηριότητα δίνουν το ύψος της επιδότησης που προβλέπουν οι Κοινές Οργανώσεις Αγορών, όπως αυτές ισχύουν σήμερα.

7. Το εισόδημα των παραγωγών πέραν από την ενιαία ενίσχυση και τις ειδικές ενισχύσεις συμπληρώνουν όπως είναι φυσικό οι πωλήσεις από τη διάθεση των προϊόντων στην αγορά, αλλά και κατά περίπτωση οι εξισωτικές αποζημιώσεις, οι στρεμματικές ενισχύσεις στα νησιά του Αιγαίου και οπωσδήποτε

οιαποζημιώσεις ΕΛ.Γ.Α., Π.Σ.Ε.Α. και γενικότερα οι ειδικές παροχές εθνικών μέτρων προς τους αγρότες.

8. Η ενιαία ενίσχυση υποδιαιρείται σε ατομικά δικαιώματα. Το ατομικό δικαίωμα ενίσχυσης αποτελεί την ενίσχυση που θα λαμβάνει ο παραγωγός ανά εκτάριο ή στρέμμα γης. Η αξία του υπολογίζεται διαιρώντας το μέσο όρο της ενίσχυσης που έλαβε ο παραγωγός τα έτη 2000, 2001 και 2002 με το μέσο όρο της έκτασης που καλλιεργήθηκε κατά την ίδια τριετία για την είσπραξη των συγκεκριμένων ενισχύσεων. Τα ατομικά δικαιώματα (συνολικά ή μέρος αυτών) μπορούν να μεταβιβάζονται, με ενοικίαση, πώληση, κληρονομιά ή δωρεά, με ή χωρίς την αρχική έκταση γης, ανάλογα με την περίπτωση. Η αξιοποίηση των δικαιωμάτων μπορεί να γίνεται σε έκταση γης διαφορετική από την αρχική, αλλά ίση με την αρχική. Στις περιπτώσεις των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων που δεν διαθέτουν γεωργική γη ή έχουν στη διάθεσή τους ελάχιστη γεωργική γη και η αξία του δικαιώματος υπερβαίνει τις 500 € ανά στρέμμα, χορηγούνται **ειδικά δικαιώματα**. Η ενεργοποίηση των ειδικών δικαιωμάτων απαιτεί τη συνέχιση της παραγωγικής δραστηριότητας με τη διατήρηση του 50% του ζωϊκού πληθυσμού. Την απογραφή και διαχείριση των δικαιωμάτων αναλαμβάνει ειδική δημόσια υπηρεσία.

9. Πολλαπλή Συμμόρφωση: Δειγματοληπτικοί έλεγχοι θα επισημαίνουν περιπτώσεις στις οποίες **παραβιάζεται η βασική νομοθεσία που αφορά τη δημόσια υγεία, την προστασία του περιβάλλοντος, την υγεία των ζώων και των φυτών, καθώς και η κτηνιατρική νομοθεσία.** Ο οργανισμός πληρωμών υποχρεούται να επιβάλει πρόστιμα αν δεν τηρούνται οι παραπάνω προδιαγραφές.

10. Εθνικό Απόθεμα: Το εθνικό απόθεμα συνίσταται σε παρακράτηση από τη Διοίκηση του Κράτους - Μέλους ποσοστού έως 3% του συνολικού αριθμού δικαιωμάτων, αναλογικά από κάθε παραγωγό. Το εθνικό απόθεμα θα χρησιμοποιηθεί για την παροχή δικαιωμάτων σε νέους αγρότες που άρχισαν τη γεωργική τους δραστηριότητα από το 2002 και μετά χωρίς να λαμβάνουν κάποια επιδότηση για το συγκεκριμένο έτος, καθώς επίσης και για την κάλυψη περιπτώσεων ανωτέρας βίας ή εξαιρετικές περιπτώσεις (θάνατος γεωργού, φυσικές καταστροφές κ.λπ.). Δικαιώματα που αποκτώνται από το εθνικό απόθεμα δεν μεταβιβάζονται πριν από την παρέλευση 5ετίας και χάνονται εάν δεν ενεργοποιηθούν έστω και ένα χρόνο στη διάρκεια των πέντε πρώτων ετών.

Αν τα ατομικά δικαιώματα μείνουν ανενεργά πέραν της τριετίας, τότε αφαιρούνται και μεταβιβάζονται στο **εθνικό απόθεμα**. Μεταβιβάζονται στο εθνικό απόθεμα επίσης τα δικαιώματα που δε θα ενεργοποιηθούν τον πρώτο χρόνο εφαρμογής του καθεστώτος. Εξαίρεση από τον παραπάνω κανόνα αποτελεί η περίπτωση που ο γεωργός μπορεί να αποδείξει ότι η μη ενεργοποίηση των δικαιωμάτων οφειλόταν σε περιπτώσεις ανωτέρας βίας ή σε περιπτώσεις εξαιρετικές.

11. Ο δικαιούχος της ενιαίας ενίσχυσης πρέπει να φροντίζει για την παραγωγική αξιοποίηση της γης του ή να διατηρεί αντίστοιχη έκταση γης σε καλή γεωργική κατάσταση.

12. Η νέα Κ.Α.Π. άρχισε να εφαρμόζεται στη χώρα μας από 1-1-2006.

13. Διαφοροποίηση: Οι ενισχύσεις θα μειωθούν κατά 3% το 2005, 4% το 2006 και 5% από το 2007 και μετά. Οι εξοικονομούμενοι πόροι παραμένουν στο ίδιο Κράτος - Μέλος και χρηματοδοτούν προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης. Στις παρακρατήσεις ισχύει πλήρης απαλλαγή για τις ενισχύσεις των πρώτων 5.000€ ανά παραγωγό (ατέλεια). Ποσοστό 80% των παρακρατήσεων επιστρέφεται στο Κράτος - Μέλος, ενώ το υπόλοιπο 20% αναδιανέμεται μεταξύ των Κρατών - Μελών με βάση κριτήρια συνοχής (γεωργική έκταση, γεωργική απασχόληση και γεωργικό εισόδημα). Το ισοζύγιο για τη χώρα μας προβλέπεται θετικό από τη ρύθμιση αυτή. Από τη μείωση των ενισχύσεων δεν θίγεται καθόλου ή θίγεται ελάχιστα η συντριπτική πλειοψηφία των ελλήνων αγροτών. Ειδικότερα δεν θίγονται εξολοκλήρου οι αγρότες των νησιών του Αιγαίου, με πληθυσμό κάτω των 100 χιλιάδων κατοίκων (εξαιρείται η Κρήτη και η Εύβοια).

14. Με τη μεταρρύθμιση της Κ.Α.Π. αποφασίστηκαν ευνοϊκά μέτρα σε διάφορους κλάδους παραγωγής για τους νέους αγρότες και τις αγροτικές επενδύσεις στη χώρα μας.

15. Το σύστημα των γαλακτοκομικών ποσοστώσεων παρατάθηκε μέχρι το έτος 2014/15. Η ποσόστωση για την Ελλάδα αυξήθηκε κατά 17% και συγκεκριμένα από 700 χιλιάδες τόνους σε 820 χιλιάδες τόνους.

16. Διατηρείται το σύστημα παρέμβασης κλασσικής μορφής στα σιτηρά και το ρύζι. Επιπλέον, παρέχονται στους ορυζοκαλλιεργητές πρόσθετες εισοδηματικές αντισταθμίσεις ύψους 132,4 €/στρέμμα έναντι των σημερινών στρεμματικών αντισταθμίσεων που ήταν μόνο 39,4 €/στρέμμα.

17. Το σύστημα ποινών για τις υπερβάσεις στην έκταση καλλιέργειας του ρυζιού, που ίσχυε μέχρι σήμερα, καταργήθηκε. Το παλιό σύστημα ήταν πολύ αυστηρό, γιατί από ένα επίπεδο και μετά, η ποινή ήταν 6 φορές μεγαλύτερη σε σχέση με την υπέρβαση, γεγονός που οδηγούσε σε μηδενισμό της ενίσχυσης όταν η υπέρβαση έφθανε μόλις 17%. Με το νέο σύστημα ποινών, για κάθε 1% υπέρβαση των ορίων παραγωγής θα επιβάλλεται αντίστοιχη μείωση 1% του ύψους της κοινοτικής ενίσχυσης.

18. Αποφασίστηκε να διεκδικήσει η Ε.Ε. από τον Π.Ο.Ε. ένα **αναθεωρημένο πλαίσιο δασμολογικής προστασίας για το ρύζι**. Πράγματι, μετά από εντατικές διαπραγματεύσεις, στις οποίες η Ελλάδα έπαιξε ιδιαίτερα ενεργό ρόλο, η Ε.Ε. πέτυχε, τον Φεβρουάριο του 2005, την σύναψη συμφωνίας με τους κύριους εμπορικούς εταίρους στον Π.Ο.Ε. που επιτρέπει την εφαρμογή αυξημένου δασμού στα σύνορα με παραχώρηση περιορισμένων δασμολογικών ποσοτώσεων. Με τον τρόπο αυτό, η εγχώρια παραγωγή προστατεύεται από αθρόες εισαγωγές ρυζιού που συνήθως προσφέρεται σε χαμηλές τιμές.

19. Δημιουργείται **σύστημα παροχής συμβουλών** στους αγρότες για θέματα διαχείρισης της γης και των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Η συμμετοχή των παραγωγών στο σύστημα είναι εθελοντική. Η δραστηριότητα παροχής συμβουλών θα καλύπτει κατ' ελάχιστον τους παρακάτω τομείς:

- Δημόσια υγεία, υγεία ζώων και φυτών
- Περιβάλλον
- Καλές συνθήκες διαβίωσης των ζώων

Επίσης, η δραστηριότητα θα επεκταθεί στην εφαρμογή των **ορθών γεωργικών πρακτικών**. Το σύστημα πρέπει να δημιουργηθεί μέχρι την 1-1-2007.

20. Διατηρήθηκε το επίπεδο του εισοδήματος των ελλήνων παραγωγών **σκληρού σιταριού**, παρά το γεγονός ότι έγιναν σημαντικές αλλαγές στο κοινοτικό σύστημα στήριξης του τομέα. Συγκεκριμένα, **η συμπληρωματική ενίσχυση για τον σκληρό σίτο που καλλιεργείται στις παραδοσιακές περιοχές** (στις οποίες περιλαμβάνεται το σύνολο της καλλιέργειας σκληρού σιταριού στη χώρα μας) υφίσταται μια μικρή, κλιμακούμενη στο χρόνο μείωση. Αντίθετα, η ενίσχυση αυτή καταργείται στις μη παραδοσιακές περιοχές. Από την άλλη πλευρά, θεσπίστηκε μια **πρόσθετη ενίσχυση** ύψους 4 €/στρέμμα ως «πριμ ποιότητας στο σκληρό σιτάρι» που ισχύει από την 1-1-2005.

21. Για τις **αποξηραμένες ζωοτροφές**, διατηρείται η ενίσχυση στη μεταποίηση σε ποσοστό 50% και το υπόλοιπο συνυπολογίζεται στον καθορισμό της Ενιαίας Αποδεσμευμένης Ενίσχυσης (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 2004)

22. Εισάγεται μία **νέα ενίσχυση για τους καρπούς με κέλυφος** η οποία ανέρχεται σε 120,75 €/εκτάριο. (Γεωργία- Κτηνοτροφία, 2004)

23. Το ύψος της κοινοτικής συμμετοχής στις δαπάνες των προγραμμάτων για τις **αγροπεριβαλλοντικές δράσεις** φθάνει στο 85% της συνολικής δαπάνης έναντι ποσοστού 60% που ίσχυε μέχρι σήμερα.

24. Η **κοινοτική συμμετοχή στις δαπάνες για την Ανάπτυξη της Υπαίθρου** στις περιοχές του Στόχου 1 (στις οποίες αυτή τη στιγμή κατατάσσεται το σύνολο της χώρας μας) καθορίστηκε στο 60% της συνολικής δαπάνης, έναντι του 50% που ίσχυε μέχρι τώρα.

25. Για τους **νέους αγρότες** προβλέφθηκε ειδική ρύθμιση για τη διαχείριση του 'εθνικού αποθέματος' των δικαιωμάτων ενιαίας ενίσχυσης και διευκολύνεται έτσι η είσοδός τους στην επαγγελματική οικογένεια.

26. Το ποσοστό πριμοδοτήσεων για τις επενδύσεις που πραγματοποιούν οι νέοι αγρότες στις περιοχές του Στόχου 1 αυξάνεται σε 60% από 55%.

27. Για τα **δημόσια δάση** (πράγμα που ενδιαφέρει κυρίως τη χώρα μας) προβλέφθηκε η χορήγηση κοινοτικών ενισχύσεων για επενδύσεις που αναφέρονται στην περιβαλλοντική τους ανάπτυξη, στην προστασία τους από κάθε μορφής κινδύνους και στην ανάδειξη των ευκαιριών προσφοράς αναψυχής στους πολίτες.

28. Μια σειρά καινούργιων δράσεων, που σχετίζονται με τη **βελτίωση της ποιότητας των τροφίμων, με τη βελτίωση των όρων παραγωγής και ευζωίας των ζώων** και την τήρηση των προτύπων που έχουν θεσπισθεί από τους κοινοτικούς κανονισμούς, χρηματοδοτούνται και από τον κοινοτικό προϋπολογισμό. Το ύψος των χρηματοδοτήσεων αυτών μπορεί να φθάσει τα 1.500 € ανά εκμετάλλευση.

29. Στις ενισχύσεις που χορηγούνται για τη **βελτίωση της ποιότητας των γεωργικών προϊόντων** και τροφίμων δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στα προϊόντα ονομασίας προέλευσης και οι σχετικές ενισχύσεις, εκτός από τους παραγωγούς, μπορεί να χορηγηθούν και στις μικρές μεταποιητικές επιχειρήσεις.

30. Στις ενισχύσεις αγροτικής ανάπτυξης περιλαμβάνονται οι **επενδύσεις για τη μεταποίηση και εμπορία**, που έχουν στόχο την ανάπτυξη **καινοτόμων προσεγγίσεων στον τομέα της ποιότητας των τροφίμων**.

31. Η Επιτροπή δεσμεύθηκε να προχωρήσει σε **απλούστευση της νομοθεσίας και των διαδικασιών για τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης**, γεγονός που θα διευκολύνει την υλοποίηση των προγραμμάτων και την απορρόφηση των αντίστοιχων κοινοτικών πόρων.

32. Σε περιοχές που λαμβάνουν τις αποσυνδεδεμένες ενισχύσεις της ενιαίας πληρωμής, απαγορεύεται η καλλιέργεια **οπωροκηπευτικών** και **επιτραπέζιας πατάτας**, για την προστασία του εισοδήματος των παραγωγών των συγκεκριμένων προϊόντων.

Ειδικότερα για κάθε έναν τομέα η νέα Κ.Α.Π. προβλέπει:

❖ **Αροτραίες καλλιέργειες**

Εισαγωγή στο καθεστώς της ενιαίας ενίσχυσης που θα χορηγείται στους παραγωγούς που εισέπρατταν κατά την περίοδο αναφοράς (2000-2002). Το βασικό ποσό για τον υπολογισμό της στρεμματικής ενίσχυσης παραμένει στα 63 €/τόνο και διατηρείται η τιμή παρέμβασης στα 101,31 €/τόνο. Προβλέπεται μείωση των μηνιαίων προσαυξήσεων (0,93 €/τόνο) και της τιμής παρέμβασης κατά 50%. Για το σκληρό σιτάρι, η συμπληρωματική ενίσχυση θα μετατραπεί σε δικαίωμα ενίσχυσης με βάση τα δεδομένα καλλιέργειας κατά την περίοδο αναφοράς και ανέρχεται σε 31,3 €/στρέμμα το 2004, 29,1 €/στρέμμα το 2005 και 28,5 €/στρέμμα από το 2006 και μετά. Τέλος, προβλέπεται η χορήγηση ενός πρίμ ποιότητας 4 €/στρέμμα με την προϋπόθεση ότι θα γίνει χρήση πιστοποιημένου σπόρου αναγνωρισμένων ποικιλιών υψηλής ποιότητας.

❖ **Ρύζι**

Εισαγωγή στο καθεστώς της ενιαίας ενίσχυσης που θα χορηγείται στους παραγωγούς με βάση το ποσό αναφοράς υπολογιζόμενο στις ενισχύσεις που έπαιρναν την περίοδο αναφοράς 2000-2002. Μείωση της τιμής παρέμβασης κατά 50% (150 €/τόνο). Αύξηση της ενίσχυσης από 52 σε 177 €/τόνο. Από αυτά, τα 102 €/τόνο θα δίνονται ως αποσυνδεδεμένη ενίσχυση, με βάση την περίοδο αναφοράς και τα υπόλοιπα 75 €/τόνο θα συνυπολογίζονται στον καθορισμό της Ενιαίας Αποσυνδεδεμένης Ενίσχυσης. Καθορισμός Μέγιστης Εγγυημένης Έκτασης (ΜΕΕ) σε 203.333 στρέμματα. Η μείωση της Μ.Ε.Ε. αντισταθμίζεται με την απόφαση περί αναλογικότητας των ποινών σε περιπτώσεις υπερβάσεων.

❖ Γάλα και γαλακτοκομικά προϊόντα

Οι τιμές παρέμβασης για το βούτυρο και το αποβουτυρωμένο γάλα σε σκόνη μειώνονται. Έναντι των μειώσεων αυτών, εισάγονται νέες ενισχύσεις ανά τόνο παραγόμενου γάλακτος ως εξής : 8,15 €/τόνο για το 2004, 16,31 €/τόνο για το 2005 και 24,49 €/τόνο για το 2006 και μετά.

❖ Βόειο – αιγοπρόβατα

Η αναθεωρημένη Κ.Α.Π. δεν μεταβάλλει το ύψος των ενισχύσεων που χορηγούνται στους παραγωγούς των συγκεκριμένων τομέων. Υπολογισμός της ενιαίας ενίσχυσης με βάση, όχι την τριετία 2000-2002, αλλά το έτος 2002 στο οποίο καταβλήθηκαν οι μεγαλύτερες ενισχύσεις.

❖ Βαμβάκι

Εισαγωγή του καθεστώτος της καταβολής της ενιαίας ενίσχυσης από το 2006. Προβλέπεται μια αποσυνδεδεμένη από την παραγωγή ενίσχυση σε ποσοστό 65% και μια ενίσχυση παραγωγής ανά στρέμμα σε ποσοστό 35% επί του διανεμόμενου ποσού των 569,7 εκατ. €, ως μέσου όρου των ενισχύσεων της περιόδου αναφοράς (2000-2002), και 18 εκατ. € που μεταφέρονται σε προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης. Τέλος, το ποσό των 3,7 εκατ. € θα δοθεί στις διεπαγγελματικές οργανώσεις με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του βαμβακιού (1 €/στρέμμα). Η χορηγούμενη συνδεδεμένη ενίσχυση προτάθηκε να καλύπτει μέγιστη έκταση 3.700.000 στρέμματα (Υπουργείο Γεωργίας, 2004)

❖ Ελαιόλαδο

Το νέο καθεστώς εξασφαλίζει το σημερινό επίπεδο στήριξης και η κατανομή των κονδυλίων μεταξύ των Κρατών-Μελών βασίζεται στην εγγυημένη ποσότητα, όπως αυτή είχε διαμορφωθεί στην αναθεώρηση της Κοινής Οργάνωσης Αγοράς ελαιολάδου το 1988. Η εισοδηματική στήριξη των ελαιοκαλλιεργητών εντάσσεται στο καθεστώς ενιαίας ενίσχυσης. Προβλέπεται μία αποσυνδεδεμένη από την παραγωγή ενίσχυση σε ποσοστό 60% επί του ποσού της μέσης ενίσχυσης στην παραγωγή κατά τη διάρκεια περιόδου αναφοράς ύψους 554,9 εκατ. €.

Εκτάσεις μικρότερες των 0,3 εκταρίων υπάγονται στο καθεστώς της πλήρους αποσύνδεσης και η μέση ενίσχυση είναι το 100 % του ποσού ενίσχυσης κατά την περίοδο αναφοράς. Η άμεση ενίσχυση περιορίζεται στις φυτεύσεις πριν την 1η Μαΐου του 1998 και τα νέα δένδρα με βάση πρόγραμμα εγκεκριμένο από την Ε.Ε. ([http 15](http://15))

❖ Καπνός

Εισαγωγή του τομέα στο καθεστώς της ενιαίας αποσυνδεδεμένης ενίσχυσης ως εξής:

Για τις εσοδείες 2006 έως και 2009 προβλέπεται ποσοστό αποδέσμευσης κατ' ελάχιστον 40% έως και 100% του ποσού αναφοράς των 378,8 εκατ. € κατά περιοχή. Το υπόλοιπο ποσοστό (μέχρι και 60%) του ποσού αναφοράς, παραμένει δεσμευμένο με την παραγωγή.

Για τις εσοδείες 2010 έως και 2012, προβλέπεται ποσοστό 50% του ποσού αναφοράς να μεταφέρεται στο Β' Πυλώνα για προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης και το υπόλοιπο 50% του ποσού αναφοράς να χορηγείται ως ενιαία αποσυνδεδεμένη ενίσχυση ([http 16](http://16)).

2. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σκοπός της έρευνας είναι να προσδιοριστούν:

1. Οι απόψεις και στάσεις των αγροτών απέναντι στην νέα Κοινή Αγροτική πολιτική (ΚΑΠ).
2. Το επίπεδο γνώσης των γεωργών αναφορικά με την Κοινή Αγροτική Πολιτική.
3. Οι κύριοι τρόποι ενημέρωσης των γεωργών για τις μεταρρυθμίσεις της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.
4. Η πιστότητα εφαρμογής της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.
5. Το επίπεδο γνώσης των παραγωγών όσον αφορά τις σύγχρονες τάσεις της γεωργίας.

Ο Νομός Κορινθίας αποτελείται από 15 Δήμους:

- 1) Αγίων Θεοδώρων
 - 2) Ασσου – Λεχαιού
 - 3) Σαρωνικού
 - 4) Ευρωστίνης
 - 5) Κορινθίων
 - 6) Λουτρακίου – Περαιχώρας
 - 7) Νεμέας
 - 8) Ξυλοκάστρου
 - 9) Βέλου
 - 10) Βόχας
 - 11) Σικυωνίων
 - 12) Σολυγείας
 - 13) Στυμφαλίας
 - 14) Φενεού
 - 15) Τενέας
- (http 19).

3.2. Επιλογή των Δήμων της έρευνας

Από το σύνολο των υπαρχόντων Δήμων στο **Νομό Κορινθίας** επιλέχτηκαν τέσσερις, οι πιο αντιπροσωπευτικοί, οι οποίοι και αποτέλεσαν το αντικείμενο της έρευνας. Η επιλογή αυτή έγινε με βάση τα εξής κριτήρια:

- 1) Αντιπροσωπευτική μορφολογία εδάφους
- 2) Αντιπροσωπευτικές κλιματολογικές συνθήκες
- 3) Ο πληθυσμός να είναι κατά κύριο λόγο αγρότες.
- 4) Ύπαρξη ποικιλομορφίας καλλιεργειών
- 5) Σημαντικό ποσοστό των γεωργών να είναι άτομα νεαρής ηλικίας

Με βάση λοιπόν τα παραπάνω κριτήρια, το αντικείμενο της παρούσας έρευνας αποτελούν οι τέσσερις σημαντικότεροι, από άποψη εκπλήρωσης των κριτηρίων που τέθηκαν, δήμοι, ήτοι: **Τενέας, Σαρωνικού, Στυμφαλίας, Ξυλοκάστρου.**

Ακολουθεί λεπτομερέστερη περιγραφή των Δήμων που επιλέχθηκαν να αποτελέσουν αντικείμενο της έρευνας:

3.2.1. Δήμος Τενέας

Ο Δήμος Τενέας (Σχήμα 3.2) περιλαμβάνει τις πρώην κοινότητες Αγίου Βασιλείου, Χιλιομοδίου, Κλένιας, Στεφανίου, Αγιονορίου και Κουταλά. Έδρα του Δήμου είναι το Χιλιομόδι, το οποίο κοσμείται προς ανατολάς από πυκνό πευκοδάσος και την Παλαιά και νέα Μονή Φανερωμένης. Γεωγραφικά καταλαμβάνει το νότιο-ανατολικό τμήμα του Νομού Κορινθίας και συνορεύει με τους Δήμους Κορινθίων, Άσσου-Λεχαιίου και Βόχας, ανατολικά με τον Δήμο Σαρωνικού, δυτικά με τον Δήμο Νεμέας και νότια με το Νομό Αργολίδας. Έχει έκταση 167.575 στρέμματα και πληθυσμό 5.477 κατοίκους, το μεγαλύτερο μέρος της εκτάσής του είναι ορεινό - ημιορεινό, εκτός από το ένα τμήμα του βορρά το οποίο χαρακτηρίζεται ως πεδινό και συγκεντρώνει όλες τις κεντρικές δραστηριότητες του Δήμου. Η οικονομία του δήμου είναι κατ' εξοχήν **αγροτική** και κτηνοτροφική. Το κλίμα είναι ήπιο με μικρές πτώσεις της θερμοκρασίας. Οι αγρότες έχουν μεγάλη επιλογή στην ποικιλία πολυετών και ετήσιων καλλιεργειών. Εξάίρεση αποτελούν ελάχιστα ακραία καιρικά φαινόμενα (όπως μεγάλη πτώση τη θερμοκρασίας -8 °C έως - 14 °C που έχει συμβεί δύο φορές την τελευταία δεκαετία). Στο Δήμο η γεωργική παραγωγή είναι προσανατολισμένη σε καλλιέργειες όπως: βίκος, σιτάρι σκληρό, κηπευτικά, πορτοκαλιές, λεμονιές, αμπέλια οινοπαραγωγής, ελιές ελαιοποίησης, σταφίδα (Σουλτανίνα), καρυδιές, βερυκοκκιές. (Παράρτημα III) (<http> 20).

3.2.2. Δήμος Στυμφαλίας

Ο Δήμος Στυμφαλίας (Σχήμα 3.2) περιλαμβάνει τις πρώην κοινότητες Καστανιάς, Λαύκας, Δροσοπηγής, Στυμφαλίας, Κυλλήνης, Καλλιάνων, Ψαρίου, Ασπρόκαμπου, Κεφαλαρίου και Καισαρίου. Έδρα του δήμου είναι οι Καλλιάνοι. Γεωγραφικά ανήκει

στο νοτιοδυτικό γεωγραφικό πλάτος. Ανατολικά συνορεύει με τους Δήμους Σικυώνων και Νεμέας, δυτικά με το Δήμο Φενεού, βόρεια με το δήμο Ξυλοκάστρου και Νότια με το Νομό Αρκαδίας. Έχει έκταση 205.072 στρέμματα και πληθυσμό 2.852 κατοίκους. Στα όριά του περιλαμβάνει μία από τις μαγευτικότερες λίμνες του ελλαδικού χώρου, τη Στυμφαλία, καθώς και την ομώνυμη αρχαία πόλη. Συγκεντρώνει μεγάλο τουριστικό ενδιαφέρον, ειδικά τα τελευταία χρόνια, αλλά η οικονομία της περιοχής βασίζεται, κυρίως, στην **αγροτική** και κτηνοτροφική εκμετάλλευση. Το κλίμα είναι ψυχρό, οι θερμοκρασίες είναι πάρα πολύ χαμηλές για το λόγο αυτό οι αγρότες δεν επιδίδονται σε πολυετής καλλιέργειες παρά μόνο σε ετήσιες και εποχικές με μικρό βλαστικό κύκλο. Στο Δήμο η γεωργική παραγωγή είναι προσανατολισμένη σε καλλιέργειες όπως: βίκος, σιτάρι μαλακό για καρπό, σιτάρι σκληρό, κηπευτικά, τριφύλλι για σανό, αμπέλια οινοπαραγωγής, ελιές ελαιοποίησης, σταφίδα (σουλτανίνα), καρυδιές (Παράρτημα IV) ([http 21](http://21)).

3.2.3. Δήμος Σαρωνικού

Ο Δήμος Σαρωνικού (Σχήμα 3.2) περιλαμβάνει τις πρώην κοινότητες Κατακαλίου, Γαλατακίου, Αγίου Ιωάννη και Αθικίων. Έδρα του δήμου είναι τα Αθήκια. Γεωγραφικά καταλαμβάνει το ανατολικό άκρο του νομού και συνορεύει ανατολικά με το Σαρωνικό κόλπο και το Δήμο Σολυγείας, βόρεια με το Δήμο Κορινθίων και δυτικά με το Δήμο Τενέας. Έχει συνολική έκταση 136.578 στρέμματα και πληθυσμό 4.141 κατοίκους. Κυρίαρχο στοιχείο εδώ είναι οι μεγάλες πευκόφυτες εκτάσεις και οι μαγευτικές ακρογιαλιές του. Το Κατακάλι, ένα γραφικότατο χωριό ξεχωρίζει στο ανατολικό άκρο του δήμου κοντά στα η νερά του Σαρωνικού. Η οικονομία του δήμου είναι σύνθετη και βασίζεται τόσο στην αγροτική εκμετάλλευση όσο και στον τουρισμό. Το κλίμα είναι ήπιο με μικρές πτώσεις της θερμοκρασίας και οι αγρότες έχουν μεγάλη επιλογή στην ποικιλία πολυετών και ετήσιων καλλιεργειών. Στο Δήμο η γεωργική παραγωγή είναι προσανατολισμένη σε καλλιέργειες όπως: βίκος, κηπευτικά, πορτοκαλιές, λεμονιές, άμπελοι οινοπαραγωγής, σιτάρι σκληρό, ελιές ελαιοποίησης, σταφίδα (σουλτανίνα), καρυδιές, βερυκοκκιές (Παράρτημα V) ([http 22](http://22)).

3.2.4. Δήμος Ξυλοκάστρου

Ο Δήμος Ξυλοκάστρου (Σχήμα 3.2) περιλαμβάνει τις πρώην κοινότητες Άνω Συνοικίας Τρικάλων, Μέσης Συνοικίας Τρικάλων, Κάτω Συνοικίας Τρικάλων, Καρυάς, Μάννας, Παναριτίου, Στυλίων, Ρεθίου, Γελληνίου, Ξανθοχωρίου, Δενδρού, Ζεμενού, Βρυσουλών, Κορφιώτισσας, Θροφαρίου, Ρίζας, Γελληνιάτικων, Θαλερού, Μελισσίου, Συκιάς, Καμαρίου, Λουτρού, Πιτσών, Πελλήνης, Καρυώτικων και τον πρώην δήμο Ξυλοκάστρου. Έδρα του δήμου είναι η πόλη του Ξυλοκάστρου. Έχει έκταση 310.252 στρέμματα και πληθυσμό 16.799 κατοίκους. Ο δήμος Ξυλοκάστρου είναι ένας από τους μεγαλύτερους δήμους της Ελλάδας σε έκταση. Γεωγραφικά ανήκει στο βορειοδυτικό τμήμα. Ανατολικά συνορεύει με το Δήμο Σικυωνίων, δυτικά με το Δήμο Ευρωστίνης, βόρεια με τον Κορινθιακό κόλπο και νότια με το Δήμο Στυμφαλίας.

Στα όριά του συνυπάρχουν οι δαντελένιες ακτές του Κορινθιακού, βόρεια και η Κυλλήνη, το ψηλότερο βουνό του νομού νότια. Η οικονομία της περιοχής είναι πολύμορφη. Η βόρεια ζώνη του δήμου, με κυρίαρχη την πόλη του Ξυλοκάστρου, παρουσιάζει έντονη τουριστική και εμπορική δραστηριότητα, ενώ στα νοτιότερα τμήματα οι κάτοικοι ασχολούνται κυρίως με αγροτικές καλλιέργειες. Στο τέλος του προηγούμενου αιώνα άρχισε μια βαθιά μεταβολή στη μορφή της οικονομίας της περιοχής. Το κλίμα είναι ήπιο λόγω της παραλιακής ζώνης ως εκ τούτου οι αγρότες έχουν μεγάλη επιλογή στην ποικιλία καλλιεργειών πολυετών και ετησίων. Στα ορεινά συνέχισαν την καλλιέργεια της σταφίδας, της σουλτανίνας, της ελιάς, των δημητριακών. Στην παραλία, στις αρδευόμενες περιοχές καλλιεργούσαν πορτοκαλιές, λεμονιές, αχλαδιές και βερυκοκκιές (Παράρτημα VI) (<http> 23).

Σχήμα 3.2. Περιοχές έρευνας (<http> 24)

4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η μεθοδολογία που εφαρμόστηκε περιλαμβάνει τρία στάδια :

- α) το στάδιο της δημοσκόπησης
- β) το στάδιο της επεξεργασίας των στοιχείων και
- γ) το στάδιο της ανάλυσης των αποτελεσμάτων.

4.1. Δημοσκόπηση

Η δημοσκόπηση έγινε με βάση τη μέθοδο των προσωπικών συνεντεύξεων σε δείγμα παραγωγών επιλεγμένο από τους τέσσερις δήμους. Έτσι συμπληρώθηκαν 300 ερωτηματολόγια από τους ερωτηθέντες, στους δήμους Στυμφαλίας, Ξυλοκάστρου, Σαρωνικού και Τενέας, αριθμός ο οποίος κρίθηκε επαρκής για τους σκοπούς αυτής της έρευνας.

4.1.1. Δειγματοληψία

Η μέθοδος που ιδιαίτερα ενδιαφέρει τον ερευνητή των εφαρμοσμένων θετικών επιστημών είναι η δειγματοληπτική μέθοδος. Αυτή χαρακτηρίζεται από το ότι συγκεντρώνει στατιστικό υλικό από τμήμα μόνο κάποιου πληθυσμού. Η δειγματοληπτική μέθοδος είναι επιστημονική μέθοδος έρευνας, βασίζεται στις πιθανότητες και στην κανονικότητα εμφάνισης των γεγονότων και επιδιώκει την σε μικρογραφία αναπαράσταση της κατάστασης, στην οποία τα μελετώμενα χαρακτηριστικά βρίσκονται στον συνολικό πληθυσμό των στατιστικών μονάδων. Λόγω της ικανότητάς της να “ελλατώνει” μεγάλους πληθυσμούς σε εύχρηστα δείγματα, η δειγματοληπτική μέθοδος μπορεί να εφαρμοσθεί επιτυχώς τόσο από το κράτος, όσο και από ιδιωτικούς οργανισμούς και από μεμονωμένους ερευνητές. (Τζώρτζιος 1998-1999)

Όπως κάθε μέθοδος, έτσι και η δειγματοληπτική μέθοδος έχει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα:

α) Πλεονεκτήματα

1. Παρέχει τυποποιημένο στατιστικό υλικό κατάλληλο για περαιτέρω στατιστική επεξεργασία.
2. Μπορεί να συγκεντρώσει οποιουδήποτε είδος στατιστικό υλικό.
3. Είναι κατάλληλη για την διερεύνηση τόσο μακροπρόθεσμων όσο και βραχυπρόθεσμων φαινομένων, εφόσον ο τρόπος συγκέντρωσης του υλικού (π.χ. ερωτηματολόγιο) διαμορφώνεται κατάλληλα, και η λήψη του δείγματος επαναλαμβάνεται κατά βραχεία, σχετικώς, χρονικά διαστήματα.
4. Λόγω του μεγάλου αριθμού στατιστικών μονάδων, τις οποίες είναι σε θέση να μελετήσει ταυτοχρόνως, κάνει δυνατή την κατά σημαντικό βαθμό εξουδετέρωση της υποκειμενικότητας του ερωτώμενου.
5. Μπορεί να εφαρμοσθεί ευχερώς από τον μεμονωμένο ερευνητή.
6. Ελλατώνει μεγάλους πληθυσμούς σε εύχρηστα δείγματα και δεν είναι πολυέξοδη, λόγω του του κατά πολύ μικρότερου αριθμού των στατιστικών μονάδων, από τις οποίες συγκεντρώνει στοιχεία.

7. Μπορεί να επαναλαμβάνεται κατά βραχεία χρονικά διαστήματα δίδουσα έτσι γένεση σε δυναμικό στατιστικό υλικό.
8. Η δειγματοληπτική μέθοδος έχει ευρύτερο πεδίο εφαρμογής και εμβαθύνει πολύ περισσότερο στην εσωτερική δομή της παραγωγικής μονάδος ή στην λεπτομερή διερεύνηση του υπό μελέτη χαρακτηριστικού ή φαινομένου.
9. Λόγω της δυνατότητας χρησιμοποίησης λιγότερων απογραφών, η εκπαίδευση αυτών γίνεται καλύτερη και το συγκεντρούμενο υλικό περισσότερο αξιόπιστο.

β) Μειονεκτήματα

1. Η δειγματοληπτική μέθοδος όταν έχει σκοπούς διερεύνησης κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών των πληθυσμών, συνήθως απαιτεί δαπάνες για διαφήμιση και ενημέρωση του πληθυσμού σχετικά με τους αντικειμενικούς σκοπούς της δειγματοληπτικώς διενεργούμενης έρευνας.
2. Απαιτεί ειδικές γνώσεις για την εφαρμογή της και τη λήψη του δείγματος, όπως, επίσης, και για στατιστική ανάλυση και γενίκευση των συμπερασμάτων της δειγματοληψίας στον πληθυσμό.
3. Παρουσιάζει τα μειονεκτήματα του ερωτηματολογίου, στις περιπτώσεις που το χρησιμοποιεί.

Παρά τα παραπάνω μειονεκτήματα, η δειγματοληπτική μέθοδος πλεονεκτεί σημαντικά έναντι άλλων μεθόδων έρευνας όπως: (α) **της απογραφικής μεθόδου**, κατά την οποία το δελτίο ερωτημάτων παίρνει τη μορφή του **δελτίου απογραφής** και απευθύνεται προς το σύνολο του πληθυσμού, β) **της μονογραφικής μεθόδου**, κατά την οποία αντικείμενο εφαρμογής του δελτίου ερωτημάτων είναι η μεμονωμένη στατιστική μονάδα, π.χ. η γεωργική εκμετάλλευση, ένα δένδρο μηλιάς, ένας άνθρωπος, κ.λπ.). Η χρήση της επεκτείνεται όλο και περισσότερο, ακόμη και στις μακρο- και μικρο- οικονομικές και κοινωνικές έρευνες, ενώ αποτελεί βασική μέθοδο επιστημονικής έρευνας (Τζώρτζιος 1998-1999)

Επειδή βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να προσδιορίσουμε το επίπεδο γνώσης της ΚΑΠ από τους γεωργούς, οι κύριοι τρόποι ενημέρωσής τους και η πιστότητα εφαρμογής ΚΑΠ. Για να το επιτύχουμε αυτό εφαρμόστηκε η μέθοδος των συνεντεύξεων με ερωτηματολόγια. Το πρώτο πρόβλημα που παρουσιάστηκε κατά τη διεξαγωγή της έρευνας ήταν η έλλειψη ενός πλαισίου δειγματοληψίας, που είναι

απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή μιας από τις στατιστικές μεθόδους δειγματοληψίας (απλή τυχαία, συστηματική κ.λπ) (Φίλιας, 1977). Έτσι αποφασίστηκε η κατανομή των ερωτηματολογίων να πραγματοποιηθεί τυχαία, στους παραγωγούς των δήμων δηλαδή το κάθε ερωτηματολόγιο αντιμετωπίζεται ως ένα τυχαίο και ανεξάρτητο <<δεδομένο>>. Για την ορθότητα των αποτελεσμάτων μας ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στο μέγεθος του δείγματος (300 ερωτηματολόγια) και στη διάρθρωση των ερωτήσεων. Είναι γνωστό ότι πηγές σφάλματος για οποιαδήποτε έρευνα μπορεί να είναι η δειγματοληψία από λάθος πληθυσμό, η αποτυχία της τυχαιοποίησης της δειγματοληψίας και η μέτρηση των λάθος παραμέτρων ή παραμέτρων που δεν είναι σε θέση να διασαφηνίσουν την τεθείσα (Good and Hardin 2003).

4.1.2. Ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο (Παράρτημα VII) περιλαμβάνει συνολικά 41 ερωτήσεις (με 100 μεταβλητές), κυρίως κλειστού τύπου ή με προκατασκευασμένες απαντήσεις ή περιφραστικά, δηλαδή απαιτούσαν σχολιασμό από τον παραγωγό, ενώ δίνεται η δυνατότητα στον ερωτώμενο σε μερικές από τις ερωτήσεις να απαντήσει ελεύθερα, αιτιολογώντας τη στάση του ή την προτίμησή του, όταν καμία από τις δοθείσες απαντήσεις δεν τον κάλυπτε πλήρως.

Οι ερωτήσεις ήταν σχετικές με:

- α) Την καταγραφή του προφίλ του ερωτώμενου παραγωγού (Παράρτημα VII, ερωτήσεις: 1 – 5, 21, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36).
- β) Την κατάσταση της ελληνικής γεωργίας όπως τη βιώνει ο παραγωγός (Παράρτημα VII, ερωτήσεις: 6 – 10).
- γ) Την ΚΑΠ, Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, Ευρωπαϊκή Ένωση και τη γνώση του παραγωγού επ' αυτών (Παράρτημα VII, ερωτήσεις: 11 – 18, 37 - 38).
- δ) Συγκεκριμένες κατευθύνσεις της ΚΑΠ (Παράρτημα VII, ερωτήσεις: 19 - 28).
- ε) Τις ενέργειες του παραγωγού προς την αξία των προϊόντων (Παράρτημα VII, ερώτηση: 39) και τις εγγυημένες τιμές (Παράρτημα VII, ερωτήσεις: 40, 41).

Με λίγα λόγια οι ερωτήσεις ήταν το κατά δυνατόν σαφής για να αποκλείσουμε λάθος απάντηση από μη κατανόηση της ερώτησης και έτσι διαρθρωμένες ώστε οι απαντήσεις του παραγωγού να είναι επαρκής στο να δούμε τις γνώσεις του για την ΚΑΠ, τη γεωργία, το παραγωγικό σύστημα, τα προτερήματα και τα μειονεκτήματα του.

4.1.3. Συμπλήρωση ερωτηματολογίων

Η δημοσκόπηση πραγματοποιήθηκε από ένα άτομο: την εκπονούσα την έρευνα. Η κατανομή των ερωτηματολογίων κατά Δήμο ήταν: Δήμος Στυμφαλίας: 95 ερωτηματολόγια, Δήμος Ξυλοκάστρου: 30, Δήμος Σαρωνικού: 55 ερωτηματολόγια, Δήμος Τενέας: 120 ερωτηματολόγια και η συμπληρωσή τους πραγματοποιήθηκε από 1-9-2005 έως 10-12-2005.

Όσον αφορά τον τρόπο διεξαγωγής της έρευνας, αυτή ήταν της προσωπικής συνέντευξης. Έτσι, η διανομή και συμπλήρωση των ερωτηματολογίων γινόταν επιτόπου.

Τα ερωτηματολόγια μοιράστηκαν στον κάθε παραγωγό (ηλικίας 20 – 70) ξεχωριστά και για να αρθούν, σύμφωνα με το Δαουτόπουλο (1989), ορισμένα από τα μειονεκτήματα της προσωπικής συνέντευξης (μεγάλη διάρκεια έρευνας, ταραχή του ερωτώμενου από την παρουσία του απογραφέα) εξηγούνταν από την απογραφέα ο σκοπός της έρευνας, αποσαφηνίζονταν οι ερωτήσεις που θα δημιουργούσαν τυχόν αμφιβολίες και αφηνόταν ο ερωτώμενος να συμπληρώσει μόνος του και

απερίσπαστος το ερωτηματολόγιο, ενώ υπήρχε η δυνατότητα για περαιτέρω αποσαφήνιση ερωτήσεων κατά τη διάρκεια της συμπλήρωσης.

Οι αντιδράσεις των παραγωγών ήταν ποικίλες. Οι περισσότεροι ήταν πρόθυμοι στη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων, άλλοι έδειχναν πρόθυμοι στην αρχή αλλά μετά αντιδρούσαν αρνητικά και υπήρχε και μία μικρή μερίδα παραγωγών οι οποίοι δεν έδειχναν καθόλου ενδιαφέρον, αρνούσαν να πάρουν μέρος στην συμπλήρωση των ερωτηματολογίων για διάφορους λόγους.

4.1.4. Ανάλυση των ερωτηματολογίων

Η ανάλυση των απαντήσεων στα ερωτηματολόγια πραγματοποιήθηκε σε Η/Υ με το στατιστικό πακέτο SPSS. Προηγήθηκε κωδικοποίηση των απαντήσεων. Για τις ερωτήσεις κλειστού τύπου δηλαδή ναι ή όχι χρησιμοποιήσαμε τους κωδικούς 1 ή 0 αντίστοιχα, για ερωτήσεις με προκατασκευασμένες απαντήσεις χρησιμοποιήσαμε τους κωδικούς Α ή Β ή C ή D και τους κωδικούς 0 ή 1 ή 2. Η κατασκευή των διαγραμμάτων έγινε με βάση την εκατοστιαία ανάλυση.

5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

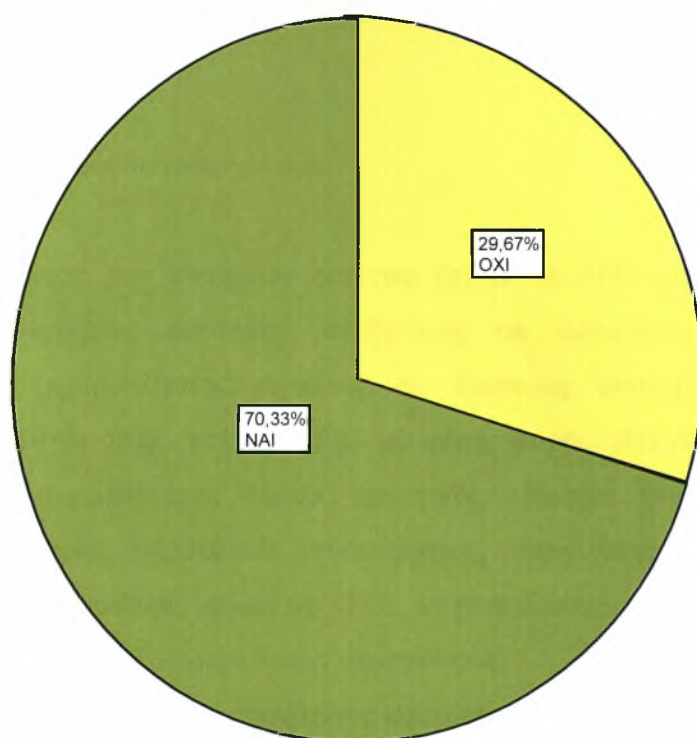
Η ανάλυση 300 ερωτηματολογίων που διανεμήθηκαν σε παραγωγούς των Δήμων Τενέας, Σαρωνικού, Στυμφαλίας, Ξυλοκάστρου του Νομού Κορινθίας απέδωσε τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στη συνέχεια κατά ερώτηση.

5.1. Ερωτήσεις:

No 1. Είστε κατ'επάγγελμα αγρότης;

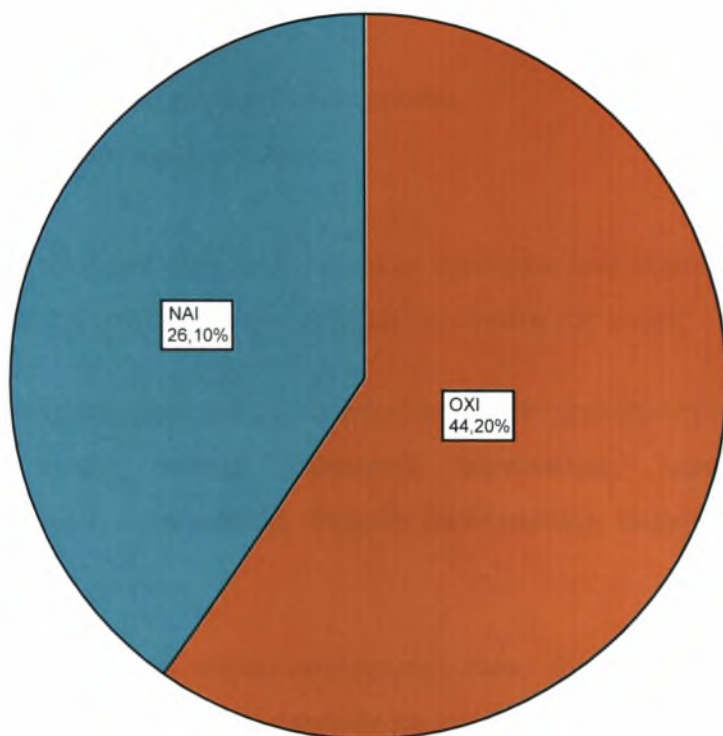
No 2. Έχετε δευτερεύουσα απασχόληση;

Ο πληθυσμός του Νομού Κορινθίας είναι κατά 61% αγροτικός και κατά 39% αστικός και ημιαστικός. Στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε στους τέσσερις Δήμους του Νομού Κορινθίας, όσον αφορά τους παραγωγούς, μερικοί είναι κατ'επάγγελμα αγρότες χωρίς δευτερεύουσα απασχόληση, άλλοι είναι κατ'επάγγελμα αγρότες και έχουν εξωγεωργική απασχόληση, ενώ μια άλλη μερίδα παραγωγών ασχολείται κύρια με κάποιο επάγγελμα και έχει ως δευτερεύουσα απασχόληση τη γεωργία.

Σχήμα 5.1. Κατ'επάγγελμα απασχόληση των παραγωγών στον αγροτικό τομέα.

Από τα στοιχεία της έρευνας προκύπτει ότι το 70,33% έχουν ως κύριο επάγγελμα την γεωργία ενώ το υπόλοιπο 29,67% έχουν κάποιο άλλο ως κύριο επάγγελμα με συνέπεια να έχουν ως δευτερεύουσα απασχόληση τη γεωργία. (σχήμα 5.1.).

Σχήμα 5.2. Δευτερεύουσα απασχόληση.

Από την ανάλυση των στοιχείων φαίνεται ότι το 26,10% έχουν δευτερεύουσα απασχόληση (ταβέρνα, διαιτητής, σερβιτόρος σε καφετέρια, μελισσοκόμος, συνταξιούχος, ζαχαροπλάστης, εργάτης σε διάφορες δουλειές, καφεκοπτείο, κρεωπολείο, οδηγός ταξί, κτηνοτρόφος, κουρέας, ψαράς, τσαγκάρης, ελεύθερος επαγγελματίας, συμβασιούχος δήμου, μηχανικός, ιδιωτική επιχείρηση, οικιακά, περίπτερο, κλειδαράς, υδραυλικός, πυροσβέστης, νοσηλευτής, υπάλληλος ΟΣΕ, ηλεκτρολόγος αυτοκινήτων, φύλακας ΟΣΕ, νυχτοφύλακας, φούρναρης, πωλητής) ενώ το 44,20% δεν έχουν δευτερεύουσα απασχόληση.

Η ύπαρξη δευτερεύουσας απασχόλησης οφείλεται στο ότι οι αγρότες φροντίζουν να έχουν εναλλακτικές επιλογές εργασίας, ώστε να έχουν συμπληρωματικό εισόδημα. Είναι γνωστό ότι το επάγγελμα της γεωργίας είναι πολύ δύσκολο και χωρίς σιγουριά.

Έχει επαφή με βαριά φυτοφάρμακα, τα οποία είναι επικίνδυνα για το περιβάλλον και πολύ περισσότερο για τον άνθρωπο. Η γεωργία είναι δύσκολη, γιατί έχει να αντιμετωπίσει τα στοιχεία της φύσης, είναι βαριά και ανθυγιεινή εργασία, χωρίς σταθερό εισόδημα, λόγω των ολοένα και πιο πολύ συρρικνωμένων τιμών.

5.2. Ερωτήσεις:

No 4. Ποιο το κύριο είδος το οποίο καλλιεργείται;

No 5. Πόσα στρέμματα καλλιεργείται;

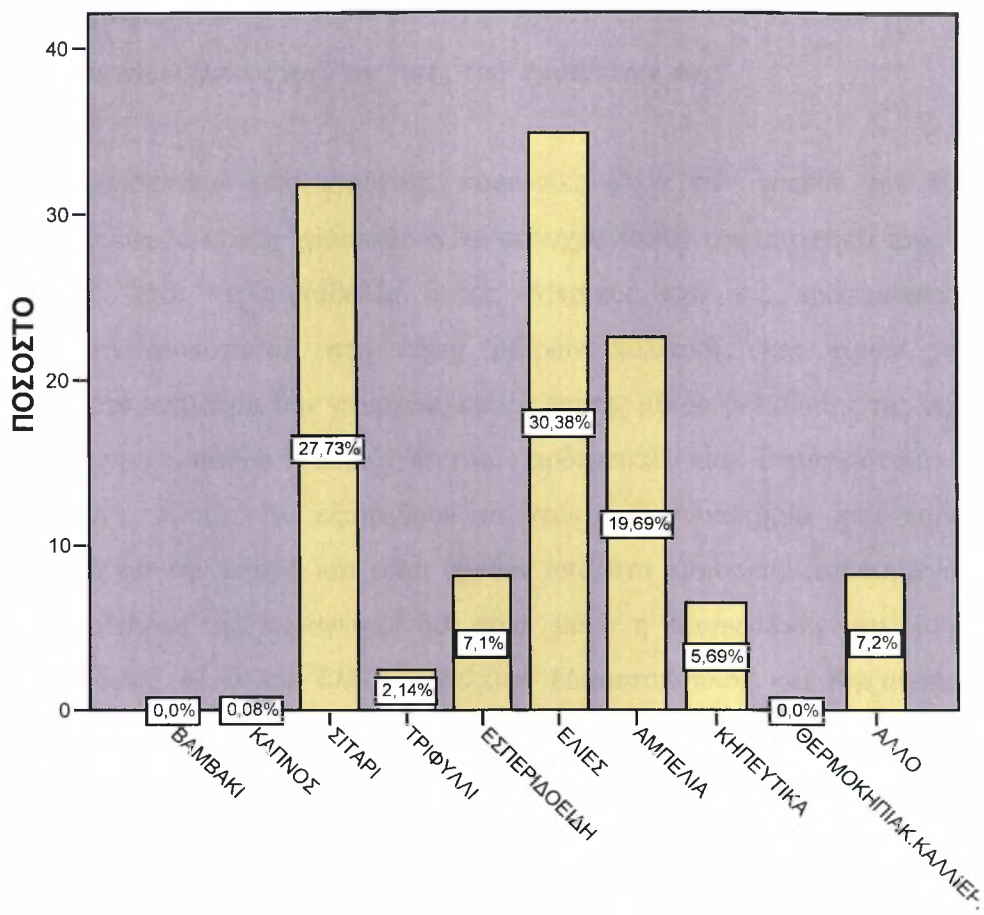
Στη **γεωργία** αναλογεί 10% του γεωργικού προϊόντος του νομού Κορινθίας και εκεί παράγεται 2,2% του συνολικού γεωργικού προϊόντος της χώρας.

Στο **Δήμο Τενέας**, η γεωργική παραγωγή είναι προσανατολισμένη σε καλλιέργειες όπως: βίκος, σιτάρι σκληρό, κηπευτικά, πορτοκαλιές, λεμονιές, αμπέλια οινοπαραγωγής, ελιές ελαιοποίησης, σταφίδα (σουλτανίνα), καρυδιές, βερυκοκκιές (Παράρτημα III).

Στο **Δήμο Στυμφαλίας**, κύριες καλλιέργειες είναι: βίκος, σιτάρι μαλακό για καρπό, σιτάρι σκληρό, κηπευτικά, τριφύλλι για σανό, αμπέλια οινοπαραγωγής, ελιές ελαιοποίησης, σταφίδα (σουλτανίνα), καρυδιές (Παράρτημα IV).

Στο **Δήμο Σαρωνικού** καλλιεργούνται: βίκος, κηπευτικά, πορτοκαλιές, λεμονιές, άμπελοι οινοπαραγωγής, σιτάρι σκληρό, ελιές ελαιοποίησης, σταφίδα (σουλτανίνα), καρυδιές, βερυκοκκιές (Παράρτημα V).

Τέλος στο **Δήμο Ξυλοκάστρου**, στα ορεινά συνέχισαν την καλλιέργεια της σταφίδας (σουλτανίνας) της ελιάς και των δημητριακών. Στην παραλιακή ζώνη στις αρδευόμενες περιοχές καλλιεργούσαν πορτοκαλιές, λεμονιές, αχλαδιές και βερυκοκκιές (Παράρτημα VI).

Σχήμα 5.3. Κύριο είδος καλλιέργειας συνολικά στους τέσσερις Δήμους.

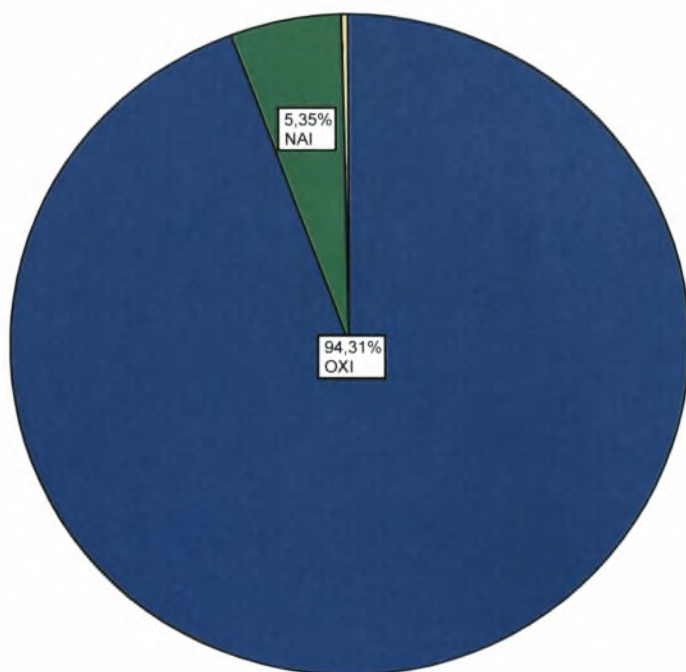
Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων προκύπτει, ότι στους δήμους που μελετήθηκαν ως προς την έκταση, δεν καλλιεργείται βαμβάκι (0,0%) και δεν υπάρχουν θερμοκηπιακές καλλιέργειες. Καλλιεργείται όμως καπνός σε ποσοστό 0,8%, σιτάρι 27,74%, τριφύλλι 2,15%, εσπεριδοειδή 7,1%, ελιές 30,4%, αμπέλια 19,64%, κηπευτικά 5,69% και άλλες καλλιέργειες (αχλαδιές, καρυδιές, μηλιές, φυστικιές κ.α.) σε ποσοστό 7,2%.

Τα είδη αυτά καλλιεργούνται στους Δήμους που αναφέρθηκε παραπάνω γιατί ευνοούνται από το κλίμα του Νομού Κορινθίας που είναι εύκρατο και το έδαφος που εμπίπτουν στην ορεινή, ημιορεινή και πεδινή ζώνη.

5.3. Ερώτηση:

Νο 6. Είστε ικανοποιημένος από τις τιμές των προϊόντων σας;

Αλλαγές υφίστανται στις αγροτικές κοινωνίες όλων των χωρών του κόσμου σήμερα. Τα διάφορα κράτη προσπαθούν να εκσυγχρονίσουν τον αγροτικό τους τομέα επιταχύνοντας έτσι τις μεταβολές αυτές. Μερικές από τις προσπάθειες που καταβάλλονται συνίστανται στη λήψη μέτρων πολιτικής και τιμών για να υποστηριχθεί το εισόδημα των γεωργών, καθώς επίσης μέτρα βελτίωσης της τεχνικής υποδομής στην ύπαιθρο (οδικό δίκτυο, αρδευτικά και στραγγιστικά έργα, ηλεκτροδότηση, κ.λπ.). Αν εξαιρεθούν τα γεωργικά νοικοκυριά που παράγουν αποκλειστικά για την αγορά και είναι σχεδόν απόλυτα εμπορευματοποιημένα, στα υπόλοιπα, κριτήριο της παραγωγής δεν είναι μόνο η εξασφάλιση του 'μέγιστου δυνατού κέρδους' αλλά και άλλων ωφελειών (Δαουτόπουλος και Καζακόπουλος, 2002)

Σχήμα 5.4. Ο βαθμός ικανοποίησης των παραγωγών από τις τιμές των προϊόντων τους.

Όσον αφορά, την ικανοποίηση των αγροτών από τις τιμές των προϊόντων τους παρατηρούμε ότι το 94,31% απάντησε ότι δεν είναι ικανοποιημένο, ενώ μόνο το υπόλοιπο 5,35% είναι ικανοποιημένο.

Οι λόγοι που διαμόρφωσαν τα παραπάνω ποσοστά είναι ότι η οικονομία στηρίζεται ως ένα μεγάλο βαθμό στη γεωργία και την κτηνοτροφία οι οποίες όμως δεν στηρίζονται στην ουσία από κανέναν. Τα προϊόντα του αγρότη συνεχώς υποβαθμίζονται, διότι οι τιμές τους πέφτουν καθημερινά. Οι έμποροι δρουν ανεξέλεγκτα, εξαιτίας της δυσλειτουργίας των συνεταιρισμών. Το κράτος δεν κάνει κάτι ουσιαστικό, δεν ασχολείται αρκετά, δεν ελέγχει και δείχνει μεγάλη αδιαφορία.

Η πολιτική των τιμών δεν είναι παρά ένα από τα μέσα αναμόρφωσης της ΚΑΠ. Θα πρέπει να εκτιμηθεί στα πλαίσια των μεταβολών της διαρθρωτικής πολιτικής, της παρέμβασης, και της μεγαλύτερης έμφασης στα θέματα της ποιότητας και της συνυπευθυνότητας, όσον αφορά τους γεωργούς. Πάντως, οι τιμές στήριξης αποτελούν ισχυρά μέσα και η οποιαδήποτε μεταβολή τους, τόσο σε πραγματικούς όσο και σε ονομαστικούς όρους, δεν πρέπει να εξεταστεί μεμονωμένα, εάν πρόκειται να διατηρηθεί η συνοχή και η εμπιστοσύνη πάνω στη γεωργική πολιτική, που αφορά έναν πολυσύνθετο και σημαντικό τομέα της οικονομίας (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1988).

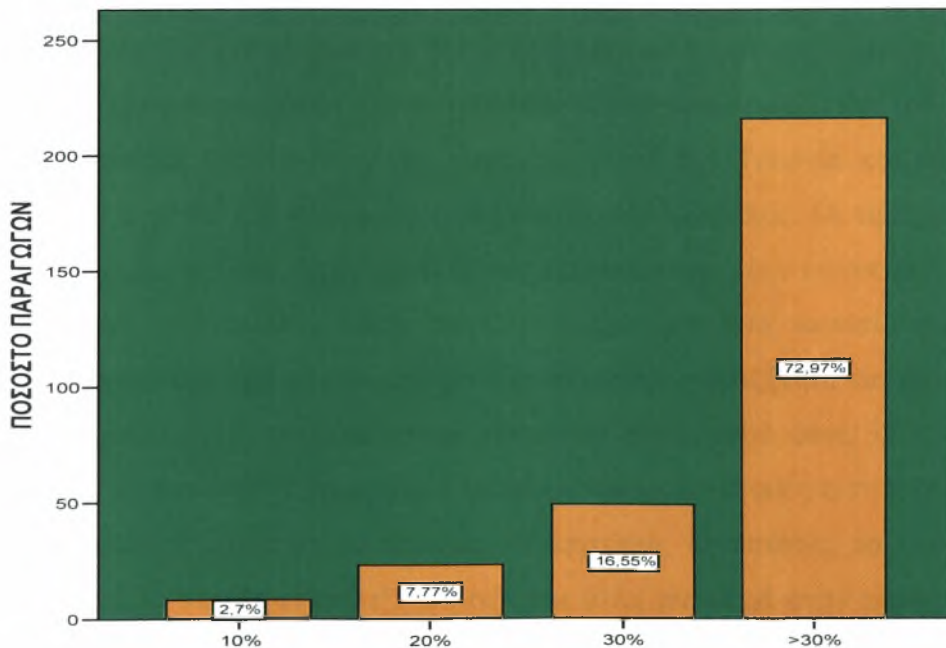
5.4. Ερώτηση:

No 7. Θα ήσασταν ικανοποιημένος με μια αύξηση της τιμής ανά μονάδα μέτρησης κατά:

Από την ανάλυση των στοιχείων φαίνεται ότι ο αγροτικός πληθυσμός είναι δυσαρεστημένος με τις τιμές των προϊόντων. Η αύξηση του ανταγωνισμού σε διεθνές επίπεδο θα περιορίζει συνεχώς τις τιμές και συνεπώς τα αγροτικά εισοδήματα. Αυτό σημαίνει ότι θα υπάρξει σημαντική πίεση στις λιγότερο αποδοτικές εκμεταλλεύσεις της χώρας μας, ώστε να εγκαταλειφθούν μαζικά από τους αγρότες, με συνέπεια την ερήμωση ολόκληρων αγροτικών περιοχών.

Η διεθνοποίηση της αγροτικής οικονομίας, η οποία έχει οδηγήσει στον τριπλασιασμό του παγκοσμίου εμπορίου σε τρόφιμα από τότε που άρχισε να ισχυροποιείται η παγκοσμιοποίηση, ήδη έχει οδηγήσει σε μια πελώρια συγκέντρωση

τροφίμων. Η ίδια η αγροτική εκβιομηχάνιση, ως τμήμα της εντατικοποίησης της γεωργίας στο πλαίσιο της οικονομίας της αγοράς, σημαίνει μια τεράστια συγκέντρωση σε όλα τα στάδια (παραγωγή, διανομή, κατανάλωση). Μια συγκέντρωση που καταλήγει αναπόφευκτα στον έλεγχο της τροφικής αλυσίδας από μια οικονομική ελίτ, δηλαδή τις πολυεθνικές που ελέγχουν τη παγκόσμια παραγωγή τροφίμων, χημικών και μηχανημάτων, τις υπεραγορές που ελέγχουν τη διανομή κ.λπ. Η συγκέντρωση αυτή ήταν το αναπόφευκτο αποτέλεσμα της γενικότερης συγκέντρωσης οικονομικής δύναμης που επιφέρει η δυναμική της οικονομίας της αγοράς και της συνακόλουθης πληθυσμιακής συγκέντρωσης στα αστικά κέντρα. Η εκβιομηχάνιση αυτή σήμαινε ακόμη τη σημαντική αύξηση της παραγωγής, εφόσον είχε συνέπεια την αύξηση της παραγωγικότητας όσων απέμειναν στη γεωργία, αλλά και τη συνακόλουθη συμπίεση των τιμών των αγροτικών προϊόντων. Η συγκέντρωση και η παγκοσμιοποίηση έχουν συνέπεια ότι οι πολυεθνικές και οι μεγαλοαγρότες από τη μια μεριά και οι από την άλλη εκτοπίζουν τους μικρούς αγρότες, μέσω της συμπίεσης των τιμών που επιβάλλει ο παγκόσμιος ανταγωνισμός. Συγχρόνως, η εξάρτηση του αγρότη από τις πολυεθνικές για την προμήθεια των φυτοφαρμάκων, μηχανημάτων κ.λπ. δημιουργεί άλλο ένα παράγοντα εκτόπισης των μικρόαγροτών. Για να επιβιώσει ο αγρότης πρέπει να ελαχιστοποιήσει τα έξοδα παραγωγής και ο αγώνας αυτός είναι εντονότερος όσο πιο απορρυθμισμένες είναι οι αγορές (<http> 25).

Σχήμα 5.5. Ο βαθμός ικανοποίησης των παραγωγών με μια αύξηση της τιμής ανά μονάδα μέτρησης κατά:

Στο ανωτέρω σχήμα φαίνεται ότι στην ερώτηση “με πόση αύξηση της τιμής ανά μονάδα μέτρησης θα είναι ικανοποιημένοι οι αγρότες;”, το 72,97% θα ήταν ικανοποιημένο με αύξηση πάνω από 30%, το 16,55% με αύξηση 30%, το 7,77% με αύξηση 20% και τέλος το 2,7% απάντησε ότι θα είναι ικανοποιημένο με μία αύξηση της τιμής ανά μονάδα μέτρησης κατά 10%.

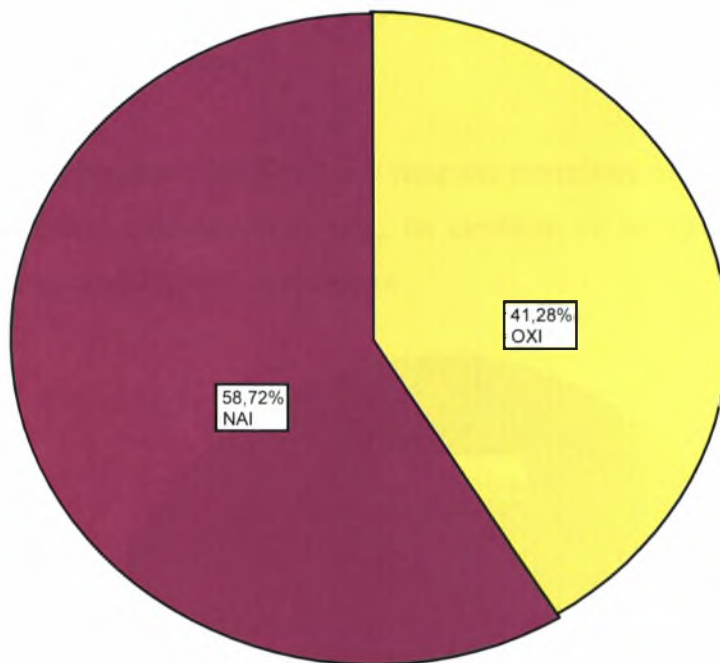
Συχνά συμβαίνει στην ελληνική αγορά οι εξωφρενικές τιμές που διαμορφώνουν οι κερδοσκόποι σε φρούτα και κηπευτικά οδηγούν σε απόγνωση τους παραγωγούς και τους καταναλωτές. Στην Αθήνα τα κηπευτικά, με πρώτη την τομάτα πωλούνται έως και 1.500% ακριβότερα σε σχέση με την τιμή που την παρέδωσε ο παραγωγός στο χωράφι. Το χειρότερο είναι ότι η αισχροκέρδεια κυριαρχεί και στις κεντρικές αγορές της περιφέρειας, παρ’ότι ευρίσκονται σε απόσταση αναπνοής από τα σημεία παραγωγής. Για παράδειγμα οι καταναλωτές αγοράζουν έως 1,5 ευρώ το κιλό το καρπούζι, το οποίο ξεκινά μόλις προς 10 λεπτά από τα ευρισκόμενα στο Νομό παραγωγικά κέντρα. Στο Ηράκλειο της Κρήτης το πεπόνι πωλείται 700% ακριβότερα από την τιμή που εισπράττει ο παραγωγός, η τομάτα κατά 1.400%, το αγγούρι κατά 800% κ.ο.κ. Οι κερδοσκόποι δραστηριοποιούνται εκτός από την πρωτεύουσα και στους νομούς όπου παράγονται σε αφθονία τα φρούτα – λαχανικά. Για παράδειγμα, στην Ηλεία η ψαλίδα τιμών παραγωγού - καταναλωτή φθάνει το 300%, στη Μεσσηνία το 400%, στην Αργολίδα ξεπερνά το 140% ([http 26](#)).

Τη λήψη άμεσων μέτρων για την προστασία των παραγωγών από την ασύδοτη, όπως καταγγέλλουν, δράση των μεσαζόντων κερδοσκόπων αλλά και τον έλεγχο της αγοράς από τις αθρόες εισαγωγές κηπευτικών από την Τουρκία και τρίτες χώρες ζητούν οι αγρότες και οι συνεταιριστές του Νομού Κορινθίας. Οι τιμές παραγωγού, όπως οι ίδιοι τονίζουν, είναι χαμηλές έως εξευτελιστικές, δεν καλύπτουν το κόστος παραγωγής, ενώ πολλές φορές τα ίδια ντόπια προϊόντα εκτοπίζονται από τα εισαγόμενα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα είτε να μένουν στα αζήτητα και να οδηγούνται στις χωματερές είτε να ξεραίνονται πάνω στα φυτά, αφού όπως λένε: “Δεν μας συμφέρει να κάνουμε μεροκάματα ή να πληρώσουμε εργατικά για τη συγκομιδή, και αυτό συμβαίνει συχνά με τις τομάτες, τα αγγούρια, τις πατάτες, τα καρπούζια, τα πεπόνια, αλλά και τα σταφύλι”. Φέτος, για άλλη μια φορά στην περιοχή, οι τιμές των προϊόντων από το χωράφι ήταν χαμηλές, με αποτέλεσμα οι αγρότες που είναι χρεωμένοι στις τράπεζες να μην μπορούν να αντεπεξέλθουν στα υψηλά καλλιεργητικά έξοδα, ενώ οι κερδοσκόποι να κερδίζουν πολλαπλάσια.

5.5. Ερώτηση:

Νο 8. Θα είχατε τη δυνατότητα να παράγετε περισσότερο;

Όσον αφορά τη δυνατότητα των παραγωγών να παράγουν περισσότερο, το 58,72% του συνολικού δείγματος δήλωσε ότι μπορεί να παράγει περισσότερο. Αντίθετα, το 41,28% δεν έχει τη δυνατότητα να παράγει παραπάνω από αυτό που ήδη παράγει

Σχήμα 5.6. Δυνατότητα των παραγωγών να παράγουν περισσότερο.

Σήμερα στην ελληνική γεωργία συνεχίζουν να σημειώνονται πρόοδοι που επιτρέπουν να παράγονται όλο και μεγαλύτερες ποσότητες γεωργικών προϊόντων. Η παραγωγή μεγαλύτερων ποσοτήτων ενισχύεται από την κατεργασία των χωραφιών και το χειρισμό των φυτών συχνή χρήση χημικών λιπασμάτων, χρήση ζιζανιοκτόνων πριν τις σπορές και κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης των φυτών, χρήση μυκητοκτόνων και εντομοκτόνων). Επιπρόσθετα, οι ενισχύσεις στους αγρότες βοηθούν στην παραγωγή μεγαλύτερων ποσοτήτων και ανώτερων ποιοτικά

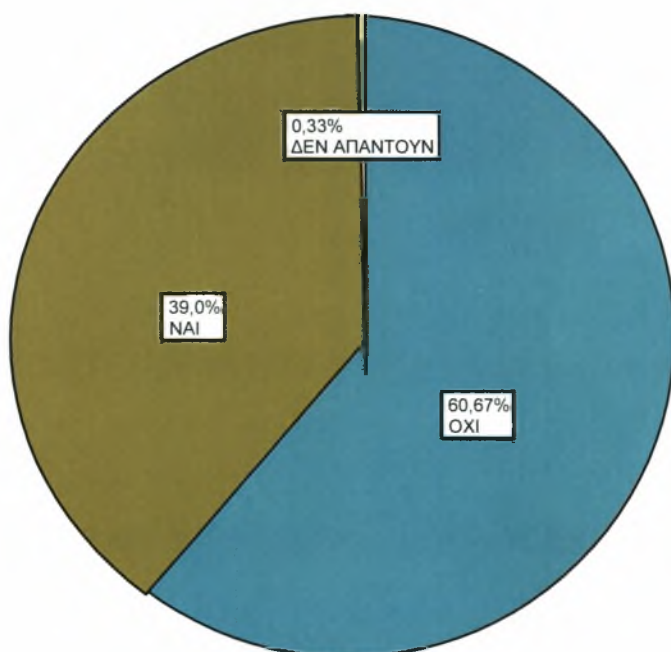
προϊόντων. Ακόμη με το πρόγραμμα νεοεισερχόμενων αγροτών θα επιδιωχθεί να μην παράγονται προϊόντα που “δεν χρειάζονται” και δεν μπορούν να προωθηθούν στην παγκοσμιοποιημένη αγορά, αφού οι νέοι αγρότες πρέπει να επενδύουν σε καινούργια ‘επιλέξιμα’ προϊόντα των οποίων η αγορά δεν έχει κορεσθεί (π.χ. ούζο, φέτα, ελιές Καλαμών, σουλτανίνα, πορτοκάλια Βαλέντσια κ.λπ.), χωρίς αυτά να έχουν καθοριστεί ακόμη οριστικά.

5.6. Ερωτήσεις:

No 9 . Πιστεύετε ότι είναι αναγκαίο να αλλάξετε την/τις καλλιέργεια-ες σας;

No 10. Αν ναι για ποιο λόγο;

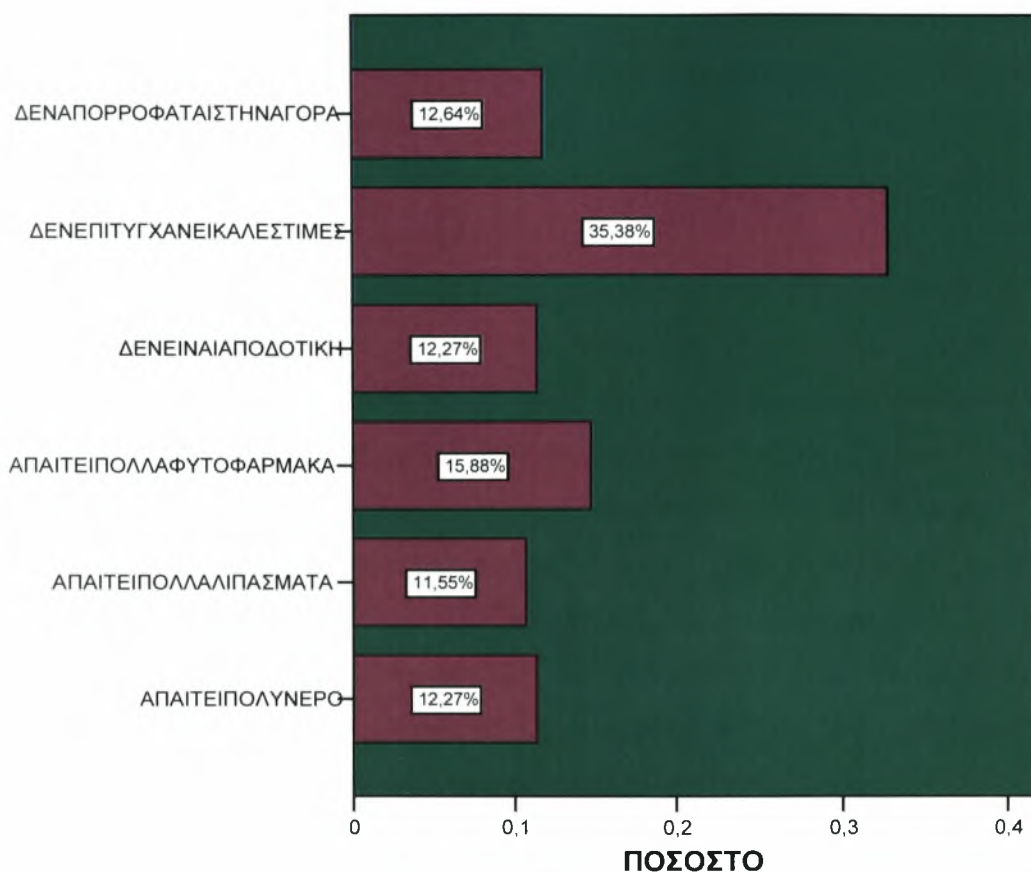
Το μεγαλύτερο μέρος (60,67%) των γεωργών πιστεύουν ότι δεν είναι αναγκαίο να αλλάξουν την/τις καλλιεργεία-ές τους, σε αντίθεση με το 39,0% που θεωρούν ότι πρέπει να την/τις αλλάξουν να αλλάξουν.

Σχήμα 5.7. Άποψη των αγροτών σχετικά με την αναγκαιότητα αλλαγής της/των καλλιέργειάς-ών τους.

Σύμφωνα με το σχήμα 5.7 το 12,27% από των ερωτηθέντων πιστεύουν ότι είναι αναγκαίο να αλλάξουν την καλλιέργειά τους επειδή απαιτεί πολύ νερό, το 11,55% επειδή απαιτεί πολλά λιπάσματα, το 15,88% επειδή η καλλιέργειά τους χρειάζεται πολλά φυτοφάρμακα, το 12,27% επειδή δεν είναι αποδοτική, το μεγαλύτερο ποσοστό

35,38% επειδή δεν επιτυγχάνει καλές τιμές και τέλος το 12,64% επειδή το προϊόν του δεν απορροφάται στην αγορά.

Σχήμα 5.8. Λόγοι για τους οποίους πρέπει να γίνει αλλαγή της/των καλλιέργειας-ών.

5.7. Ερωτήσεις:

No 11. Γνωρίζετε ότι η πρώτη αναμόρφωση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής έγινε το 1992;

No 12. Αν ναι, γιατί έγινε;

Οι διαδοχικές αναμορφώσεις της ΚΑΠ στη δεκαετία του '80, δεν αμφισβήτησαν τον βασικό της μηχανισμό, δηλαδή, το σύστημα στήριξης των τιμών αγοράς. Αποτέλεσαν μάλλον εναλλακτικές πολιτικές προσαρμογής της ΚΑΠ στην εκάστοτε οικονομική συγκυρία. Ωστόσο, τα δύο κεντρικά προβλήματα (πλεονάσματα, υψηλό κόστος) συνέχισαν αυξανόμενα. Το 1988, οι δαπάνες Εγγυήσεων εξακολουθούσαν να απορροφούν το 65% περίπου του κοινοτικού Προϋπολογισμού, ενώ την ίδια περίπου

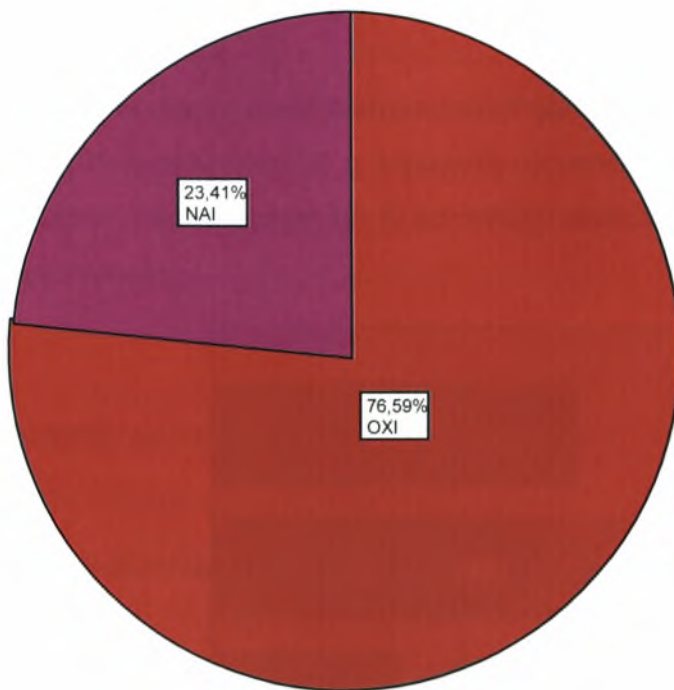
εποχή, διατυπώσεις του είδους "λίμνες γάλακτος ή οίνου" και "βουνά βουτύρου ή κρέατος" δεν έπαψαν να εμφανίζονται στα ΜΜΕ. Ως εκ τούτου, οι επιθέσεις κατά των μηχανισμών της ΚΑΠ εντάθηκαν, τόσο στο εσωτερικό της ΕΚ όσο και στο διεθνές επίπεδο. Πράγματι, σε συνδυασμό με τα εσωτερικά προβλήματα, οι πολυμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης στα πλαίσια της GATT (αργότερα Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου - ΠΟΕ) έδωσαν το έναυσμα για την ριζικότερη, μέχρι τότε, αναθεώρηση της ΚΑΠ στις αρχές της δεκαετίας του '90.

Η αναθεώρηση του 1992 δεν αμφισβήτησε ασφαλώς τους στόχους της ΚΑΠ που περιλαμβάνονται στην Συνθήκη. Υπήρξε όμως ένα αποφασιστικό βήμα στον προσανατολισμό του γεωργικού τομέα προς την κατεύθυνση των δυνάμεων της αγοράς, με τη *σταδιακή μεταβολή* του βασικού μηχανισμού της ΚΑΠ, από "σύστημα στήριξης των τιμών" σε σύστημα "*άμεσης στήριξης του γεωργικού εισοδήματος*".

Κατεύθυνση-κλειδί υπήρξε η, για πρώτη φορά, σταδιακή περικοπή (δραστική ή συντηρητική) των θεσμικών τιμών και η παροχή άμεσων ενισχύσεων στους βασικούς τομείς των αροτραίων καλλιεργειών και βοείου κρέατος (ανά καλλιεργούμενο εκτάριο ή εκτρεφόμενο ζώο) προς *αποζημίωση/αντιστάθμιση* των απωλειών του εισοδήματος των παραγωγών, λόγω της περικοπής των τιμών.

Ταυτόχρονα υιοθετήθηκαν (ή συμπληρώθηκαν) τρία σημαντικά συνοδευτικά μέτρα που περιελάμβαναν:

- Ένα *αγρο-περιβαλλοντικό πακέτο μέτρων*, με στόχο την εκτατικοποίηση της παραγωγής και την προστασία των φυσικών πόρων,
- *Πρόγραμμα δάσωσης* καλλιεργούμενων εκτάσεων, με αποζημίωση των απωλειών εισοδήματος μέχρι και 20 χρόνια,
- Αποτελεσματικότερο *καθεστώς προσύνταξης* για γεωργούς άνω των 55 ετών, ως κίνητρο βελτίωσης της παραγωγικότητας και ταυτόχρονα αύξησης του μέσου μεγέθους των μικρών και μη αποδοτικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων (Πέζαρος 2004).

Σχήμα 5.9. Ενημέρωση των αγροτών σχετικά με την πρώτη αναμόρφωση της κοινής αγροτικής πολιτικής.

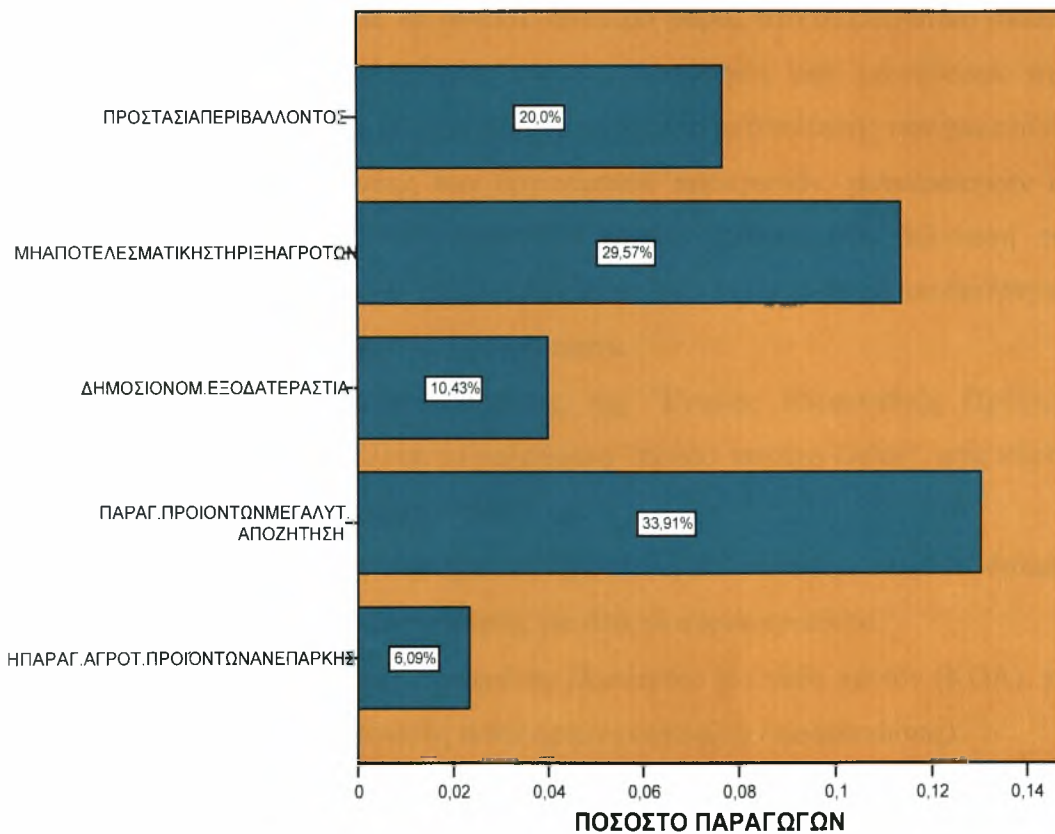
Σύμφωνα με την ανάλυση της σχετικής ερώτησης, το 76,59% του συνολικού δείγματος δεν γνώριζε ότι η πρώτη αναμόρφωση της Κοινής Αγροτικής έγινε το 1992. Σε αντίθεση με το 23,41% που το γνώριζε.

Παρατηρούμε ότι είναι μεγάλο το ποσοστό που δεν γνώριζε και αυτό οφείλεται στο ότι η εκπαίδευση είναι υποβαθμισμένη στον αγροτικό πληθυσμό. Γι'αυτό το λόγο θα πρέπει να οργανωθούν σχολές ή σεμινάρια με μορφωτικά προγράμματα γύρω από τα θέματα της γεωργίας, ώστε να ενημερώνονται οι αγρότες.

Όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους έγινε η πρώτη Αναμόρφωση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, το 6,09% δήλωσε ότι έγινε επειδή η παραγωγή αγροτικών προϊόντων στην Ε.Ε. ήταν ανεπαρκής. Το 33,91% υποστήριξε ότι έγινε επειδή η παραγωγή αγροτικών προϊόντων στην Ε.Ε. ήταν πολύ μεγαλύτερη από τη ζήτηση, το 10,43% δήλωσε ότι έγινε επειδή τα δημοσιονομικά έξοδα της Ε.Ε. για τη στήριξη των

αγροτών ήταν τεράστια. Επιπρόσθετα, το 29,57% του συνολικού δείγματος δήλωσε ότι έγινε επειδή δεν υπήρχε αποτελεσματική στήριξη των αγροτών και τέλος το 20,0% για να προσαρμοστεί περισσότερο στις απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος.

Τα πραγματικά αίτια για τα οποία πραγματοποιήθηκε η πρώτη Αναμόρφωση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής ήταν: α) η παραγωγή αγροτικών προϊόντων στην Ε.Ε. ήταν πολύ μεγαλύτερη από τη ζήτηση και β) δεν υπήρχε αποτελεσματική στήριξη του εισοδήματος των αγροτών.

Σχήμα 5.10. Ενημέρωση των αγροτών για τους λόγους της Πρώτης Αναμόρφωσης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.

5.8. Ερώτηση:

№ 13. Ποιες άλλες αναμορφώσεις της ΚΑΠ έχουν γίνει;

Από το 1979, άρχισαν να υιοθετούνται διάφοροι περιορισμοί, οπότε η ΚΑΠ εισήλθε στην εποχή των διάφορων αναμορφώσεων. Αρχικά αυτοί περιελάμβαναν:

- Τέλος συνυπευθυνότητας των γεωργών (σιτηρά, γαλακτοκομικά), βάσει του οποίου συμμετείχαν στο κόστος αποθήκευσης των πλεονασμάτων,
- Ποσοτώσεις παραγωγής κατά προϊόν ή κατά κράτος μέλος (οι περίφημες ποσοτώσεις γάλακτος που ισχύουν ακόμη και σήμερα, υιοθετήθηκαν το 1984)
- Περιορισμοί νέων φυτεύσεων, κ.λπ.

Το 1984, αποφασίστηκε η αύξηση των πόρων του κοινοτικού προϋπολογισμού (αύξηση από 1% σε 1,4% των πόρων μέσω του ΦΠΑ). Ακόμη κι αυτή, όμως δεν ήταν ικανή να καλύψει τις συνεχώς αυξανόμενες γεωργικές δαπάνες.

Επιπλέον, από το 1977 άρχισε να δίνεται ιδιαίτερο βάρος στο διαρθρωτικό σκέλος της ΚΑΠ. Οι προηγούμενες Οδηγίες για την προώθηση των επενδύσεων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, τις επιχειρήσεις εμπορίας και μεταποίησης των γεωργικών προϊόντων και της ενθάρρυνσης των οργανώσεων παραγωγών, μετατράπηκαν σε Κανονισμούς, ενώ το 1985, η προσπάθεια συγκεντρώθηκε στη βελτίωση της αποδοτικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Στο πλαίσιο αυτό υιοθετήθηκαν και τα Ολοκληρωμένα Μεσογειακά Προγράμματα.

Το **1988**, μετά την έναρξη εφαρμογής της "Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης", δραστική αναμόρφωση αποτέλεσε το καλούμενο "πρώτο πακέτο Delor", στις κύριες αποφάσεις του οποίου περιλαμβάνονταν:

- Η εισαγωγή γενικευμένου συστήματος *δημοσιονομικών σταθεροποιητών*, δηλαδή δημοσιονομικών κατώφλιων εγγύησης για όλα τα κύρια προϊόντα,
- Ο μηχανισμός της *Μέγιστης Εγγυημένης Ποσότητας* για κάθε προϊόν (ΚΟΑ), για την συγκράτηση της παραγωγής εντός ορίων (κατώφλια / ποσοτώσεις),
- Η αυστηρή εφαρμογή της "*Δημοσιονομικής Πειθαρχίας*", βάσει της οποίας ως "γεωργική κατευθυντήρια γραμμή", η ετήσια αύξηση των γεωργικών δαπανών δεν μπορεί να υπερβαίνει το 74% της αύξησης του κοινοτικού ΑΕΠ,
- Η εφαρμογή του "συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης" για την στενή (μηνιαία) παρακολούθηση των γεωργικών δαπανών και τη λήψη έγκαιρων μέτρων σε περίπτωση υπέρβασης των δημοσιονομικών γραμμών, *Ενιαία δράση των τριών Διαρθρωτικών Ταμείων* (Τμήματος Προσανατολισμού του FEOGA, Κοινωνικού Ταμείου και Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης).

Η αναθεώρηση του **1992** δεν αμφισβήτησε ασφαλώς τους στόχους της ΚΑΠ που περιλαμβάνονται στην Συνθήκη. Υπήρξε όμως ένα αποφασιστικό βήμα στον

προσανατολισμό του γεωργικού τομέα προς την κατεύθυνση των δυνάμεων της αγοράς, με τη *σταδιακή μεταβολή* του βασικού μηχανισμού της ΚΑΠ, από "σύστημα στήριξης των τιμών" σε σύστημα "*άμεσης στήριξης του γεωργικού εισοδήματος*".

Κατεύθυνση-κλειδί υπήρξε η, για πρώτη φορά, σταδιακή περικοπή (δραστική ή συντηρητική) των θεσμικών τιμών και η παροχή άμεσων ενισχύσεων στους βασικούς τομείς των αροτραίων καλλιεργειών και βοείου κρέατος (ανά καλλιεργούμενο εκτάριο ή εκτρεφόμενο ζώο) προς *αποζημίωση/αντιστάθμιση* των απωλειών του εισοδήματος των παραγωγών, λόγω της περικοπής των τιμών.

Το φιλόδοξο πακέτο προτάσεων που έγινε γνωστό ως "Agenda 2000", δεν ήταν παρά η απάντηση της Επιτροπής στην εντολή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Μαδρίτη, Δεκέμβριος 1995) να προετοιμαστεί έγκαιρα για την σε εύθετο χρόνο υλοποίηση της πολιτικής δέσμευσης για την διεύρυνση της ΕΕ προς τις χώρες της Κεντρικής - Ανατολικής Ευρώπης (ΚΑΕ) και την Κύπρο.

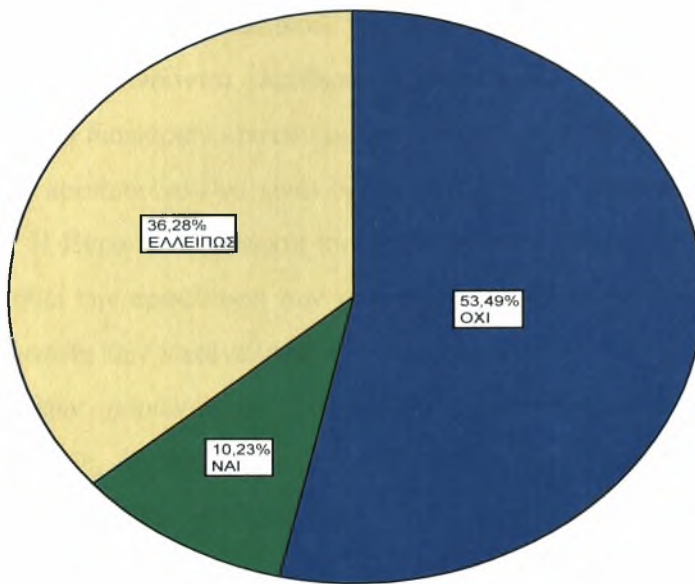
Σε ό,τι αφορά την ΚΑΠ και για την αντιμετώπιση όλων των σχετικών προκλήσεων και αβεβαιοτήτων, η τελευταία αναθεώρηση αποφασίστηκε στα πλαίσια της "Agenda 2000", μετά την Διοργανική Συμφωνία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Βερολίνο τον Μάρτιο **1999**. Βασική προσέγγιση των προτεινόμενων αλλαγών υπήρξε η συνέχιση της πορείας που χαρακτήριζε με την αναμόρφωση του **1992**, δηλαδή, περαιτέρω μείωση των θεσμικών τιμών (στην κατεύθυνση εξάλειψης της διαφοράς τους από το επίπεδο των διεθνών τιμών) και αντιστάθμιση των μειώσεων με ενίσχυση ή επέκταση των άμεσων πληρωμών.

Μετά την *ενδιάμεση αναθεώρηση της ΚΑΠ* και βάσει των δεσμεύσεων της "Agenda 2000" και λαμβάνοντας υπόψη τις συνεχιζόμενες διαβουλεύσεις σε επίπεδο ΠΟΕ, οι κυριότερες προτάσεις που περιλαμβάνονται στις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής αφορούν, αφενός στα οριζόντια μέτρα που διέπουν το καθεστώς των μέχρι σήμερα στρεμματικών ή/και κατά κεφαλή ζώου ενισχύσεων κι αφετέρου σε ορισμένες προσαρμογές στα καθεστώτα των γεωργικών αγορών (ΚΟΑ) (Πέζαρος, 2004)

Η νέα πολιτική αγροτικής ανάπτυξης, ονομάστηκε "δεύτερος πυλώνας" της κοινής αγροτικής πολιτικής. Ως βασικό στοιχείο, η πολιτική αυτή αποβλέπει στη δημιουργία ενός πλαισίου που θα διασφαλίσει το μέλλον των αγροτικών περιοχών και θα προωθήσει τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Οι βασικές αρχές που καθορίστηκαν για αυτήν την νέα πολιτική αγροτικής ανάπτυξης είναι:

- **Ο πολυλειτουργικός χαρακτήρας της γεωργίας**, δηλαδή ο ποικίλος ρόλος της πέραν της παραγωγής ειδών διατροφής.
- **Μια πολυτομεακή** και ενσωματωμένη στην αγροτική οικονομία προσέγγιση, προκειμένου να διαφοροποιηθούν οι δραστηριότητες, να δημιουργηθούν νέες πηγές εισοδήματος και απασχόλησης και να προστατευτεί η κληρονομιά της υπαίθρου.
- **Η ευελιξία** των ενισχύσεων για αγροτική ανάπτυξη, η οποία βασίζεται στην αρχή της επικουρικότητας και προωθεί την αποκέντρωση και τις διαβουλεύσεις σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
- **Η διαφάνεια** στην κατάρτιση και τη διαχείριση των προγραμμάτων, μέσω μιας απλουστευμένης και πιο προσιτής νομοθεσίας. (Αγοραστάκης 2006)

Σχήμα 5.11. Γνώση των αγροτών σχετικά με τις αναμορφώσεις της Κ.Α.Π. που έχουν πραγματοποιηθεί.

Όσον αφορά τις γνώσεις των αγροτών σχετικά με τις αναμορφώσεις της ΚΑΠ που έχουν πραγματοποιηθεί, παρατηρούμε ότι μόνο το 10,23% γνώριζε τις αναμορφώσεις, σε αντίθεση με το 53,49% του συνολικού δείγματος το οποίο δεν

ήταν ενημερωμένο γι' αυτές. Τέλος το υπόλοιπο 36,28% γνώριζε ελλιπώς δηλαδή δεν γνώριζε όλες τις αναμορφώσεις που έχουν πραγματοποιηθεί.

Το παραπάνω αποτέλεσμα οφείλεται στο ότι η εκπαίδευση είναι υποβαθμισμένη στον αγροτικό πληθυσμό γι' αυτό το λόγο πρέπει να οργανωθούν σχολές και σεμινάρια με μορφωτικά προγράμματα γύρω από τα θέματα της γεωργίας, ώστε να ενημερώνονται οι αγρότες. Από την άλλη πλευρά, δεν υπάρχει ενδιαφέρον από τους αγρότες μεγάλης ηλικίας για ενημέρωση. Γενικά, η προετοιμασία και ενημέρωση των αγροτών για κάθε αλλαγή στον αγροτικό τομέα είναι σχεδόν ανύπαρκτη.

5.9. Ερώτηση:

No 14. Ποια η άποσή σας για την ένταξη των νέων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις επιπτώσεις της στην Αγροτική Πολιτική;

Στα πλαίσια του ενιαίου Ευρωπαϊκού χώρου τα εμπορεύματα και τα ζωικά προϊόντα μπορούν να διακινούνται ελεύθερα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση εναρμόνισε τις νομοθεσίες μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών και έχει προσδιορίσει τους κανόνες κανόνες παραγωγής προκειμένου να είναι εγγυημένη η ποιότητα των προϊόντων για τους καταναλωτές. Η Ευρωπαϊκή Ένωση συνεχίζει τις προσπάθειές της προκειμένου να μπορεί να εγγυηθεί την προέλευση των γεωργικών προϊόντων και να διασφαλίσει καλύτερα την προστασία των καταναλωτών.

Η ένταξη των νέων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση διευρύνει τον ορίζοντα, ισχυροποιεί την επιρροή, δημιουργεί περαιτέρω προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής ευημερίας και αναδεικνύει μεγάλες ευκαιρίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα. Εντούτοις είναι γνωστό ότι εμπεριέχει και μετρήσιμες απειλές. Ενδεικτικά αναφέρονται δύο από αυτές, οι οποίες αφορούν τόσο στους Έλληνες εργαζόμενους όσο και στις Ελληνικές επιχειρήσεις:

1. Για τους εργαζόμενους, η περαιτέρω διεύρυνση της αγοράς εργασίας και ειδικά μέσω Χωρών που διατηρούν χαμηλότερο κόστος εργασίας, καθιστά πιθανό ενδεχόμενο να εισαχθεί ακόμη μεγαλύτερη πίεση εργασίας στη χώρα μας. Η πίεση αυτή ενδέχεται να προκαλέσει εργασιακές αναταράξεις, εάν οι Έλληνες εργαζόμενοι, δεν έχουν ενημερωθεί και προετοιμασθεί για μια τέτοια εξέλιξη.

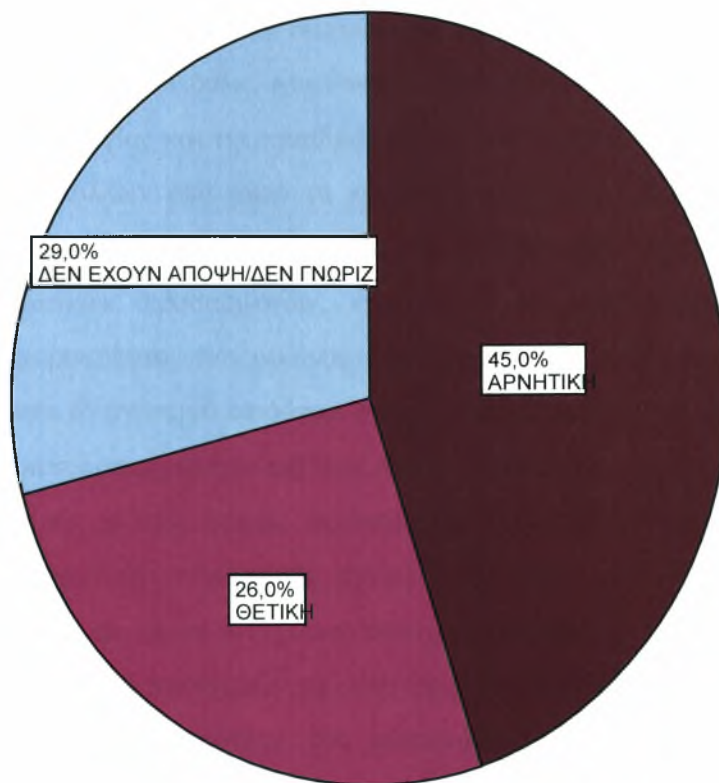
2. Για τις Ελληνικές επιχειρήσεις ισχύουν αντίστοιχες διαπιστώσεις, καθώς στην Ευρωπαϊκή Οικονομία εισάγονται ισότιμα, χώρες που εμφανίζουν ανταγωνιστικά

χαρακτηριστικά με τη δική μας, όπως για παράδειγμα, στον Τουριστικό Τομέα η Κύπρος και η Μάλτα. Κρίνεται απαραίτητη η προετοιμασία των ελληνικών επιχειρήσεων, προκειμένου να αμβλυνθούν οι σχετικές επιπτώσεις.

Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1960, η Ευρωπαϊκή γεωργία δεν κάλυπτε ολοκληρωτικά τις ανάγκες του πληθυσμού της, οπότε έπρεπε:

- να εισάγονται, όπως και σήμερα, εξωτικά προϊόντα που δεν καλλιεργούνται στις εύκρατες ζώνες, όπως ο καφές, το κακάο, το τσάι και ορισμένες υφαντικές ίνες.
- να αγοράζονται δημητριακά και κρέας που δεν παράγονταν τότε σε επαρκείς ποσότητες.

Με τον εκσυγχρονισμό της γεωργίας και την υλοποίηση της κοινής αγροτικής πολιτικής, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί, σήμερα, ένα εξαγωγικό σύνολο γεωργικών προϊόντων (στη δεύτερη θέση παγκοσμίως, πίσω από τις Ηνωμένες Πολιτείες), η οποία παραμένει συγχρόνως ο πρώτος αγοραστής αυτών των προϊόντων.

Σχήμα 5.12. Η άποψη των αγροτών για την ένταξη των νέων χωρών στην Ε.Ε. και τις επιπτώσεις της στην Αγροτική Πολιτική.

Στο ερώτημα σχετικά με την ένταξη των νέων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και της επιπτώσεις της στην ελληνική αγροτική πολιτική, το 45% του συνολικού δείγματος είχε αρνητική άποψη, το 26% θετική και το υπόλοιπο 29% δεν είχαν άποψη/δεν γνώριζαν.

Η άποψη αυτή των αγροτών πιθανόν σχετίζεται με την εκτίμηση ότι η νέα ΚΑΠ είναι δυσμενέστερη από την προηγούμενη, καθώς με την είσοδο των 10 νέων χωρών η Ε.Ε. αποφάσισε τα χρήματα που διέθετε για τη γεωργία στις 15 χώρες, τώρα να μοιράζονται στις 25. Μάλιστα, τα νέα 10 κράτη-μέλη ήταν σχετικά φτωχά και γι'αυτά προβλέφθηκε "μεγαλύτερο κομμάτι πίτας". Από την άλλη πλευρά η Ελληνική ύπαιθρος αντιμετωπίζει μία σειρά προβλημάτων και ενώ ορισμένα τμήματα του πληθυσμού της απολαμβάνουν ένα συνεχώς βελτιούμενο επίπεδο διαβίωσης, άλλα τμήματα αντιμετωπίζουν λιγότερο ή περισσότερο σοβαρά προβλήματα οικονομικής προσαρμογής. Αν και τα περισσότερα από αυτά τα προβλήματα προέρχονται από τις γενικότερες κοινωνικές, τεχνολογικές και οικονομικές αλλαγές που σημειώνονται όχι μόνο στη χώρα μας αλλά και διεθνώς, μία σωστά διαρθρωμένη εθνική στρατηγική για την ανάπτυξη της γεωργίας και της υπαίθρου μπορεί να συμβάλλει στην επίλυση ή και στην αποτροπή πολλών από αυτά τα προβλήματα. Ορισμένες περιοχές της υπαίθρου και ορισμένοι τομείς οικονομικής δραστηριότητας αντιμετωπίζουν προβλήματα διαρθρωτικών προσαρμογών, ενώ άλλες αντιμετωπίζουν έλλειψη δυναμισμού και διαφοροποίησης των οικονομικών τους δραστηριοτήτων. Αν και η αγροτική παραγωγή και το αγροτικό εισόδημα συνεχίζουν να αυξάνονται, η συμβολή της γεωργίας στην τοπική απασχόληση και στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) μειώνεται σε σχέση με άλλους τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Γενικά, ο πρωτογενής τομέας αγροτικής παραγωγής αντιμετωπίζει ένα μείγμα δυσχερειών διαρθρωτικού χαρακτήρα, αν και οι ενισχύσεις που προέρχονται από τον κρατικό και τον κοινοτικό προϋπολογισμό συνεχίζουν να είναι σημαντικότερες και, σε ορισμένες περιπτώσεις, αυξανόμενες. Η ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος σε πολλές περιοχές της ελληνικής υπαίθρου και κυρίως στις περιοχές εντατικής καλλιέργειας, εμφανίζει σαφέστατα δείγματα υποβάθμισης. Η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός δεν έχουν εξαλειφθεί από την Ελληνική ύπαιθρο, ενώ οι προσφερόμενες υπηρεσίες -δημόσιες και ιδιωτικές - δεν είναι οι προσδοκώμενες και σε ορισμένες περιπτώσεις απομακρυσμένων περιοχών απουσιάζουν παντελώς.

5.10. Ερώτηση :

No 15. Ποια η άποψή σας για τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και τις επιπτώσεις στον αγροτικό τομέα

Ο **Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου** (*World Trade Organization*) είναι ο μοναδικός διεθνής οργανισμός που ασχολείται με τους κανόνες που διέπουν το εμπόριο μεταξύ των χωρών. Περιλαμβάνει μια σειρά από Συμφωνίες, αποτέλεσμα διαπραγματεύσεων της μεγάλης πλειοψηφίας των χωρών της παγκόσμιας κοινότητας και έχουν επικυρωθεί από τα εθνικά κοινοβούλια. Ο σκοπός του οργανισμού είναι η διευκόλυνση τόσο των παραγωγών αγαθών και υπηρεσιών, όσο και εξαγωγέων και εισαγωγέων. Η Έδρα του Οργανισμού βρίσκεται στην Γενεύη της Ελβετίας. Ιδρύθηκε την 1η Ιανουαρίου 1995 ως συνέχεια της Γενικής Συμφωνίας Εμπορίου και Δασμών. ([http 16](http://16))

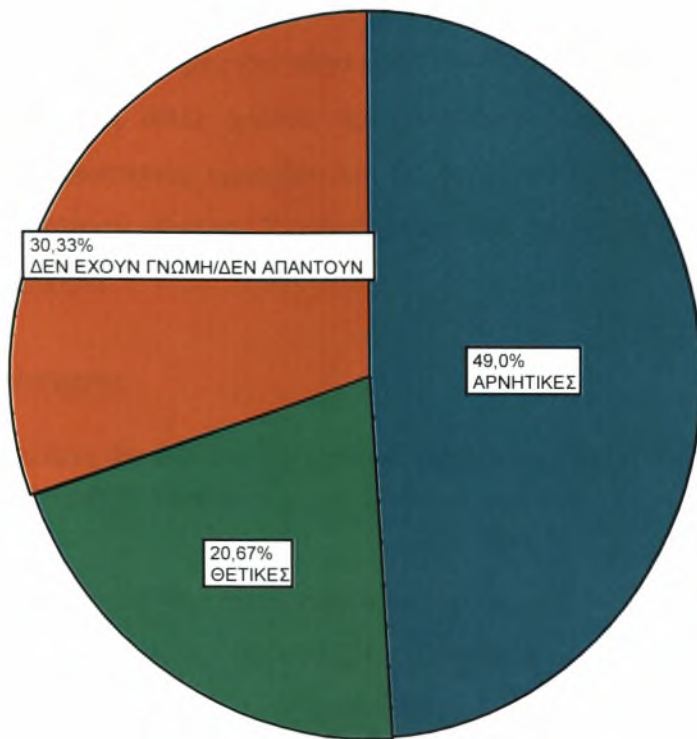
Τον Νοέμβριο του έτους 2002, αποφασίστηκε από την Τέταρτη Υπουργική Διάσκεψη του ΠΟΕ στην Doha (Κατάρ), η έναρξη ενός Νέου Γύρου διαπραγματεύσεων για την περαιτέρω απελευθέρωση του διεθνούς Εμπορίου. Αποφασίστηκε ένα φιλόδοξο πρόγραμμα εργασιών γνωστό ως η "ατζέντα της Doha". Δόθηκε έτσι νέα ώθηση στις διεθνείς εμπορικές διαπραγματεύσεις μετά την αποτυχία του Seattle. Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε η 5η Υπουργική Διάσκεψη στο Κανκούν του Μεξικού, τον Σεπτέμβριο του 2003, χωρίς όμως να καταλήξει σε αποτελέσματα. Ενώ μελετώνται οι παράγοντες που οδήγησαν στην εξέλιξη αυτή, συγχρόνως συνεχίζονται οι εργασίες στα πλαίσια του ΠΟΕ στη Γενεύη, με στόχο να επιτευχθούν, όπου αυτό είναι δυνατόν, οι στόχοι που ετέθησαν με την "ατζέντα της Doha". Η ΕΕ, μαζί με τους αναπτυσσόμενους εταίρους της και όλα τα άλλα κράτη μέλη του ΠΟΕ θα καταβάλλει κάθε προσπάθεια για πρόοδο των εργασιών και τελικά επίτευξη των στόχων του Νέου Γύρου, όπου όλα τα κράτη μέλη του ΠΟΕ καθώς και οι αναπτυσσόμενες χώρες μπορούν να αποκομίσουν σημαντικό όφελος. Στη συνέχεια στο Hong Kong (13 ως 18 Δεκεμβρίου 2005) πραγματοποιήθηκαν οι εργασίες της 6^{ης} Υπουργικής Διάσκεψης του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Αποφασίστηκε η διατήρηση της κοινοτικής στήριξης για τα αγροτικά προϊόντα (και το βαμβάκι) ως το 2013.

Η περαιτέρω απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου, με την συνεπακόλουθη αύξησή του, συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία όλων των

χωρών και συγχρόνως μπορεί να συμβάλλει στην αναπτυξιακή προσπάθεια των αναπτυσσομένων παρέχοντας πόρους για τον σκοπό αυτό. Οι αναπτυσσόμενες χώρες συμφώνησαν για την έναρξη του Νέου Γύρου, παρά ορισμένες αντιρρήσεις τους, που βασίζονταν στην εκτίμηση ότι ήδη έχουν αναλάβει (από τους προηγούμενους Γύρους) πολλαπλές δεσμεύσεις στις οποίες με δυσκολία μπορούν να ανταποκριθούν.

Το γεγονός όμως ότι τα οφέλη από την απελευθέρωση δεν κατανέμονται ισομερώς σε όλα τα κράτη μέλη του ΠΟΕ, δεν σημαίνει ότι δεν παρουσιάζονται από το διεθνές εμπόριο ευκαιρίες για όλους. Οι ασθενέστεροι εταίροι του διεθνούς εμπορίου και κυρίως οι ελάχιστα αναπτυγμένες χώρες θα πρέπει να βοηθηθούν ώστε να αποκομίσουν και αυτές τα μέγιστα δυνατά οφέλη. Αν και οι κατ'εξοχήν κερδισμένοι της παραπέρα απελευθέρωσης του διεθνούς εμπορίου φαίνεται να είναι κυρίως οι αναπτυγμένες χώρες, αυτό δεν σημαίνει πως μία στασιμότητα ή μείωση του διεθνούς εμπορίου θα απέφερε όφελος σε οποιονδήποτε.

Από την άλλη πλευρά συνεχίζεται το διαρκές μονοπώλιο του πλούτου από τους ήδη ισχυρούς και η διαιώνιση της φτώχειας και των διακρίσεων. Επιπρόσθετα αποφάσεις για την ενίσχυση της παγκοσμιοποίησης λαμβάνονται από όλα τα κράτη του κόσμου σε διεθνείς διασκέψεις και οργανισμούς, όπως ο ΠΟΕ. Οι συζητήσεις όμως δεν είναι τόσο δημοκρατικές όσο φαίνονται. Οι 'αμερόληπτες' τεχνοκρατικές αποφάσεις τους στην πραγματικότητα αποτελούν απλώς έκφραση των συμφερόντων των ήδη πλουσίων χωρών και αδιαφορούν πλήρως για τις κοινωνικές επιπτώσεις τους στον υπόλοιπο κόσμο. Επίσης, παρά τον υποτιθέμενο διαφορετικό ρόλο του καθενός, όλοι αυτοί οι οργανισμοί λειτουργούν ως ένα σύνολο και όπως "διδάχθηκε" πρόσφατα η Αργεντινή, η διαφωνία με έναν οδηγεί σε ομαδική απόρριψη από όλους (οι συμφωνίες συνδέονται μεταξύ τους με ειδικές ρήτρες και η διακοπή μιας συνεπάγεται αυτόματη παύση και όσων έχουν υπογραφεί με όλους τους άλλους διεθνείς οργανισμούς). Τέλος, παρά την υποτιθέμενη δημοκρατική δομή τους, οι παγκόσμιοι οργανισμοί λειτουργούν υπό καθεστώς απόλυτης μυστικότητας που απαγορεύει τον δημόσιο έλεγχο τους, διευκολύνοντας την επιρροή των επιχειρηματικών lobbies και "φιμώνοντας" τους λαούς και τους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς που πληροφορούνται τα γεγονότα μόνο από τις εφημερίδες.

Σχήμα 5.13. Η άποψη των παραγωγών για τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και τις επιπτώσεις του στον αγροτικό τομέα.

Στο σχήμα 5.13 ενδιαφέρον παρουσιάζει το υψηλό ποσοστό (49,0%) των αγροτών που απαντούν αρνητικά στην ερώτηση για τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και τις επιπτώσεις του στον αγροτικό τομέα. Το 20,67% είχε θετική άποψη ενώ το υπόλοιπο 30,33% δεν είχε άποψη ή δεν απαντούσε.

Οι αγρότες έχουν την παραπάνω άποψη διότι η νέα ΚΑΠ είναι δυσμενέστερη από την προηγούμενη. Από το 2007, τα κράτη-μέλη θα γίνουν 27, με την είσοδο της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας και επομένως ακόμη περισσότερες ενισχύσεις από το αγροτικό ταμείο με τη νέα ΚΑΠ θα κατευθυνθούν προς αυτές τις χώρες. Από το 1981 μέχρι σήμερα που Η Ελλάδα είναι μέλος της Ε.Ε., η χώρα μας έλαβε πολλά χρήματα για την ανάπτυξη της γεωργίας της. Οι καθαρές εισροές για τη χώρα μας ήταν περίπου 2 τρισεκατομμύρια δραχμές, εκ των οποίων το 1 τρισεκατομμύριο πηγαίνει

για τη γεωργία. Η Ελλάδα, όλα αυτά τα χρόνια, αντιμετώπισε την Ε.Ε.σε μεγάλο βαθμό εισπρακτικά και μόνο και δεν αξιοποίησε επαρκώς αυτά τα χρήματα. Άλλες χώρες, όπως η Πορτογαλία, η Ισπανία, η Γαλλία και η Ιταλία, αξιοποίησαν αυτά τα χρήματα σε έργα υποδομής και τώρα είναι πιο έτοιμοι ν' αντιμετωπίσουν τα δύσκολα. Η Ε.Ε., εδώ και δέκα χρόνια, προειδοποίησε: "οργανωθείτε, επειδή πιέζει ο παγκόσμιος οργανισμός εμπορίου και θα ανοίξουν τα σύνορα, για να εισέρχονται αγροτικά προϊόντα Τρίτων Χωρών". Αυτό θα είναι εξαιρετικά άσχημο για την ελληνική γεωργία.

5.11. Ερώτηση:

No16. Πιστεύετε ότι ο Έλληνας αγρότης οφείλει να γίνει ανταγωνιστικός στην παγκοσμιοποιημένη αγορά;

Η Παγκοσμιοποίηση έχεις δύο πλευρές. Η πρώτη είναι πολύ αισιόδοξη και εναρμονίζεται πλήρως με τις αρχές της οικονομικής επιστήμης. Η δεύτερη τονίζει όλα τα μειονεκτήματα αυτής της διαδικασίας.

- Επιχειρήματα υπέρ της παγκοσμιοποίησης

Ευημερία για όλους

Πολλά θεωρητικά και εμπειρικά παραδείγματα έχουν αποδείξει ότι όσο λιγότερα εμπόδια υπάρχουν στο εμπόριο τόσο αυξάνει ο ανταγωνισμός και τόσο καλύτερα ή/και φθηνότερα προϊόντα απολαμβάνει ο καταναλωτής. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, η παγκοσμιοποίηση συμβάλλει στην ευημερία, παρόλο που στην πορεία εμφανίζονται δικαιολογημένες αντιδράσεις απ' όσους ήταν ωφελημένοι από το παλαιό καθεστώς. Για παράδειγμα, οι δασμοί που υπήρχαν παλαιότερα στις μπανάνες ωφέλησαν πάρα πολύ τους παραγωγούς της Κρήτης που φυσικά διαμαρτυρήθηκαν όταν επετράπη η πώληση φθηνής μπανάνας από το εξωτερικό. Η πλειοψηφία των Ελλήνων πολιτών όμως μπόρεσε να απολαύσει καλύτερα και φθηνότερα προϊόντα, ενισχύοντας παράλληλα και το εισόδημα των χωρών του τρίτου κόσμου που μέχρι τότε έβρισκαν κλειστή την πόρτα της ελληνικής αγοράς. Οι οπαδοί της παγκοσμιοποίησης πιστεύουν ότι μακροπρόθεσμα η παγκοσμιοποίηση κάνει τον κόσμο πλουσιότερο και παραγωγικότερο αφού "κερδίζουν" όσοι παράγουν

περισσότερα ή καλύτερα προϊόντα και όχι εκείνοι που ενισχύονται από το κράτος με χαριστικές συμβάσεις, ειδικούς προστατευτικούς δασμούς, επιδοτήσεις κ.λπ.

Πρόοδος και αδελφοσύνη

Αν και συχνά η παγκοσμιοποίηση παρουσιάζεται ως μια συνομωσία των πλουσίων και ισχυρών στην πραγματικότητα αποτελεί μια φυσική συνέπεια της τεχνολογικής προόδου. Χάρη στην εξέλιξη των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών οι άνθρωποι σήμερα επικοινωνούν και ταξιδεύουν πολύ περισσότερο από πριν. Εμπορεύονται λοιπόν περισσότερο και η ιστορία μας έχει διδάξει ότι το εμπόριο υπήρξε πάντοτε μια επαναστατική και προοδευτική δύναμη, καθώς όσοι ταξιδεύουν γνωρίζουν διαφορετικούς ανθρώπους, διδάσκονται καινούριες τεχνικές και μαθαίνουν να σέβονται τους άλλους πολιτισμούς. Με αυτή την έννοια, παγκοσμιοποίηση λοιπόν σημαίνει λιγότερο μίσος, εξαφάνιση του πολέμου και κατάργηση των διακρίσεων. Είναι αλήθεια ότι αυτή η προσέγγιση γεννά τον κίνδυνο μιας πλανητικής ομοιομορφίας. Για πρώτη φορά στην ιστορία υπάρχει δυνατότητα για μια παγκόσμια γνώση, αλληλεγγύη και κατανόηση. Σε πράγματα δηλαδή με σημαντική αξία που πρέπει να γίνουν κτήμα όλης της ανθρωπότητας.

➤ Οι αντιρρήσεις στην παγκοσμιοποίηση

Η διαιώνιση της φτώχειας και των διακρίσεων

Τα πλεονεκτήματα του διεθνούς εμπορίου (γνωστά ως θεωρία του συγκριτικού πλεονεκτήματος) πρωτοδιατυπώθηκαν από τον Βρετανό οικονομολόγο David Ricardo και αποτελούν μια από τις παλαιότερες και γνωστότερες οικονομικές αρχές. Ο Ricardo απέδειξε ότι κάθε χώρα πρέπει να εξειδικεύεται σε ό,τι παράγει καλύτερα (ή πιο αποδοτικά), επειδή με αυτόν τον τρόπο βελτιώνεται η παγκόσμια ευημερία. Δυστυχώς όμως, το μοντέλο που χρησιμοποίησε ο Ricardo ήταν στατικό και δεν λάμβανε υπ' όψιν του τις τεχνολογικές, κοινωνικές και πολιτικές μεταβολές. Όπως λοιπόν σχολίαζαν οι Γερμανοί οικονομολόγοι: "Αν εγώ (η Γερμανία) είμαι αγροτική χώρα και εσύ (η Βρετανία) βιομηχανική, είναι φυσικό να εξειδικευτώ στα αγροτικά προϊόντα και εσύ στα βιομηχανικά. Έτσι όμως εσύ θα αναπτύσσεις συνεχώς την υποδομή και την τεχνολογία σου, ενώ εγώ θα είμαι καταδικασμένος να καλλιεργώ για

πάντα σιτάρι και λαχανικά. Το συμφέρον μου απαιτεί να θεσπίσω εμπόδια στις εισαγωγές (δηλαδή δασμούς) μέχρι να αναπτυχθεί η εγχώρια βιομηχανική παραγωγή μου και να αποκτήσει αρκετή ισχύ ώστε να αντεπεξέλθει στις απαιτήσεις του διεθνούς ανταγωνισμού. Διαφορετικά, ακόμη και οι ελάχιστες μονάδες παραγωγής που διαθέτω θα κλείσουν και θα καταδικαστώ να μείνω για πάντα φτωχός και καθυστερημένος."

Παγκοσμιοποίηση λοιπόν σημαίνει διαρκές μονοπώλιο του πλούτου από τους ήδη ισχυρούς και πλήρες άνοιγμα των φτωχών αγορών για να στραγγαλίσουν τον εκεί ανταγωνισμό πριν αυτός ισχυροποιηθεί και γίνει "επικίνδυνος".

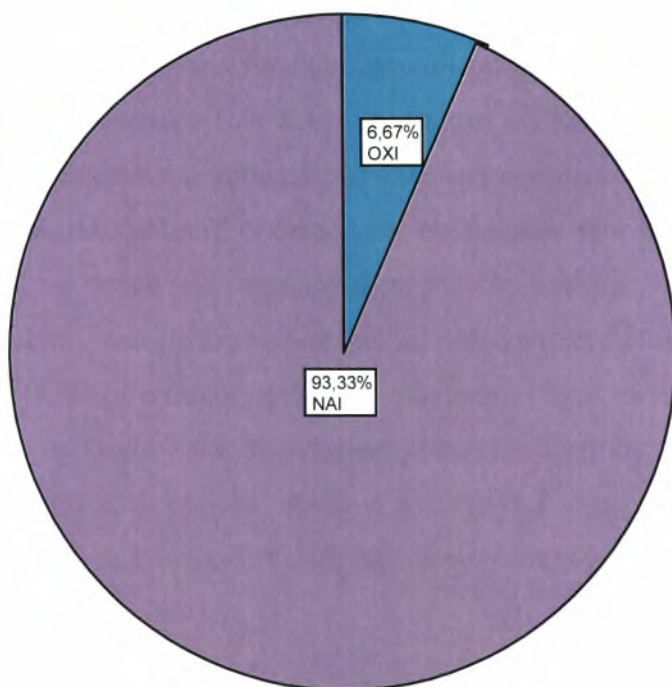
Η κατάργηση της δημοκρατίας

Θεωρητικά οι αποφάσεις για την ενίσχυση της παγκοσμιοποίησης λαμβάνονται από όλα τα κράτη του κόσμου σε διεθνείς διασκέψεις και οργανισμούς όπως ο ΠΟΕ (Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου). Έτσι, παρέχεται σε κάθε χώρα η δυνατότητα να υπερασπίσει τα συμφέροντά της, εκφράζοντας τις απόψεις της και επηρεάζοντας τη λήψη των αποφάσεων.

Οι συζητήσεις όμως δεν είναι τόσο δημοκρατικές όσο φαίνονται και η τράπουλα είναι πάντοτε σημαδεμένη εκ των προτέρων. Για παράδειγμα, η "Παγκόσμια" Τράπεζα ανήκει κατά 51% στην αμερικανική κυβέρνηση, ενώ το "Διεθνές" Νομισματικό Ταμείο διοικείται από την ομάδα των πιο ανεπτυγμένων χωρών του κόσμου. Έτσι, οι "αμερόληπτες" τεχνοκρατικές αποφάσεις τους στην πραγματικότητα αποτελούν απλώς έκφραση των συμφερόντων των ήδη πλουσίων χωρών και αδιαφορούν πλήρως για τις κοινωνικές επιπτώσεις τους στον υπόλοιπο κόσμο. Επίσης, παρά τον υποτιθέμενο διαφορετικό ρόλο του καθενός, όλοι αυτοί οι οργανισμοί λειτουργούν ως ένα σύνολο και όπως "διδάχθηκε" πρόσφατα η Αργεντινή, η διαφωνία με έναν οδηγεί σε ομαδική απόρριψη από όλους (οι συμφωνίες συνδέονται μεταξύ τους με ειδικές ρήτρες και η διακοπή μιας συνεπάγεται αυτόματη παύση και όσων έχουν υπογραφεί με όλους τους άλλους διεθνείς οργανισμούς). Τέλος, παρά την υποτιθέμενη δημοκρατική δομή τους, οι παγκόσμιοι οργανισμοί λειτουργούν υπό καθεστώς απόλυτης μυστικότητας που απαγορεύει τον δημόσιο έλεγχο τους, διευκολύνοντας την επιρροή των επιχειρηματικών lobbies και

"φιμώνοντας" τους λαούς και τους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς που πληροφορούνται τα γεγονότα μόνο από τις εφημερίδες.

Παγκοσμιοποίηση λοιπόν σημαίνει παράκαμψη της εθνικής κυριαρχίας και των δημοκρατικών διαδικασιών μέσα από τη μυστική λειτουργία διεθνών οργανισμών με διοικήσεις διορισμένες από τις πλουσιότερες χώρες του κόσμου ([http 27](http://27)).

Σχήμα.5.14. Η άποψη των αγροτών για την αναγκαιότητα ο Έλληνας αγρότης να γίνει ανταγωνιστικός στην Παγκοσμιοποιημένη Αγορά.

Από το παραπάνω σχήμα προκύπτει ότι το 93,33% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι ο Έλληνας αγρότης οφείλει να γίνει ανταγωνιστικός στην Παγκοσμιοποιημένη Αγορά, σε αντίθεση με το 6,67% δηλώνει ότι αυτός δεν οφείλει.

Η άποψη αυτή στηρίζεται στο γεγονός ότι η Νέα ΚΑΠ περιλαμβάνει μέτρα βελτίωσης της μεταποίησης και της εμπορίας των γεωργικών προϊόντων. Σύμφωνα με αυτά οι επιχειρήσεις που παρουσιάζουν οικονομική βιωσιμότητα και είναι σύμφωνες

με τους ελάχιστους περιβαλλοντικούς κανόνες υγιεινής και καλής μεταχείρισης των ζώων, μπορούν να λάβουν ενίσχυση στις επενδύσεις με στόχο να διευκολυνθεί η βελτίωση της μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων. Στόχος είναι να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα και η προστιθέμενη αξία αυτών των προϊόντων, με τη βελτίωση της παρουσίας τους, τον εξορθολογισμό των κυκλωμάτων μεταποίησης και εμπορίας, τον προσανατολισμό της παραγωγής προς νέες αγορές, την εφαρμογή νέων τεχνολογιών, τον έλεγχο της ποιότητας και των υγειονομικών όρων, τις καινοτόμες ενέργειες και την προστασία του περιβάλλοντος. Αποκλείεται η στήριξη των επενδύσεων που προορίζονται για το λιανικό εμπόριο, καθώς και για την εμπορία ή μεταποίηση των προϊόντων που προέρχονται τρίτες χώρες.

Αξιολογώντας συνολικά Νέα ΚΑΠ, συνάγεται ότι επιδίωξη των ισχυρών κύκλων της ΕΕ, είναι η δημιουργία μιας μικρής αλλά ανταγωνιστικής γεωργίας, στηριγμένης σε μεγάλες εκμεταλλεύσεις (κυρίως των οικονομιών του βορρά με αναπτυγμένη κτηνοτροφία), η οποία θα λειτουργεί με ειδικές μορφές στήριξης, σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης και σε αντιστοιχία με τις ρυθμίσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ). Επιπρόσθετα, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των παραγόμενων αγροτικών μας προϊόντων, μέσω της ποιοτικής αναβάθμισής τους και της μείωσης του ανά μονάδα κόστους παραγωγής, είναι δυνατόν να επιτευχθεί, σύμφωνα με το Υπουργείο Γεωργίας, μέσω μέτρων, μερικά εκ των οποίων αναφέρονται ενδεικτικά:

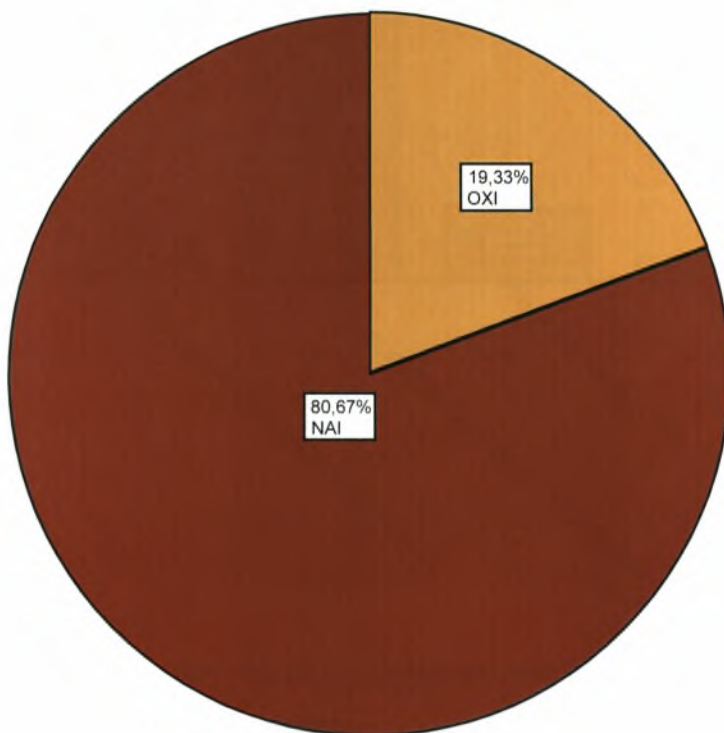
- εκσυγχρονισμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων με την εφαρμογή νέων τεχνολογιών και μεθόδων.
 - Η συνένωση του μικρού και κατακερματισμένου κλήρου, καθώς και η δημιουργία νέων δυνατοτήτων αγοράς και ενοικίασης αγροτικής γης.
 - Η ενίσχυση του όγκου της παραγωγής σε προϊόντα χαμηλού κόστους και υψηλής ποιότητας.
 - Η ανάπτυξη των κατάλληλων υποδομών στον τομέα εμπορίας και μεταποίησης, με την εφαρμογή προγραμμάτων εκσυγχρονισμού των μονάδων μεταποίησης των αγροτικών προϊόντων.
 - Η πρόωθηση ουσιαστικών κινήτρων για την προσέλκυση νέων αγροτών με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την αναστροφή της υψηλής ηλικιακής πυραμίδας των απασχολούμενων στη γεωργία.
- (Αγοραστάκης 2006-10-06)

5.12. Ερώτηση :

Νο 17. Πιστεύετε ότι η Ε.Ε οφείλει να συνεχίσει την προστατευτική της τακτική απέναντι στον αγρότη;

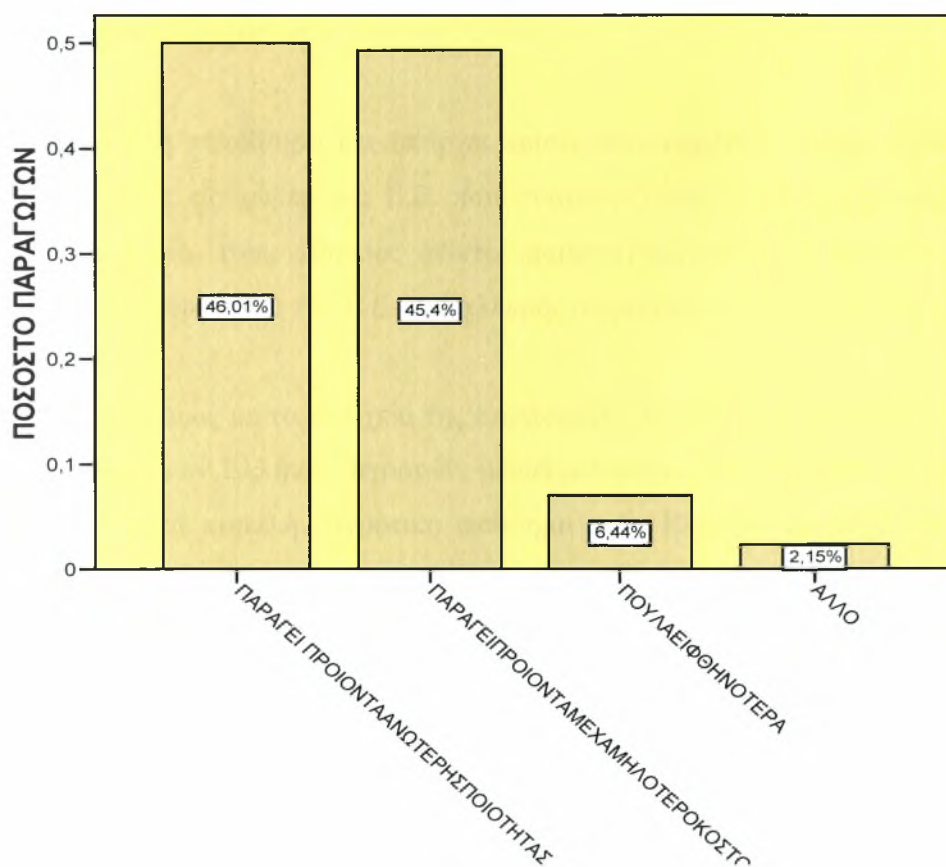
Νο 18. Αν ναι, με ποιο τρόπο;

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) προστατεύει τον αγρότη, παρεμβαίνει, όταν οι τιμές των αγροτικών προϊόντων πέφτουν κάτω από ένα ορισμένο επίπεδο και αγοράζει το πλεόνασμα κοινοτικών αποθεμάτων μέχρις ότου η τιμή ανέβει πάνω από τα επίπεδα παρέμβασης. Το πλεονάζον προϊόν είτε καταστρέφεται, είτε διατίθεται σε φθηνότερες τιμές σε αγορές εκτός Ε.Ε., είτε αποστέλλεται ως επισιτιστική βοήθεια σε τρίτες χώρες.

Σχήμα 6.15. Η θέση των αγροτών σχετικά με τη συνέχιση της προστατευτικής τακτικής της Ε.Ε. απέναντι στον αγρότη.

Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από την απάντηση στην ερώτηση 17, “πιστεύετε ότι η Ε.Ε. οφείλει να συνεχίσει την προστατευτική της τακτική απέναντι στον αγρότη;”. Το 80,67% των αγροτών πιστεύει ότι η Ε.Ε. οφείλει να συνεχίσει να προστατεύει τον αγρότη, έναντι 19,33% που δηλώνει το αντίθετο.

Σχήμα 5.16. Η άποψη των αγροτών σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους οι Ε.Ε. μπορεί να προστατεύσει τον αγρότη.

Στο σχήμα 5.16., παρατηρούμε ότι οι αγρότες που δήλωσαν ότι η Ε.Ε. οφείλει να συνεχίσει την προστατευτική της τακτική απέναντι στον αγρότη πιστεύουν ότι αυτό μπορεί να γίνει με τους εξής τρόπους:

- το (46,01%) πιστεύει, με το να παράγει προϊόντα ανώτερης ποιότητας
- το (45,4%) πιστεύει, με το να παράγει προϊόντα με χαμηλότερο κόστος
- το (6,44%) πιστεύει, με το να πουλάει φθηνότερα και τέλος
- το (2,15%) πιστεύει, με διάφορους άλλους τρόπους (με τις επιδοτήσεις, με το να πουλάει ακριβότερα).

5.13. Ερώτηση

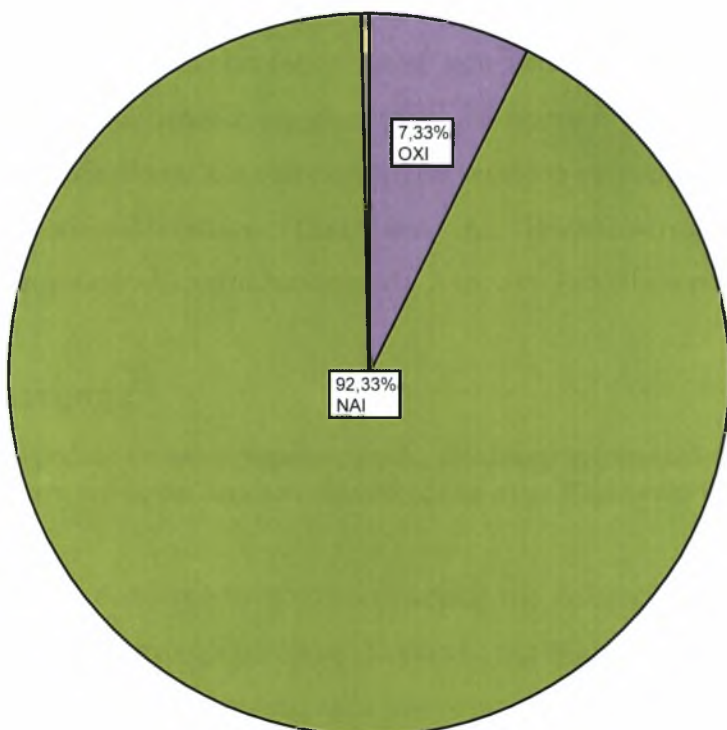
№ 19. Πιστεύετε ότι το κράτος θα πρέπει να παίζει ενεργό ρόλο στη στήριξη του αγροτικού εισοδήματος;

Είναι κοινή πεποίθηση ότι υπάρχει κρίση στον αγροτικό τομέα. Υπάρχει κρίση όμως σε όλες τις χώρες της Ε.Ε. που ανταγωνίζονται οι αγρότες τους, τα φθηνά αγροτικά χέρια, τους φθηνούς δείκτες παραγωγής. Ωστόσο η Ελλάδα είναι στην έβδομη καλύτερη θέση της Ε.Ε. από πλευράς διαμόρφωσης εισοδήματος.

Σύμφωνα όμως με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat), το εισόδημα των Ελλήνων αγροτών, μειώθηκε κατά 1,8%, το 2005 σε σχέση με το 2004. Το κατά κεφαλήν αγροτικό εισόδημα στην Ελλάδα, το 2005, αναλογεί στο 82,1% του κατά κεφαλήν αγροτικού εισοδήματος το 2000. Στην Ευρώπη των 25, το μέσο κατά κεφαλήν αγροτικό εισόδημα μειώθηκε κατά 5,6% το 2005, σε σχέση με το 2004, γεγονός που οφείλεται, σύμφωνα με τη Eurostat, κυρίως στη μείωση της αγροτικής παραγωγής στην ΕΕ. Επιπλέον, το 2005 το κατά κεφαλήν αγροτικό εισόδημα των Ευρωπαίων αναλογούσε στο 105,2% του αντίστοιχου εισοδήματος του 2000. Η αύξηση αυτή οφείλεται, κυρίως, στις αγροτικές επιδοτήσεις που έλαβαν τα νέα κράτη μέλη της ΕΕ.

Οι χώρες που είχαν τη μεγαλύτερη αύξηση του κατά κεφαλήν αγροτικού εισοδήματος το 2005 σε σχέση με το 2004, ήταν η Λιθουανία, με αύξηση κατά 24,6% και ακολουθούσαν η Ιρλανδία, με 16,5%, η Λετονία με 13,1% και η Τσεχία με 12,6%. Η μεγαλύτερη μείωση του κατά κεφαλήν αγροτικού εισοδήματος σημειώθηκε στην Πορτογαλία, κατά 12%, στη Σλοβακία κατά 10,6%, στην Ιταλία κατά 10,4%, στην Ισπανία κατά 10,3% και στη Γαλλία κατά 10,1% (<http> 28). Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι όσο μεγαλύτερο είναι το οικονομικό μέγεθος των εκμεταλλεύσεων, άρα και το επιτυγχανόμενο εισόδημα, τόσο υψηλότερη είναι η συμβολή των

ενισχύσεων στη διαμόρφωση του εισοδήματος. Το φαινόμενο αυτό, που παρατηρείται και στο σύνολο της ευρωπαϊκής γεωργίας (ίσως πιο έντονα απ'ότι στην Ελλάδα), αποτέλεσε βασικό σημείο κριτικής ως προς την εφαρμογή της Κ.Α.Π. στην ευρωπαϊκή γεωργία. Για τον περιορισμό των στρεβλώσεων αυτών σχεδιάστηκε κυρίως το μέτρο της προοδευτικής μείωσης των ενισχύσεων στην πρόσφατη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ.

Σχήμα 5.17. Η γνώμη των αγροτών για την υποχρέωση ή μη του κράτους να παίζει ενεργό ρόλο στη στήριξη του αγροτικού εισοδήματος.

Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων προκύπτει ότι οι αγρότες σε ποσοστό 92,33% δήλωσαν ότι το κράτος θα πρέπει να παίζει ενεργό ρόλο στη στήριξη του αγροτικού εισοδήματος, ενώ μόλις το 7,33% δήλωσε το αντίθετο. Σήμερα, η εφαρμογή της νέας Κ.Α.Π. θέτει στην ελληνική γεωργία την πρόκληση της γρήγορης προσαρμογής σε σχέση με τα διαρθρωτικά προβλήματα που εξετάστηκαν παραπάνω, συμβάλλοντας και με τον τρόπο αυτό στη διαμόρφωση ικανοποιητικών γεωργικών

εισοδημάτων, χωρίς τη συμμετοχή των αποδεδουλευμένων ενισχύσεων. Στην κατεύθυνση αυτή φαίνεται ότι θα βοηθήσει η αναμενόμενη μείωση της αξίας της γεωργικής γης, εξ' αιτίας της μεταρρύθμισης της Κ.Α.Π., ειδικά στις πεδινές εκτάσεις υψηλής παραγωγικότητας. Όμως, καθοριστικός παράγοντας που μπορεί να επηρεάσει τη διεύρυνση του μεγέθους των εκμεταλλεύσεων, όσο αφορά την καλλιεργούμενη γη, φαίνεται να είναι η πορεία της εθνικής οικονομίας τα επόμενα χρόνια και η εξέλιξη της απασχόλησης στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα.

Με δεδομένο το μικρό μέγεθος των ελληνικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων, η αναδιάρθρωση των υφισταμένων παραγωγικών συστημάτων προς την κατεύθυνση των καλλιεργειών ή των εκτροφών ζώων που επιτυγχάνουν μεγάλη προστιθέμενη αξία ανά στρέμμα, μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη διαμόρφωση υψηλών γεωργικών εισοδημάτων και ικανοποιητικού επιπέδου οικονομικής βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (Τσιμπούκας Κ., Πολυτεμαχισμός Αγροτικής Γης, Μέγεθος Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων και Αγροτικό Εισόδημα στην Ελλάδα).

5.14. Ερώτηση :

No 20. Γνωρίζετε ότι οι εγγυημένες τιμές, ιδιαίτερα σε ορισμένα προϊόντα δημιούργησαν τεράστια δημοσιονομικά έξοδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

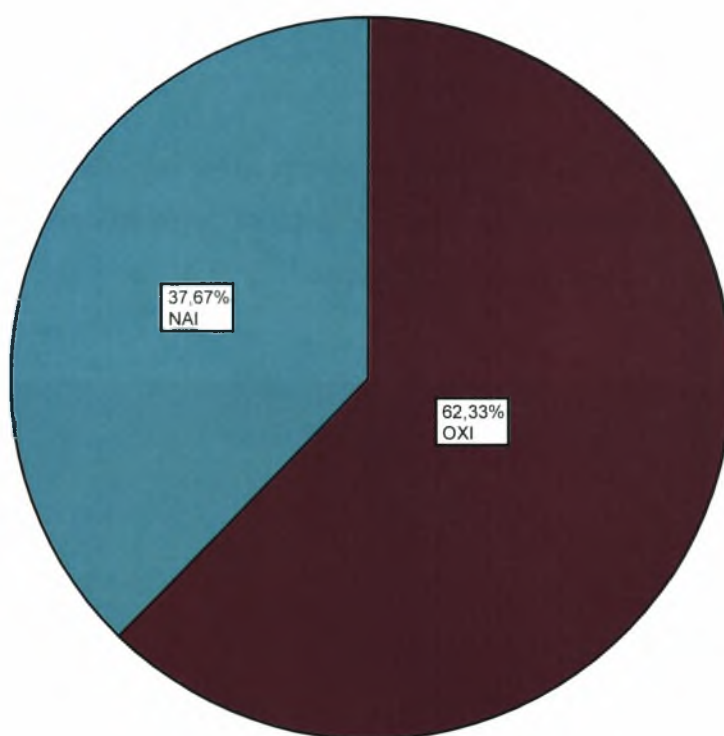
Η ΚΑΠ ήταν ένας από τους πρώτους τομείς της πολιτικής της ΕΕ. Οι στόχοι της ΚΑΠ καθορίζονται στο άρθρο 39 της Συνθήκης της Ρώμης:

1. Βελτίωση της γεωργικής παραγωγικότητας και αποτελεσματικότητας
2. Αύξηση των εισοδημάτων των αγροτών
3. Σταθεροποίηση των αγορών
4. Εγγύηση της διαθεσιμότητας της παραγωγής
5. Εξασφάλιση λογικών τιμών για τους καταναλωτές

Εργαλεία επίτευξης ήταν η εξασφάλιση τιμής στα προϊόντα με την επιβολή εισαγωγικού δασμού. Σε μερικές περιπτώσεις εντούτοις η προσφορά στην ΕΕ υπερβαίνει τη ζήτηση έτσι ώστε η άμυνα κατά των εισαγωγών να είναι ανεπαρκής για να εξασφαλίσει ότι οι στόχοι των τιμών επιτυγχάνονται. Σε αυτήν την περίπτωση άλλες δυνατότητες είναι η επέμβαση με αγορές και εξαγωγικές επιδοτήσεις (πληρωμές αποκατάστασης).

Ως αποτέλεσμα της ΚΑΠ η ΕΕ είναι σήμερα κατά ένα μεγάλο ποσοστό αυτοσυντηρούμενη σε τρόφιμα. Εντούτοις, αυτό έχει επιτευχθεί με τεράστιο

δημοσιονομικό κόστος και οι εγγυήσεις τιμών αντιπροσωπεύουν σήμερα το 60-70% των εξόδων της ΕΕ. Το δημοσιονομικό κόστος αυξάνεται, καθώς οι αγρότες αυξάνουν την προσφορά και εντείνουν την παραγωγή των ισχυρά υποστηριζόμενων προϊόντων. Υπάρχουν πολύ μεγάλες διαφορές στις επιχορηγήσεις μεταξύ των προϊόντων, γεγονός που είναι δύσκολο να εξηγηθεί, εκτός από την πίεση που ασκούν διάφορα συμφέροντα και συντεχνίες. Πολλές φορές παρατηρείται να υποστηρίζεται υπέρμετρα η παραγωγή ενός αγαθού σε μια χώρα που το παράγει σε μεγάλη ποσότητα, ή αντιθέτως να παίρνονται μέτρα για τη μείωση της παραγωγής ενός προϊόντος που παράγεται σε μικρές ποσότητες, παρότι η κατανάλωσή του στη χώρα αυτή είναι υψηλή.

Σχήμα 5.18. Η γνώση των αγροτών για την εκτίμηση ότι οι εγγυημένες τιμές, ιδιαίτερα σε ορισμένα προϊόντα, δημιούργησαν τεράστια δημοσιονομικά έξοδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ενδιαφέρον έχουν οι απαντήσεις των αγροτών, σχετικά με το αν οι εγγυημένες τιμές, ιδιαίτερα σε ορισμένα προϊόντα δημιούργησαν τεράστια δημοσιονομικά έξοδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Από την ανάλυση των ερωτηματολογίων προέκυψε ότι το 62.33% δεν γνωρίζει, ενώ το 37,67% πιστεύει ότι οι εγγυημένες τιμές, ιδιαίτερα σε

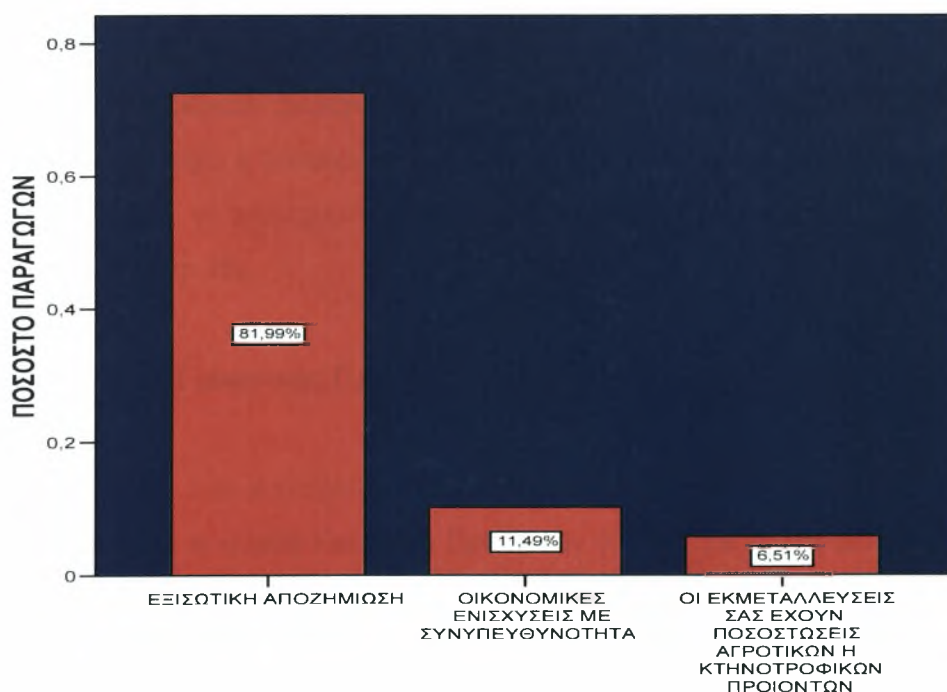
ορισμένα προϊόντα, δημιούργησαν τεράστια δημοσιονομικά έξοδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στη συνέχεια είναι απαραίτητο να αναφερθεί ότι η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ έγινε προταθεί λόγω του υψηλού δημοσιονομικού κόστους, των διαφορετικών αποτελεσμάτων ανάμεσα στα κράτη-μέλη, της εξελισσόμενης δύναμης πίεσης των αγροτών ενάντια σε άλλες ομάδες ενδιαφέροντος, και τις εξωτερικές πιέσεις (ένα μεγάλο μέρος προέρχεται από τις ΗΠΑ).

5.15. Ερώτηση

No 21. Λαμβάνετε εξισωτική αποζημίωση;

No22. Αν ναι, συμφωνείτε με την τήρηση του “Κώδικα Ορθής Γεωργικής Πρακτικής”;

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, το 81,99% του δείγματος λαμβάνει εξισωτική αποζημίωση, το 11,49% λαμβάνει οικονομικές ενισχύσεις με συνυπευθυνότητα και το 6,51% λαμβάνουν ποσοτώσεις αγροτικών ή κτηνοτροφικών προϊόντων.

Σχήμα 5.19. Λήψη εξισωτικής αποζημίωσης, συνυπευθυνότητας, ποσοτώσεων από τους αγρότες.

Όπως είναι γνωστό η ΚΑΠ συμπλήρωσε ήδη, πάνω από τέσσερις δεκαετίες εφαρμογής. Κατά τη διάρκεια της πορείας της αναθεωρήθηκε πολλές φορές. Η τελευταία όμως μεταρρύθμιση - που άρχισε τον Ιούνιο του 2003 με τις αροτραίες καλλιέργειες και το ζωϊκό τομέα, συνεχίστηκε τον Απρίλιο του 2004 με τον καπνό, το βαμβάκι, το ελαιόλαδο και ολοκληρώθηκε με τη ζάχαρη, τα οπωροκηπευτικά και το κρασί - ήταν και η σημαντικότερη, γιατί αλλάζει ριζικά η φιλοσοφία και ο τρόπος της στήριξης. Μέχρι πρόσφατα με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, άμεσα ή έμμεσα, στηριζόταν το προϊόν. Τώρα αυτό αλλάξε και πλέον στηρίζεται το εισόδημα του παραγωγού.

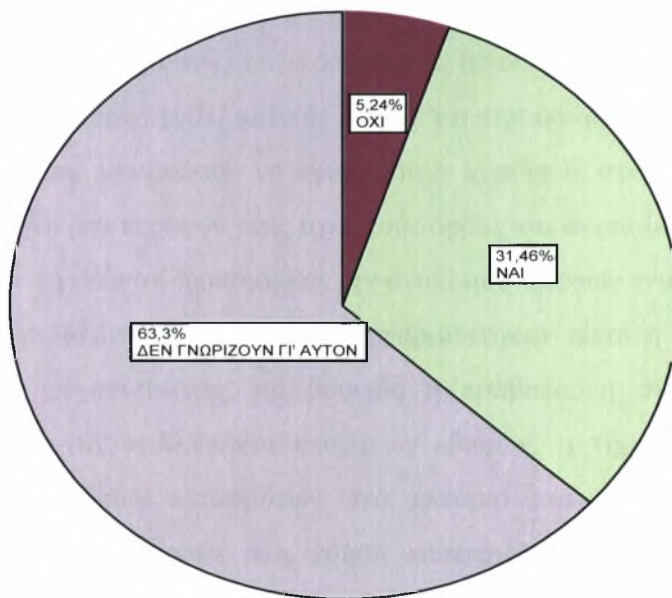
Έτσι βρισκόμαστε μπροστά σε ένα νέο περιβάλλον, του οποίου γνωρίζουμε μεν τις βασικές συνιστώσες, δεν μπορούμε όμως από τώρα να πούμε με βεβαιότητα τι είδους ανακατατάξεις θα φέρει στην ευρωπαϊκή γεωργία και τον κόσμο της υπαίθρου. Ποιός θα παράγει, τι θα παράγει, πόσο θα παράγει και γιατί. Το σίγουρο είναι ότι η εικόνα θα είναι τελείως διαφορετική, από αυτή που ξέραμε μέχρι σήμερα. Οι εγγυημένες τιμές, οι παρεμβατικοί μηχανισμοί, οι ποσοτώσεις οι πριμοδοτήσεις παραγωγής, οι εξαγωγικές επιδοτήσεις, τα κατώφλια εγγύησης, η συνυπευθυνότητα και άλλες έννοιες του αγροτικού μας λεξιλογίου, από το 2006 αποτελούν παρελθόν.

Όλο αυτό το παρεμβατικό πλαίσιο αντικαταστάθηκε με νέες έννοιες όπως η ενιαία ενίσχυση, τα δικαιώματα παραγωγής, η πολλαπλή συμμόρφωση, οι κώδικες ορθής γεωργικής πρακτικής, η διαφοροποίηση των ενισχύσεων, ο δεύτερος πυλώνας και άλλες έννοιες που το περιεχόμενό τους παραμένει δυσνόητο, κυρίως ως προς την εφαρμογή τους (<http> 29).

«Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής» (ΚΟΓΠ)

Άλλη μια αρχή που περιέχεται στη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ με το Πρόγραμμα Δράσης 2000 είναι η «Ορθή Γεωργική Πρακτική» (ΟΓΠ). Τα κράτη-μέλη πρέπει να ορίσουν κώδικες ΟΓΠ σε περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο. Η ΟΓΠ πρέπει να ανταποκρίνεται στον τύπο γεωργίας που θα ακολουθούσε κάποιος συνετός γεωργός στην οικεία περιοχή και συνεπάγονται συμμόρφωση προς υφιστάμενες θεσμοθετημένες περιβαλλοντικές απαιτήσεις. Η ΟΓΠ αποτελεί τη βασική απαίτηση για γεωργούς που επιθυμούν να λάβουν μέρος σε γεωργοπεριβαλλοντικά προγράμματα. Μόνο γεωργικές πρακτικές που υπερβαίνουν την ΟΓΠ είναι δυνατόν να διεκδικήσουν γεωργο-περιβαλλοντικές πληρωμές. Οι πληρωμές αυτές κατά κύριο

λόγο καλύπτουν τις απώλειες εισοδήματος γεωργών για περιβαλλοντικά φιλικές πρακτικές που έχουν υιοθετήσει. Μέτρα σχετικά με τις ολιγότερο ευνοημένες περιοχές (ΟΕΠ) απαιτούν επίσης την τήρηση των κωδίκων ΟΓΠ. Η αρχή της συμμόρφωσης προς την ΟΓΠ κατέχει τη θέση της στον κανονισμό για την αγροτική ανάπτυξη. Η συμμόρφωση προς κάποιο ελάχιστο περιβαλλοντικών προτύπων αποτελεί προϋπόθεση επιλεξιμότητας για στήριξη στο πλαίσιο διαφόρων μέτρων, όπως επένδυση σε γεωργική εκμετάλλευση, εκκίνηση δραστηριότητας νέων κατόχων εκμεταλλεύσεων και βελτίωση της μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων. (http 30).

Σχήμα 5.20. Αποδοχή των αγροτών των 'Κωδίκων Ορθής Γεωργικής Πρακτικής'.

Στο σχήμα 5.20, παρατηρούμε ότι το 31,46% του δείγματος συμφωνεί με την τήρηση των 'Κωδίκων Ορθής Γεωργικής Πρακτικής', σε αντίθεση, με το 5,24% που είναι αρνητικό στην τήρησή τους ενώ ένα μεγάλο ποσοστό (63,3%) δεν γνωρίζει γι' αυτούς.

5.16. Ερώτηση :

No 23. Συμφωνείτε με τη «διασταυρούμενη / πολλαπλή συμμόρφωση, σύμφωνα με την οποία η πλήρης καταβολή των κατ' αποκοπήν κοινοτικών ενισχύσεων θα προϋποθέτει τήρηση κάποιων κριτηρίων, σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος, την ασφάλεια των τροφίμων, την καλή κατάσταση των ζώων κ.λπ.;

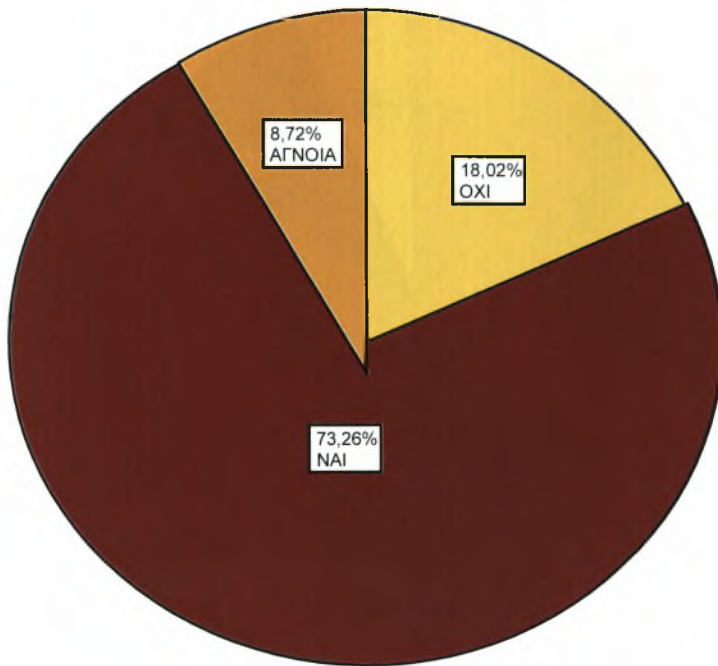
No 24. Αν όχι, γιατί;

No 25. Αν ναι, γιατί;

<<Πολλαπλή συμμόρφωση ή πολυσυμμόρφωση>>

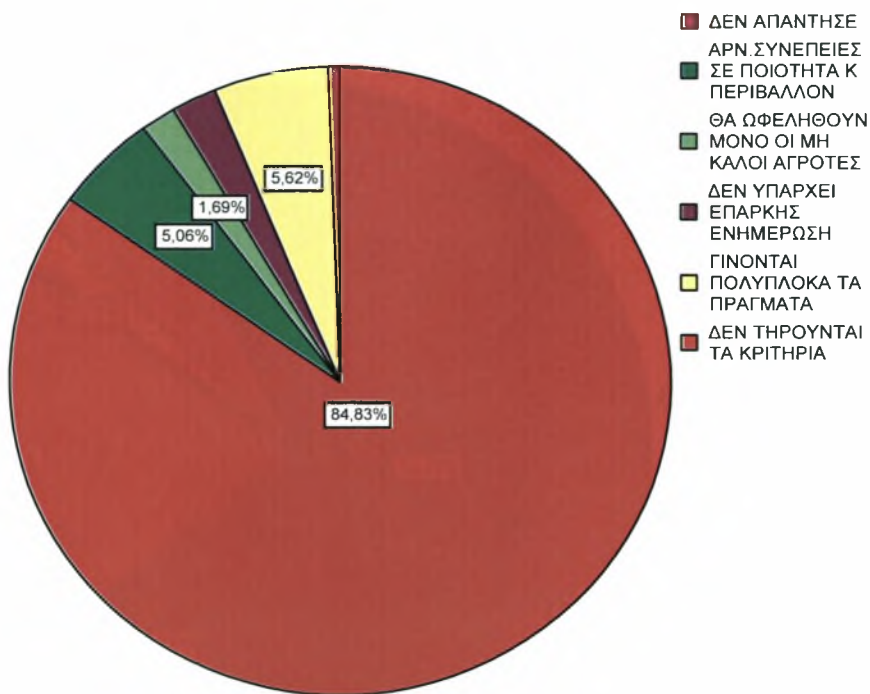
Οι μεταρρυθμίσεις της ΚΑΠ με το Πρόγραμμα Δράσης 2000 περιελάμβαναν τη βασική αρχή ότι τα κράτη-μέλη λαμβάνουν περιβαλλοντικά μέτρα τα οποία θεωρούν πρόσφορα, όσον αφορά την κατάσταση της γεωργικής γης που χρησιμοποιείται ή της οικείας παραγωγής. Η αρχή αυτή έχει ενσωματωθεί στον «Οριζόντιο κανονισμό». Τα κράτη-μέλη είχαν διάφορες εναλλακτικές λύσεις για την εφαρμογή των απαιτήσεων αυτών. Μεταξύ άλλων μπορούσαν να εφαρμόσουν κυρώσεις στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι γεωργοί δεν τηρούν τους σχετικούς όρους και οι οποίες θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν τη μείωση ή ακόμη και την ανάκληση άμεσων ενισχύσεων.

Παραδείγματα περιβαλλοντικών όρων που εφαρμόστηκαν είναι η προσήλωση στα μέγιστα ποσοστά συγκέντρωσης για βοοειδή ή πρόβατα, η συμμόρφωση προς ειδικούς όρους για την καλλιέργεια επικλινών εδαφών, η τήρηση των μέγιστων επιτρεπόμενων ποσοτήτων λιπασμάτων ανά εκτάριο και η συμμόρφωση προς ειδικούς κανόνες που αφορούν στη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ του 2003 περιλαμβάνει ενισχυμένη πολυσυμμόρφωση, ως συνήθη προσέγγιση επιβολής κυρώσεων προς εφαρμογή στην περίπτωση επιλεγμένων κανονιστικών απαιτήσεων στον τομέα του περιβάλλοντος, της ασφάλειας τροφίμων, της υγείας φυτών και ζώων και της καλής διαβίωσης των ζώων. Επιπλέον, περιλαμβάνει πολυσυμμόρφωση στην υποχρέωση των γεωργών να τηρούν τη γη τους σε καλή κατάσταση από άποψη γεωργική και περιβαλλοντική ([http 31](http://31)).

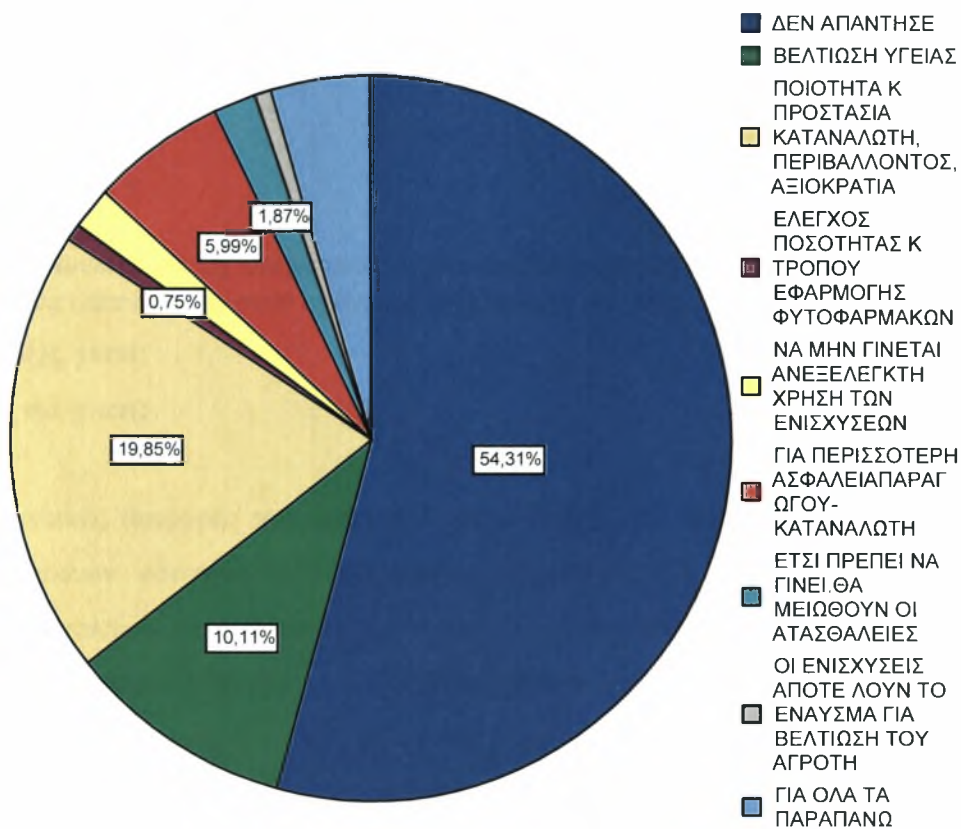
Σχήμα 5.21. Αποδοχή από πλευράς αγροτών της διασταυρούμενης/πολλαπλής συμμόρφωσης.

Από την ανάλυση των ερωτηματολογίων προέκυψε ότι το 73,26% συμφωνούν με την διασταυρούμενη /πολλαπλή συμμόρφωση, σύμφωνα με την οποία η πλήρης καταβολή των κατ' αποκοπήν κοινοτικών ενισχύσεων θα προϋποθέτει τήρηση κάποιων κριτηρίων, σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος, την ασφάλεια των τροφίμων, την καλή κατάσταση των ζώων κ.λπ. Αντίθετα, το 18,02% δεν συμφωνεί την πολλαπλή συμμόρφωση, ενώ το 8,72% δηλώνει άγνοια.

Σχήμα 5.22. Λόγοι για τους οποίους οι αγρότες δεν συμφωνούν με την διασταυρούμενη/πολλαπλή συμμόρφωση.

Από το ποσοστό (18,02%) των αγροτών που δήλωσαν ότι δεν συμφωνούν με την πολλαπλή συμμόρφωση ένα μικρό μέρος αυτών, αιτιολόγησαν την απάντησή τους, καθώς το 84,83% δεν απάντησε. Από το υπόλοιπο ποσοστό, το 5,06% πιστεύει ότι η πολλαπλή συμμόρφωση θα έχει αρνητικές συνέπειες στην ποιότητα των προϊόντων και στο περιβάλλον, το 1,69% δήλωσε ότι θα ωφεληθούν μόνο οι μη καλοί αγρότες, το 2,25% ότι δεν υπάρχει επαρκής ενημέρωση ώστε να κρίνουν σωστά, το 5,62% ότι με την πολλαπλή συμμόρφωση γίνονται πολύπλοκα τα πράγματα και το 0,56% δήλωσε ότι και πάλι δεν θα τηρούνται τα κριτήρια τα οποία προϋποθέτει η πλήρης καταβολή των κατ'αποκοπήν κοινοτικών ενισχύσεων.

Σχήμα 5.23. Λόγοι για τους οποίους οι αγρότες συμφωνούν με την διασταυρούμενη/πολλαπλή συμμόρφωση.

Στο σχήμα 5.23, φαίνονται λόγοι για τους οποίους το 73,26% των ερωτηθέντων συμφωνεί με την διασταυρούμενη /πολλαπλή συμμόρφωση. Βέβαια, το 54,31% αυτών δεν απάντησε, ενώ το 10,11% δήλωσε ότι θα υπάρξει προστασία και βελτίωση της υγείας, το 19,85% πιστεύει ότι θα υπάρξει ποιότητα προϊόντος και προστασία του καταναλωτή, προστασία του περιβάλλοντος, θα υπάρχει αξιοκρατία και περισσότερη ασφάλεια παραγωγού και καταναλωτή. Πολύ μικρότερα ποσοστά των ερωτηθέντων απάντησαν ότι θα υπάρξει έλεγχος των ποσοτήτων και του τρόπου ότι θα έχουμε έλεγχο ποσότητας και του τρόπου εφαρμογής των φυτοφαρμάκων, ότι με την πολλαπλή συμμόρφωση δεν θα υπάρχει ανεξέλεγκτη χρήση των ενισχύσεων και το 5,99% ότι θα μειωθούν οι ατασθαλείες και ότι με την πολλαπλή συμμόρφωση θα

επιτευχθεί η βελτίωση της θέσης του αγρότη. Τέλος, ποσοστό 4,49% ήταν υπέρ όλων των παραπάνω αναφερθέντων.

5.17. Ερώτηση :

No 26. Συμφωνείτε με τη διοχέτευση περισσότερων χρημάτων στα διαρθρωτικά προγράμματα (επενδύσεις στον αγροτικό τομέα) από ό,τι στη στήριξη των τιμών;

No 27. Αν όχι, γιατί;

No 28. Αν ναι, γιατί;

Οι σημαντικές διαφορές που υπάρχουν στην οικονομική ανάπτυξη μεταξύ των κρατών - μελών οδήγησε την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) στη χρησιμοποίηση ορισμένων εργαλείων για την εξομάλυνσή τους. Τα χρησιμοποιηθέντα εργαλεία ήταν τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ) I, II και III (ενώ ετοιμάζεται το ΚΠΣ IV και τα Αυτόνομα Προγράμματα.

Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ)

Τα ΚΠΣ αποτελούν συμφωνίες χρηματοδότησης από την Ε.Ε. προς τα κράτη - μέλη, με τις οποίες χρηματοδοτείται ένα μέρος της περιφερειακής της πολιτικής. Βοηθούν στην οικονομική ανάπτυξη των περιφερειών που μειονεκτούν, έχουν συγκεκριμένο κόστος, τρόπο χρηματοδότησης, καθώς και χρονικά όρια εφαρμογής. Το ΚΠΣ III έχει ήδη εξαντλήσει τη διάρκειά του, ενώ σε σύντομο χρονικό διάστημα θα λειτουργήσει το ΚΠΣ IV.

Αυτόνομα Προγράμματα

Είναι θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης που χαρακτηρίζονται από τη δέσμευση πόρων του κοινοτικού προϋπολογισμού και τη χρήση τους με σκοπό την υποβοήθηση συγκεκριμένης οικονομικής δραστηριότητας ή ενίσχυσης ομάδας επιχειρήσεων ή προσπάθεια μείωσης των κοινωνικών ανισοτήτων, με γενική φιλοσοφία την αποτελεσματική και αναπτυξιακή χρήση των παραγωγικών συντελεστών. Με τα προγράμματα αυτά μεταβιβάζονται πόροι από τον Ευρωπαϊκό Προϋπολογισμό προς διάφορες δραστηριότητες σε όλες τις χώρες της Ένωσης. Είναι τα κυρίως εργαλεία πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι σημαντικό να κατανοηθεί ότι υπάρχουν

προγράμματα υποστήριξης κάθε είδους οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας και έχουν ευκαμψία, η οποία τους επιτρέπει να ανταποκρίνονται στις αλλαγές του κοινωνικού και οικονομικού περιβάλλοντος.

ΟΠΕΚΕΠΕ

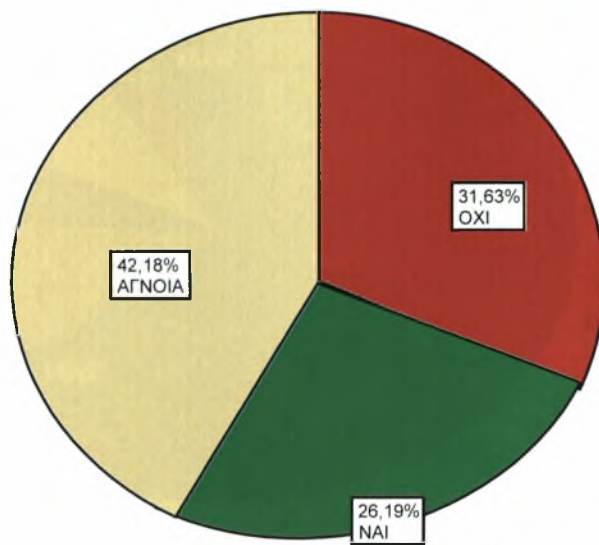
Ο **ΟΠΕΚΕΠΕ** είναι ένας Οργανισμός Ιδιωτικού Δικαίου που Ιδρύθηκε το 1998 με αποστολή τις πληρωμές και τους ελέγχους για τη χορήγηση όλων των κοινοτικών ενισχύσεων σε Έλληνες δικαιούχους. Οι ενισχύσεις αυτές αναφέρονται είτε σε δράσεις προσανατολισμού της γεωργικής δραστηριότητας και της ανάπτυξης της υπαίθρου είτε στην καταβολή εγγυήσεων που σχετίζονται με τη γεωργική δραστηριότητα. Ο Οργανισμός σύμφωνα με το καταστατικό του, λειτουργεί υπέρ του δημοσίου συμφέροντος και εποπτεύεται από τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Σε όλες της Ευρωπαϊκές χώρες υπάρχουν αντίστοιχοι οργανισμοί (ένας ή περισσότεροι σε κάθε χώρα) και για όλους αυτούς τους οργανισμούς, όπως και για τον ΟΠΕΚΕΠΕ υπάρχουν κοινοί βασικοί κανόνες συγκρότησης και λειτουργίας που προβλέπονται από τον Κανονισμό 1663/ 96.

Ο **ΟΠΕΚΕΠΕ** δεν προσδιορίζει το περιεχόμενο της κοινοτικής πολιτικής για τη γεωργία, δεν διαπραγματεύεται το περιεχόμενο της πολιτικής, δεν καθορίζει τους κανόνες άσκησης της πολιτικής. Οι διαδικασίες συμμετοχής, διαπραγμάτευσης ή υποστήριξης θέσεων είναι διαδικασίες που γίνονται από τα αρμόδια επιτελικά όργανα του κράτους και ιδιαίτερα από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Ο Οργανισμός καθορίζει απλώς τις πρακτικές λεπτομέρειες που σχετίζονται με τη χορήγηση των κοινοτικών ενισχύσεων και φροντίζει να πραγματοποιεί όλα εκείνα που προβλέπονται από τα θεσμικά κείμενα που αναφέρονται στην Κοινή Αγροτική Πολιτική. Ο ΟΠΕΚΕΠΕ καλύπτει τα εξής καθεστώτα ενισχύσεων:

- Τις ενισχύσεις που χορηγούνται από όλες τις **Κοινές Οργανώσεις Αγορών (ΚΟΑ)** της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή σε όλες τις δράσεις που γίνονται για τη στήριξη της αγροτικής παραγωγής.

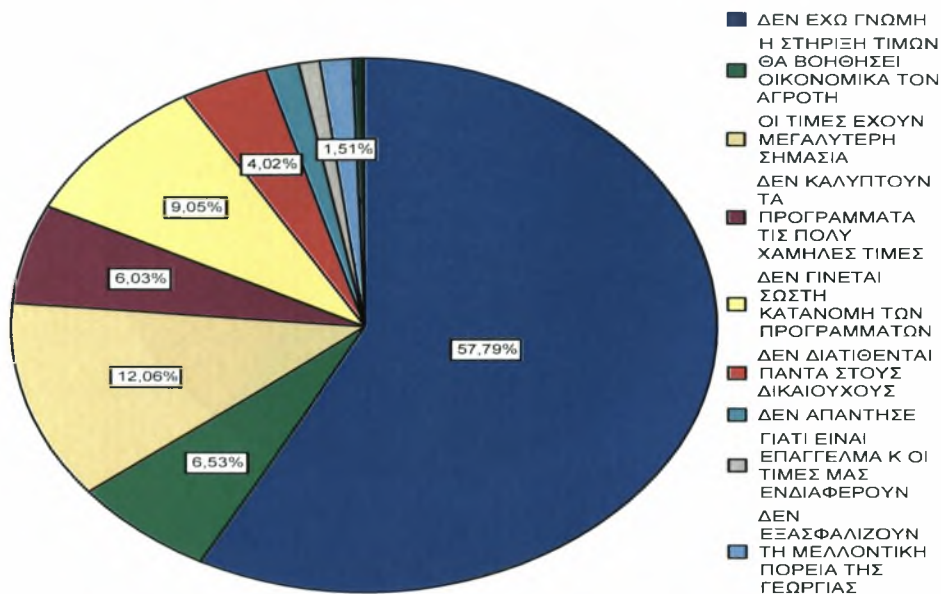
- Τις ενισχύσεις των **συνοδευτικών μέτρων** αναμόρφωσης της ΚΑΠ του 1992 και του 1999 (δηλαδή αγροτοπεριβαλλοντικά μέτρα, δάσωση γεωργικών γαιών, εξισωτική αποζημίωση ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, πρόωρη συνταξιοδότηση αγροτών, εξισωτική αποζημίωση περιοχών που χρήζουν ιδιαίτερης περιβαλλοντικής προστασίας).
- **Ειδικά προγράμματα** στήριξης επί μέρους δραστηριοτήτων (π.χ. στήριξη μελισσοκομίας, προώθησης αγροτικών προϊόντων, κοινοτικά στηριζόμενη διαφήμιση ορισμένων αγροτικών προϊόντων, ενισχύσεις σε μικρά νησιά του Αιγαίου, κ.λπ.).
- Ενισχύσεις που χορηγούνται για όλα τα **προγράμματα Ανάπτυξης της Υπαίθρου** (πρόκειται για δραστηριότητες που ανήκουν στο τομεακό πρόγραμμα για τη γεωργία, αλλά και σε επί μέρους προγράμματα, όπως είναι το Leader plus ([http 33](http://33)))

Όσο αφορά τις τιμές των προϊόντων, ο αγροτικός τομέας αντιμετωπίζει τα τελευταία χρόνια έντονα προβλήματα, αφού δεν αξιοποιήθηκαν επαρκώς οι τεράστιες δυνατότητες που δόθηκαν από την Ε.Ε. για την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, τη βελτίωση των υποδομών και τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό της ελληνικής γεωργίας. Η τιμή παραγωγού είναι γνωστό ότι διαμορφώνεται με βάση την παραγωγή, τα αποθέματα που υπάρχουν και τις εισαγωγές. Είναι επίσης γνωστό ότι, στο παρελθόν οδηγηθήκαμε σε αύξηση των εισαγωγών και σε διαμόρφωση υψηλών αποθεμάτων που δημιουργούσαν σοβαρά προβλήματα. Συχνά Οι τιμές είναι χαμηλές στις περισσότερες χώρες που παράγουν ομοειδή με τα δικά μας προϊόντα, οπότε υπάρχει κίνητρο για την εισαγωγή στη χώρα μας φθηνών ξένων προϊόντων.

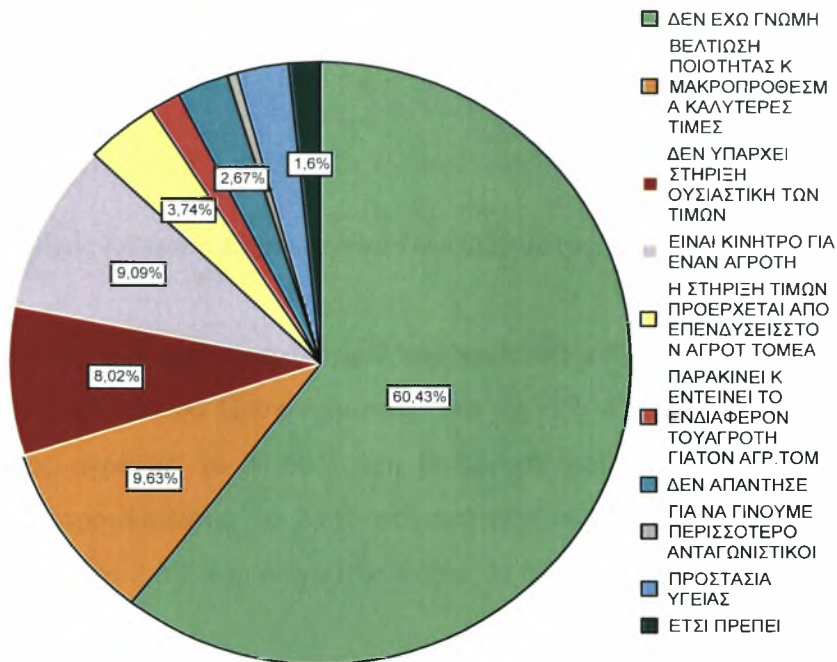
Σχήμα 5.24. Η άποψη των παραγωγών σχετικά με τη διοχέτευση περισσότερων χρημάτων στα διαρθρωτικά προγράμματα (επενδύσεις στον αγροτικό τομέα) από ό,τι στη στήριξη των τιμών.

Από το σχήμα 5.24 φαίνεται ότι το 42,18% των ερωτηθέντων έχει άγνοια για τη σκοπιμότητα διοχέτευσης περισσότερων χρημάτων στα διαρθρωτικά προγράμματα από ό,τι στη στήριξη των τιμών, το 31,63% δεν συμφωνεί με αυτή την προοπτική και μόνο το 26,19% έχει θετική άποψη.

Σχήμα 5.25. Λόγοι για τους οποίους οι αγρότες δεν συμφωνούν με την διοχέτευση περισσότερων χρημάτων στα διαρθρωτικά προγράμματα (επενδύσεις στον αγροτικό τομέα) από ό,τι στη στήριξη των τιμών.

Στο σχήμα 5.25 παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο αιτιολόγησε την απαντησή του το ποσοστό 31,63% των αγροτών που δήλωσαν ότι δεν συμφωνούν με τη διοχέτευση περισσότερων χρημάτων στα διαρθρωτικά προγράμματα (επενδύσεις στον αγροτικό τομέα) από ό,τι στη στήριξη των τιμών. Το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών 57,79% δήλωσαν άγνοια για το θέμα, το 6,53% πιστεύει ότι η στήριξη των τιμών θα βοηθήσει οικονομικά των αγρότη, το 12,06% ότι οι τιμές έχουν μεγαλύτερη σημασία, το 6,03% ότι δεν καλύπτουν τα προγράμματα τις πολύ χαμηλές τιμές των προϊόντων, το 9,05% ότι δεν γίνεται σωστή κατανομή των προγραμμάτων, το 4,02% ότι τα προγράμματα δεν διατίθενται πάντα στους δικαιούχους.

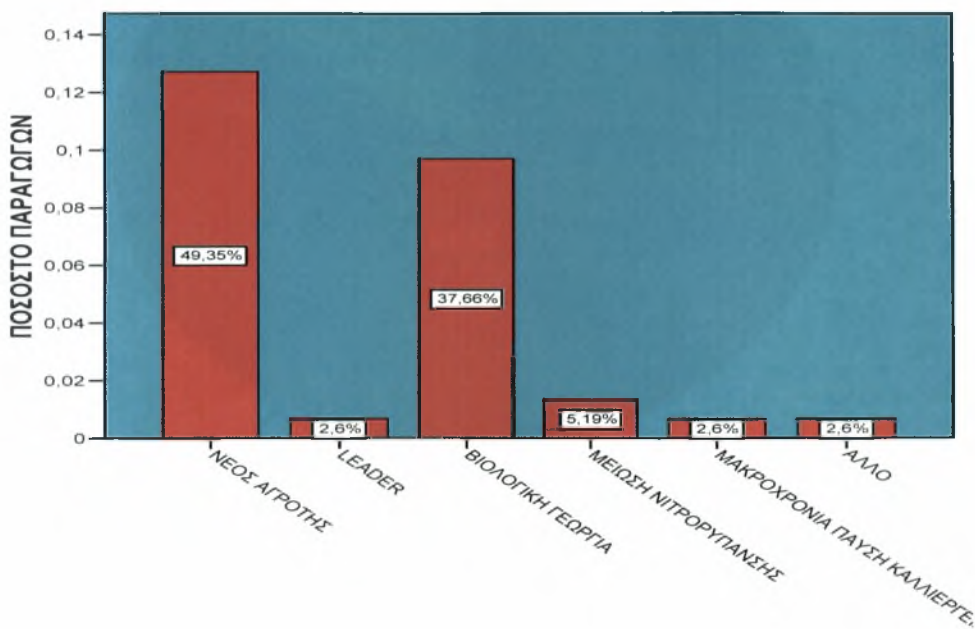
Σχήμα 5.25. Λόγοι για τους οποίους οι αγρότες συμφωνούν με τη διοχέτευση περισσότερων χρημάτων στα διαρθρωτικά προγράμματα (επενδύσεις στον αγροτικό τομέα) από ό,τι στη στήριξη των τιμών.

Από το σχήμα 5.26 φαίνεται ότι από το 26,19% του αρχικού δείγματος που δήλωσαν ότι συμφωνούν με τη διοχέτευση περισσότερων χρημάτων στα διαρθρωτικά προγράμματα (επενδύσεις στον αγροτικό τομέα) από ό,τι στη στήριξη των τιμών, ποσοστό 60,43% αυτών δήλωσε άγνοια επειδή δεν έχει ενημέρωση για το θέμα. Από τους υπόλοιπους ερωτηθέντες το 9,63% δήλωσε ότι θα υπάρξει βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων και μακροπρόθεσμα καλύτερες τιμές, το 8,02% ότι δεν υπάρχει στήριξη ουσιαστική των τιμών, το 9,09% συμφωνεί διότι η διοχέτευση περισσότερων χρημάτων στα διαρθρωτικά προγράμματα είναι κίνητρο για έναν αγρότη και το 3,74% πιστεύει ότι η στήριξη των τιμών προέρχεται από επενδύσεις στον αγροτικό τομέα.

5.17. Ερώτηση :

No 29. Είστε δικαιούχος κάποιου Ευρωπαϊκού Προγράμματος;

Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων προέκυψε ότι στην ερώτηση “ είστε δικαιούχος κάποιου Ευρωπαϊκού Προγράμματος;” το 49,35% απάντησε ότι ανήκει στο πρόγραμμα νέος αγρότης, το 37,66% στη βιολογική γεωργία, το 5,19% στο πρόγραμμα μείωση νιτρορύπανσης, το 2,6% στο πρόγραμμα μακροχρόνια παύση καλλιέργειών και τέλος το 2,6% του δείγματος ανήκε σε άλλα προγράμματα (Σχήμα 5.27).

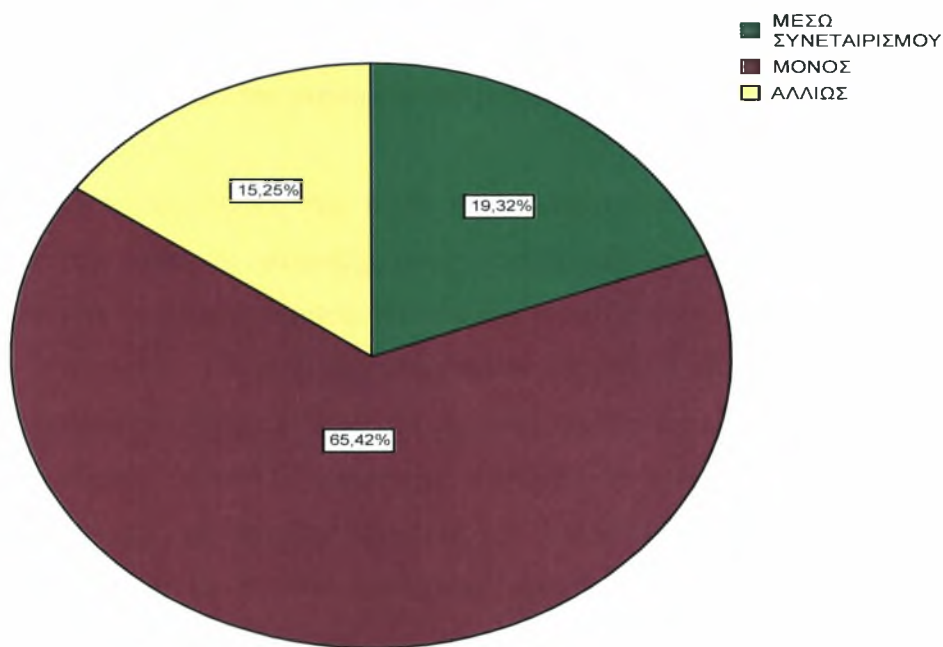
Σχήμα 5.27. Δικαιούχος κάποιου Ευρωπαϊκού Προγράμματος.

5.18. Ερώτηση:

No 30. Πώς πουλάτε τα προϊόντα που παράγετε;

Η νέα μεταρρύθμιση της Κοινής αγροτικής Πολιτικής, η οποία εγκρίθηκε από το Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 26^{ης} Ιουνίου του 2003, στρέφεται περισσότερο προς τους καταναλωτές και τους φορολογούμενους, ενώ παράλληλα δίνει στους Ευρωπαίους αγρότες την ελευθερία να παράγουν τα προϊόντα που ζητάει η αγορά. Η ένταξη των νέων μελών στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα έχει οπωσδήποτε ευνοϊκό αποτέλεσμα στις εξαγωγές των ελληνικών γεωργικών

προϊόντων. Βασικό στοιχείο στη προσέγγιση αυτή αποτελεί, η συμπληρωματικότητα της ελληνικής γεωργικής παραγωγής προς αυτής των νέων μελών.ήδη υπάρχει σημαντική διείσδυση των ελληνικών προϊόντων στις αγορές αυτές, η οποία αναμένεται να αυξηθεί με τη διεύρυνση.

Σχήμα 5.28. Τρόποι πώλησης των προϊόντων.

Το 65,42% τα πουλάει μόνος του τα προϊόντα του, το 19,32% πουλάει τα προϊόντα μέσω συνεταιρισμού και το υπόλοιπο 15,25% με άλλους τρόπους (απευθείας στον έμπορο κ.λπ.). Συγκεκριμένα, για τους Δήμους που εξετάστηκαν προκύπτει ότι η διάθεση της παραγωγής για ορισμένα προϊόντα γίνεται είτε μέσω συνεταιρισμού (π.χ. σταφύλια, βερούκοκκα, κ.λπ.), είτε με απευθείας συμφωνία μεταξύ παραγωγού και εμπόρου τέλος όταν πρόκειται για μικρές ποσότητες με διάθεση σε λαϊκές αγορές. Πολλοί αγρότες, λόγω οικονομικών προβλημάτων και οικογενειακών υποχρεώσεων, αναγκάζονται να πουλήσουν προϊόντα τους, σε πολύ χαμηλές τιμές. Πολλές φορές, οι δαπάνες και τα έξοδα για καλλιέργειες και μηχανικό εξοπλισμό ξεπερνούν τα έσοδα.

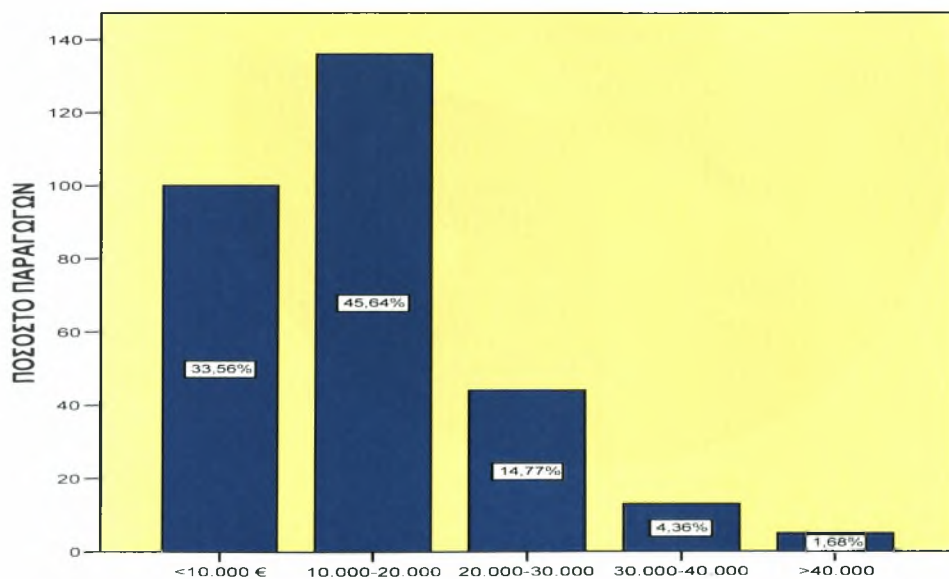
Συχνά το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων αναφέρει ότι εξαντλήθηκαν όλα τα περιθώρια παρέμβασής του για τη διευκόλυνση της διάθεσης με ικανοποιητικότερους όρους των πλεονασματικών ποσοτήτων της παραγωγής,

πάντα μέσα στα πλαίσια των κοινοτικών ρυθμίσεων. Στη περίπτωση αυτή υπάρχει πρόβλημα, όπως και σε άλλες χώρες, λόγω υπερπαραγωγής και μεγάλων εισαγωγών, κυρίως κατά τα προηγούμενα χρόνια που δεν μπορούσαν να παρεμποδισθούν. Οι εξαγωγές των ελληνικών αγροτικών προϊόντων αυξήθηκαν για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια κατά 24% το 2005.

5.19. Ερώτηση :

No 31. Ποιο είναι το ύψος του ετήσιου εισοδήματός σας;

Η τελευταία μεταρρύθμιση της ΚΑΠ σηματοδοτεί ένα νέο στάδιο προς την κατεύθυνση της πολιτικής στήριξης των γεωργών μάλλον αντί των προϊόντων. Μακροπρόθεσμα, οι μεταρρυθμίσεις δημιουργούν συνθήκες για την προσέγγιση των γεωργικών οικονομιών των νέων κρατών – μελών της ΕΕ. Η αναθεώρηση της ΚΑΠ περιλαμβάνει δραστική μείωση τιμών για αγροτικά προϊόντα που καλύπτουν περίπου το 50% της τελικής γεωργικής παραγωγής στην ΕΕ. Σε πρώτη φάση ρυθμίζονται θέματα που αφορούν τα αγροτικά προϊόντα του βορρά και δρομολογούνται σειρά δυσμενών ρυθμίσεων σε βασικά μεσογειακά προϊόντα, ή προτείνονται νέες. Οι ρυθμίσεις αυτές συνδυάζονται με την αποσύνδεση των επιδοτήσεων από τις παραγωγικές επιδόσεις, και αντ' αυτών προβλέπεται χορήγηση εισοδηματικών αντισταθμίσεων.

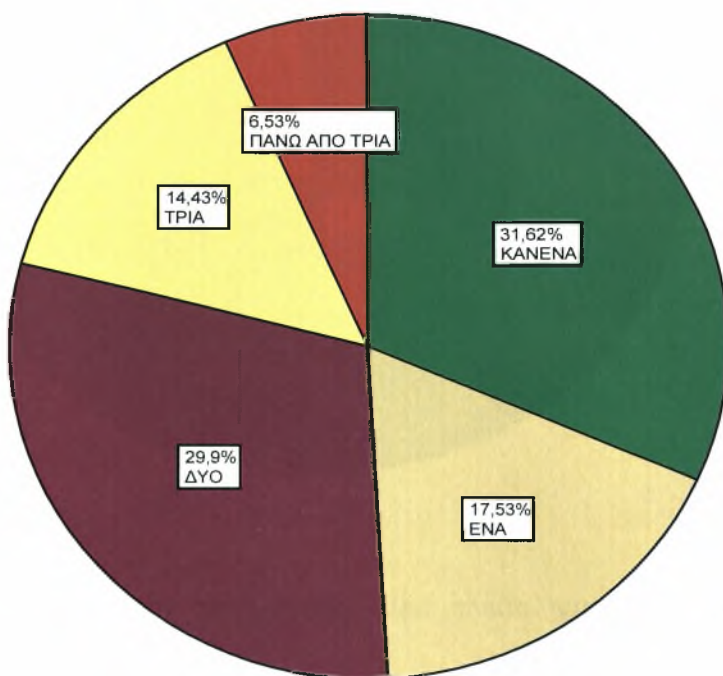
Σχήμα 5.29. Ύψος ετήσιου εισοδήματος.

Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων παρατηρούμε ότι (σχήμα 6.29) στο 45,64% το εισόδημα ανέρχεται στα 10.000 – 20.000 ευρώ. Στο 33,56% του δείγματος το ύψος του ετήσιου εισοδήματος ανέρχεται σε λιγότερο από 10.000 ευρώ. Στο 14,77% στα 20.000 – 30.000 ευρώ . Στο 4,36% στα 30.000 – 40.000 ευρώ και τέλος στο 1,68% ανέρχεται σε περισσότερο από 40.000 ευρώ.

5.20. Ερώτηση :

№ 32. Αριθμός παιδιών

Το σχήμα 5.30, δείχνει τις απαντήσεις στην ερώτηση “πόσα παιδιά έχετε;” και συγκεκριμένα το 31,62% του δείγματος απάντησε ότι δεν έχει κανένα παιδί, το 29,9% δύο παιδιά, το 17,53% ένα παιδί, το 14,43% τρία παιδιά και τέλος το 6,53% έχει πάνω από τρία παιδιά.

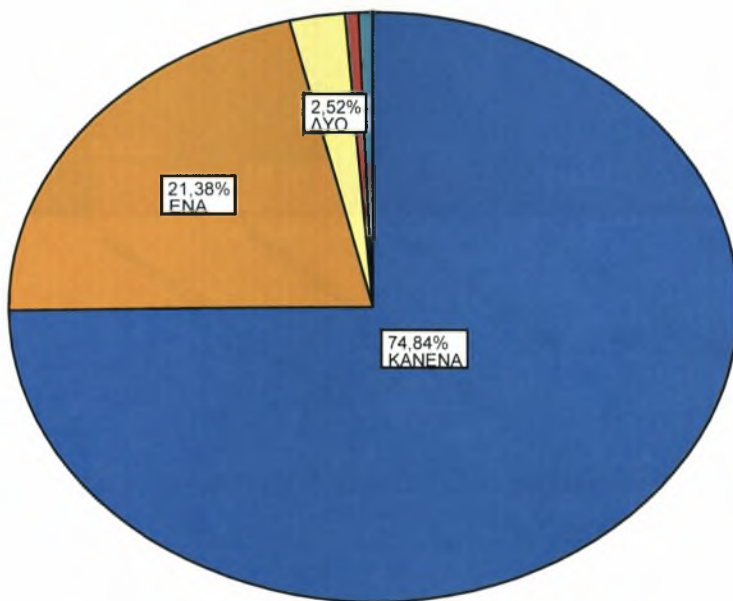

Σχήμα 5.30. Αριθμός παιδιών.

5.21. Ερώτηση :

Νο 33. Αν η ηλικία των παιδιών σας είναι πάνω από 18, πόσα από αυτά θα ασχοληθούν με τον αγροτικό τομέα;

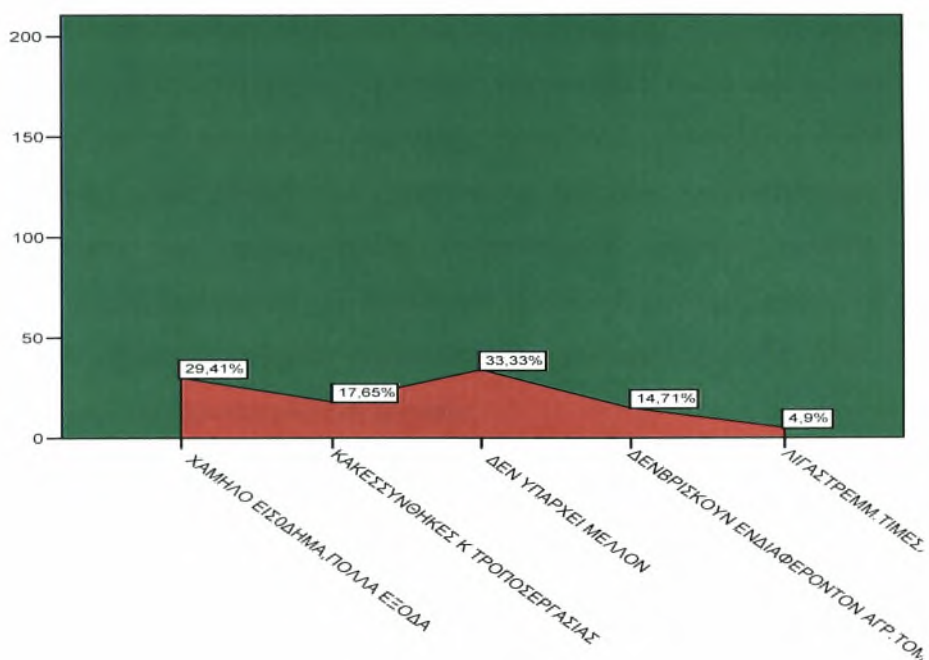
Είναι γνωστό ότι το επάγγελμα της γεωργίας είναι πολύ δύσκολο, χωρίς σιγουριά και με την αβεβαιότητα των καιρικών. Έχει επαφή με βαριά φυτοφάρμακα, τα οποία είναι επικίνδυνα για το περιβάλλον και πολύ περισσότερο για τον άνθρωπο. Η γεωργία είναι βαριά και ανθυγιεινή εργασία, χωρίς σταθερό εισόδημα, λόγω των ολοένα και πιο συρρικνωμένων τιμών. Οι αγρότες έχουν χαμηλό βιοτικό επίπεδο και τα παιδιά τους επιθυμούν τη διαφυγή από το επάγγελμα, λόγω των προαναφερθέντων δυσκολιών.

Σχήμα 5.31. Αριθμός παιδιών των αγροτών (με ηλικία πάνω από 18) που θα ασχοληθούν με τον αγροτικό τομέα.

Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από την απάντηση στην ερώτηση 33, “αν η ηλικία των παιδιών σας είναι πάνω από 18, πόσα από αυτά θα ασχοληθούν με τον αγροτικό τομέα;”. Το 74,84 % δήλωσε ότι κανένα από τα παιδιά του δεν θα

ασχοληθεί με τον αγροτικό τομέα. Το 21,38% δήλωσε ότι θα ασχοληθεί ένα από τα παιδιά του και τέλος το 2,52% δήλωσε ότι δύο από τα παιδιά του θα ασχοληθούν με τον αγροτικό τομέα. Το μειωμένο ενδιαφέρον για την ενασχόληση με τον αγροτικό τομέα μπορεί να οφείλεται στο ότι τα παιδιά τους που θα ασχοληθούν, δεν ενδιαφέρονται να μορφωθούν και μια λύση για επαγγελματική αποκατάσταση είναι ο αγροτικός τομέας ή τους αρέσει ο αγροτικός τομέας ή οι οικογενειές τους έχουν πολλά στρέμματα εκτάσεων και δεν θέλουν να τα αφήσουν ανεκμετάλλευτα δηλ. θέλουν να τα αξιοποιήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και τέλος θα μορφωθούν με αποτέλεσμα να ασχοληθούν με κάποιο επάγγελμα και θα έχουν τον αγροτικό τομέα ως δευτερεύουσα απασχόληση.

Σχήμα 5.32. Λόγοι για τους οποίους τα παιδιά των αγροτών δεν θα ασχοληθούν με τον αγροτικό τομέα.

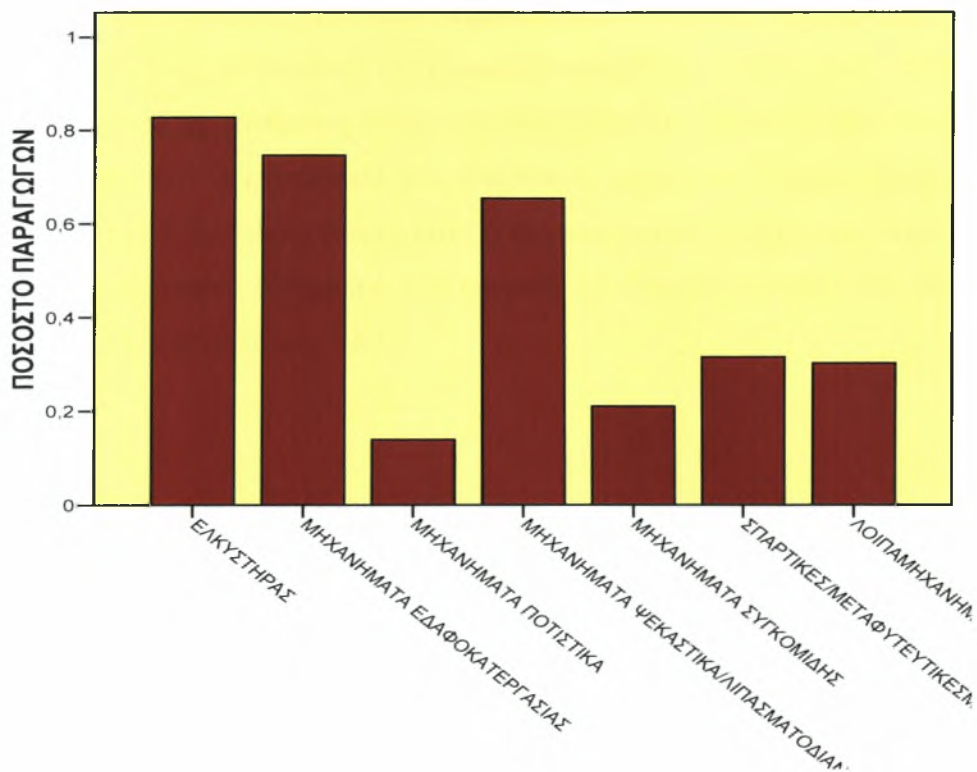
Στο σχήμα 5.32, παρουσιάζονται οι λόγοι για τους οποίους τα παιδιά των αγροτών δεν θα ασχοληθούν με τον αγροτικό τομέα. Το 29,41% του δείγματος δήλωσε ότι είναι χαμηλό το εισόδημα και δεν επαρκεί, τα έξοδα είναι πολλά και οι απολαβές είναι χαμηλότερες σε σχέση με τα έξοδα συντήρησης της καλλιέργειας. Το 17,65% δήλωσε ότι είναι κακές οι συνθήκες, η ποιότητα ζωής όχι καλή, ο κίνδυνος μεγάλος από τις επιπτώσεις των φυτοφαρμάκων και η εργασία δύσκολη, κουραστική και ανθυγιεινή. Το 33,33% δήλωσε ότι δεν υπάρχει μέλλον λόγω της αβεβαιότητας του αγροτικού τομέα. Το 14,71% δήλωσε ότι δεν υπάρχει διάθεση, δεν βρίσκει

ενδιαφέρον τον αγροτικό τομέα γιατί δεν υπάρχει πρόοδος. Το 4,9% δήλωσε ότι δεν διαθέτει μεγάλες εκτάσεις για καλλιέργεια, οι τιμές των αγροτικών προϊόντων είναι αρκετά χαμηλές, με συνέπεια το αγροτικό εισόδημα να είναι χαμηλό και έτσι δεν θα μπορούσαν να ζήσουν μια αξιοπρεπή ζωή.

5.22. Ερώτηση :

No 35. Τι είδους αγροτικά μηχανήματα κατέχετε;

Οι εταιρείες κατασκευής αγροτικών μηχανημάτων με την εξέλιξη της τεχνολογίας και παρακολουθώντας την ανάπτυξη και τις ανάγκες της γεωργίας κατάφεραν να μπουν στο πνεύμα της σύγχρονης Αγροτικής Τεχνολογίας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, αφενός την εξοικονόμηση εσόδων για τις κατασκευάστριες εταιρείες και αφετέρου τη διευκόλυνση και εξυπηρέτηση των αγροτών στις διάφορες καλλιεργητικές εργασίες, όπως επέκταση των καλλιεργειών, εξοικονόμηση χρόνου, μείωση κόστους παραγωγής, ταχύτερη εκτέλεση εργασιών την κατάλληλη στιγμή, καθώς το εργατικό δυναμικό για αγροτικές εργασίες είναι δυσεύρετο και πολλές φορές το κόστος είναι μεγαλύτερο από την προσφερόμενη εργασία.

Σχήμα 5.33. Αγροτικά μηχανήματα που χρησιμοποιεί ο παραγωγός.

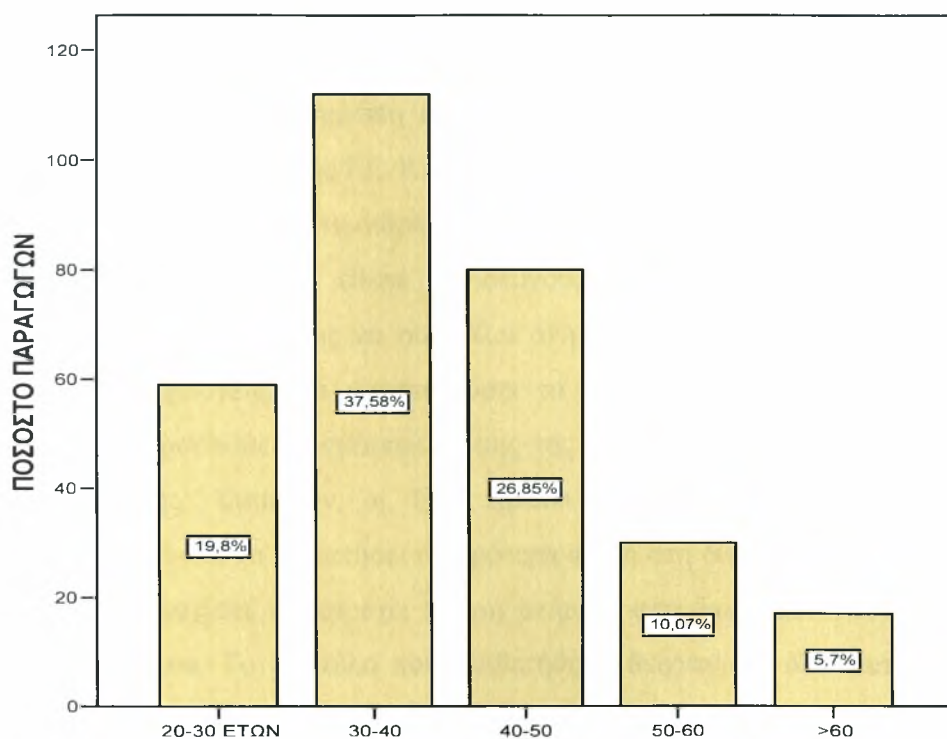
Στο σχήμα 5.33 παρουσιάζονται τα είδη των αγροτικών μηχανημάτων που έχουν στην κατοχή τους οι αγρότες για τις καλλιεργειές τους. Το 25,9% δήλωσε ότι έχει στην κατοχή του ελκυστήρα, το 23,35% έχει στην κατοχή του μηχανήματα εδαφοκατεργασίας και το 4,35%, μηχανήματα ποτιστικά.

Το 20,49% δήλωσε ότι κατέχει μηχανήματα ψεκαστικά και λιπασματοδιανομείς, στη συνέχεια το 6,58% μηχανήματα συγκομιδής, ο 9,87% σπαρτικές και μεταφυτευτικές μηχανές και τέλος, το υπόλοιπο 9,45% του δείγματος κατέχει διάφορα άλλα μηχανήματα.

5.23. Ερώτηση :

No 36. Ποια είναι η ηλικία σας;

Η γήρανση του απασχολούμενου στη γεωργία πληθυσμού και η δυσκολία διαδοχής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων αποτελούν κύρια διαρθρωτικά προβλήματα της σύγχρονης ευρωπαϊκής γεωργίας. Η παραμονή των υπερήλικων στην ενεργό δραστηριότητα και το υψηλό κόστος της επαγγελματικής εκκίνησης στη γεωργία, συνιστούν σημαντικά εμπόδια στην συνέχιση των εκμεταλλεύσεων. Η εικόνα αυτή της γήρανσης την οποία παρουσιάζει ο διαρκώς συρρικνούμενος και γηράσκων γεωργικός πληθυσμός της Ευρώπης υποκρύπτει διαφορετικές τάσεις και εξελίξεις ανάλογα με το κράτος-μέλος, το είδος (τύπο) της ασκούμενης γεωργίας ή την κατάσταση των περιπτώσεων του γεωργικού εργατικού δυναμικού που κάθε φορά εξετάζεται. Ειδικότερα, έντονη είναι η παρουσία ενός γηρασμένου και συνεχώς γηράσκοντος εργατικού δυναμικού στη γεωργία της Νότιας Ευρώπης και ιδιαίτερα στην Ελλάδα (Καζακόπουλος, 2005).

Σχήμα 5.34. Ηλικία των παραγωγών.

Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από την απάντηση στην ερώτηση 36, “ποια είναι η ηλικία σας;”. Το 10,07 % των ερωτηθέντων δήλωσε ότι είναι 50 - 60 ετών, το 26,85% 40 – 50 ετών, το 19,8% 20 – 30 ετών, το 37,58% 30 – 40 ετών και τέλος το 5,7% του δείγματος πάνω από 60 ετών.

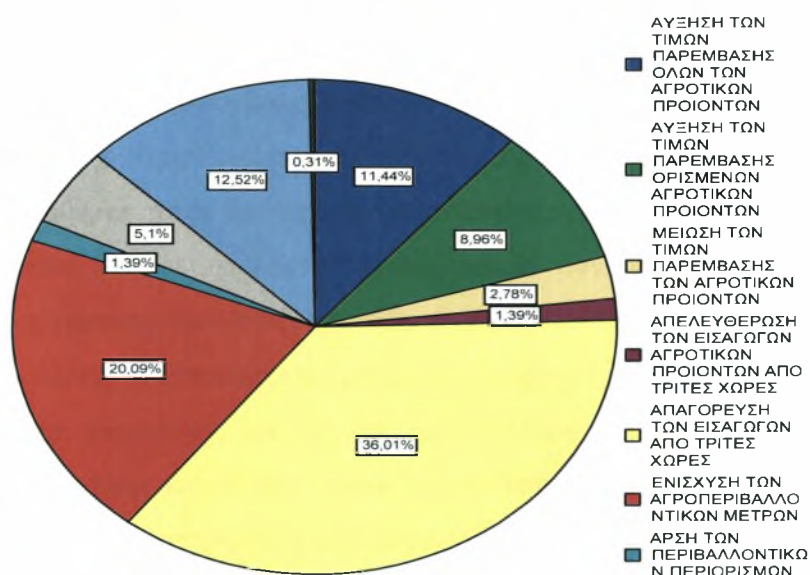
5.24. Ερώτηση :

No 37. Ποια από τα παρακάτω θα προτείνατε για τη βελτίωση της Αγροτικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε το 2004 ανακοίνωση στην οποία παρουσιάζει το όραμα που έχει για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το σχέδιο προϋπολογισμού για το διάστημα 2007-2013. Για την καλύτερη αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της διεύρυνσης, αλλά και την προώθηση της ευημερίας της Ευρώπης, προτείνονται τρεις βασικές προτεραιότητες: η αειφόρος ανάπτυξη, τα συμφέροντα των πολιτών και η ενίσχυση του ρόλου της Ένωσης ως παγκόσμιου εταίρου. Οι στόχοι αυτοί είναι δυνατόν να επιτευχθούν σε μια Ένωση 27 κρατών-μελών χωρίς να αυξηθεί το ισχύον ανώτατο όριο δαπανών. Τα συνολικά ετήσια ποσά

των πληρωμών εκτιμώνται σε 143,1 δισεκατομμύρια ευρώ το 2013, τα οποία ακόμη και για τη διευρυμένη Ευρώπη αντιστοιχούν μόνο στο 1,15 % του Ακαθάριστου Εγχώριου Εισοδήματος της ΕΕ. Κατά μέσο όρο, το ύψος των πληρωμών εκτιμάται σε 1,14% του ΑΕΕ καθ' όλη τη διάρκεια της προαναφερθείσας περιόδου

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έθεσε ως στόχους την οικονομική ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα, επίσης να συμβάλει στη δημιουργία περισσότερων καλύτερων θέσεων απασχόλησης, να προστατεύσει τα δικαιώματα των πολιτών της και να εντείνει τις προσπάθειες καταπολέμησης της εγκληματικότητας και της παράνομης μετανάστευσης. Επιπλέον, η Ε.Ε. πρέπει να βελτιώσει την προστασία του περιβάλλοντος και να αποκτήσει ισχυρότερη φωνή στη διεθνή σκηνή. Συγχρόνως, θα πρέπει να συνεχίσει να παρέχει πλήρη στήριξη στη διαδικασία συνοχής και στον γεωργικό τομέα. Το μοντέλο που υιοθετήθηκε δείχνει ότι όλα αυτά μπορούν να επιτευχθούν χωρίς την υπέρβαση του σημερινού ανώτατου δημοσιονομικού ορίου. Αναμφισβήτητα δεν πρόκειται για κατασπατάληση πόρων, απλώς οι νόμιμες ανάγκες της Ένωσης πρέπει να καλυφθούν με την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των πόρων που έχει στη διάθεσή της .

Σχήμα 5.35. Προτάσεις για τη βελτίωση της Αγροτικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, σχετικά με τη βελτίωση της Αγροτικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το 36,01 % των ερωτηθέντων δήλωσε

ότι προτείνει την απαγόρευση των εισαγωγών από τρίτες χώρες, το 20,09% την ενίσχυση των αγροπεριβαλλοντικών μέτρων, το 12,52% τη διεύρυνση των διαρθρωτικών προγραμμάτων, το 11,44% την αύξηση των τιμών παρέμβασης όλων των αγροτικών προϊόντων, το 8,96% των αύξηση των τιμών παρέμβασης ορισμένων αγροτικών προϊόντων, το 5,1% προτείνει ενισχύσεις χωρίς περιορισμούς και κριτήρια (ποιότητας, περιβαλλοντικά κ.λπ.), το 2,78% μείωση των τιμών παρέμβασης των αγροτικών προϊόντων, το 1,39% άρση των περιβαλλοντικών περιορισμών και τέλος το 0,31% προτείνει αύξηση των εξαγωγών.

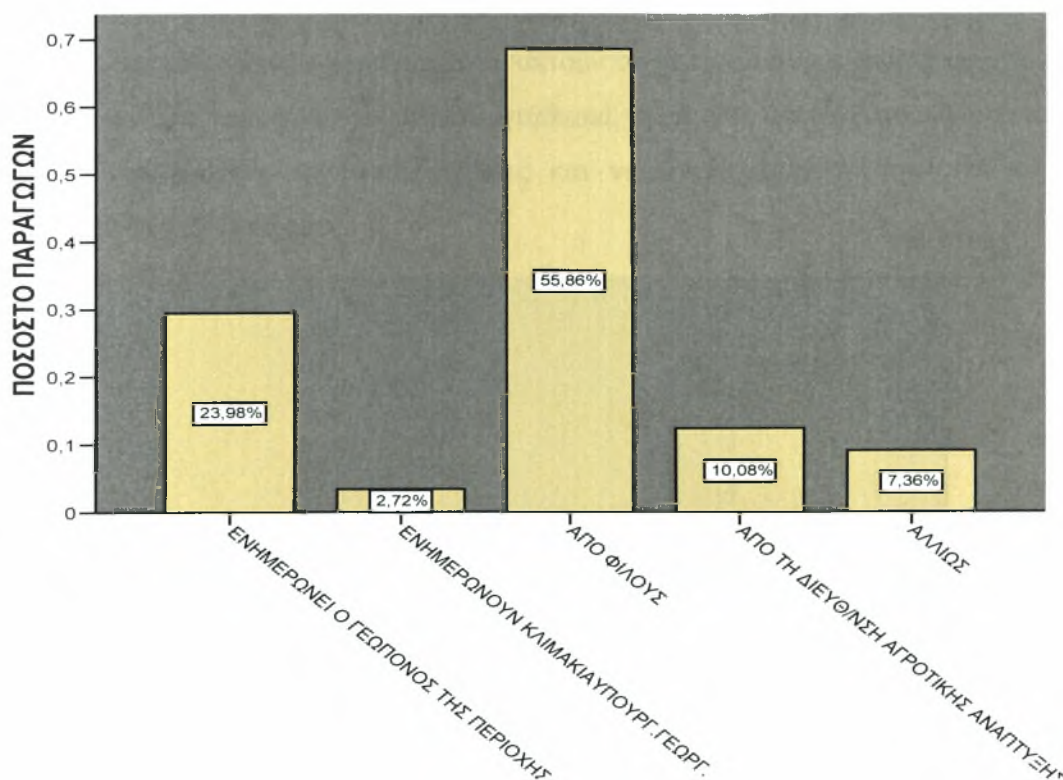
Σήμερα οι προοπτικές για το ευρωπαϊκό αγροτικό μοντέλο είναι πολλές. Υπό αυτές τις συνθήκες, το ευρωπαϊκό αγροτικό μοντέλο οφείλει πλέον να λάβει υπόψη του μια λογική συμμετοχής του ίδιου του αγρότη στην αγροτική ανάπτυξη που να συνδυάζει την αποτελεσματική παραγωγική λειτουργία με την προσπάθεια ικανοποίησης των αιτημάτων που σχετίζονται με τη γη, σε συνάρτηση με τις τοπικές ή περιφερειακές απαιτήσεις ή συνέπειες. Έτσι διαγράφεται ένα νέο προφίλ για το επάγγελμα του αγρότη ο οποίος, απαντώντας με συγκεκριμένα σχέδια στις απαιτήσεις της κοινωνίας, θα μπορούσε με αυτήν την ιδιότητα να έχει πρόσβαση στις κρατικές οικονομικές ενισχύσεις, χωρίς ωστόσο να πρέπει να υποβιβαστεί στο καθεστώς των επιχορηγήσεων. Αντιθέτως, μια λογική αυστηρά προσανατολισμένη στην εντατική παραγωγή θα συνεπαγόταν πλεονάσματα που θα δυσχέραιναν τις διαπραγματεύσεις, συγκέντρωση των αγροτικών γαιών και υπερεκμετάλλευση των ζώων που θα απειλούσε την ευημερία τους. Επίσης, θα ανέπτυξε λανθάνοντες ανταγωνισμούς μεταξύ των αγροτών και των υπόλοιπων πληθυσμιακών συνόλων. Θα διέψευδε τις προσδοκίες της σύγχρονης κοινωνίας, που ήδη αναστατώνεται από διάφορες κρίσεις (διατροφικές και άλλες) ή ανησυχεί για ορισμένες επιλογές (υπόθεση των ΓΤ&). Τα ποικίλα συστήματα παραγωγής και οι νέες προσεγγίσεις του επαγγέλματος του γεωργού φαίνεται να είναι καλύτερος τρόπος να ικανοποιηθεί το κοινωνικό αίτημα. Επομένως, θα πρέπει να διατηρηθεί η ποικιλομορφία του αγροτικού πληθυσμού, σε επίπεδο τόσο εθνικό όσο και ευρωπαϊκό, δεδομένου ότι οι συνθήκες δεν είναι ποτέ ίδιες. Πρέπει να διασφαλιστεί μια θέση για όλους: μικρές και μεγάλες αγροτικές επιχειρήσεις, γεωργοί ήδη εγκατεστημένοι και άλλοι, υποψήφιοι προς εγκατάσταση. Η αγροτική ανάπτυξη είναι ανέφικτη χωρίς σοβαρές προσπάθειες ενίσχυσης του έργου των αγροτών που έχουν ως στόχο τους να παράγουν και παράλληλα να συμμετέχουν στη διαχείριση, τη συντήρηση των εδαφών και την προστασία όλων όσων σήμερα αποτελούν κοινή κληρονομιά: κτήρια, εξανθρωπισμένα περιβάλλοντα, μέθοδοι και

τοπικά προϊόντα και, μέσω των διαφόρων τρόπων υποδοχής φιλοξενούμενων σε αγροκτήματα, συντροφικότητα και ευζωία, που ανέκαθεν αποτελούσαν αναπόσπαστα στοιχεία της αυθεντικότητας της ευρωπαϊκής κουλτούρας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η Ευρώπη θα μπορέσει να εξαιρεθεί από τις ισοπεδωτικές διαδικασίες που συχνά συσχετίζονται με την παγκοσμιοποίηση των τελευταίων δεκαετιών.

5.25. Ερώτηση :

№ 38. Πως ενημερώνεστε με τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

Η ενημέρωση των αγροτών σχετικά με τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης γίνεται με τους εξής τρόπους: το 55,86% ενημερώνεται από φίλους, το 23,98% δήλωσε ότι ενημερώνεται από το γεωπόνο της περιοχής, το 10,08% ενημερώνεται από τη Διεύθυνση Αγροτικής Ανάπτυξης της Νομαρχίας, 7,36% δήλωσε ότι ενημερώνεται με διάφορους άλλους τρόπους (καφενείο, γεωργικά περιοδικά, ΜΜΕ, τυχαία, internet, δεν ενημερώνεται καθόλου) και τέλος το 2,72% δήλωσε ότι ενημερώνεται από κλιμάκια του Υπουργείου Γεωργίας.

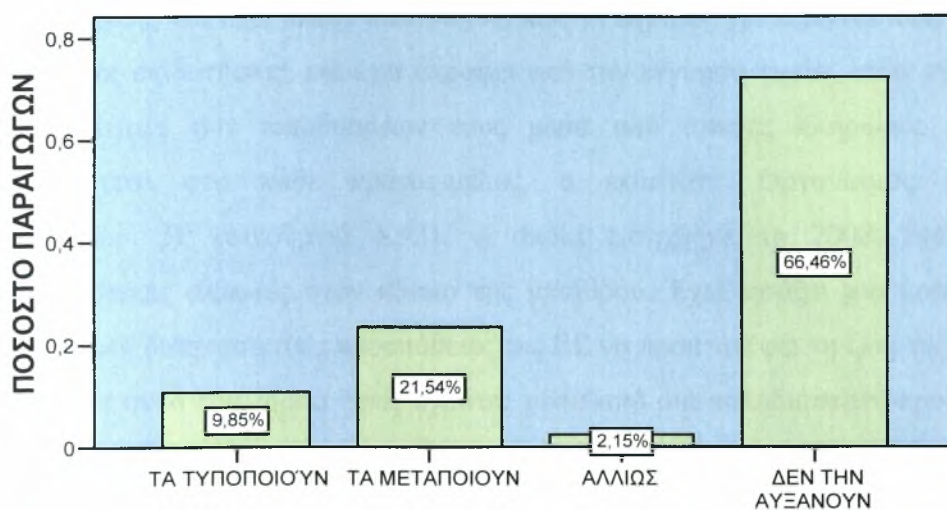
Σχήμα 5.36. Πηγές ενημέρωσης των παραγωγών σχετικά με τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.26. Ερώτηση Νο 39

Νο 39. Πως αυξάνετε την αξία των προϊόντων σας;

Στην Ελληνική Γεωργία του 2006 επιδίωξη και στόχος είναι τα αγροτικά προϊόντα να διατίθενται στην αγορά και να εξάγονται τυποποιημένα, πιστοποιημένα, με υψηλή προστιθέμενη αξία και, όπου είναι δυνατόν, με ονομασία προέλευσης. Σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη περίοδο, απαιτούνται βαθιές τομές και διαρθρωτικές αλλαγές που θα οδηγήσουν σε βιώσιμη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του αγροτικού χώρου.

Σταθερό και αμετακίνητο στόχο της νέας Διακυβέρνησης αποτελεί η ανασυγκρότηση του ελληνικού αγροτικού χώρου, με κύριο μοχλό ένα δυναμικό, πολυλειτουργικού χαρακτήρα αγροτικό τομέα, οργανωμένο σε επιχειρηματική βάση, που θα εφαρμόζει σύγχρονη, καινοτόμο τεχνολογία, τόσο στο επίπεδο της παραγωγής, όσο και στο επίπεδο της τυποποίησης, μεταποίησης και εμπορίας των προϊόντων. Ένα τομέα ελκυστικό σε επενδυτικές πρωτοβουλίες, ικανό να είναι ανταγωνιστικός στην εσωτερική και τη διεθνή αγορά, πρωταγωνιστή και όχι ουραγό στο νέο Ευρωπαϊκό περιβάλλον, με τα ελληνικά αγροτικά προϊόντα να κυριαρχούν και πάλι στην εσωτερική αγορά και να ανακτούν το χαμένο έδαφος στις αγορές όλου του κόσμου. Ένα τομέα που θα ανακτά σταδιακά τη χαμένη ανταγωνιστικότητά του, ώστε να ενισχυθεί ο αγροτικός τομέας και να αναστραφεί η σημερινή τάση εγκατάλειψης της υπαίθρου.

Σχήμα 5.37. Τρόποι με τους οποίους οι παραγωγοί αυξάνουν την αξία των προϊόντων τους.

Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων προέκυψε, ότι στην ερώτηση “πως αυξάνεται την αξία των προϊόντων σας;”, το 66,46% δήλωσε ότι δεν την αυξάνουν, το 21,54% δήλωσε ότι τα μεταποιούν (π.χ. κρασί), το 9,85% ότι τα τυποποιούν, και τέλος το 2,15% δήλωσε ότι αυξάνει την αξία των προϊόντων με άλλους τρόπους (π.χ. λαϊκή αγορά, εμπόριο).

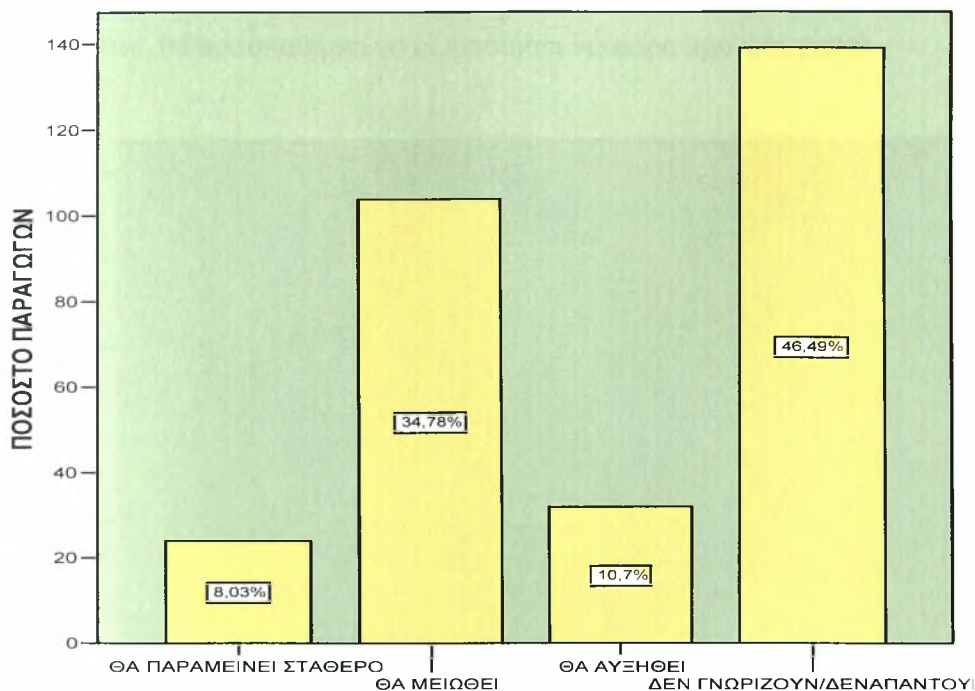
5.27. Ερώτηση :

No 40. Αν (όταν) καταργηθούν τελείως οι εγγυημένες τιμές, το εισόδημά σας;

Για πολλά χρόνια, η ΚΑΠ βασιζόταν στην επιδότηση της παραγωγής. Με εγγυημένες τιμές οι οποίες αψηφούσαν τους απλούς κανόνες της προσφοράς και της ζήτησης, οι Ευρωπαίοι αγρότες παρήγαγαν τεράστιες ποσότητες γεωργικών προϊόντων τα οποία έμεναν απούλητα. Το αποτέλεσμα ήταν ότι οι φορολογούμενοι ζημίωναν από τα τεράστια έξοδα αποθήκευσης της επιπλέον παραγωγής, ενώ οι καταναλωτές δεν επωφελούνταν, ούτε από πιο δίκαιες τιμές, αλλά ούτε και από καλύτερη ποιότητα προϊόντων.

Τα έξοδα ήταν υπέρογκα, και επηρέαζαν όλους τους τομείς της οικονομίας. Οι επιδοτήσεις τιμών απορροφούσαν μέχρι και το 70% του προϋπολογισμού της Ένωσης. Παράλληλα, όμως, οι αγρότες δεν κέρδιζαν όσο θα περίμενε κανείς, αφού το βιοτικό επίπεδο των αγροτών επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες πέρα από τις τιμές των προϊόντων τους.

Σήμερα, η ΕΕ έχει πλέον κατανοήσει πως οι αγρότες χρειάζονται κάτι παραπάνω από απλές επιδοτήσεις, και έχει στραφεί από την εγγύηση τιμών, στην εγγύηση της σταθερότητας των εισοδημάτων τους μέσα από άμεσες πληρωμές τις οποίες διαχειρίζεται στο κάθε κράτος-μέλος, ο εκάστοτε Οργανισμός Αγροτικών Πληρωμών. Η καινούργια ΚΑΠ, η οποία εισήχθη το 2003, έχει επιφέρει ριζοσπαστικές αλλαγές στον κόσμο της υπαίθρου. Έχει εισάξει μια κοινωνική και πολιτιστική διάσταση στις προσπάθειες της ΕΕ να προστατέψει τη ζωή της υπαίθρου. Βοηθά με αυτό τον τρόπο τους αγρότες μέσα από μια πολυδιάστατη προσπάθεια, η οποία δεν προσφέρει επιταγές χωρίς πραγματικό αντίκρισμα, αλλά ουσιαστική βοήθεια εκεί όπου αυτή είναι αναγκαία. Οι αγρότες είναι το αντικείμενο μιας πολιτικής η οποία συμφέρει και τους ίδιους, αλλά και την κοινωνία γενικότερα (Κασουλίδης, 2006).

Σχήμα 5.37. Άποψη των παραγωγών σχετικά με το μέλλον του εισοδήματός τους, μετά την κατάργηση των εγγυημένων τιμών.

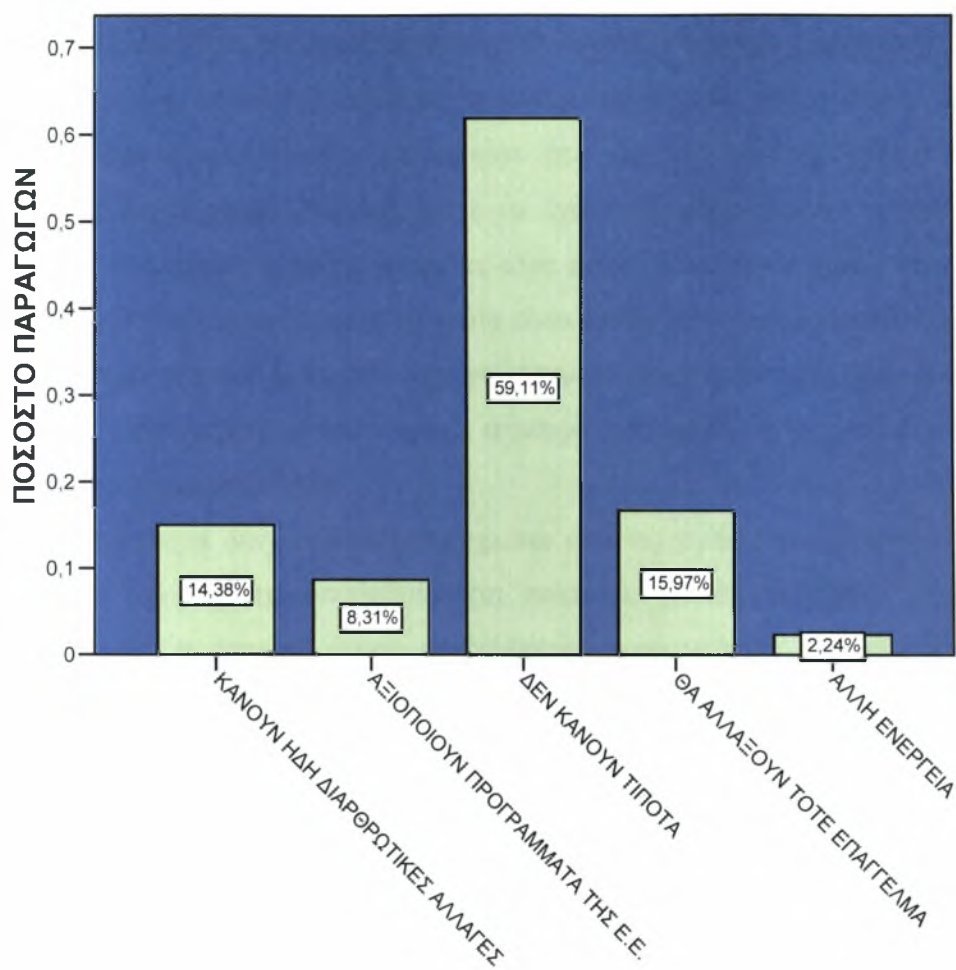
Σύμφωνα με τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας σχετικά με την ερώτηση “αν (όταν) καταργηθούν τελείως οι εγγυημένες τιμές, τι θα γίνει με το εισόδημά σας;”, το 8,03% απάντησε ότι θα παραμείνει σταθερό, το 34,78% απάντησε ότι θα μειωθεί, το 10,7% απάντησε ότι θα αυξηθεί και το 46,49% απάντησε ότι δεν γνωρίζει.

5.28. Ερώτηση :

Νο 41. Ποιες είναι οι ενέργειές σας προκειμένου να προστατέψετε το εισόδημά σας από παύση των εγγυημένων τιμών;

Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων προέκυψε ότι, στην ερώτηση “ποιες είναι οι ενέργειές σας προκειμένου να προστατέψετε το εισόδημά σας από παύση των εγγυημένων τιμών;”, το 14,38% δήλωσε ότι κάνει ήδη διαρθρωτικές αλλαγές, το 8,31% δήλωσε ότι αξιοποιεί προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το 59,11% δεν κάνει τίποτα, το 15,97% δήλωσε ότι θα αλλάξει τότε επάγγελμα (μερικοί όμως δεν μπορούν να το κάνουν αυτό λόγω της μεγάλης ηλικίας που βρίσκονται) και τέλος το

2,24% δήλωσε άλλες ενέργειες (θα προσπαθήσει να αυξήσει την ποιότητα των προϊόντων, θα προσπαθήσει να αξιοποιήσει διαφορα προγράμματα).

Σχήμα 5.38. Πιθανές ενέργειες των παραγωγών προκειμένου να προστατέψουν το εισόδημα από την παύση των εγγυημένων τιμών.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα συμπεράσματα που προέκυψαν και αφορούν δείγμα 300 παραγωγών από τους Δήμους Τενέας, Στυμφαλίας, Σαρωνικού, Ξυλοκάστρου είναι τα παρακάτω :

1. Ένα μέρος από τους αγρότες έχουν δευτερεύουσα απασχόληση. Η ύπαρξη δευτερεύουσας απασχόλησης οφείλεται στο ότι οι αγρότες πρέπει να έχουν εναλλακτικές μορφές εργασίας, ώστε να έχουν συμπληρωματικό εισόδημα. Είναι γνωστό ότι το επάγγελμα της γεωργίας είναι πολύ δύσκολο και χωρίς σιγουριά. Έχει επαφή με βαριά φυτοφάρμακα, τα οποία είναι επικίνδυνα για το περιβάλλον και πολύ περισσότερο για τον άνθρωπο, έχει να αντιμετωπίσει τα στοιχεία της φύσης, είναι βαριά και ανθυγιεινή εργασία, χωρίς σταθερό εισόδημα, λόγω των ολοένα και πιο πολύ συρρικνωμένων τιμών.

2. Οι παραγωγοί δεν είναι ικανοποιημένοι από τις τιμές των προϊόντων τους. Τα προϊόντα του αγρότη υποβαθμίζονται ποιοτικά, επειδή οι τιμές τους πέφτουν καθημερινά. Οι έμποροι δρουν ανεξέλεγκτα, αφού υπάρχει η δυσλειτουργία των συνεταιρισμών. Το κράτος δεν ελέγχει την διαδικασία επαρκώς και δεν προγραμματίζει έγκαιρα και μακροχρόνια.

3. Οι παραγωγοί φαίνονται ικανοποιημένοι με μια αύξηση της τιμής του προϊόντος ανά μονάδα μέτρησης άνω του 30%. Οι τιμές παραγωγού είναι χαμηλές, συχνά δεν καλύπτουν το κόστος παραγωγής, ενώ πολλές φορές τα ντόπια προϊόντα εκτοπίζονται από ίδια εισαγόμενα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα ντόπια προϊόντα είτε να μένουν στα αζήτητα και να οδηγούνται στις χωματερές είτε να ξεραίνονται πάνω στα φυτά.

4. Οι γεωργοί έχουν τη δυνατότητα να παράγουν περισσότερο από αυτό που ήδη παράγουν. Σήμερα στην ελληνική γεωργία συνεχίζουν να σημειώνονται πρόοδοι που επιτρέπουν να παράγονται όλο και περισσότερα γεωργικά προϊόντα. Η παραγωγή περισσότερων προϊόντων ενισχύεται από την κατεργασία των χωραφιών και την επεξεργασία των φυτών.

5. Οι λόγοι για τους οποίους ένα ποσοστό επιθυμεί αλλαγή των καλλιεργειών είναι οι εξής :

- Η καλλιεργειά του απαιτεί πολύ νερό.
- Η καλλιεργειά του απαιτεί πολλά λιπάσματα.
- Η καλλιεργειά του απαιτεί πολλά φυτοφάρμακα.
- Η καλλιεργειά του δεν είναι αποδοτική.
- Η καλλιεργειά του δεν επιτυγχάνει καλές τιμές.
- Το προϊόν που παράγει δεν απορροφάται στην αγορά.

6. Το μεγαλύτερο ποσοστό των αγροτών έχει άγνοια σχετικά με το περιεχόμενο των αναμορφώσεων της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, ενώ ένα μικρό ποσοστό είναι ελλιπώς ενημερωμένο .

7. Το μεγαλύτερο ποσοστό των αγροτών θεωρεί την ένταξη των νέων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση αρνητική, φοβούμενο ότι με την είσοδο των αγροτικών προϊόντων αυτών των χωρών στην Ευρωπαϊκή αγορά θα μειωθούν οι τιμές των δικών τους προϊόντων.

8. Ο αγρότης για να έχει την στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να παράγει προϊόντα υψηλής ποιότητας και να πουλάει φθηνά.

9. Στο σύνολό τους οι ερωτηθέντες αγρότες πιστεύουν ότι το κράτος θα πρέπει να παίζει ενεργό ρόλο στη στήριξη του αγροτικού εισοδήματος. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι όσο μεγαλύτερο είναι το μέγεθος των εκμεταλλεύσεων, άρα και το επιτυγχανόμενο εισόδημα, τόσο υψηλότερη είναι η συμβολή των ενισχύσεων στην διαμόρφωση του εισοδήματος.

10. Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος της έρευνας είχε άγνοια σχετικά με το γεγονός ότι οι εγγυημένες τιμές, ιδιαίτερα σε ορισμένα προϊόντα, δημιούργησαν τεράστια δημοσιονομικά έξοδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

11. Στο σύνολό τους οι ερωτηθέντες παραγωγοί δεν είναι ενημερωμένοι σχετικά με το περιεχόμενο και η σκοπιμότητα των Κωδικών Ορθής Γεωργικής Πρακτικής.

12. Οι νέοι άνθρωποι δεν είναι διατεθειμένοι να ασχοληθούν με τη γεωργία για τους εξής λόγους :

- Είναι χαμηλό το εισόδημα και δεν επαρκεί.
- Τα έξοδα των καλλιεργειών είναι υψηλά και οι απολαβές είναι χαμηλότερες.
- Οι συνθήκες εργασίας είναι δύσκολες , κουραστικές και ανθυγιεινές.
- Η ποιότητα ζωής δεν είναι καλή.

- Μεγάλος κίνδυνος από τις επιπτώσεις των φυτοφάρμακων.
- Δεν υπάρχει μέλλον λόγω της αβεβαιότητας του αγροτικού τομέα.
- Δεν βρίσκουν ενδιαφέρον στον αγροτικό τομέα επειδή δεν υπάρχει πρόοδος.

13. Ο αγροτικός πληθυσμός στους συγκεκριμένους Δήμους είναι γερασμένος. Η παραμονή των υπερήλικων στην ενεργό δραστηριότητα και το υψηλό κόστος της επαγγελματικής εκκίνησης στη γεωργία, συνιστούν σημαντικά εμπόδια στην αύξηση αριθμού εκμεταλλεύσεων.

14. Ως προς την ενημέρωση σχετικά με τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι αγρότες δεν ενημερώνονται από κάποια υπεύθυνη πηγή (<http> 32).

7. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Με βάση τις διαπιστώσεις και τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την συγκέντρωση των απαιτήσεων 300 παραγωγών στα ερωτηματολόγια που τους διατέθηκαν είναι εμφανές το έλλειμμα ενημέρωσης για κρίσιμα ζητήματα που αφορούν την γεωργία και το μέλλον της επαγγελματικής τους δραστηριότητας.

Για τη βελτίωση του επιπέδου της ενημέρωσης των παραγωγών όσον αφορά τη γεωργία, το παραγωγικό σύστημα, την Κοινή Αγροτική Πολιτική και γενικότερα για το μέλλον της Ελληνικής Γεωργίας προτείνονται τα παρακάτω :

1. Για την καλύτερη ενημέρωση των παραγωγών θα πρέπει να ενεργοποιηθούν όλοι οι σχετικοί φορείς σε Τοπικό, Νομαρχιακό, Περιφερειακό και Κεντρικό επίπεδο. Όλοι οι δήμοι θα πρέπει να διαθέτουν απαραίτητα Γεωτεχνικό προσωπικό που θα μπορεί να ενημερώνει άμεσα τους αγρότες σε τοπικό επίπεδο, καθώς η ενημέρωση από Νομαρχία και Περιφέρεια παραμένει λιγότερη προσιτή για τους πολλούς.

Επιπρόσθετα για την ενημέρωση, πληροφόρηση, ευαισθητοποίηση του πληθυσμού θα βοηθήσει η αξιοποίηση προηγμένων μέσων επικοινωνίας, η δημιουργία Κέντρων σύνδεσης της αγροτικής εκπαίδευσης με την απασχόληση και ενημέρωση στον Πρωτογενή τομέα, η παραγωγή τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών εκπομπών και η παραγωγή έντυπου ενημερωτικού – εκπαιδευτικού υλικού.

2. Το κράτος θα πρέπει να προσφέρει δελεαστικά κίνητρα που να προσελκύουν τους νέους στον αγροτικό τομέα , με έμφαση στην επιμόρφωσή τους.

3. Κρατική έρευνα στις διεθνείς αγορές για προϊόντα που έχουν ζήτηση και ενημέρωση των αγροτών για αναδιάρθρωση των καλλιεργειών για παραγωγή τέτοιων προϊόντων.

4. Το κράτος θα πρέπει να ενισχύσει την επαγγελματική κατάρτιση που αφορά τη βελτίωση των γνώσεων και των επαγγελματικών ικανοτήτων των ατόμων που αναλαμβάνουν γεωργικές δραστηριότητες για να μπορέσουν να επαναπροσανατολίσουν την παραγωγή, να εφαρμόσουν μεθόδους παραγωγής συμβατές με το περιβάλλον, να διατηρήσουν το τοπίο και να τηρήσουν τους όρους υγιεινής και να διαχειριστούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις εκμεταλλεύσεις.

5. Οι επιχειρήσεις που παρουσιάζουν οικονομική βιωσιμότητα και είναι σύμφωνες με τους ελάχιστους περιβαλλοντικούς κανόνες υγιεινής και καλής μεταχείρισης των ζώων, να λάβουν ενίσχυση στις επενδύσεις με στόχο να διευκολυνθεί η βελτίωση της μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων. Στόχος θα πρέπει να είναι η αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της προστιθέμενης αξίας αυτών των προϊόντων, με τον εξορθολογισμό των διαδικασιών μεταποίησης και εμπορίας, τον προσανατολισμό της παραγωγής προς νέες αγορές, την εφαρμογή νέων τεχνολογιών, τον έλεγχο της ποιότητας και των υγειονομικών όρων, τις καινοτόμες ενέργειες και την προστασία του περιβάλλοντος.

6. Θα πρέπει να γίνουν παρεμβάσεις στο γεωργικό προϊόν με :

- ❖ Αναδιάρθρωση και επέκταση ειδών και ποικιλιών και βελτίωση της ποιότητας με ορθολογικές παρεμβάσεις. Ενίσχυση της καλλιέργειας αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών.
- ❖ Καινοτόμες δράσεις (εναλλακτικοί μέθοδοι ολοκληρωμένης καταπολέμησης εχθρών και ασθενειών, δημιουργία πρότυπων εκτροφών παραγωγής οικολογικών και προϊόντων ποιότητας – κρέας, γάλα και λοιπές καλλιέργειες της κατηγορίας αυτής κ.λπ.).

7. Ουσιαστική τεχνική και οικονομική/χρηματοδοτική στήριξη των αναπτυξιακών προσπαθειών των αγροτών και γενικότερα όλων των κατοίκων της ελληνικής υπαίθρου.

8. Επεξεργασία και εφαρμογή αναπτυξιακών και επενδυτικών προγραμμάτων που αφορούν το σύνολο της διατροφικής αλυσίδας, από τον παραγωγό, τον μεταποιητή και μέχρι τον τελικό καταναλωτή.

Συνοπτικά το όραμα για την μελλοντική ανάπτυξη της ελληνικής γεωργίας θα πρέπει να στοχεύει σε :

- ✓ μία δυναμική και ανταγωνιστική γεωργία,
- ✓ που αποτελείται από αγροτικά νοικοκυριά τόσο πλήρους, όσο και μερικής απασχόλησης,
- ✓ παράγει προϊόντα ποιότητας χρησιμοποιώντας ορθές γεωργικές πρακτικές,
- ✓ εξασφαλίζει ένα ικανοποιητικό εισόδημα στις αγροτικές οικογένειες
- ✓ εστιάζει τις παραγωγικές της δραστηριότητες στην ικανοποίηση των απαιτήσεων και των προσδοκιών των καταναλωτών,
- ✓ συνεργάζεται στενά με τη, συνεταιριστική και ιδιωτική, βιομηχανία τροφίμων,
- ✓ είναι πλήρως και συνεκτικά ενσωματωμένη στην οικονομία και στην κοινωνία της υπαίθρου, και
- ✓ συμβάλλει θετικά και ουσιαστικά στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και των σπάνιων φυσικών πόρων.

Το όραμα για την ελληνική ύπαιθρο σε μια κομβική χρονική στιγμή (2013: λήξη εφαρμογής του Δ΄ Κ.Π.Σ.) θα πρέπει να στοχεύει προς μία ύπαιθρο στην οποία:

- θα υπάρχουν βιώσιμες και ισχυρές κοινότητες γεμάτες ζωντάνια, με δημογραφική ισορροπία, ικανοποιητικό εισόδημα και επαρκή απασχόληση (**βιώσιμη ύπαιθρος**)
- οι κάτοικοί τους θα προσαρμόζονται με ευκολία στις μεγάλες οικονομικές, κοινωνικές, πολιτισμικές και περιβαλλοντικές αλλαγές (**ζωντανή ύπαιθρος**)
- θα απολαμβάνουν ένα επίπεδο διαβίωσης και μία ποιότητα ζωής αντάξια μιας σύγχρονης και ισχυρής Ελλάδας (**ευημερούσα ύπαιθρος**)
- θα διατηρηθεί ο μέγιστος δυνατός αριθμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων, κυρίως οικογενειακής μορφής (**αγροτική ύπαιθρος**)
- θα υπάρχουν ίσες ευκαιρίες ανάπτυξης για όλους τους κατοίκους της, οι οποίοι θα απολαμβάνουν πρόσβαση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την δια βίου μάθηση (**κοινωνικά δίκαιη ύπαιθρος**)

- οι κοινότητες της υπαίθρου θα συμμετέχουν ενεργά στα διάφορα όργανα λήψης αποφάσεων που τις αφορούν, σε μία κοινωνία που θα βασίζεται στις αρχές της ισότητας . κυρίως της ισότητας των δύο φύλων . και της κοινωνικής δικαιοσύνης (**δημοκρατική υπαίθρος**)
- η πολιτιστική ταυτότητα των κοινοτήτων της υπαίθρου και κυρίως τα ήθη και τα έθιμα, οι παραδόσεις, η πολιτισμική κληρονομιά και ο «κοινοτισμός», όχι μόνον θα διατηρηθούν, αλλά και θα ενισχυθούν ακόμα περισσότερο (**πολιτιστική υπαίθρος**)
- θα υπάρξει σεβασμός για το φυσικό περιβάλλον . που αποτελεί ένα από τα κυριότερα στοιχεία του ενεργητικού της υπαίθρου . και η ανάπτυξη της οικονομίας της υπαίθρου θα στηρίζεται στις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης (**οικολογική υπαίθρος**) ([http 33](#)).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγοραστάκης Γ., Χάνια, (6-11-2006). Η Νέα Μεταρρύθμιση της ΚΑΠ και τα μέτρα για την Ελληνική Γεωργία.

Αγοραστάκης Γ., Χάνια, (6-11-2000). Η Νέα Μεταρρύθμιση της ΚΑΠ και τα μέτρα για την Ελληνική Γεωργία.

Γεωργία – Κτηνοτροφία (2004), τεύχος 6.

Good I. P. and Hardin W.J., 2003. Common Errors in Statistics (and how to avoid them). John Wiley and Sons, Inc., Hoboken, New Jersey.

Δαουτόπουλος, Γ., Μ. Θεοφίλου και Λ. Ανανίκας, (1989). Η νεολαία της υπαίθρου. Ζωή-στόχοι-προβληματισμοί. Θεσ/νίκη.

Δαουτόπουλος Γ., Α., Καζακόπουλος Λεωνίδας Θ., Κούση Μαρία Θ., 2002. Αγροτική Κοινωνιολογία. Εκδόσεις Ζυγός. Θεσσαλονίκη.

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (1988). Η Κατάσταση της Γεωργίας στη Κοινότητα.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (10 Φεβρουαρίου 2004). Αντιπροσωπεία στην Ελλάδα, Υπηρεσία Ενημέρωσης και Τύπου, Αθήνα.

Καζακόπουλος Λ., 2005. Γήρανση Αγροτικού Πληθυσμού και Προσέλκυση Νέων Αγροτών.

Κασουλίδης Ι., (9-3-2006). Οικονομία Ανάπτυξη, Το Μέλλον της Αγροτικής Οικονομίας στο Νέο Ευρωπαϊκό Περιβάλλον.

Λουλούδης Α. και Μπεόπουλος Ν., (1994). Κριτικές Προσεγγίσεις της Ανάπτυξης και Προστασίας του Περιβάλλοντος της Υπαίθρου. Εκδόσεις Στοχαστής. Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Μαραβέγιας Ν. (2003). Οι Εξελίξεις στην ΚΑΠ. Εκδόσεις:Σάκκουλας Α.Ν.

Maltby I., 2004. The common agricultural policy explained. Leguen de Lacroix, European Commission Directorate General for Agriculture.

Μπρακατσούλας, 2003. Η Ελληνική Γεωργία τα Τελευταία Χρόνια. Εκδότης: Παπαζήσης.

Μπεριάτος Η. Και Ψαλτόπουλος, Δ., 2003. <<Περιβάλλον και ανάπτυξη της υπαίθρου>>. Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα.

Παπαγεωργίου Γ., 2005. Αγροτική πολιτική. Εκδόσεις Σταμούλης.

- Παπαγιαννάκης, Μ. 1999. Ελληνική γεωργία και το Μέλλον της στην Ευρώπη.
- Παπαδόπουλος Α., 2004. Η ανάπτυξη σε μια πολυλειτουργική ύπαιθρο. Εκδόσεις Gutenberg.
- Πέζαρος Π. Δ., 2004. Η Κοινή Αγροτική Πολιτική: Εξέλιξη – Αναθεωρήσεις και προοπτικές.
- Battinger R. and Parot C.J.,(2002). Γεωργία στην Ευρώπη, οι μέθοδοι παραγωγής.
- Τζώρτζιος Στ. (1998-99). Εισαγωγή στη Γεωργική Στατιστική. Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας.
- Τσιμπούκας Κ., 2005. Πολυτεμαχισμός Αγροτικής Γης, Μέγεθος Γεωργικών Εκμεταλεύσεων και Αγροτικό Εισόδημα στην Ελλάδα.
- Φίλιας Γ., (1977). Εισαγωγή στη μεθοδολογία και στις τεχνικές των κοινωνικών ερευνών. Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.
- Φωτόπουλος Χ., Β., (2004). Αγροπεριβαλλοντική Πολιτική για μια Βιώσιμη Ανάπτυξη της Υπαιθρου. Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

http 1:

http://www.epohi.gr/moisidis_special_edition_agriculture_220902.htm,

http 2: www.ellinikigeorgia.htm

http 3: www.georgia-gr.htm

http 4: <http://www.europa-Live-Pedia.gr>

http 5:

<http://www.parliament.gr/vardicos/publications/articles/politic/agriculture.htm>.

http 6: <http://www.europa.eu.int>.

http 7: www.syn.gr/arthra/2005/050628_tolios.htm

http 8 : www.europa.eu.int/comm/agriculture/index_el.htm

http 9: www.kathimerini.gr

http 10: <http://www.minagric.gr>

http 11: www.geocities.com/oiko_diktyo/ellinikigeorgia.pdf

http 12 : www.ec.europa.eu/comm/agriculture/eu25/index.

http 13 : www.minagric.gr
http 14: <http://www.parliament.gr/vardicos/publications/articles/politic/agriculture.htm>
http 15: <http://www.eu2003.gr>
http 16 : www.agro2006conferences.gr/
http 17: <http://www.nomoskorinthias.htm>
http 18: <http://www.isthmos.gr>
http 19: <http://www.korinthos.net>
http 20: <http://www.tenea.gr>
http 21: <http://www.korinthia.gr/dimoi-stymfalia.php>
http 22: <http://www.korinthia.gr/diomoi-saronikou.php>
http 23: <http://www.Hellas.teipir.gr/Thesis/korinthos/xylocas.htm>
http 24: <http://www.tenea.gr/today.htm>
http 25: <http://www.issue9agriculture.htm>
http 26: <http://www.ethnos.gr>
http 27: www.wto.htm
http 28: <http://www.gepiti.com/filoi/index.html>
http 29: <http://AgriculturenewsromAgrotypus.gr>
http 30: www.show.asp.htm
http 31: <http://www.ap2.htm>
http 32: <http://www.prooptikes.htm>
http 33: http://www.civ-viande.org/gr/image/phototheque/elevage_cartel.gif

ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ : Διεύθυνση Γεωργίας Νομού Κορινθίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

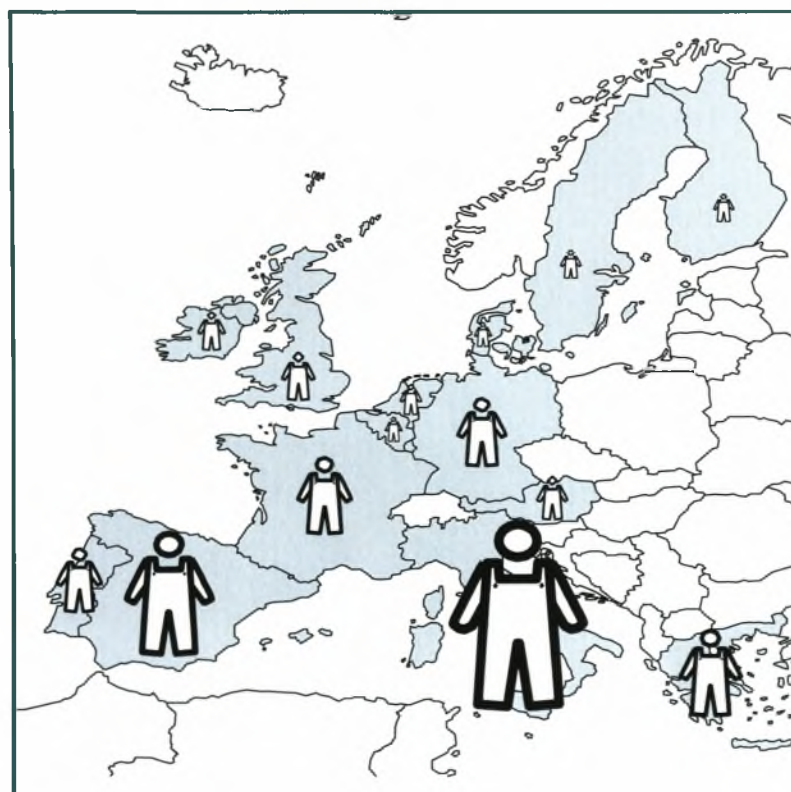
I.

Τα κλίματα της Ευρώπης

Σχήμα 1. Τα κλίματα της Ευρώπης (http 22).

II.

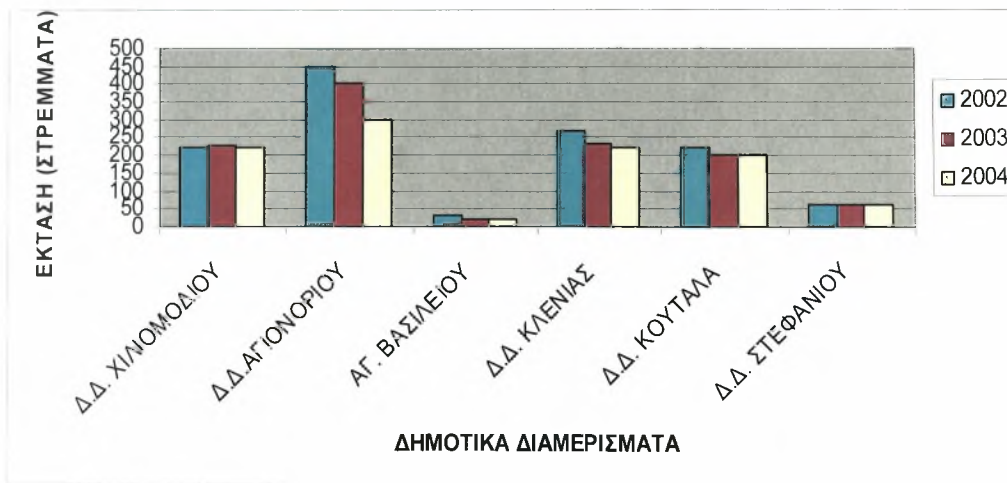

Σχήμα 2. Αριθμός αρχηγών εκμεταλλεύσεων ή αριθμός αγροκτημάτων (σε χιλιάδες)

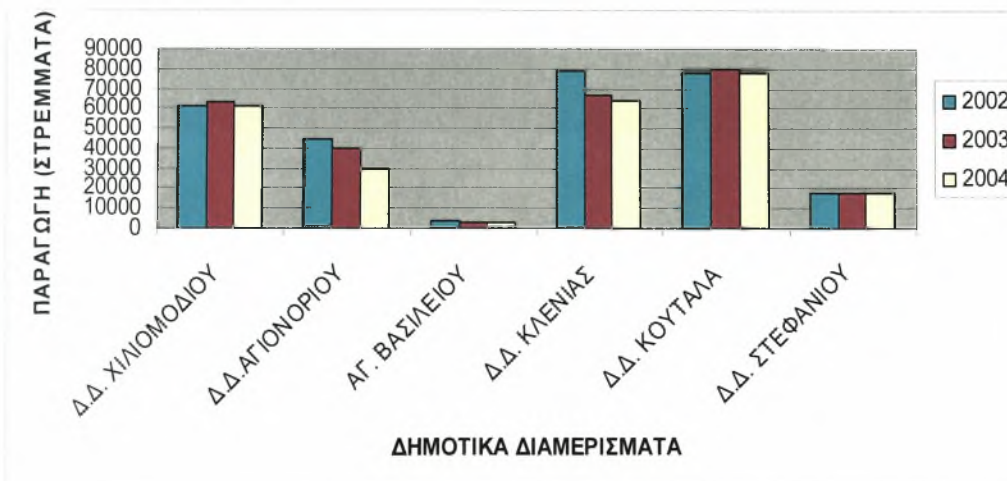
III. ΔΗΜΟΣ ΤΕΝΕΑΣ

Πίνακας 1. Έκταση και παραγωγή βίκου στο Δήμο Τενέας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ
	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΧΙΛΙΟΜΟΔΙΟΥ	220	61600	225	63000	220	61600
Δ.Δ. ΑΓΙΟΝΟΡΙΟΥ	450	45000	400	40000	300	30000
ΑΓ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	30	4000	20	2700	20	2700
Δ.Δ. ΚΛΕΝΙΑΣ	270	78473	230	66900	220	64000
Δ.Δ. ΚΟΥΤΑΛΑ	220	78000	200	80000	200	78000
Δ.Δ. ΣΤΕΦΑΝΙΟΥ	60	18000	60	18000	60	18000

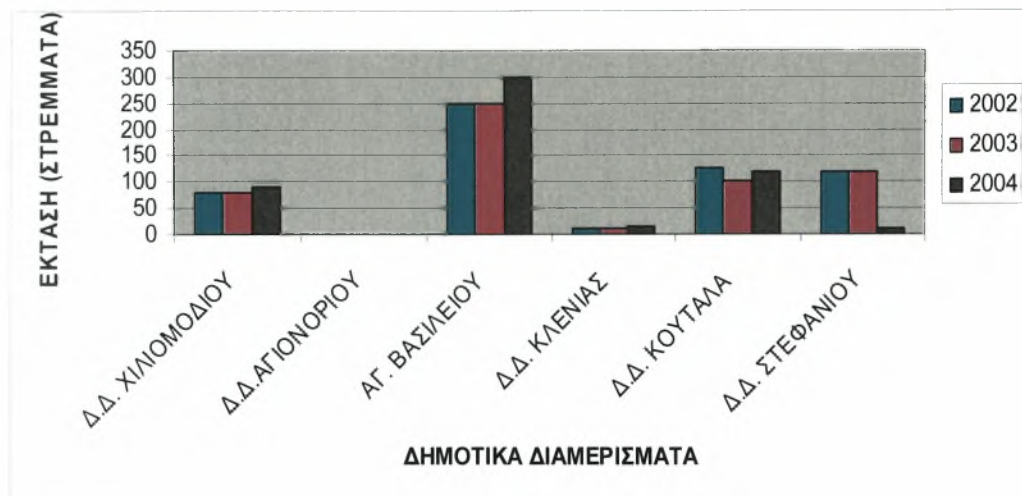
Σχήμα 3. Έκταση καλλιεργούμενων με βίκου στο Δήμο Τενέας

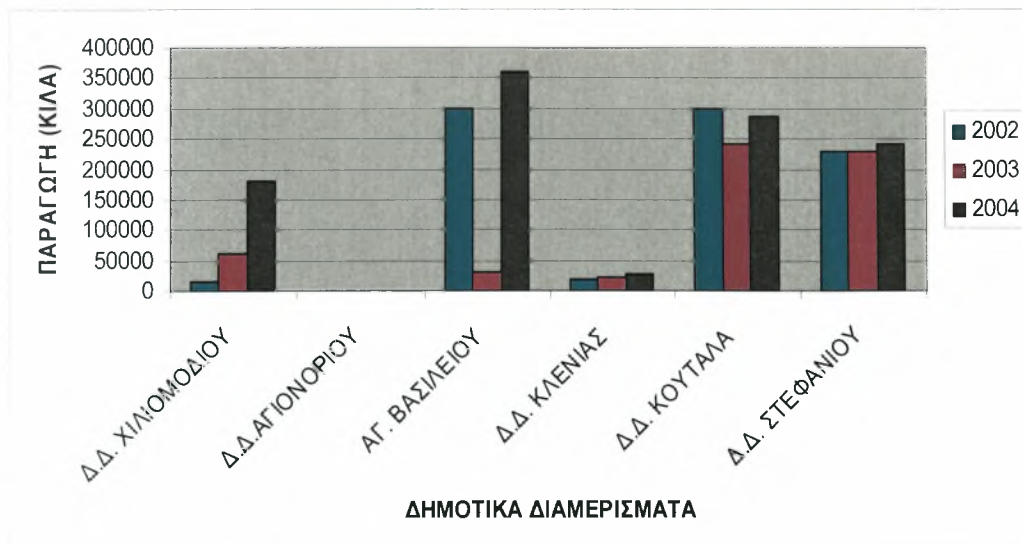
Σχήμα 4. Παραγωγή βίκου στο Δήμο Τενέας

Πίνακας 2. Έκταση και παραγωγή λαχανικών στο Δήμο Τενέας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΧΙΛΙΟΜΟΔΙΟΥ	80	16000	80	60000	90	180000
Δ.Δ. ΑΓΙΟΝΟΡΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
ΑΓ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	250	300000	250	30000	300	360000
Δ.Δ. ΚΛΕΝΙΑΣ	10	18000	12	21600	15	27000
Δ.Δ. ΚΟΥΤΑΛΑ	125	300000	100	240000	120	286000
Δ.Δ. ΣΤΕΦΑΝΙΟΥ	120	230000	120	230000	12	240000

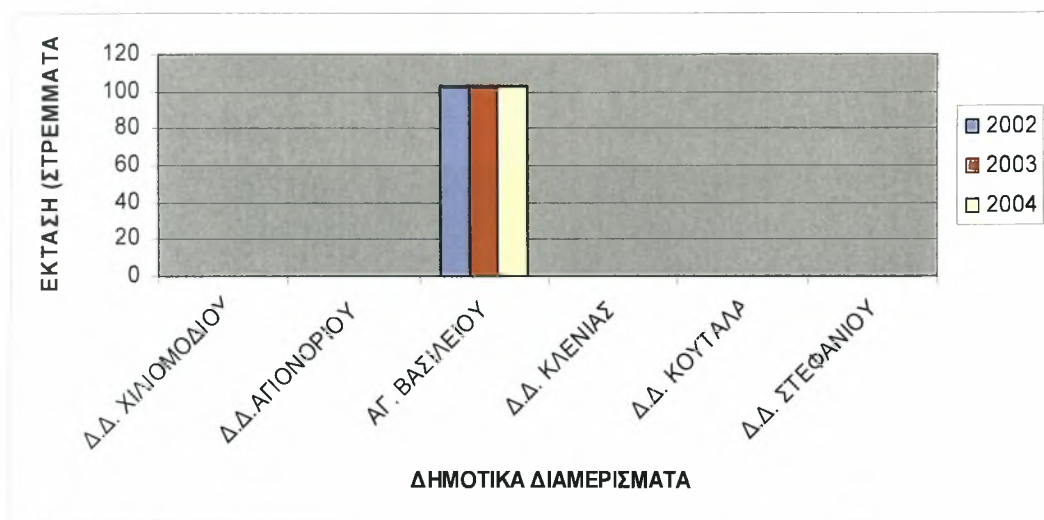
Σχήμα 5. Έκταση καλλιεργούμενων με λαχανικά στο Δήμο Τενέας

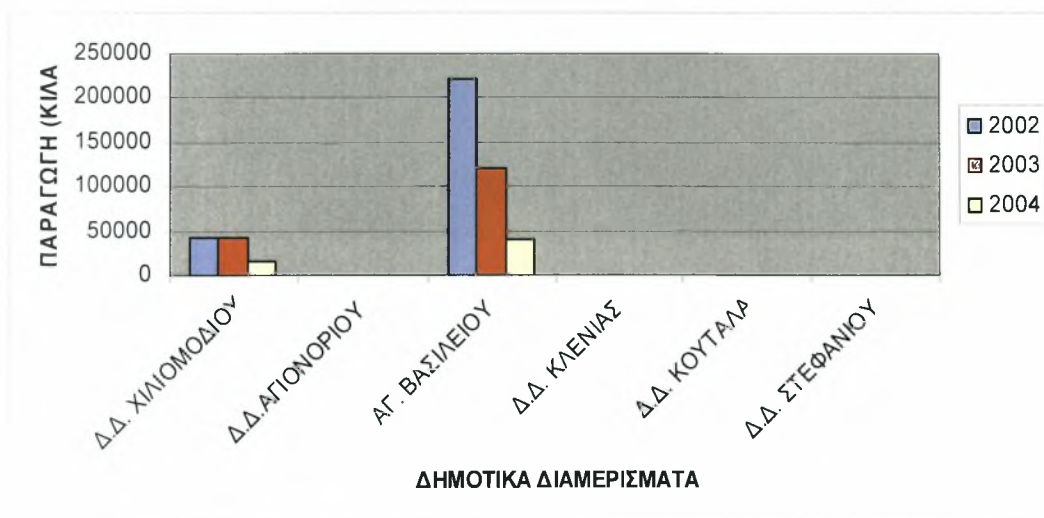
Σχήμα 6. Παραγωγή λαχανικών στο Δήμο Τενέας

Πίνακας 3. Έκταση και παραγωγή πορτοκαλιών στο Δήμο Τενέας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΧΙΛΙΟΜΟΔΙΟΥ	20	43000	20	43000	7	15000
Δ.Δ. ΑΓΙΟΝΟΡΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
ΑΓ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	103	220000	103	120000	103	40000
Δ.Δ. ΚΛΕΝΙΑΣ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΟΥΤΑΛΑ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΣΤΕΦΑΝΙΟΥ	0	0	0	0	0	0

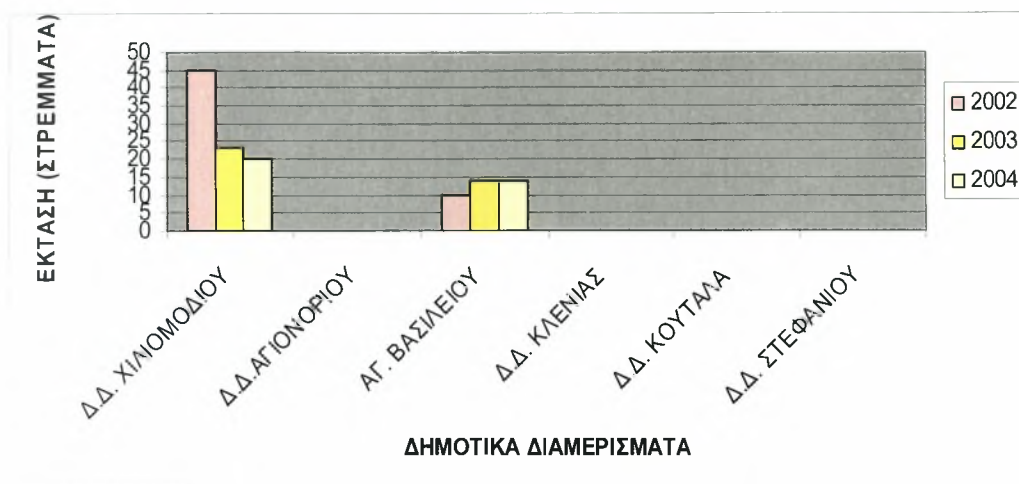
Σχήμα 7. Έκταση καλλιεργούμενων με πορτοκαλιές στο Δήμο Τενέας

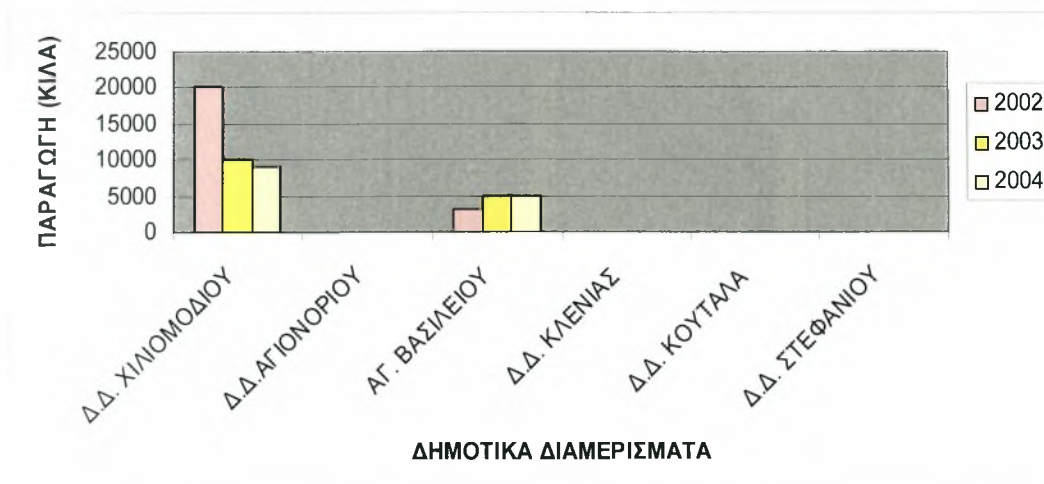
Σχήμα 8. Παραγωγή πορτοκαλιών στο Δήμο Τενέας

Πίνακας 4. Έκταση και παραγωγή λεμονιών στο Δήμο Τενέας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ
	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΧΙΛΙΟΜΟΔΙΟΥ	45	20000	23	10000	20	9000
Δ.Δ. ΑΓΙΟΝΟΡΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
ΑΓ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	0	3000	0	5000	0	5000
Δ.Δ. ΚΛΕΝΙΑΣ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΟΥΤΑΛΑ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΣΤΕΦΑΝΙΟΥ	0	0	0	0	0	0

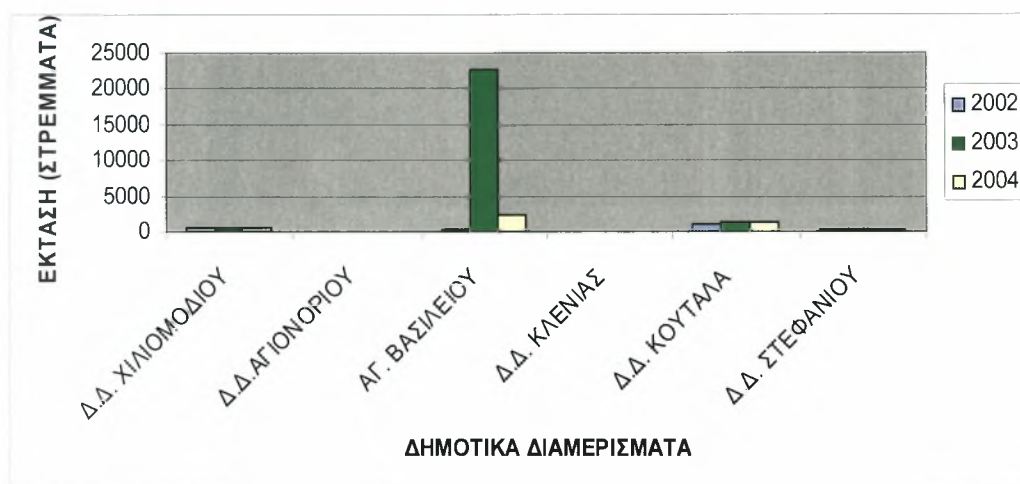
Σχήμα 9. Έκταση καλλιεργούμενων με λεμονιές στο Δήμο Τενέας

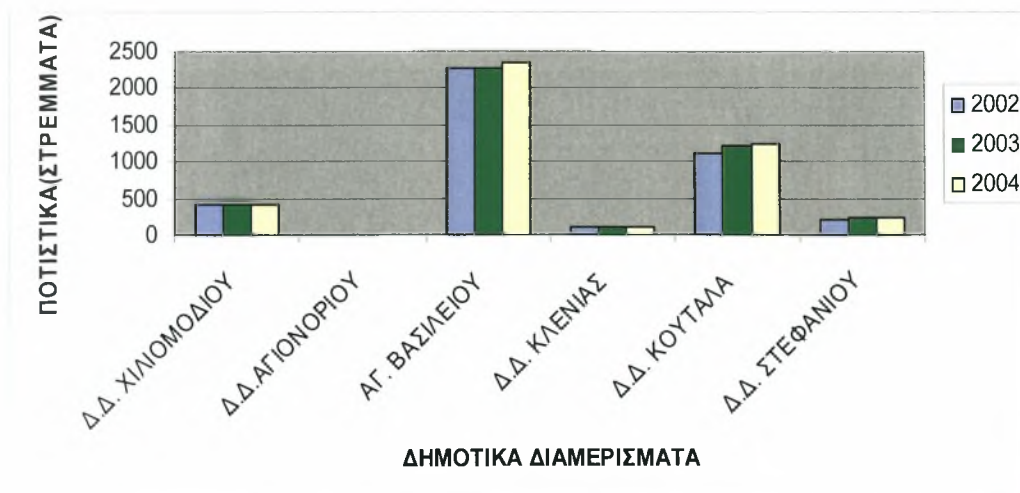
Σχήμα 10. Παραγωγή λεμονιών στο Δήμο Τενέας

Πίνακας 5. Έκταση λαχανόκηπων και ποτιστικών στο Δήμο Τενέας

	2002		2003		2004	
	ΣΥΝΟΛ	ΠΟΤΙΣΤ	ΣΥΝΟΛ.	ΠΟΤΙΣΤ	ΣΥΝΟΛ	ΠΟΤΙΣΤ
	ΕΚΤΑΣ	ΣΤΡΕΜΜ	ΕΚΤΑΣ	ΣΤΡΕΜΜ	ΕΚΤΑΣ	ΣΤΡΕΜΜ
Δ.Δ. ΧΙΛΙΟΜΟΔΙΟΥ	413	413	412	412	410	410
Δ.Δ. ΑΓΙΟΝΟΡΙΟΥ	1	1	0	0	0	0
ΑΓ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	261	2261	2261	2261	2345	2345
Δ.Δ. ΚΛΕΝΙΑΣ	106	106	106	106	105	105
Δ.Δ. ΚΟΥΤΑΛΑ	1105	1105	1205	1205	1250	1250
Δ.Δ. ΣΤΕΦΑΝΙΟΥ	198	198	233	233	233	233

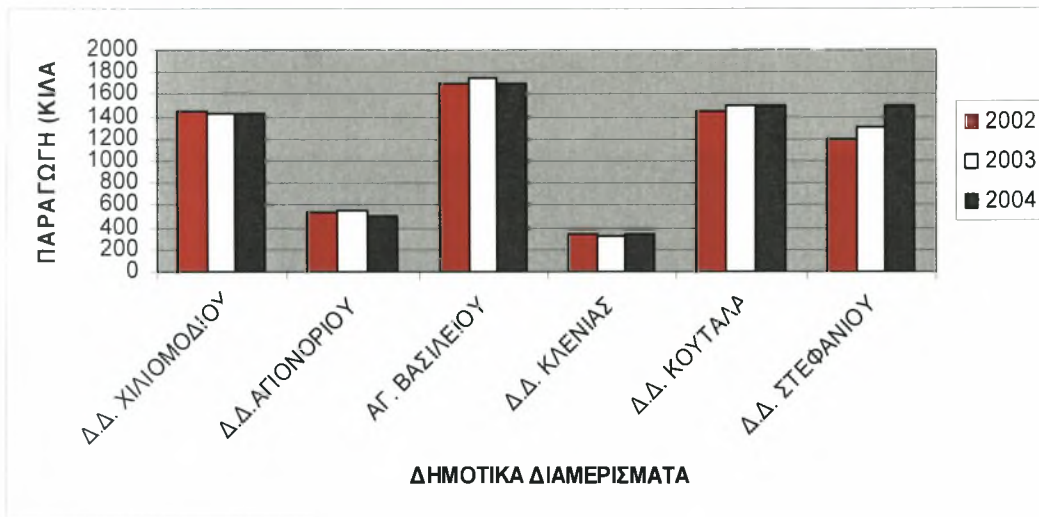
Σχήμα 11. Έκταση λαχανόκηπων στο Δήμο Τενέας

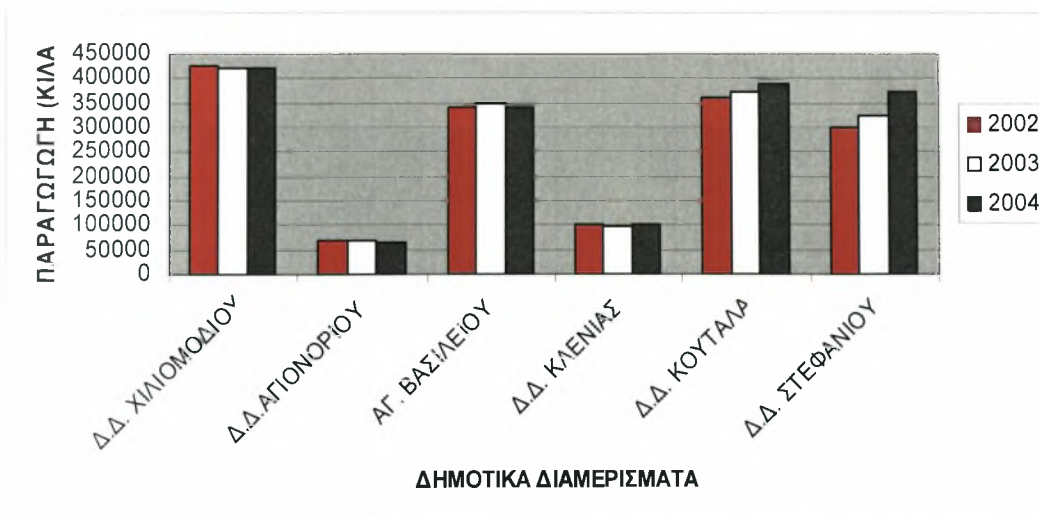
Σχήμα 12. Έκταση ποτιστικών στο Δήμο Τενέας

Πίνακας 5. Έκταση και παραγωγή σκληρού σίτου στο Δήμο Τενέας

	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ
	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΧΙΛΙΟΜΟΔΙΟΥ	1450	425200	1430	420000	1420	420000
Δ.Δ. ΑΓΙΟΝΟΡΙΟΥ	540	70200	550	70000	500	64000
ΑΓ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	1700	340000	1750	350000	1700	340000
Δ.Δ. ΚΛΕΝΙΑΣ	340	102000	330	99000	340	102000
Δ.Δ. ΚΟΥΤΑΛΑ	1450	362500	1500	375000	1500	390000
Δ.Δ. ΣΤΕΦΑΝΙΟΥ	1200	300000	1300	325000	1500	375000

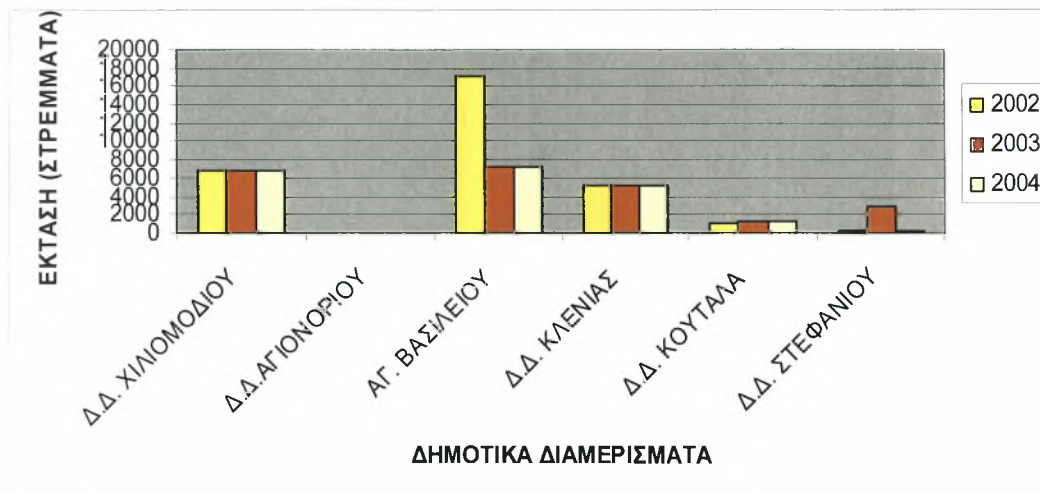
Σχήμα 13. Έκταση σκληρού σίτου στο Δήμο Τενέας

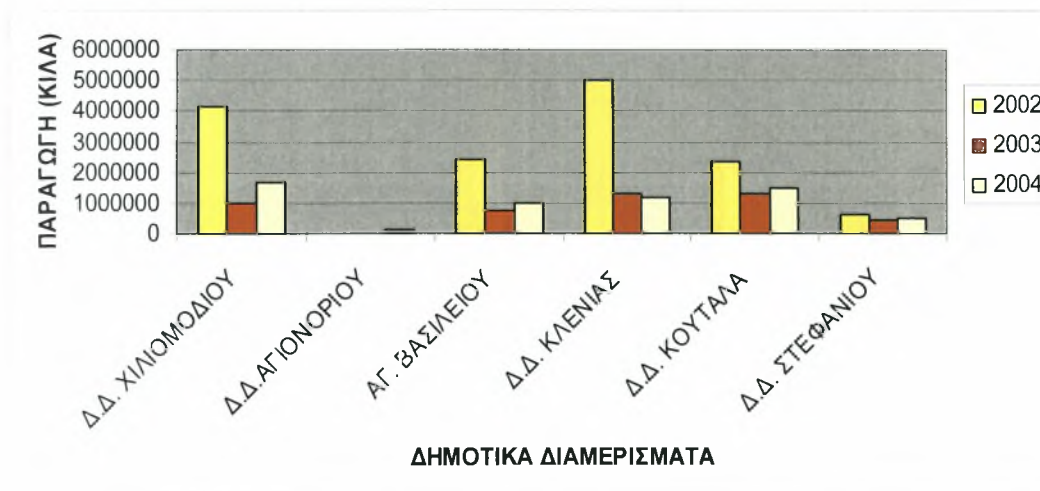
Σχήμα 14. Παραγωγή σκληρού σίτου στο Δήμο Τενέας

Πίνακας 6. Έκταση και παραγωγή ελιών για ελαιοποίηση στο Δήμο Τενέας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΧΙΛΙΟΜΟΔΙΟΥ	6726	4156000	6726	1000000	6750	1700000
Δ.Δ. ΑΓΙΟΝΟΡΙΟΥ	25	12000	25	12000	25	150000
ΑΓ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	17200	2400000	7200	750000	7200	1000000
Δ.Δ. ΚΛΕΝΙΑΣ	5110	5000000	5112	1300000	5115	1200000
Δ.Δ. ΚΟΥΤΑΛΑ	1110	2320000	1140	1300000	1140	1500000
Δ.Δ. ΣΤΕΦΑΝΙΟΥ	280	600000	2800	420000	280	500000

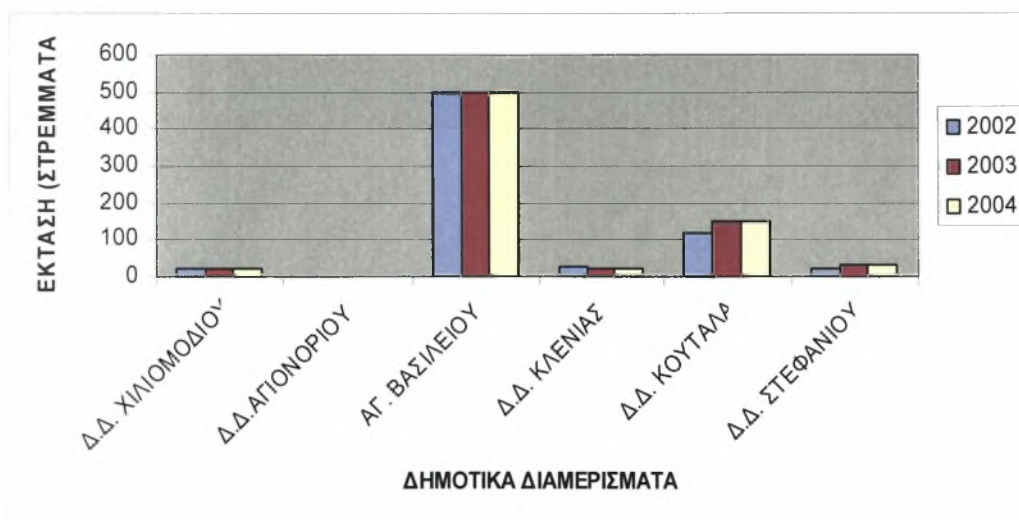
Σχήμα 15. Έκταση ελιών για ελαιοποίηση στο Δήμο Τενέας

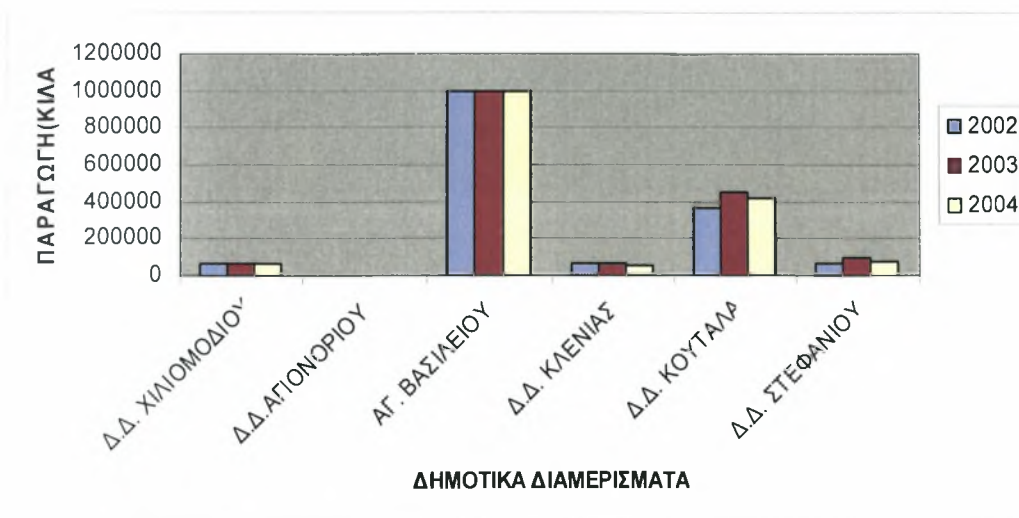
Σχήμα 16. Παραγωγή ελιών για ελαιοποίηση στο Δήμο Τενέας

Πίνακας 7. Έκταση και παραγωγή τομάτας στο Δήμο Τενέας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓΩΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓΩΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓΩΓ (ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΧΙΛΙΟΜΟΔΙΟΥ	21	63000	20	60000	20	60000
Δ.Δ. ΑΓΙΟΝΟΡΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΑΓ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	500	1000000	500	1000000	500	1000000
Δ.Δ. ΚΛΕΝΙΑΣ	25	66650	23	61300	20	53300
Δ.Δ. ΚΟΥΤΑΛΑ	120	360000	150	450000	150	420000
Δ.Δ. ΣΤΕΦΑΝΙΟΥ	20	65000	30	97000	30	80000

Σχήμα 17. Έκταση τομάτας στο Δήμο Τενέας

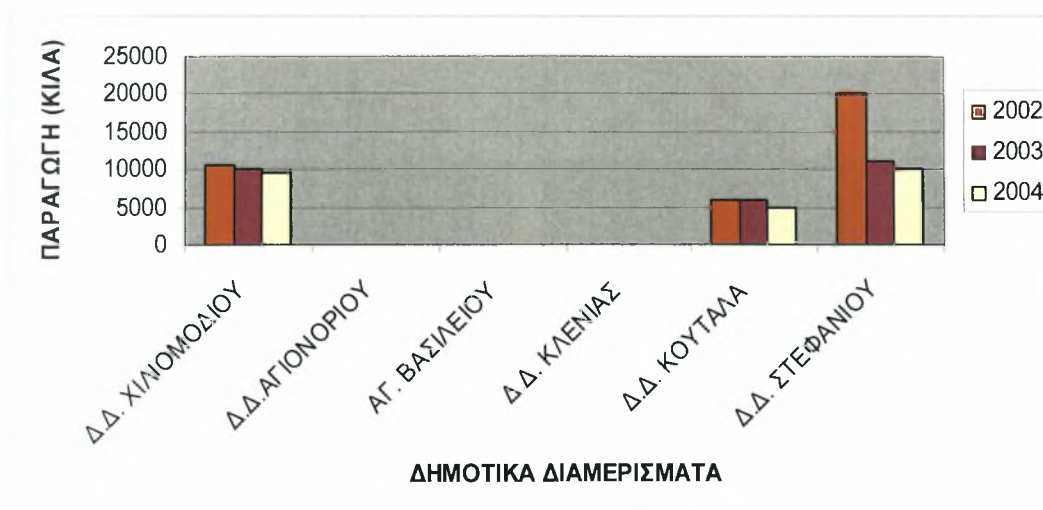
Σχήμα 18. Παραγωγή τομάτας στο Δήμο Τενέας

Πίνακας 8. Έκταση και παραγωγή καρυδεώνων στο Δήμο Τενέας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ
	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΧΙΛΙΟΜΟΔΙΟΥ	0	10625	0	10000	0	9500
Δ.Δ. ΑΓΙΟΝΟΡΙΟΥ	1	100	1	100	1	100
ΑΓ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΛΕΝΙΑΣ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΟΥΤΑΛΑ	3	6000	6	6050	0	5000
Δ.Δ. ΣΤΕΦΑΝΙΟΥ	100	20000	50	11000	6	10000

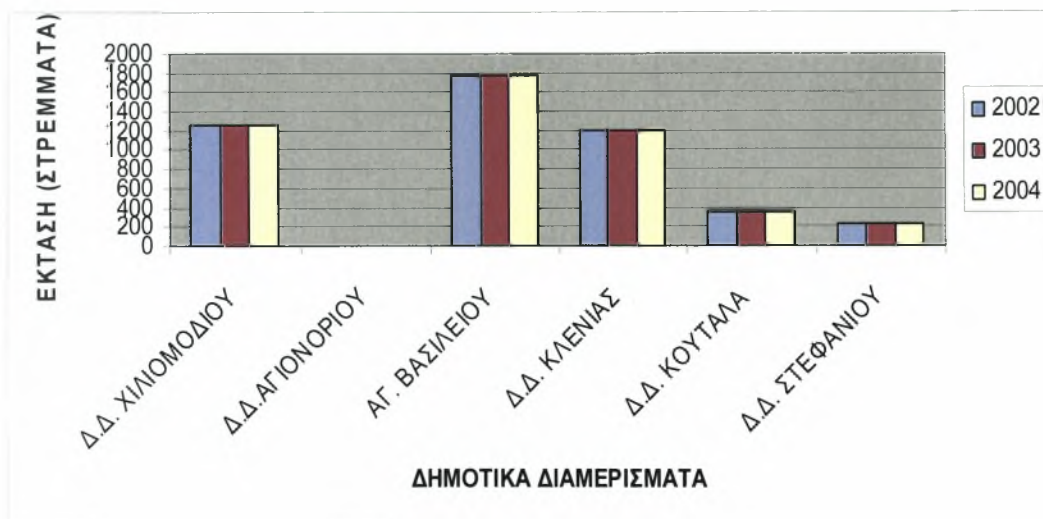
Σχήμα 19. Έκταση καρυδεώνων στο Δήμο Τενέας

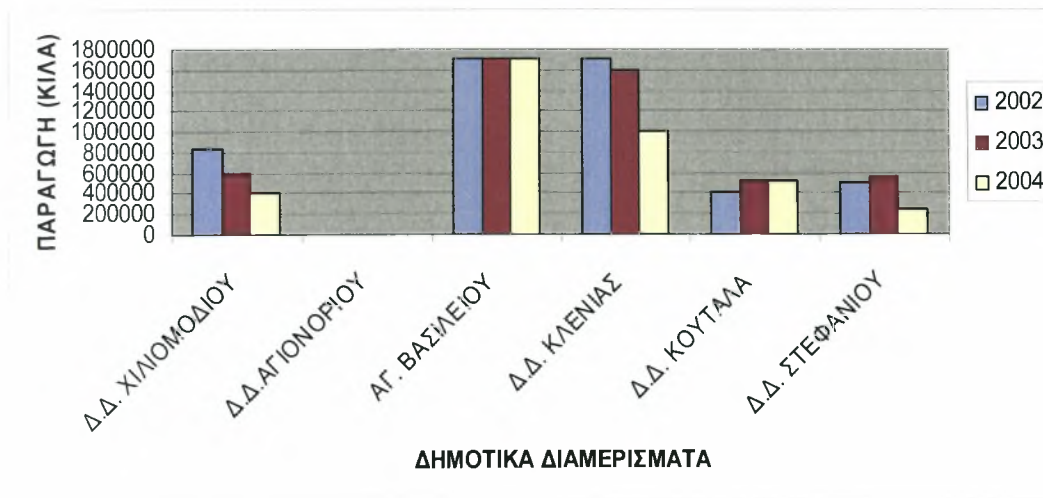
Σχήμα 20. Παραγωγή καρυδεώνων στο Δήμο Τενέας

Πίνακας 9. Έκταση και παραγωγή βερυκοκκιών στο Δήμο Τενέας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑ	ΠΑΡΑΓ
	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΧΙΛΙΟΜΟΔΙΟΥ	1250	830875	1250	600000	1260	400000
Δ.Δ. ΑΓΙΟΝΟΡΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
ΑΓ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	1780	1700000	1780	1700000	1780	1700000
Δ.Δ. ΚΛΕΝΙΑΣ	1200	1700000	1200	1600000	1200	1000000
Δ.Δ. ΚΟΥΤΑΛΑ	350	400000	360	524000	360	524000
Δ.Δ. ΣΤΕΦΑΝΙΟΥ	230	500000	230	550000	230	250000

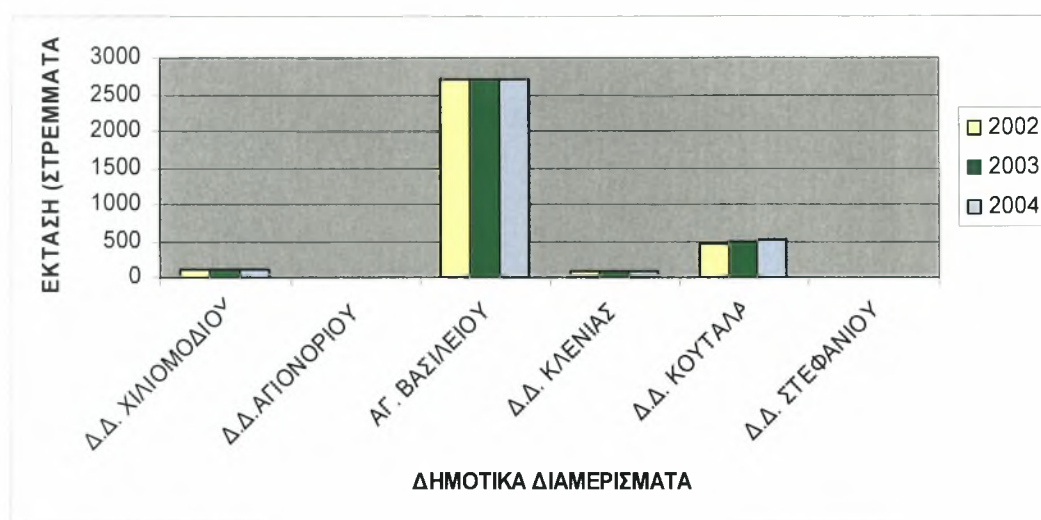
Σχήμα 21. Έκταση βερυκοκκιών στο Δήμο Τενέας

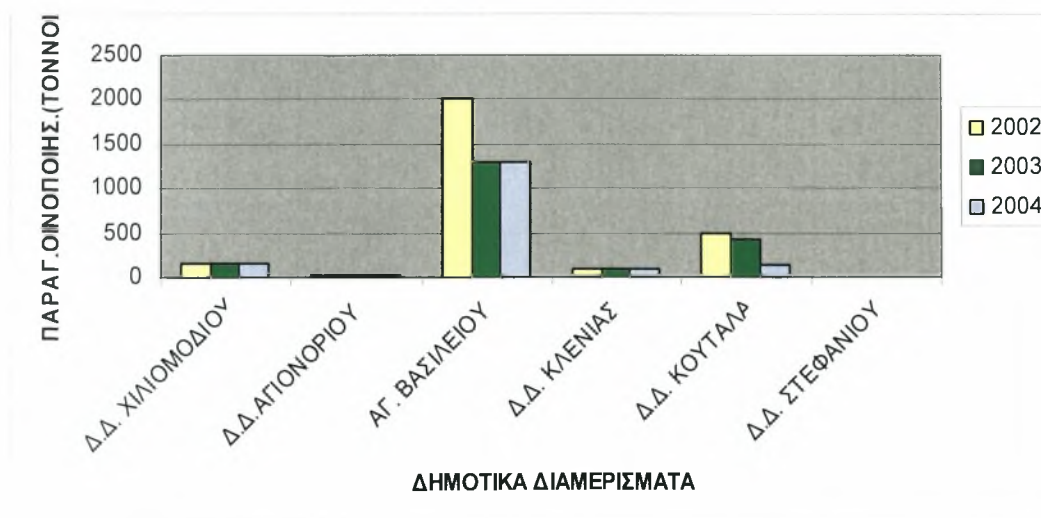
Σχήμα 22. Παραγωγή βερυκοκκιών στο Δήμο Τενέας

Πίνακας 9. Έκταση και παραγωγή αμπελώνων για οινοπαραγωγή στο Δήμο Τενέας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ ΟΙΝΟΠ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ ΟΙΝΟΠ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ ΟΙΝΟΠ
	(ΣΤΡ.)	(ΤΟΝΝ)	(ΣΤΡ.)	(ΤΟΝΝ)	(ΣΤΡ.)	(ΤΟΝΝ)
Δ.Δ. ΧΙΛΙΟΜΟΔΙΟΥ	102	160	102	160	102	150
Δ.Δ. ΑΓΙΟΝΟΡΙΟΥ	12	20	12	20	12	20
Δ.Δ.ΑΓ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	2700	2000	2700	1300	2700	1300
Δ.Δ. ΚΛΕΝΙΑΣ	72	80	72	85	72	80
Δ.Δ. ΚΟΥΤΑΛΑ	470	489	500	420	520	125

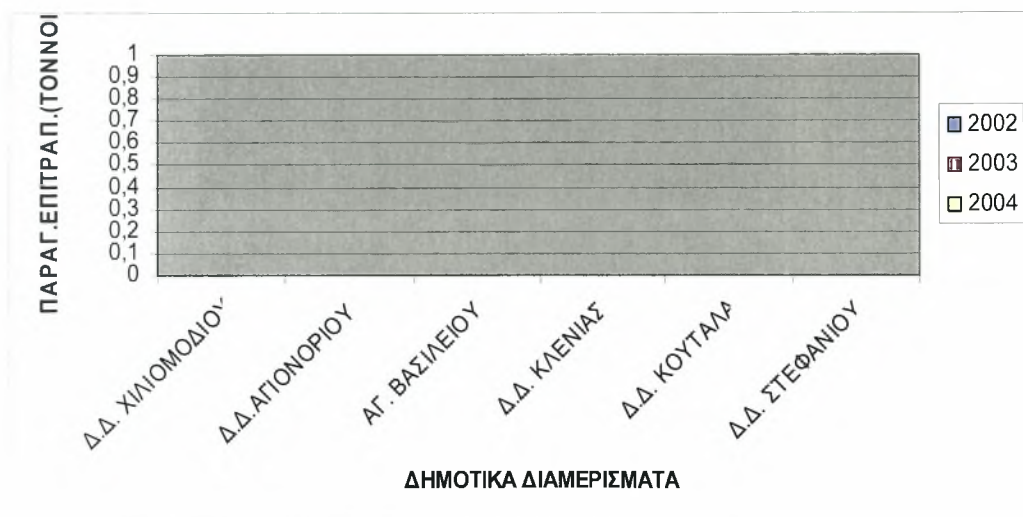
Σχήμα 23. Έκταση αμπελώνων για οινοπαραγωγή στο Δήμο Τενέας

Σχήμα 24. Παραγωγή αμπελώνων για οινοπαραγωγή στο Δήμο Τενέας

Πίνακας 10. Έκταση και παραγωγή επιτραπέζιων αμπελώνων στο Δήμο Τενέας

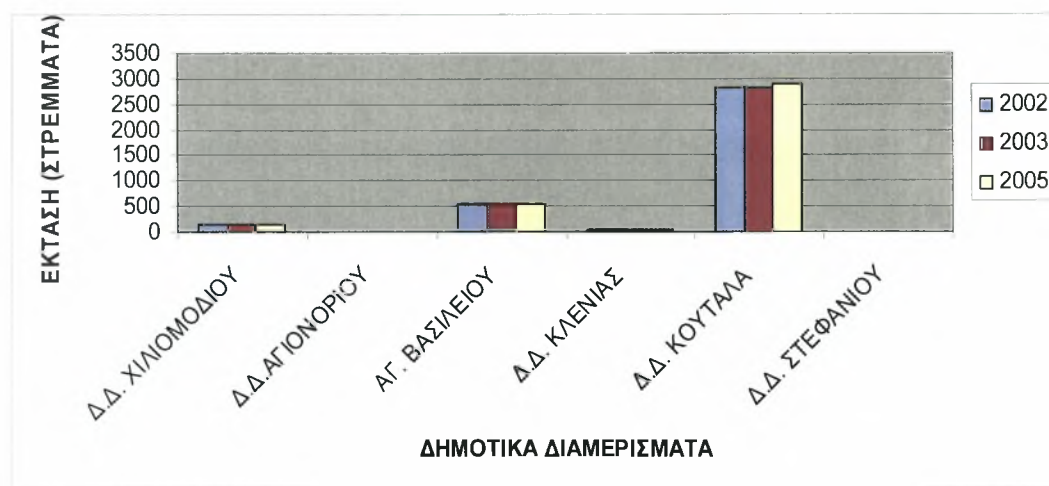
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ
		ΕΠΗΤΡ		ΕΠΗΤΡ		ΕΠΗΤΡ
	(ΣΤΡ.)	(ΤΟΝΝ)	(ΣΤΡ.)	(ΤΟΝΝ)	(ΣΤΡ.)	(ΤΟΝΝ)
Δ.Δ. ΧΙΛΙΟΜΟΔΙΟΥ	102	0	102	0	102	0
Δ.Δ. ΑΓΙΟΝΟΡΙΟΥ	12	0	12	0	12	0
Δ.Δ.ΑΓ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	2700	0	2700	0	2700	0
Δ.Δ. ΚΛΕΝΙΑΣ	72	0	72	0	72	0
Δ.Δ. ΚΟΥΤΑΛΑ	470	0	500	0	520	0
Δ.Δ. ΣΤΕΦΑΝΙΟΥ	12	0	12	0	12	0

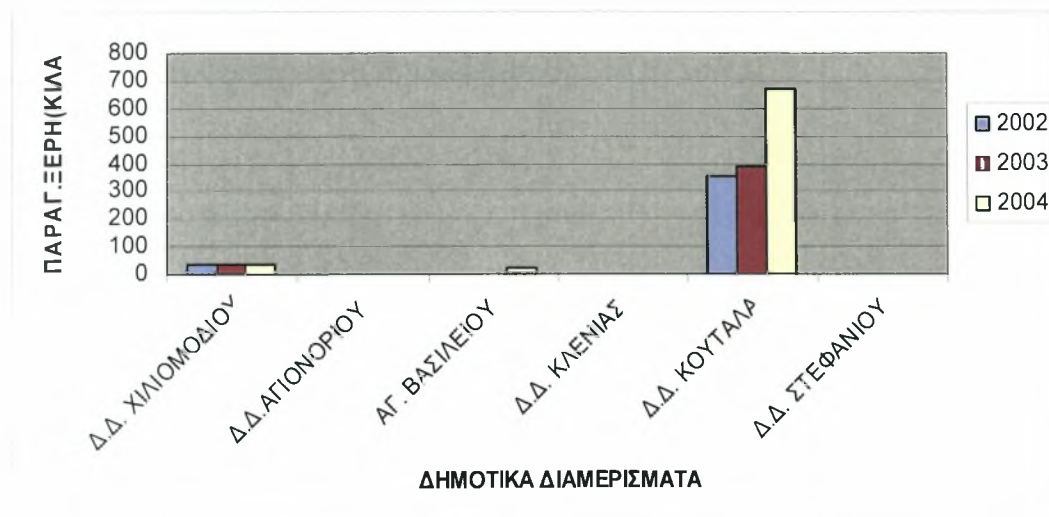
Σχήμα 25. Παραγωγή επιτραπέζιων αμπελώνων στο Δήμο Τενέας

Πίνακας 11. Έκταση και παραγωγή ξερής σουλτανίνας στο Δήμο Τενέας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ (ΞΕΡΗ)	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ (ΞΕΡΗ)	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ (ΞΕΡΗ)
	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΧΙΛΙΟΜΟΔΙΟΥ	140	35	140	35	140	35
Δ.Δ. ΑΓΙΟΝΟΡΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ.ΑΓ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	533	0	533	0	533	20
Δ.Δ. ΚΛΕΝΙΑΣ	32	1	32	1	32	1
Δ.Δ. ΚΟΥΤΑΛΑ	2800	351	2800	390	2900	670
Δ.Δ. ΣΤΕΦΑΝΙΟΥ	0	0	0	0	0	0

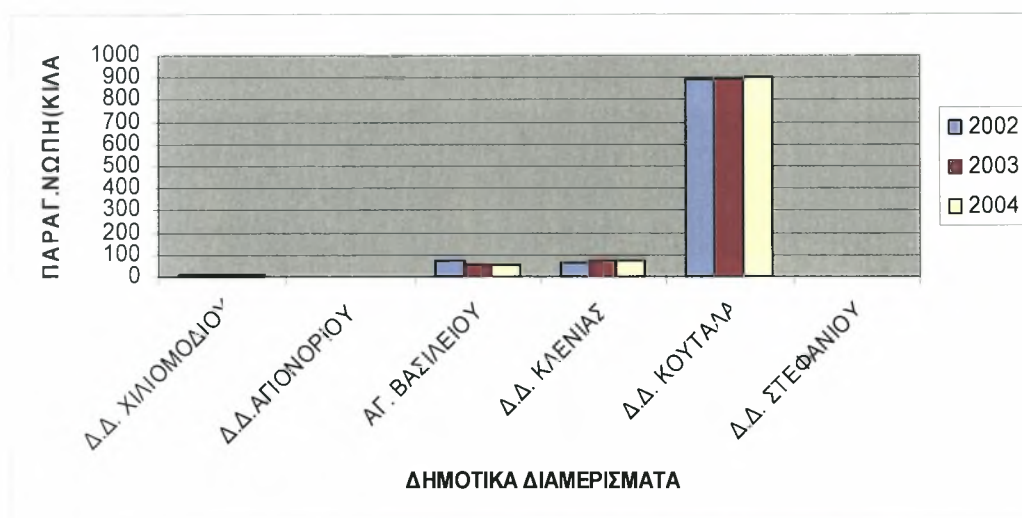
Σχήμα 26. Έκταση ξερής σουλτανίνας στο Δήμο Τενέας

Σχήμα 27. Παραγωγή ξερής σουλτανίνας στο Δήμο Τενέας

Πίνακας 12. Έκταση και παραγωγή νωπής σουλτανίνας στο Δήμο Τενέας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ (ΝΩΠΗ)	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ (ΝΩΠΗ)	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ (ΝΩΠΗ)
	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΧΙΛΙΟΜΟΔΙΟΥ	140	10	140	10	140	10
Δ.Δ. ΑΓΙΟΝΟΡΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ.ΑΓ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	533	70	533	58	533	58
Δ.Δ. ΚΛΕΝΙΑΣ	32	65	32	70	32	70
Δ.Δ. ΚΟΥΤΑΛΑ	2800	891	2800	891	2900	900
Δ.Δ. ΣΤΕΦΑΝΙΟΥ	0	0	0	0	0	0

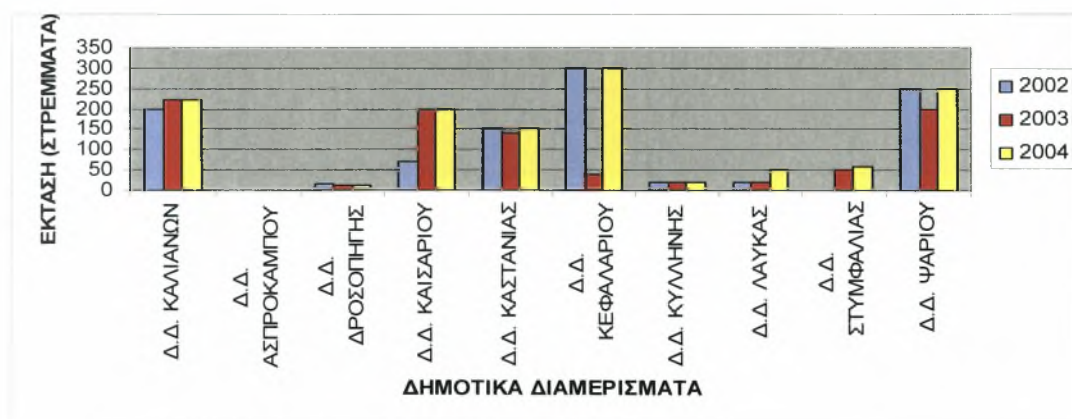

Σχήμα 28. Παραγωγή νωπής σουλτανίνας στο Δήμο Τενέας

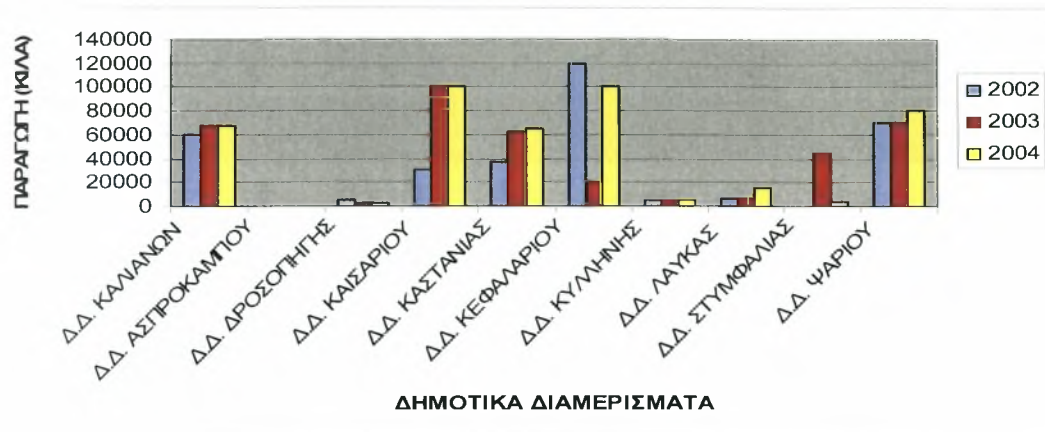
IV. ΔΗΜΟΣ ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΣ

Πίνακας 12. Έκταση και παραγωγή βίκου στο Δήμο Στυμφαλίας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓΩΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓΩΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓΩΓ (ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΚΑΛΙΑΝΩΝ	200	60000	220	67000	220	68000
Δ.Δ. ΑΣΠΡΟΚΑΜΠΟΥ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΔΡΟΣΟΠΗΓΗΣ	15	5400	10	2000	10	2000
Δ.Δ. ΚΑΙΣΑΡΙΟΥ	70	30000	200	100000	200	100000
Δ.Δ. ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ	150	37000	140	63000	150	65000
Δ.Δ. ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ	300	120000	40	20000	300	100000
Δ.Δ. ΚΥΛΛΗΝΗΣ	20	5000	20	5000	20	5000
Δ.Δ. ΛΑΥΚΑΣ	20	7000	20	6000	50	15000
Δ.Δ. ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΣ	0	0	50	45000	60	4000
Δ.Δ. ΨΑΡΙΟΥ	250	70000	200	70000	250	80000

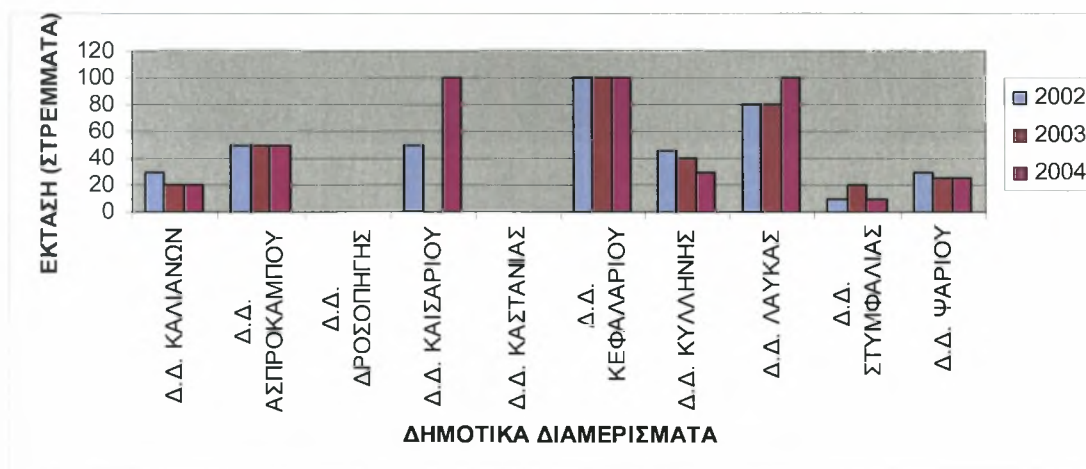
Σχήμα 29. Έκταση βίκου στο Δήμο Στυμφαλίας

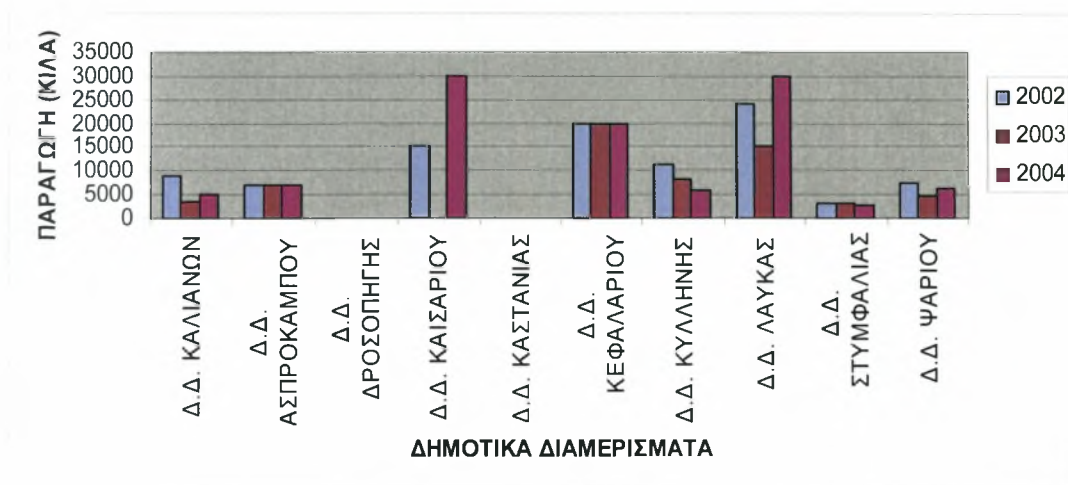
Σχήμα 30. Παραγωγή βίκου στο Δήμο Στυμφαλίας

Πίνακας 13. Έκταση και παραγωγή σίτου μαλακού στο Δήμο Στυμφαλίας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓΩΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓΩΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓΩΓ (ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΚΑΛΙΑΝΩΝ	30	9000	20	3600	20	5000
Δ.Δ. ΑΣΠΡΟΚΑΜΠΟΥ	50	7000	50	7000	50	7000
Δ.Δ. ΔΡΟΣΟΠΗΓΗΣ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΑΙΣΑΡΙΟΥ	50	15000	0	0	100	30000
Δ.Δ. ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ	100	20000	100	20000	100	20000
Δ.Δ. ΚΥΛΛΗΝΗΣ	45	11250	40	8000	30	6000
Δ.Δ. ΛΑΥΚΑΣ	80	24000	80	15000	100	30000
Δ.Δ. ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΣ	10	3000	20	3000	10	2800
Δ.Δ. ΨΑΡΙΟΥ	30	7500	25	4600	25	6250

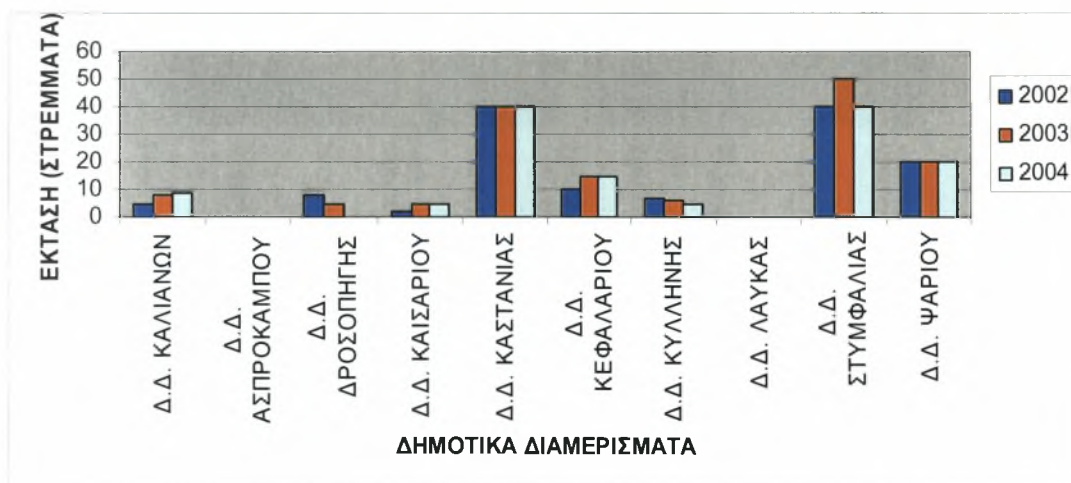
Σχήμα 31. Έκταση σίτου μαλακού στο Δήμο Στυμφαλίας

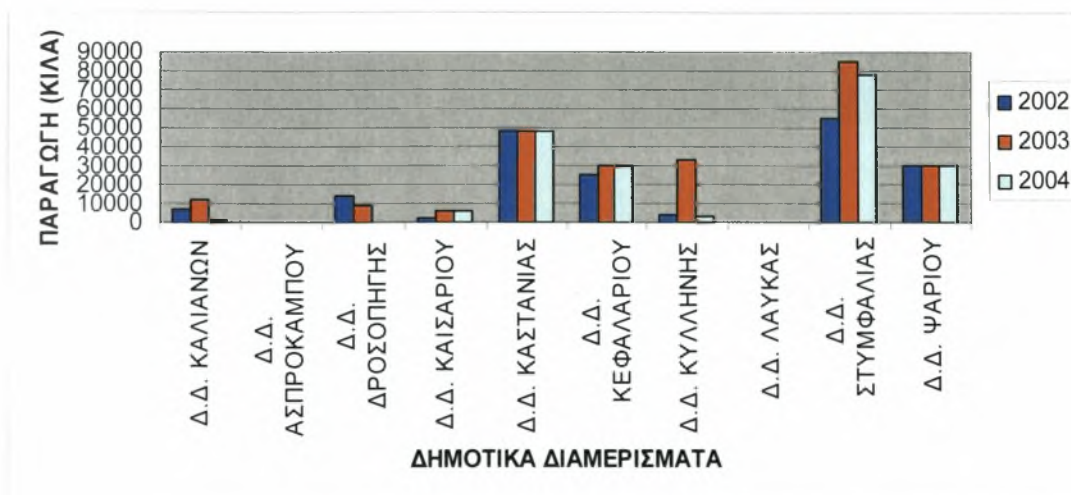
Σχήμα 32. Παραγωγή σίτου μαλακού στο Δήμο Στυμφαλίας

Πίνακας 14. Έκταση και παραγωγή λαχανικών στο Δήμο Στυμφαλίας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓΩΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓΩΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓΩΓ (ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΚΑΛΙΑΝΩΝ	5	7500	8	12000	9	1300
Δ.Δ. ΑΣΠΡΟΚΑΜΠΟΥ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΔΡΟΣΟΠΗΓΗΣ	8	14320	5	8750	0	0
Δ.Δ. ΚΑΙΣΑΡΙΟΥ	2	2400	5	6000	5	6000
Δ.Δ. ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ	40	48000	40	48000	40	48000
Δ.Δ. ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ	10	25000	15	30000	15	30000
Δ.Δ. ΚΥΛΛΗΝΗΣ	7	4200	6	33000	5	3000
Δ.Δ. ΛΑΥΚΑΣ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΣ	40	55000	50	85000	40	78000
Δ.Δ. ΨΑΡΙΟΥ	20	30000	20	30000	20	30000

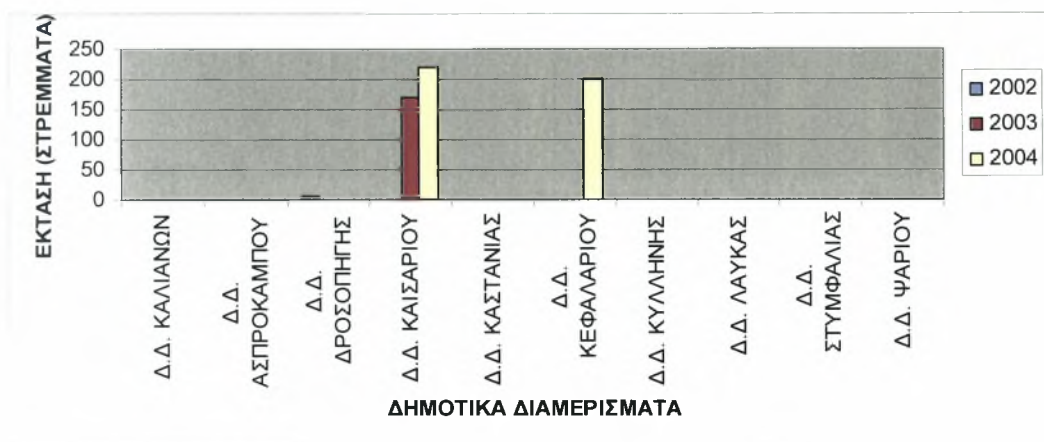
Σχήμα 33. Έκταση λαχανικών στο Δήμο Στυμφαλίας

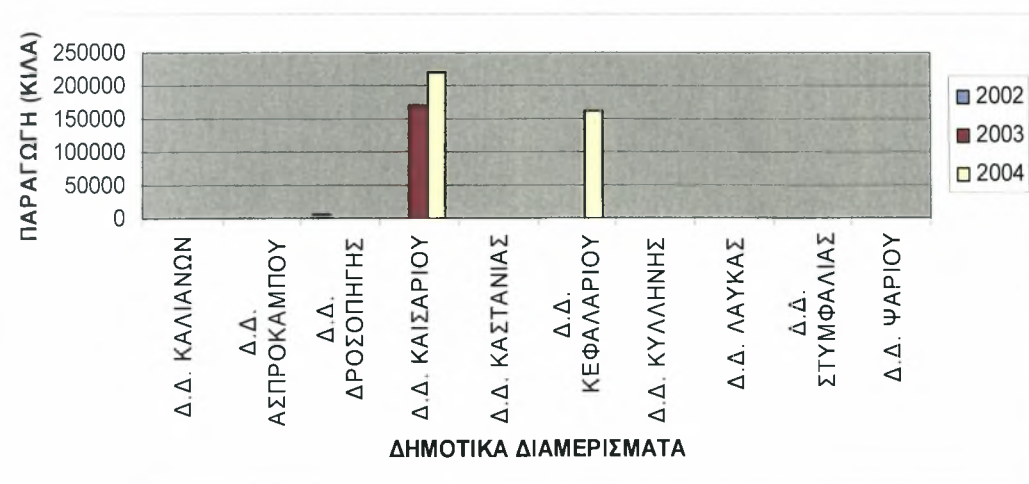
Σχήμα 34. Παραγωγή σίτου μαλακού στο Δήμο Στυμφαλίας

Πίνακας 15. Έκταση και παραγωγή τριφυλλιού για σανό στο Δήμο Στυμφαλίας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ
	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΚΑΛΙΑΝΩΝ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΑΣΠΡΟΚΑΜΠΟΥ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΔΡΟΣΟΠΗΓΗΣ	5	4350	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΑΙΣΑΡΙΟΥ	0	0	170	170000	220	220000
Δ.Δ. ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ	0	0	0	0	200	160000
Δ.Δ. ΚΥΛΛΗΝΗΣ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΛΑΥΚΑΣ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΣ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΨΑΡΙΟΥ	0	0	0	0	0	0

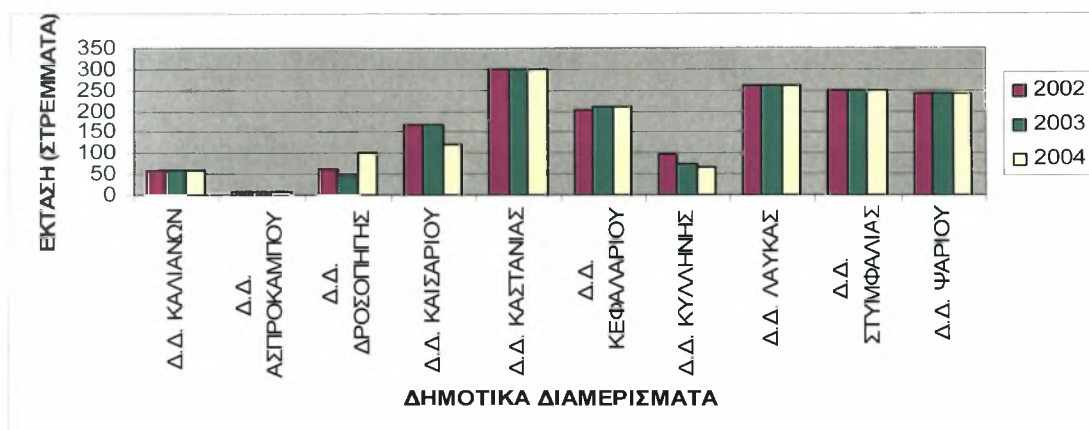
Σχήμα 35. Έκταση τριφυλλιού για σανό στο Δήμο Στυμφαλίας

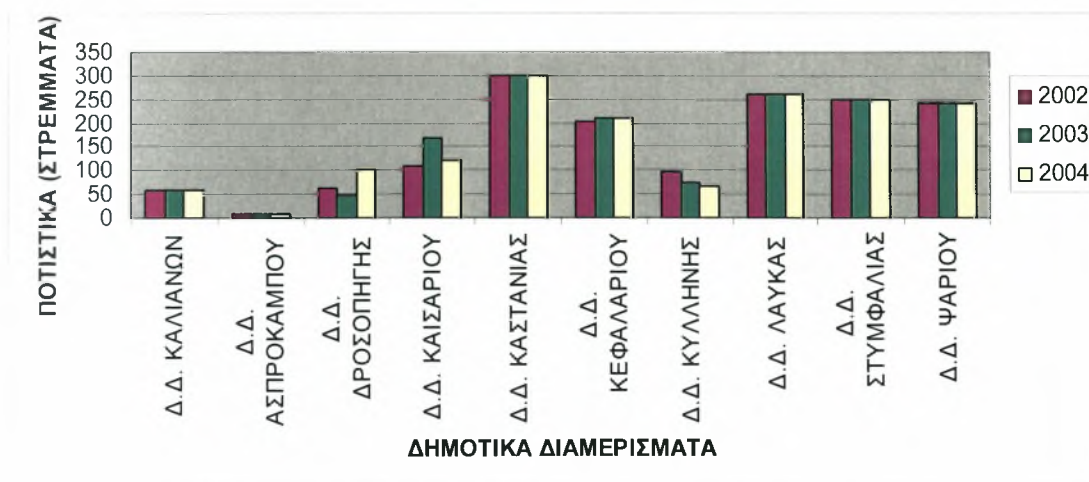
Σχήμα 33. Παραγωγή τριφυλλιού για σανό στο Δήμο Στυμφαλίας

Πίνακας 15. Έκταση λαχανόκηπων και ποτιστικών στο Δήμο Στυμφαλίας

	2002		2003		2004	
	ΣΥΝΟΛ	ΠΟΤΙΣΤΙΚ	ΣΥΝΟΛ	ΠΟΤΙΣΤΙΚ	ΣΥΝΟΛ	ΠΟΤΙΣΤΙΚ
	ΕΚΤΑΣ	ΣΤΡΕΜΜ.	ΕΚΤΑΣ	ΣΤΡΕΜΜ.	ΕΚΤΑΣ	ΣΤΡΕΜΜ.
Δ.Δ. ΚΑΛΙΑΝΩΝ	59	59	59	59	59	59
Δ.Δ. ΑΣΠΡΟΚΑΜΠΟΥ	8	8	8	8	8	8
Δ.Δ. ΔΡΟΣΟΠΗΓΗΣ	61	61	45	45	100	100
Δ.Δ. ΚΑΙΣΑΡΙΟΥ	167	107	167	167	122	122
Δ.Δ. ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ	300	300	300	300	300	300
Δ.Δ. ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ	203	203	209	209	209	209
Δ.Δ. ΚΥΛΛΗΝΗΣ	96	96	75	75	65	65
Δ.Δ. ΛΑΥΚΑΣ	260	260	260	260	260	260
Δ.Δ. ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΣ	250	250	250	250	250	250
Δ.Δ. ΨΑΡΙΟΥ	240	240	240	240	240	240

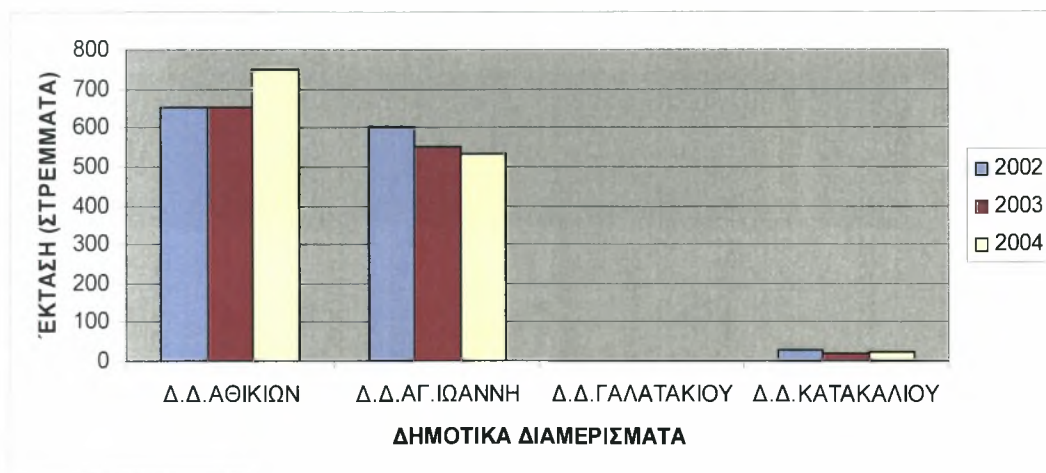
Σχήμα 37. Έκταση λαχανόκηπων στο Δήμο Στυμφαλίας

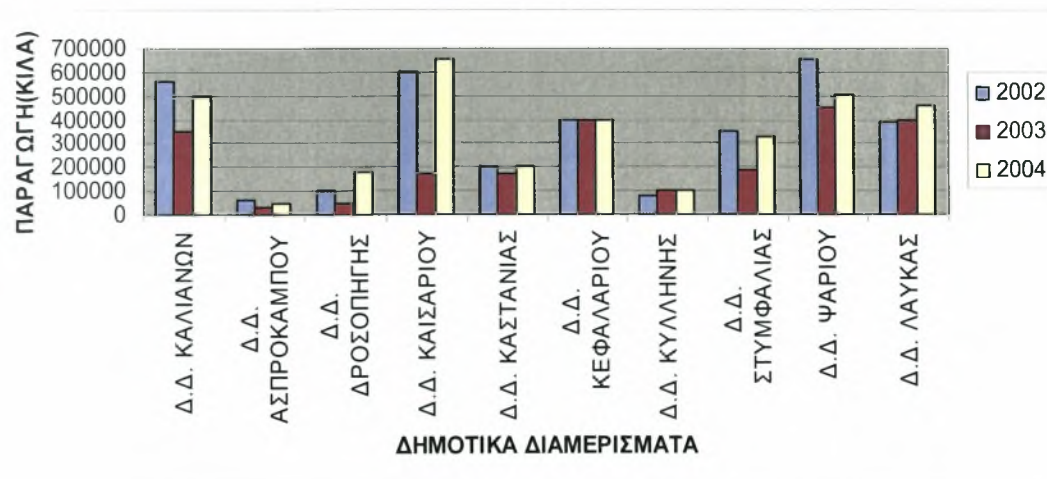
Σχήμα 38. Έκταση ποτιστικών λαχανόκηπων στο Δήμο Στυμφαλίας

Πίνακας 16. Έκταση και παραγωγή σίτου σκληρού στο Δήμο Στυμφαλίας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΚΑΛΙΑΝΩΝ	2000	560000	2000	350000	2000	500000
Δ.Δ. ΑΣΠΡΟΚΑΜΠΟΥ	300	60000	200	35000	200	45000
Δ.Δ. ΔΡΟΣΟΠΗΓΗΣ	1000	100000	900	45000	900	180000
Δ.Δ. ΚΑΙΣΑΡΙΟΥ	2770	600000	2700	170000	2600	650000
Δ.Δ. ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ	650	205000	680	170000	680	204000
Δ.Δ. ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ	1500	400000	1500	400000	1500	400000
Δ.Δ. ΚΥΛΛΗΝΗΣ	320	80000	500	100000	500	100000
Δ.Δ. ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΣ	1200	350000	1250	187500	1300	325000
Δ.Δ. ΨΑΡΙΟΥ	2300	650000	2300	450000	2300	506000
Δ.Δ. ΛΑΥΚΑΣ	1400	392000	1500	400000	1520	456000

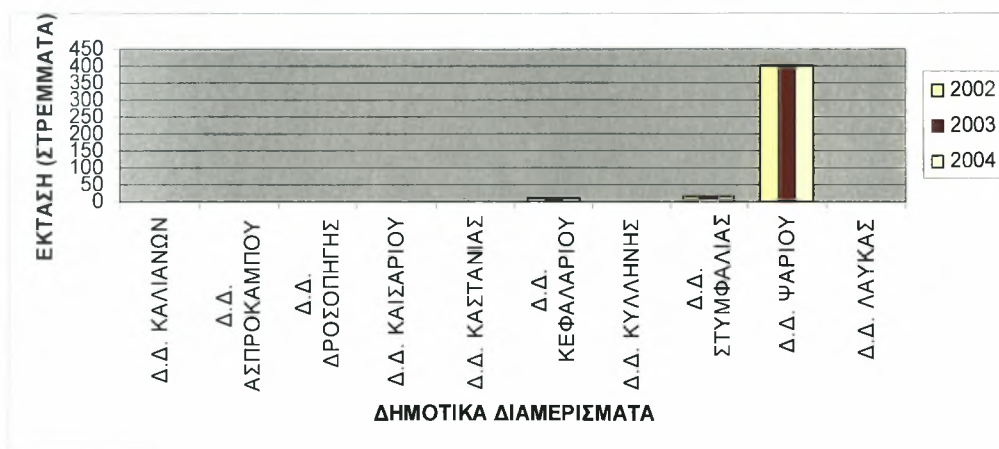
Σχήμα 39. Έκταση σίτου σκληρού στο Δήμο Στυμφαλίας

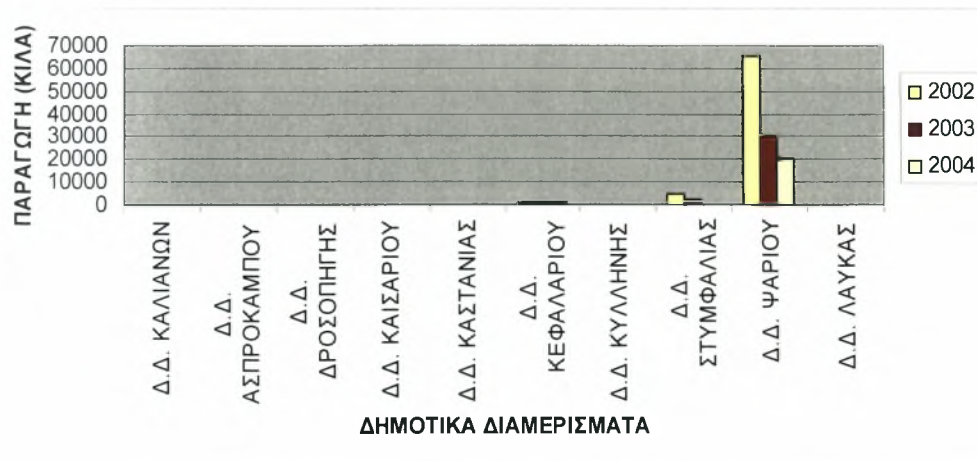
Σχήμα 40. Παραγωγή σίτου σκληρού στο Δήμο Στυμφαλίας

Πίνακας 17. Έκταση και παραγωγή ελαιώνων για ελαιοποίηση στο Δήμο Στυμφαλίας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ
	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΚΑΛΙΑΝΩΝ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΑΣΠΡΟΚΑΜΠΟΥ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΔΡΟΣΟΠΗΓΗΣ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΑΙΣΑΡΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ	10	800	10	500	10	500
Δ.Δ. ΚΥΛΛΗΝΗΣ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΣ	15	4500	15	2500	15	100
Δ.Δ. ΨΑΡΙΟΥ	400	65000	400	30000	400	20000
Δ.Δ. ΛΑΥΚΑΣ	0	0	0	0	0	0

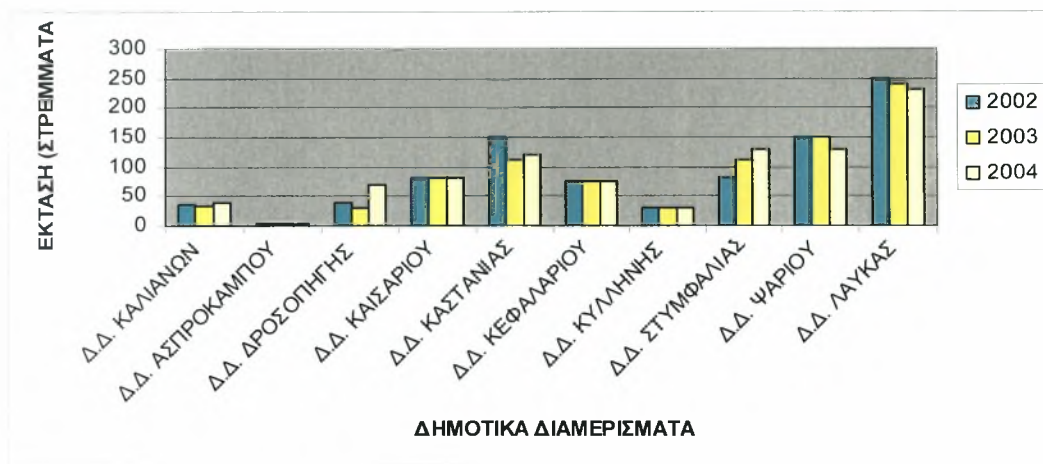
Σχήμα 41. Έκταση ελαιώνων για ελαιοποίηση στο Δήμο Στυμφαλίας

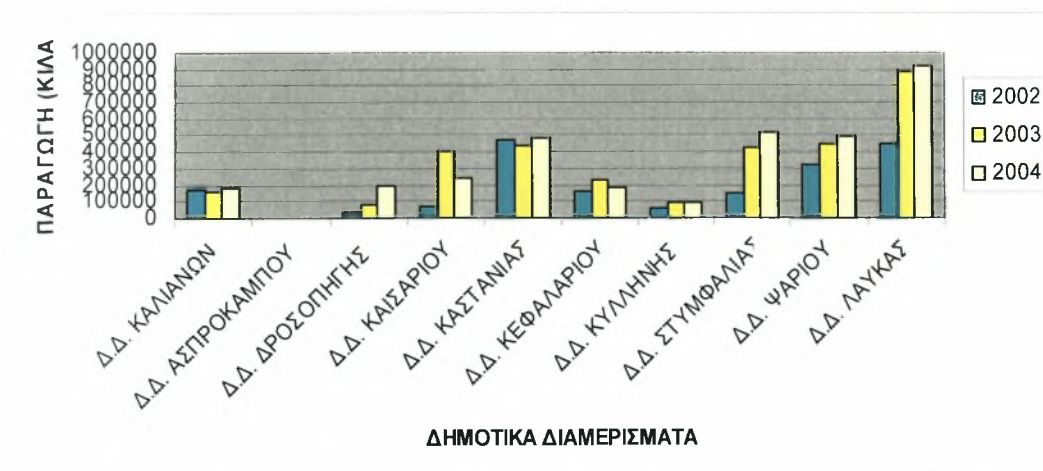
Σχήμα 42. Παραγωγή ελαιώνων για ελαιοποίηση στο Δήμο Στυμφαλίας

Πίνακας 18. Έκταση και παραγωγή τομάτας στο Δήμο Στυμφαλίας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΚΑΛΙΑΝΩΝ	35	175000	32	160000	40	180000
Δ.Δ. ΑΣΠΡΟΚΑΜΠΟΥ	4	5000	4	5000	4	5000
Δ.Δ. ΔΡΟΣΟΠΗΓΗΣ	38	38000	30	80000	70	196000
Δ.Δ. ΚΑΙΣΑΡΙΟΥ	80	64000	80	400000	80	240000
Δ.Δ. ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ	150	470000	110	440000	120	480000
Δ.Δ. ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ	75	157000	75	225000	75	180000
Δ.Δ. ΚΥΛΛΗΝΗΣ	30	60000	30	90000	30	90000
Δ.Δ. ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΣ	80	150000	110	420000	130	520000
Δ.Δ. ΨΑΡΙΟΥ	150	320000	150	450000	130	500000
Δ.Δ. ΛΑΥΚΑΣ	250	450000	240	880000	230	920000

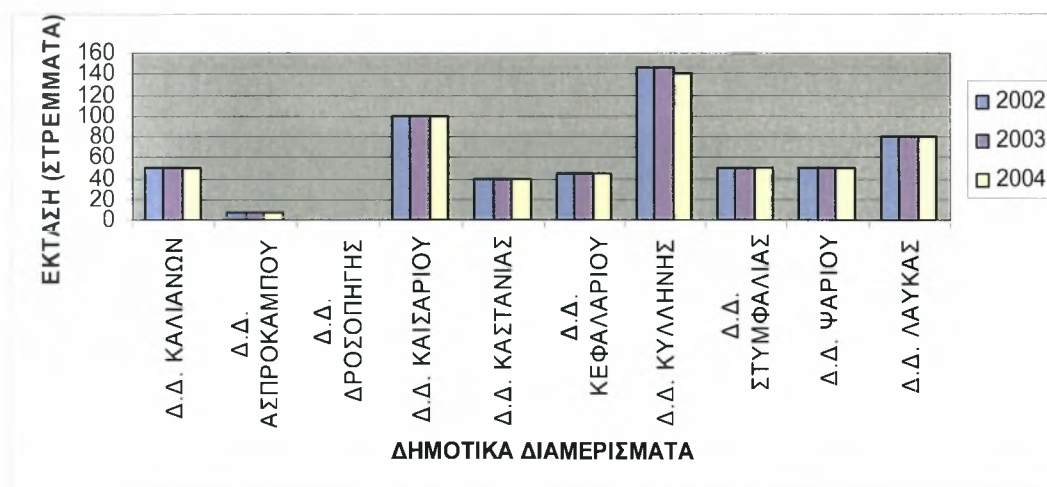
Σχήμα 43. Έκταση τομάτας στο Δήμο Στυμφαλίας

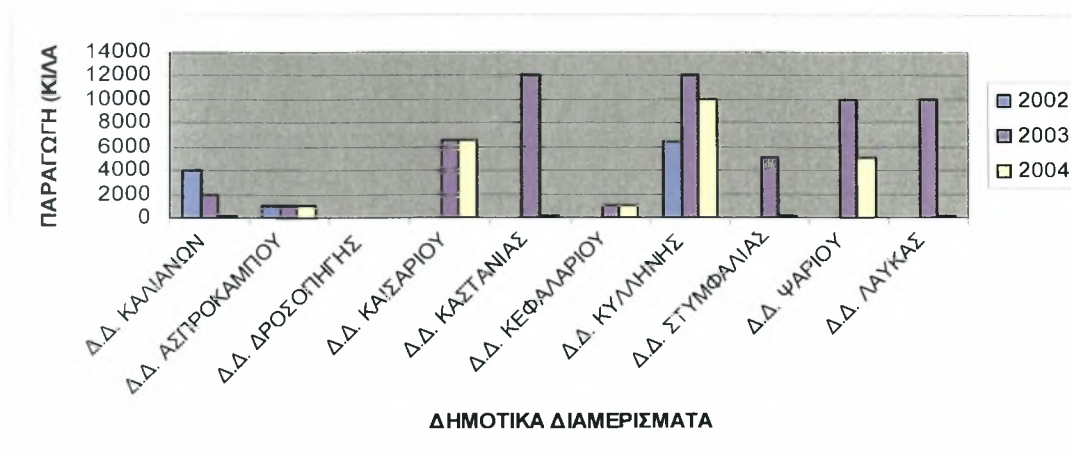
Σχήμα 44. Παραγωγή τομάτας στο Δήμο Στυμφαλίας

Πίνακας 19. Έκταση και παραγωγή καρυδεώνων στο Δήμο Στυμφαλίας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ
	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΚΑΛΙΑΝΩΝ	50	4000	50	2000	50	100
Δ.Δ. ΑΣΠΡΟΚΑΜΠΟΥ	8	1000	8	1000	8	1000
Δ.Δ. ΔΡΟΣΟΠΗΓΗΣ	0	50	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΑΙΣΑΡΙΟΥ	100	50	100	6500	100	6500
Δ.Δ. ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ	40	50	40	12000	40	100
Δ.Δ. ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ	45	0	45	1000	45	1000
Δ.Δ. ΚΥΛΛΗΝΗΣ	145	6400	145	12000	140	10000
Δ.Δ. ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΣ	50	0	50	5000	50	100
Δ.Δ. ΨΑΡΙΟΥ	50	0	50	10000	50	5000
Δ.Δ. ΛΑΥΚΑΣ	80	0	80	10000	80	100

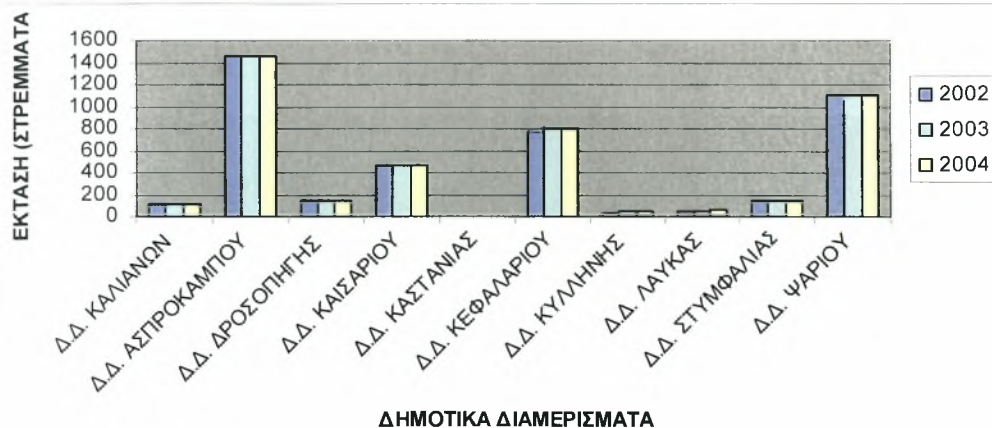
Σχήμα 45. Έκταση καρυδεώνων στο Δήμο Στυμφαλίας

Σχήμα 46. Παραγωγή καρυδεώνων στο Δήμο Στυμφαλίας

Πίνακας 20. Έκταση και παραγωγή αμπελώνων για οινοπαραγωγή στο Δήμο Στυμφαλίας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ ΟΙΝΟΠ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ ΟΙΝΟΠ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ ΟΙΝΟΠ
	(ΣΤΡ.)	(ΤΟΝΝ)	(ΣΤΡ.)	(ΤΟΝΝ)	(ΣΤΡ.)	(ΤΟΝΝ)
Δ.Δ. ΚΑΛΙΑΝΩΝ	110	0	110	88	110	80
Δ.Δ. ΑΣΠΡΟΚΑΜΠΟΥ	1450	40	1450	1800	1450	1400
Δ.Δ. ΔΡΟΣΟΠΗΓΗΣ	139	20	139	85	139	85
Δ.Δ. ΚΑΙΣΑΡΙΟΥ	467	121	470	400	470	400
Δ.Δ. ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ	7	2	7	6	7	6
Δ.Δ. ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ	770	11	800	6500	800	600
Δ.Δ. ΚΥΛΛΗΝΗΣ	38	4	45	5	50	5
Δ.Δ. ΛΑΥΚΑΣ	55	8	55	50	70	50
Δ.Δ. ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΣ	150	45	150	120	150	120
Δ.Δ. ΨΑΡΙΟΥ	1100	400	1100	800	1100	850

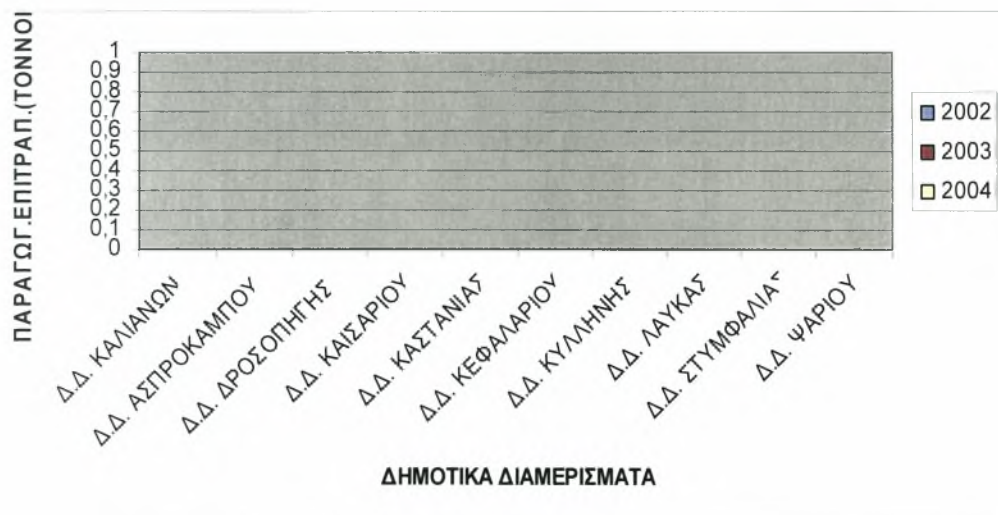
Σχήμα 47. Έκταση αμπελώνων για οινοπαραγωγή στο Δήμο Στυμφαλίας

Σχήμα 48. Παραγωγή αμπελώνων για οινοπαραγωγή στο Δήμο Στυμφαλίας

Πίνακας 21. Έκταση και παραγωγή επιτραπέζιων αμπελώνων στο Δήμο Στυμφαλίας

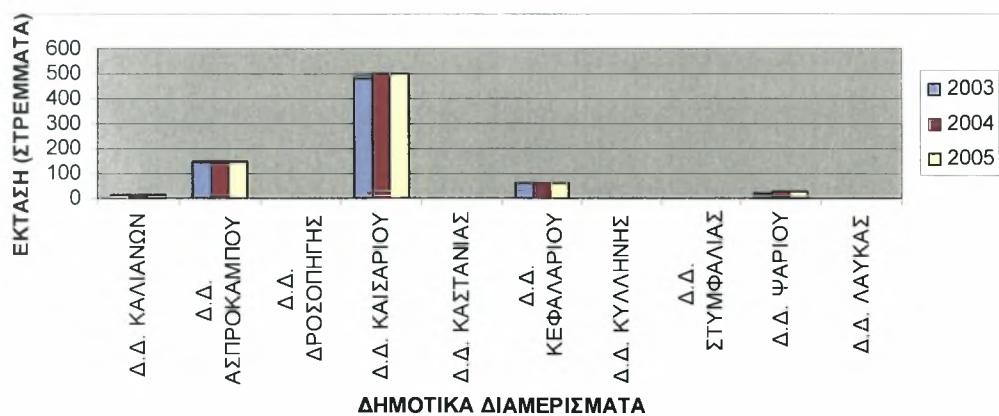
	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ ΕΠΙΤΡ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ ΕΠΙΤΡ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ ΕΠΙΤΡ
	(ΣΤΡ.)	(ΤΟΝΝ)	(ΣΤΡ.)	(ΤΟΝΝ)	(ΣΤΡ.)	(ΤΟΝΝ)
Δ.Δ. ΚΑΛΙΑΝΩΝ	110	0	110	0	110	0
Δ.Δ. ΑΣΠΡΟΚΑΜΠΟΥ	1450	0	1450	0	1450	0
Δ.Δ. ΔΡΟΣΟΠΗΓΗΣ	139	0	139	0	139	0
Δ.Δ. ΚΑΙΣΑΡΙΟΥ	467	0	470	0	470	0
Δ.Δ. ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ	7	0	7	0	7	0
Δ.Δ. ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ	770	0	800	0	800	0
Δ.Δ. ΚΥΛΛΗΝΗΣ	38	0	45	0	50	0
Δ.Δ. ΛΑΥΚΑΣ	55	0	55	0	70	0
Δ.Δ. ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΣ	150	0	150	0	150	0
Δ.Δ. ΨΑΡΙΟΥ	1100	0	1100	0	1100	0

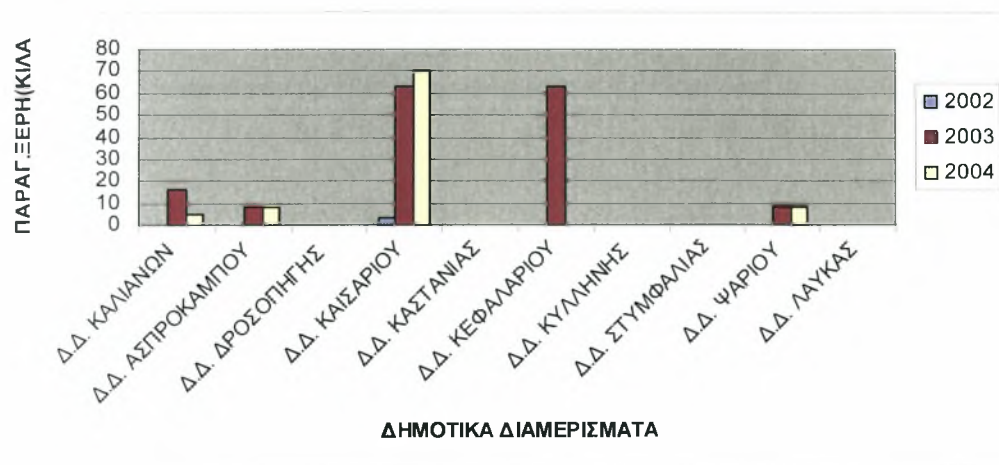
Σχήμα 49. Παραγωγή επιτραπέζιων αμπελώνων στο Δήμο Στυμφαλίας

Πίνακας 22. Έκταση και παραγωγή ξερής σουλτανίνας στο Δήμο Στυμφαλίας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ (ΞΕΡΗ)	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ (ΞΕΡΗ)	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ (ΞΕΡΗ)
	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΚΑΛΙΑΝΩΝ	15	0	15	16	15	5
Δ.Δ. ΑΣΠΡΟΚΑΜΠΟΥ	150	0,4	150	8	150	8
Δ.Δ. ΔΡΟΣΟΠΗΓΗΣ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΑΙΣΑΡΙΟΥ	480	3	500	63	500	70
Δ.Δ. ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ	62	0	62	63	62	0
Δ.Δ. ΚΥΛΛΗΝΗΣ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΣ	2	0	2	0	2	0
Δ.Δ. ΨΑΡΙΟΥ	20	0	25	8	25	8
Δ.Δ. ΛΑΥΚΑΣ	0	0	0	0	0	0

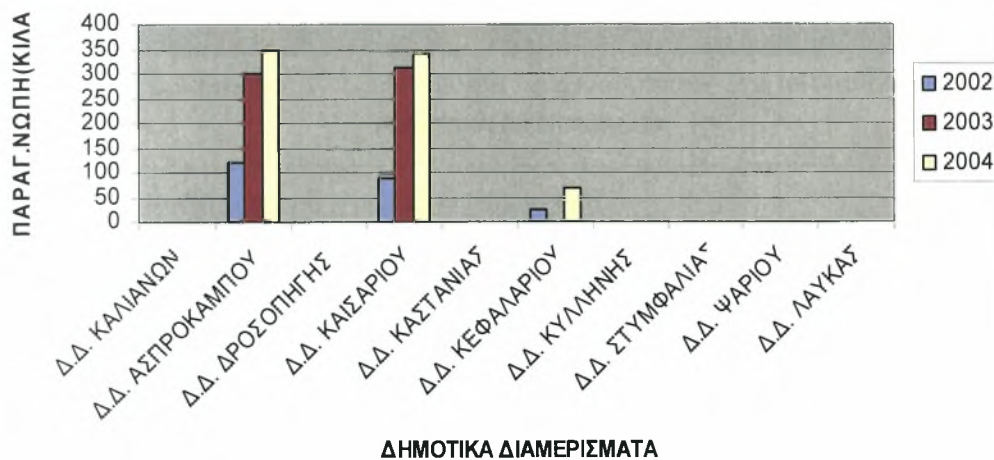
Σχήμα 50. Έκταση ξερής σουλτανίνας στο Δήμο Στυμφαλίας

Σχήμα 51. Παραγωγή ξερής σουλτανίνας στο Δήμο Στυμφαλίας

Πίνακας 23. Έκταση και παραγωγή νωπής σουλτανίνας στο Δήμο Στυμφαλίας

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ (ΝΩΠΗ)	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ (ΝΩΠΗ)	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ (ΝΩΠΗ)
	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΚΑΛΙΑΝΩΝ	15	0	15	0	15	0
Δ.Δ. ΑΣΠΡΟΚΑΜΠΟΥ	150	120	150	300	150	350
Δ.Δ. ΔΡΟΣΟΠΗΓΗΣ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΑΙΣΑΡΙΟΥ	480	90	500	313	500	340
Δ.Δ. ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ	62	25	62	0	62	70
Δ.Δ. ΚΥΛΛΗΝΗΣ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΣ	2	0	2	1	2	1
Δ.Δ. ΨΑΡΙΟΥ	20	0	25	0	25	0
Δ.Δ. ΛΑΥΚΑΣ	0	0	0	0	0	0

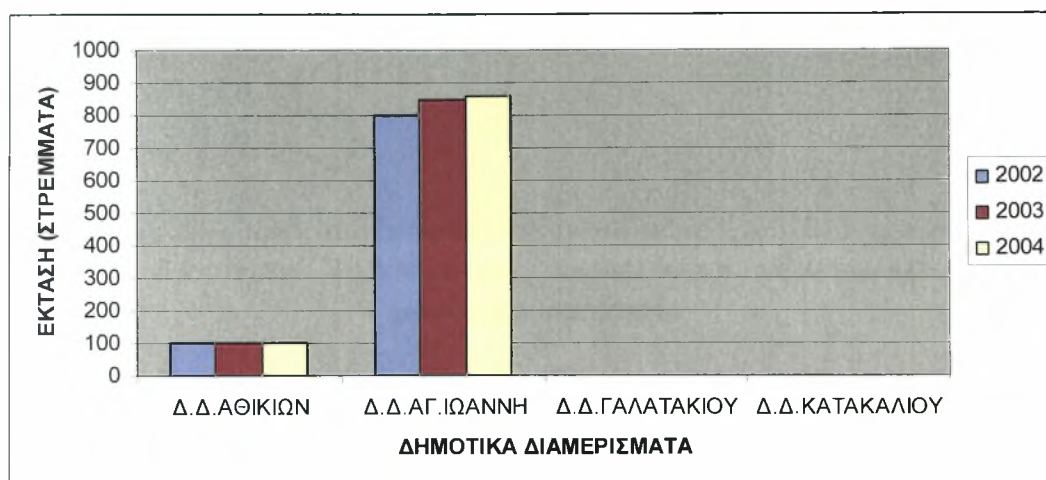

Σχήμα 52. Παραγωγή ξερής σουλτανίνας στο Δήμο Στυμφαλίας

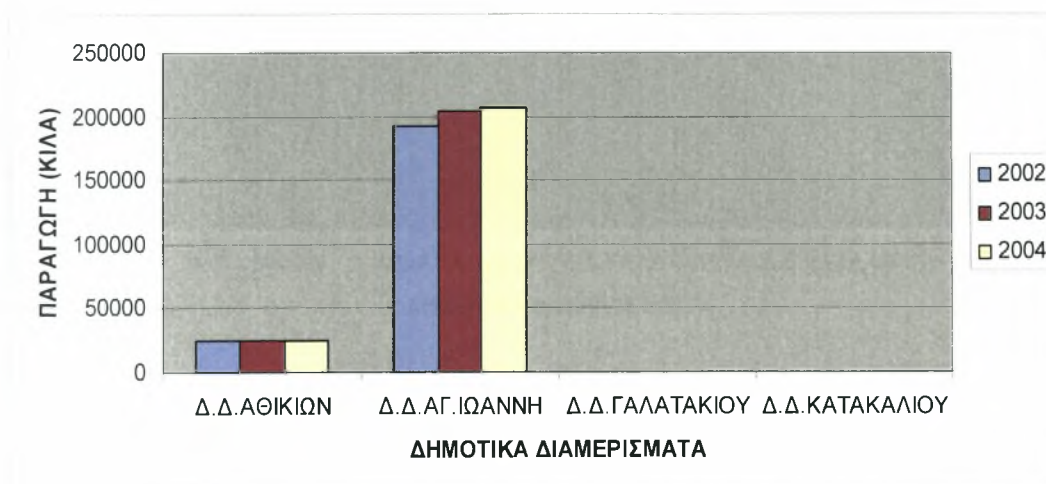
V. ΔΗΜΟΣ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

Πίνακας 23. Έκταση και παραγωγή βίκου στο Δήμο Σαρωνικού

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ
	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
Δ.Δ.ΑΘΙΚΙΩΝ	100	25000	100	25000	100	25000
Δ.Δ.ΑΓ.ΙΩΑΝΝΗ	800	192000	850	204000	860	206400
Δ.Δ.ΓΑΛΑΤΑΚΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ.ΚΑΤΑΚΑΛΙΟΥ	0	0	0	0	0	0

Σχήμα 53. Έκταση βίκου στο Δήμο Σαρωνικού

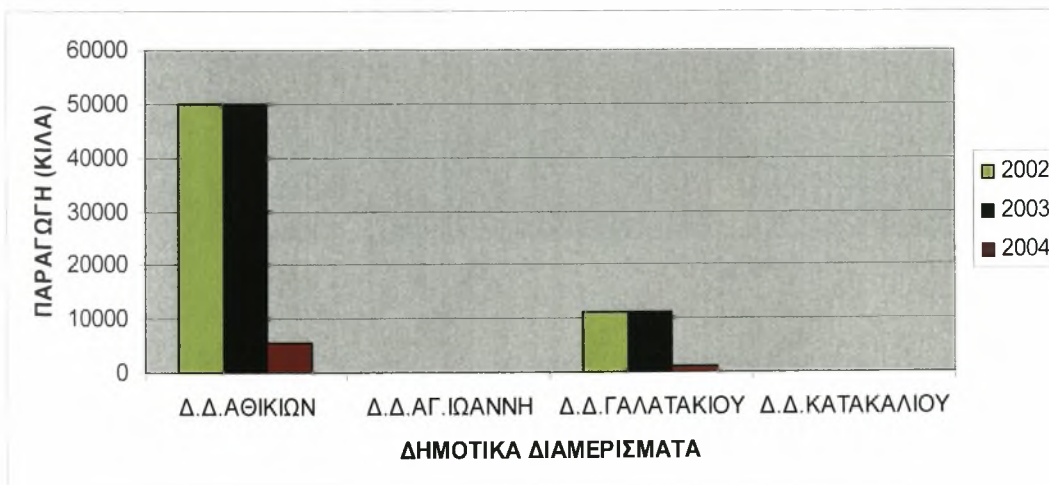
Σχήμα 54. Παραγωγή βίκου στο Δήμο Σαρωνικού

Πίνακας 24. Έκταση και παραγωγή λαχανικών στο Δήμο Σαρωνικού

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ
	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
Δ.Δ.ΑΘΙΚΙΩΝ	25	50000	25	50000	30	5500
Δ.Δ.ΑΓ.ΙΩΑΝΝΗ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ.ΓΑΛΑΤΑΚΙΟΥ	7	11000	7	11000	7	1000
Δ.Δ.ΚΑΤΑΚΑΛΙΟΥ	0	0	0	0	0	0

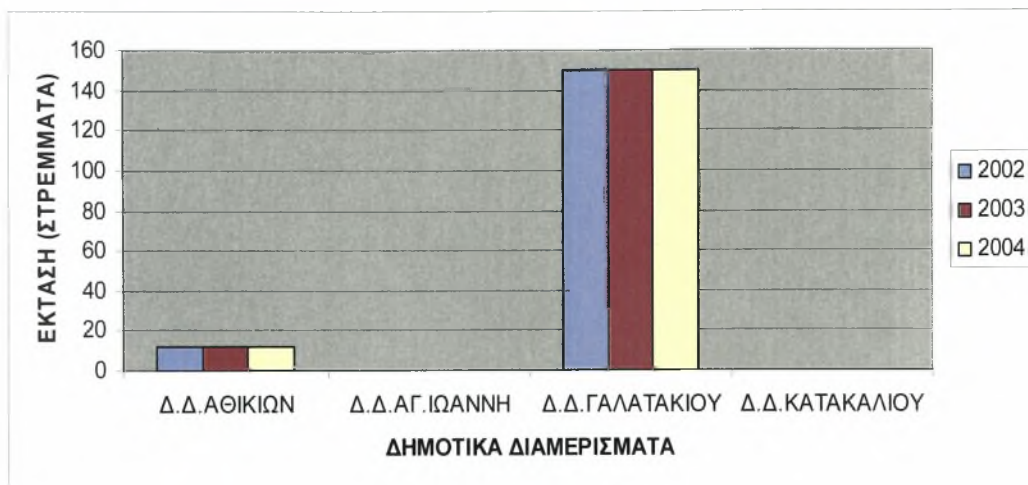
Σχήμα 55. Έκταση λαχανικών στο Δήμο Σαρωνικού

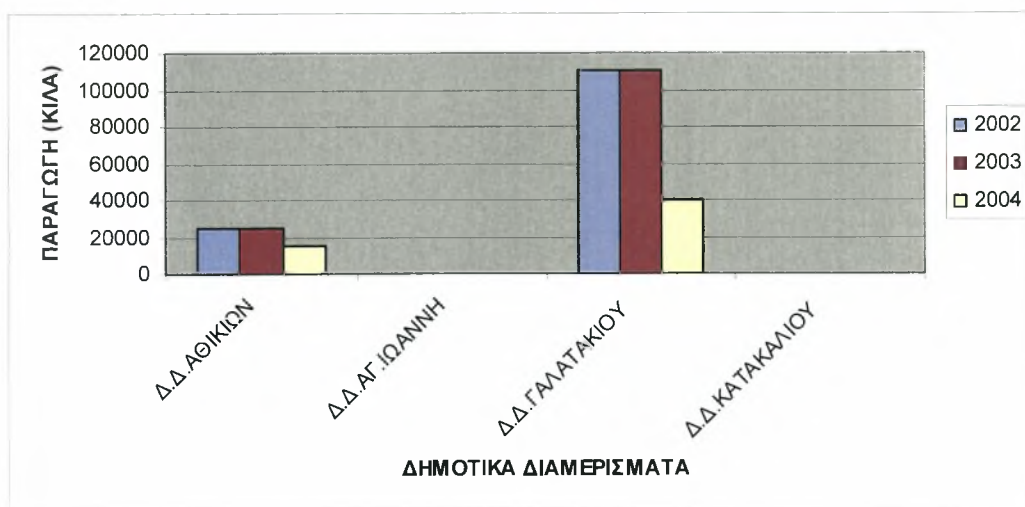
Σχήμα 54. Παραγωγή λαχανικών στο Δήμο Σαρωνικού

Πίνακας 25. Έκταση και παραγωγή πορτοκαλιών στο Δήμο Σαρωνικού

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)
Δ.Δ.ΑΘΙΚΙΩΝ	12	25000	12	25000	12	15000
Δ.Δ.ΑΓ.ΙΩΑΝΝΗ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ.ΓΑΛΑΤΑΚΙΟΥ	150	110800	150	110000	150	40000
Δ.Δ.ΚΑΤΑΚΑΛΙΟΥ	0	0	0	0	0	0

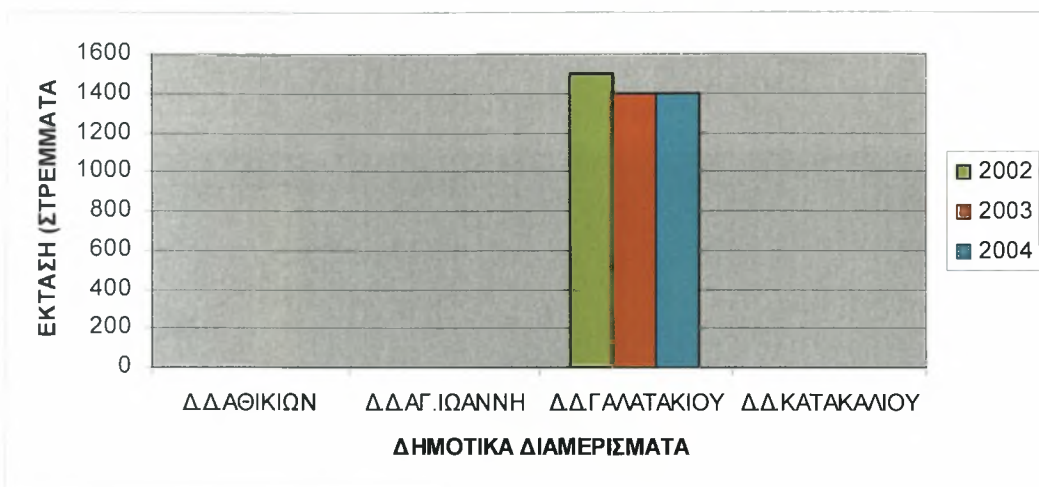
Σχήμα 57. Έκταση πορτοκαλιών στο Δήμο Σαρωνικού

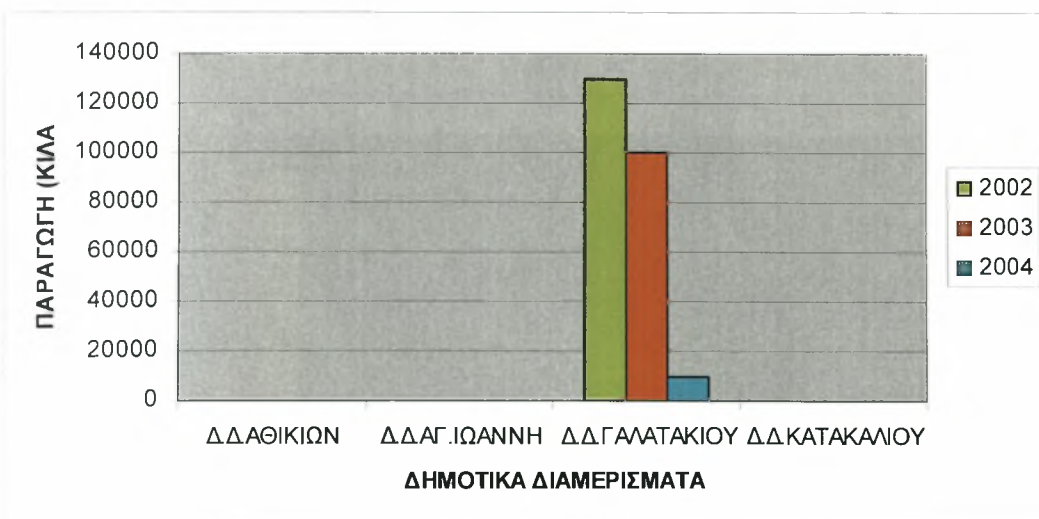
Σχήμα 58. Παραγωγή πορτοκαλιών στο Δήμο Σαρωνικού

Πίνακας 26. Έκταση και παραγωγή λεμονιών στο Δήμο Σαρωνικού

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ
	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
Δ.Δ.ΑΘΙΚΙΩΝ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ.ΑΓ.ΙΩΑΝΝΗ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ.ΓΑΛΑΤΑΚΙΟΥ	1500	130000	1400	100000	1400	10000
Δ.Δ.ΚΑΤΑΚΑΛΙΟΥ	0	0	0	0	0	0

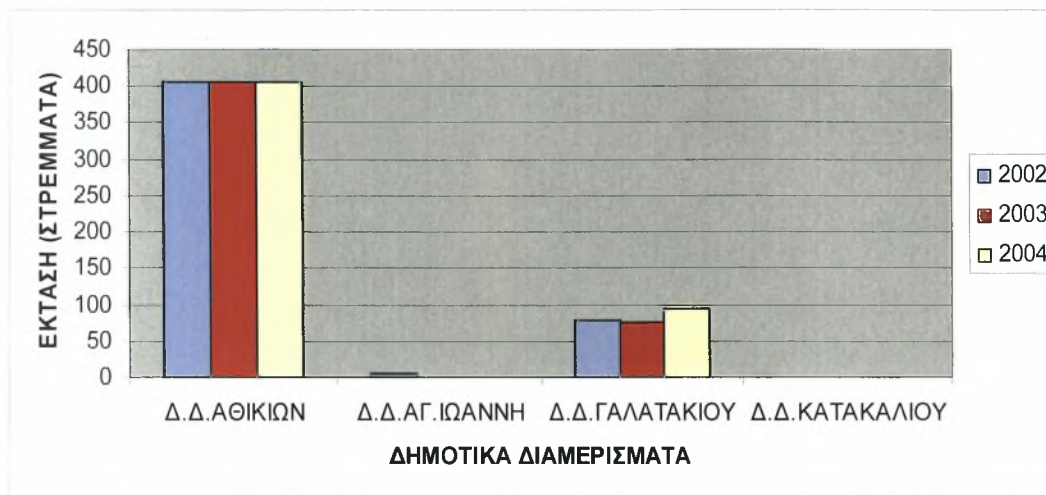
Σχήμα 59. Έκταση λεμονιών στο Δήμο Σαρωνικού

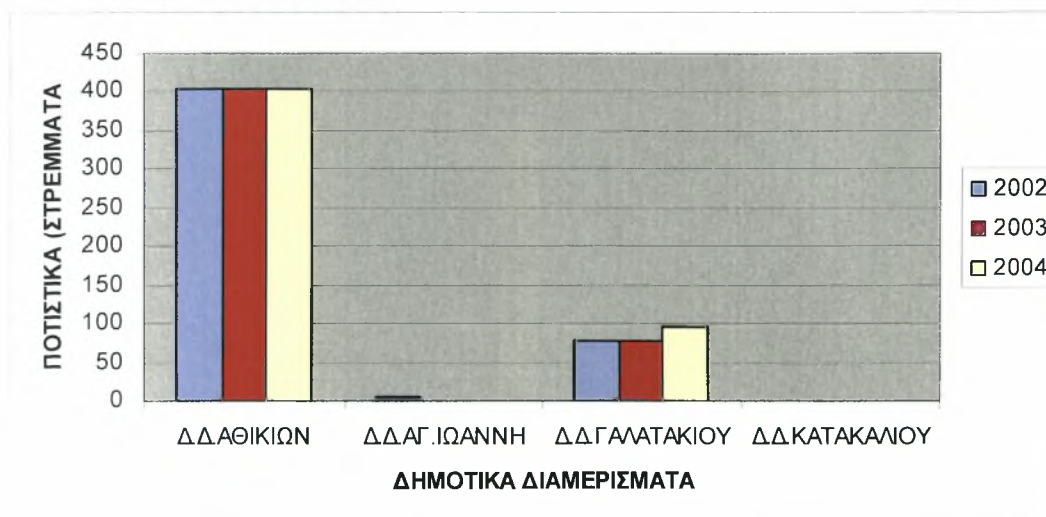
Σχήμα 60. Παραγωγή λεμονιών στο Δήμο Σαρωνικού

Πίνακας 27. Έκταση και παραγωγή λαχανόκηπων και ποτιστικών στο Δήμο Σαρωνικού

	2002		2003		2004	
	ΣΥΝΟΛ.	ΠΟΤΙΣΤΙΚ.	ΣΥΝΟΛ.	ΠΟΤΙΣΤΙΚ.	ΣΥΝΟΛ.	ΠΟΤΙΣΤΙΚ.
	ΕΚΤΑΣ	ΣΤΡΕΜΜ.	ΕΚΤΑΣ	ΣΤΡΕΜΜ.	ΕΚΤΑΣ	ΣΤΡΕΜΜ.
Δ.Δ. ΑΘΙΚΙΩΝ	405	405	405	405	405	405
Δ.Δ. ΑΓ.ΙΩΑΝΝΗ	4	4	1	1	1	1
Δ.Δ. ΓΑΛΑΤΑΚΙΟΥ	78	78	76	76	94	94
Δ.Δ. ΚΑΤΑΚΑΛΙΟΥ	0	0	0	0	0	0

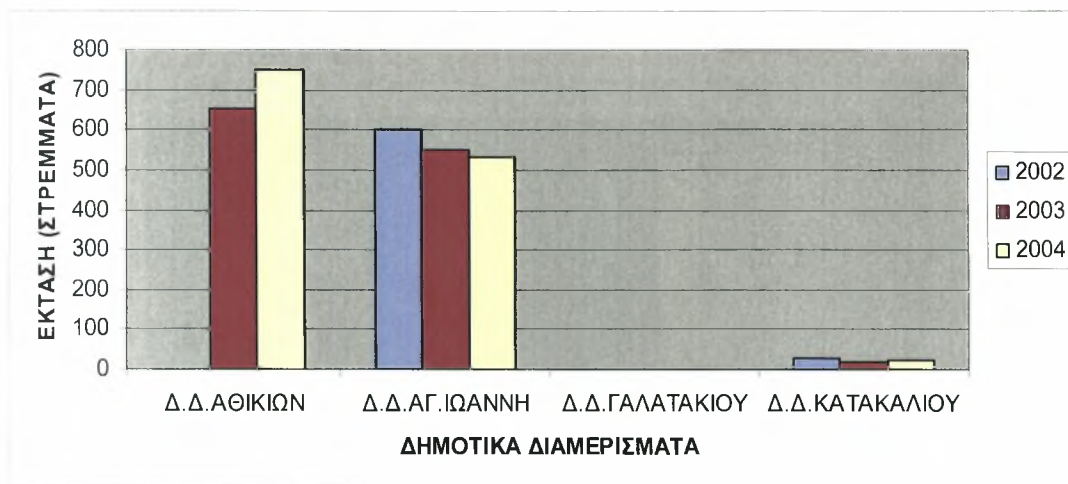
Σχήμα 61. Έκταση λαχανόκηπων στο Δήμο Σαρωνικού

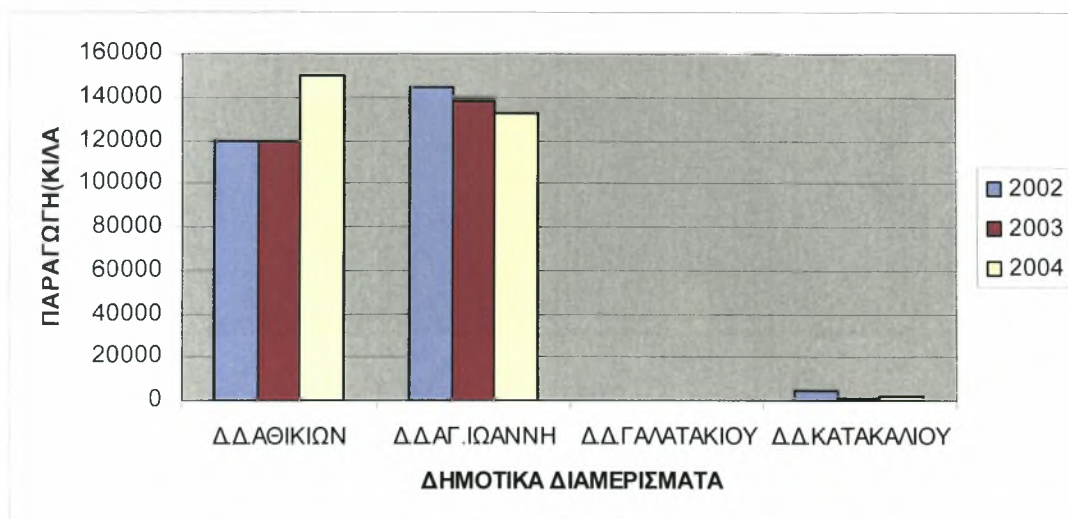
Σχήμα 62. Έκταση ποτιστικών λαχανόκηπων στο Δήμο Σαρωνικού

Πίνακας 28. Έκταση και παραγωγή σίτου σκληρού στο Δήμο Σαρωνικού

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ
	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΑΘΙΚΙΩΝ	650	120000	650	120000	750	150000
Δ.Δ. ΑΓ.ΙΩΑΝΝΗ	600	144000	550	137500	530	132500
Δ.Δ. ΓΑΛΑΤΑΚΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΑΤΑΚΑΛΙΟΥ	30	5000	20	1000	25	2000

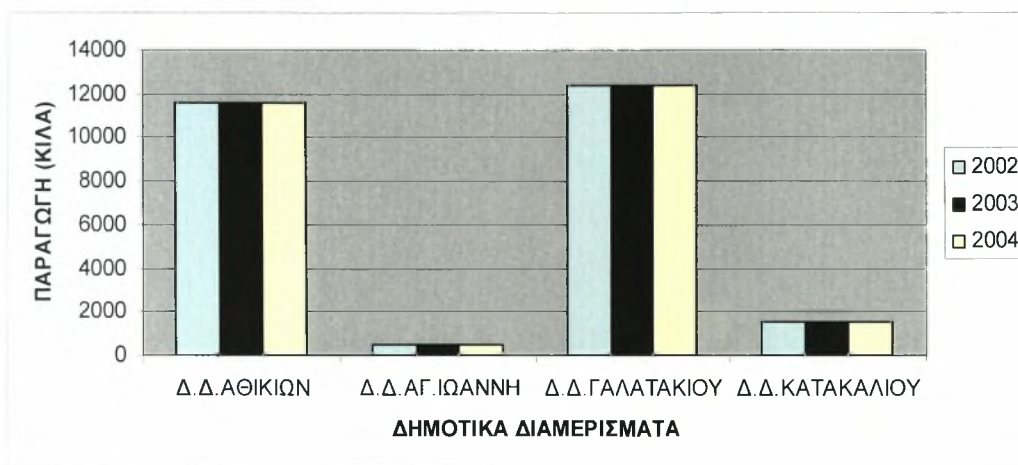
Σχήμα 63. Έκταση σίτου σκληρού στο Δήμο Σαρωνικού

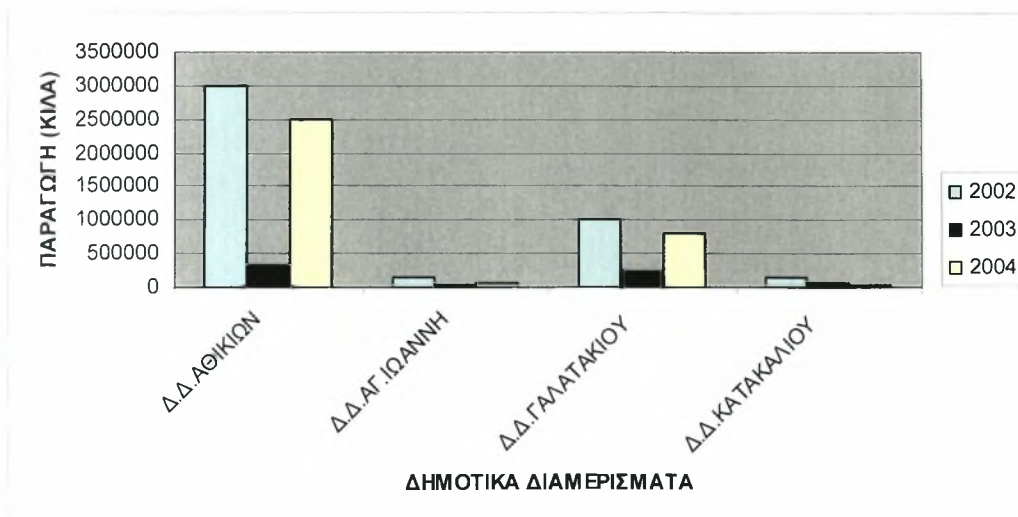
Σχήμα 64. Παραγωγή σίτου σκληρού στο Δήμο Σαρωνικού

Πίνακας 29. Έκταση και παραγωγή ελαιώνων για ελαιοποίηση στο Δήμο Σαρωνικού

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΑΘΙΚΙΩΝ	11550	3000000	11550	315000	11550	2500000
Δ.Δ. ΑΓ.ΙΩΑΝΝΗ	500	150000	500	40000	500	60000
Δ.Δ. ΓΑΛΑΤΑΚΙΟΥ	12400	1000000	12400	245000	12400	800000
Δ.Δ. ΚΑΤΑΚΑΛΙΟΥ	1500	155140	1500	70000	1500	38600

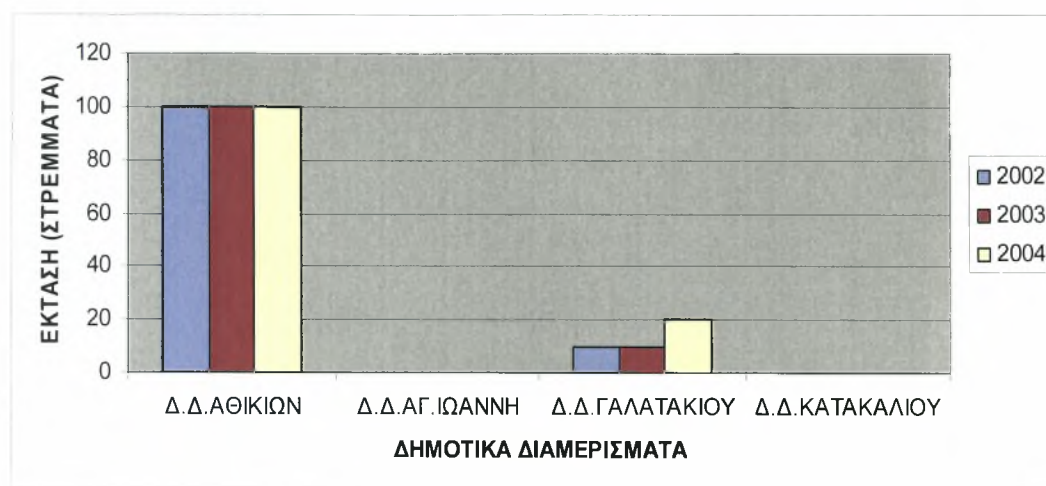
Σχήμα 65. Έκταση ελαιώνων για ελαιοποίηση στο Δήμο Σαρωνικού

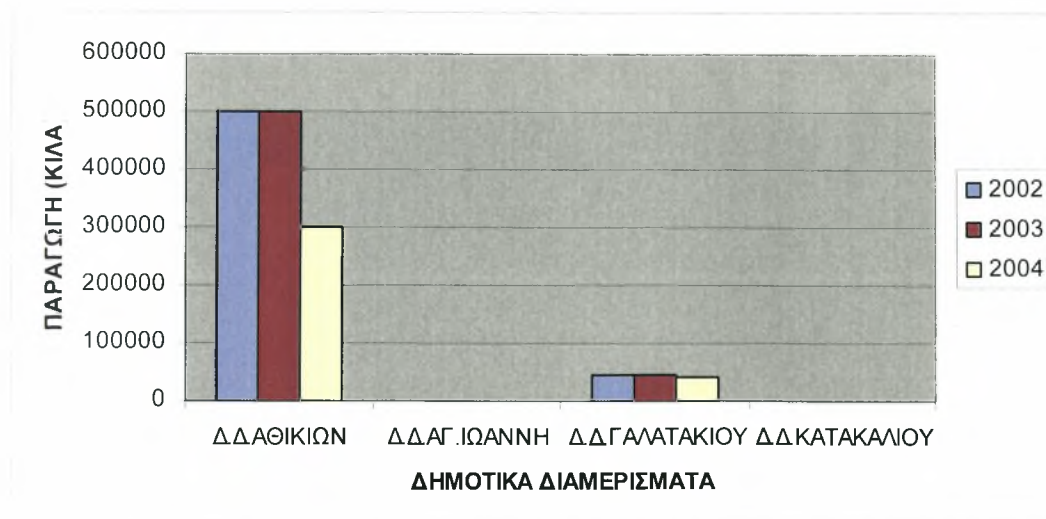
Σχήμα 66. Παραγωγή ελαιώνων για ελαιοποίηση στο Δήμο Σαρωνικού

Πίνακας 30. Έκταση και παραγωγή τομάτας στο Δήμο Σαρωνικού

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΑΘΙΚΙΩΝ	100	500000	100	500000	100	300000
Δ.Δ. ΑΓ.ΙΩΑΝΝΗ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΓΑΛΑΤΑΚΙΟΥ	10	45000	10	45000	20	40000
Δ.Δ. ΚΑΤΑΚΑΛΙΟΥ	0	0	0	0	0	0

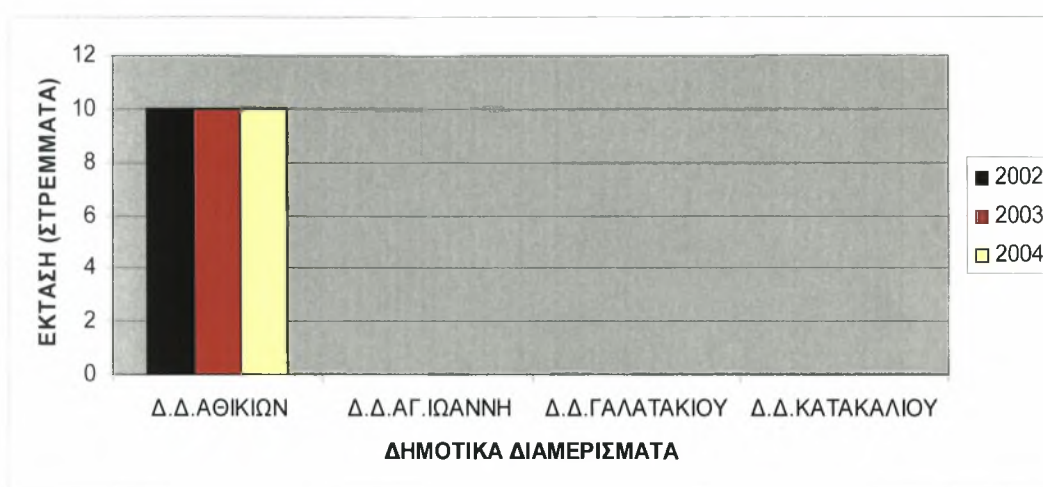
Σχήμα 67. Έκταση τομάτας στο Δήμο Σαρωνικού

Σχήμα 68. Παραγωγή τομάτας στο Δήμο Σαρωνικού

Πίνακας 31. Έκταση και παραγωγή καρυδεώνων στο Δήμο Σαρωνικού

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ
	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΑΘΙΚΙΩΝ	10	3000	10	3000	10	3000
Δ.Δ. ΑΓ.ΙΩΑΝΝΗ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΓΑΛΑΤΑΚΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΑΤΑΚΑΛΙΟΥ	0	0	0	0	0	0

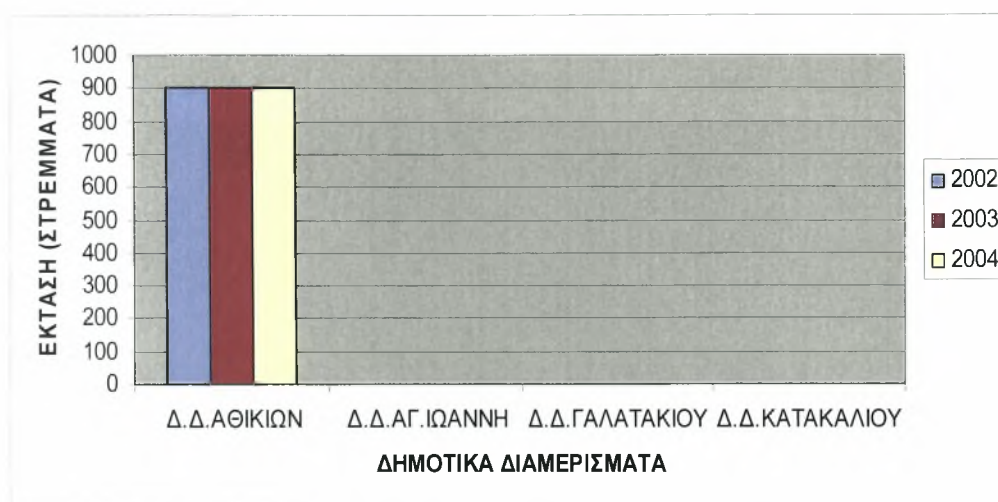
Σχήμα 69. Έκταση καρυδεώνων στο Δήμο Σαρωνικού

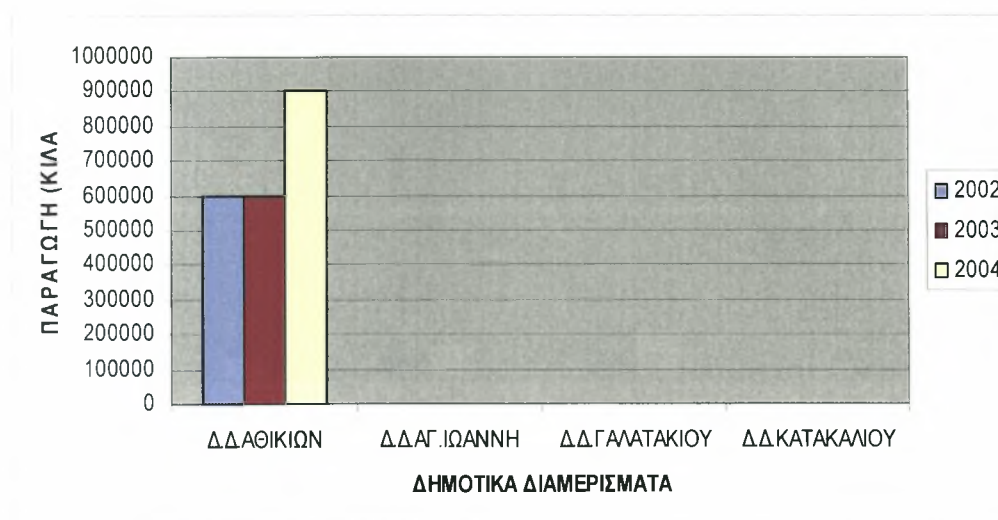
Σχήμα 70. Παραγωγή καρυδεώνων στο Δήμο Σαρωνικού

Πίνακας 32. Έκταση και παραγωγή βερυκκοκίων στο Δήμο Σαρωνικού

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ
	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΑΘΙΚΙΩΝ	900	600000	900	600000	900	900000
Δ.Δ. ΑΓ.ΙΩΑΝΝΗ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΓΑΛΑΤΑΚΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΑΤΑΚΑΛΙΟΥ	0	0	0	0	0	0

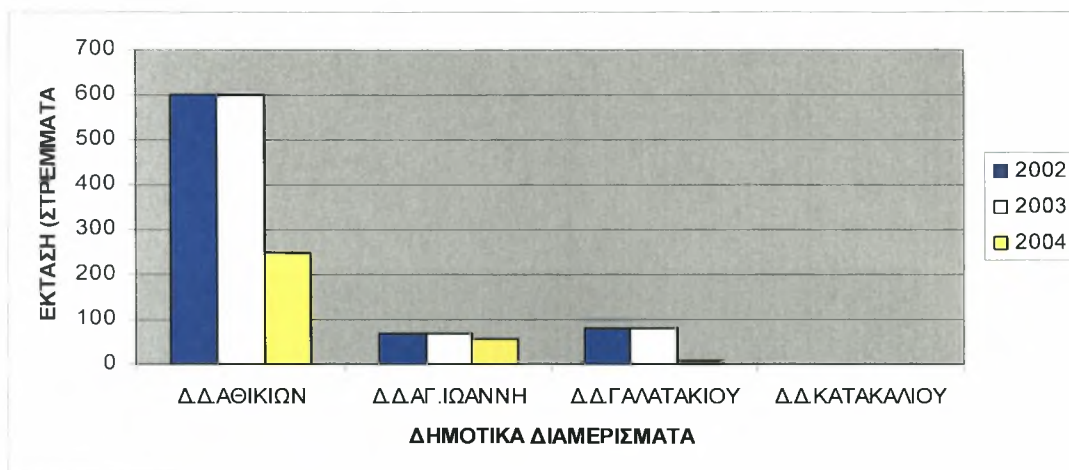
Σχήμα 71. Έκταση βερυκκοκίων στο Δήμο Σαρωνικού

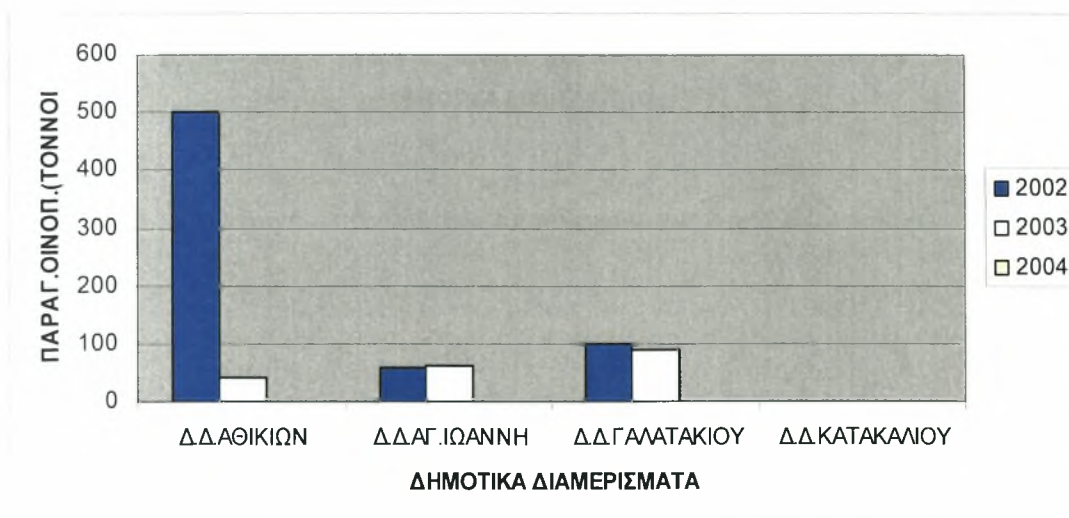
Σχήμα 72. Παραγωγή βερυκκοκίων στο Δήμο Σαρωνικού

Πίνακας 33. Έκταση και παραγωγή αμπελώνων για οινοπαραγωγή στο Δήμο Σαρωνικού

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ ΟΙΝΟΠ.	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ ΟΙΝΟΠ.	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ ΟΙΝΟΠ.
	(ΣΤΡ.)	(ΤΟΝΝΟΙ)	(ΣΤΡ.)	(ΤΟΝΝΟΙ)	(ΣΤΡ.)	(ΤΟΝΝΟΙ)
Δ.Δ. ΑΘΙΚΙΩΝ	600	500	600	40	250	0
Δ.Δ. ΑΓ.ΙΩΑΝΝΗ	68	58	68	61	55	0
Δ.Δ. ΓΑΛΑΤΑΚΙΟΥ	80	100	80	90	7	0
Δ.Δ. ΚΑΤΑΚΑΛΙΟΥ	0	0	0	0	0	0

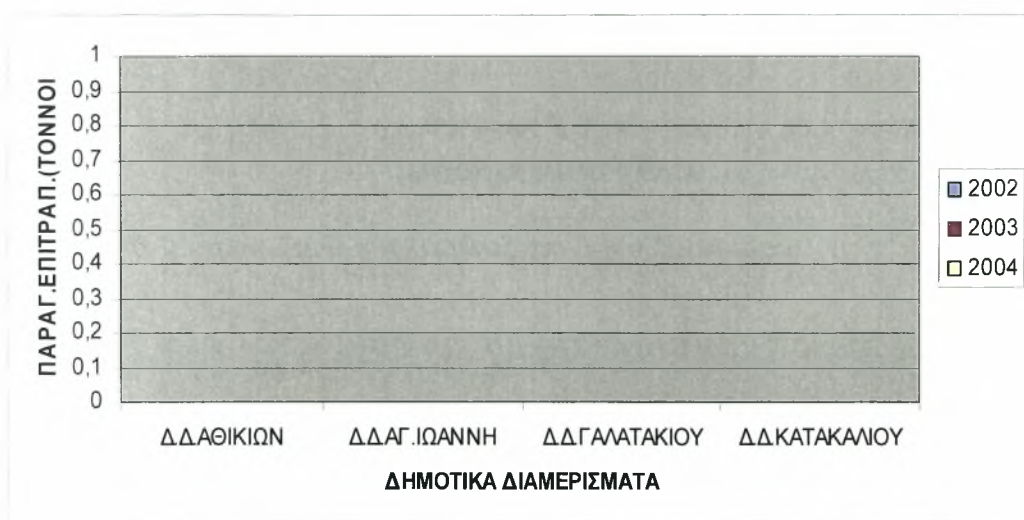
Σχήμα 73. Έκταση αμπελώνων για οινοπαραγωγή στο Δήμο Σαρωνικού

Σχήμα 74. Παραγωγή αμπελώνων για οινοπαραγωγή στο Δήμο Σαρωνικού

Πίνακας 34. Έκταση και παραγωγή επιτραπέζιων αμπελώνων στο Δήμο Σαρωνικού

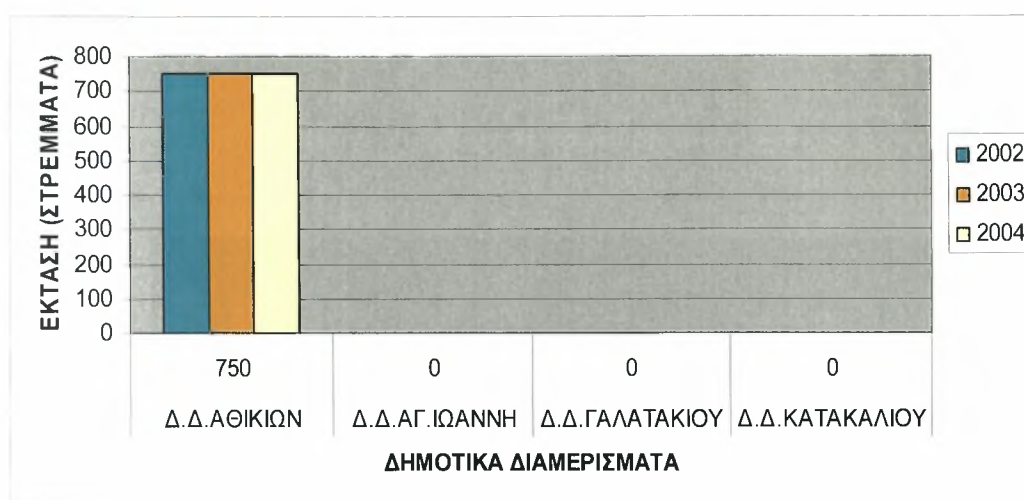
	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ
	(ΣΤΡ.)	(ΤΟΝΝΟΙ)	(ΣΤΡ.)	(ΤΟΝΝΟΙ)	(ΣΤΡ.)	(ΤΟΝΝΟΙ)
Δ.Δ. ΑΘΙΚΙΩΝ	600	0	600	0	250	0
Δ.Δ. ΑΓ.ΙΩΑΝΝΗ	68	0	68	0	55	0
Δ.Δ. ΓΑΛΑΤΑΚΙΟΥ	80	0	80	0	7	0
Δ.Δ. ΚΑΤΑΚΑΛΙΟΥ	0	0	0	0	0	0

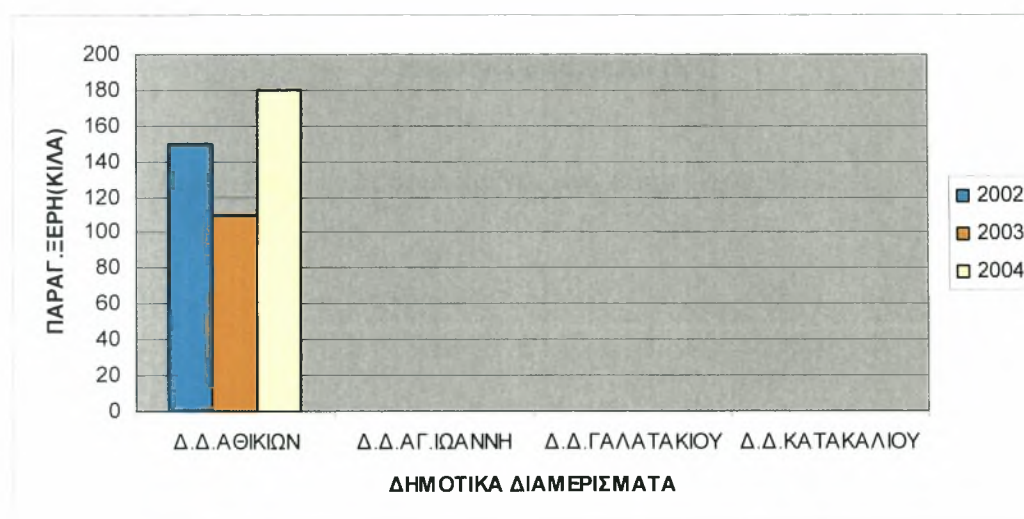
Σχήμα 75. Παραγωγή επιτραπέζιων αμπελώνων στο Δήμο Σαρωνικού

Πίνακας 34. Έκταση και παραγωγή ξερής σουλτανίνας στο Δήμο Σαρωνικού

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ (ΞΕΡΗ)	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ (ΞΕΡΗ)	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ (ΞΕΡΗ)
	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΑΘΙΚΙΩΝ	750	150	750	110	750	180
Δ.Δ. ΑΓ.ΙΩΑΝΝΗ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΓΑΛΑΤΑΚΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΑΤΑΚΑΛΙΟΥ	0	0	0	0	0	0

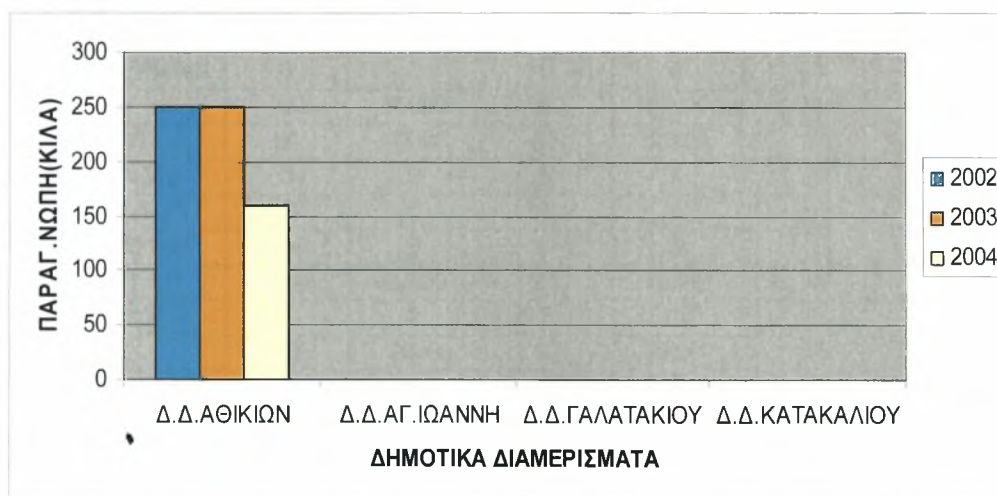
Σχήμα 76. Έκταση ξερής σουλτανίνας στο Δήμο Σαρωνικού

Σχήμα 77 .Παραγωγή ξερής σουλτανίνας στο Δήμο Σαρωνικού

Πίνακας 35. Έκταση και παραγωγή νωπής σουλτανίνας στο Δήμο Σαρωνικού

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ (ΝΩΠΗ)	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ (ΝΩΠΗ)	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ (ΝΩΠΗ)
	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
Δ.Δ. ΑΘΙΚΙΩΝ	750	250	750	250	750	160
Δ.Δ. ΑΓ.ΙΩΑΝΝΗ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΓΑΛΑΤΑΚΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
Δ.Δ. ΚΑΤΑΚΑΛΙΟΥ	0	0	0	0	0	0

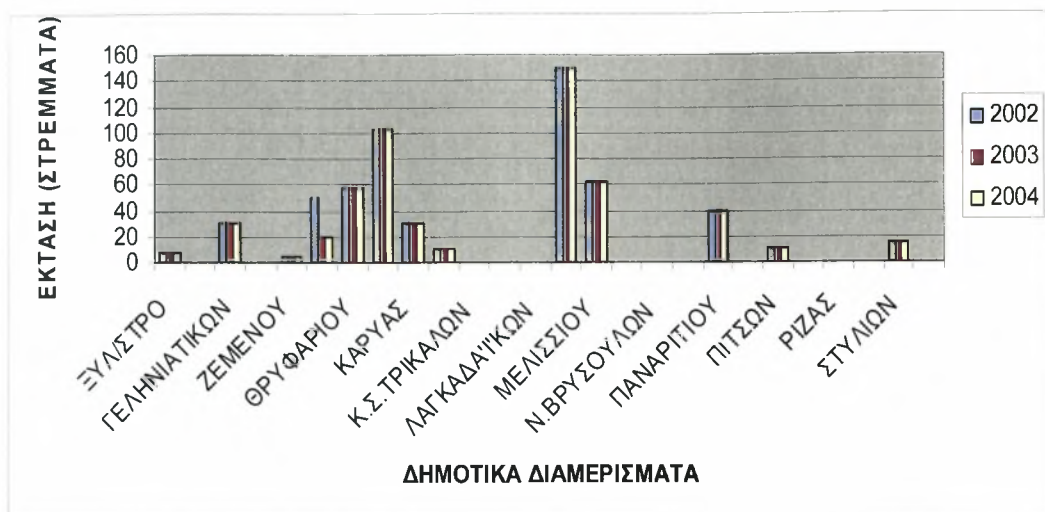

Σχήμα 78 .Παραγωγή νωπής σουλτανίνας στο Δήμο Σαρωνικού

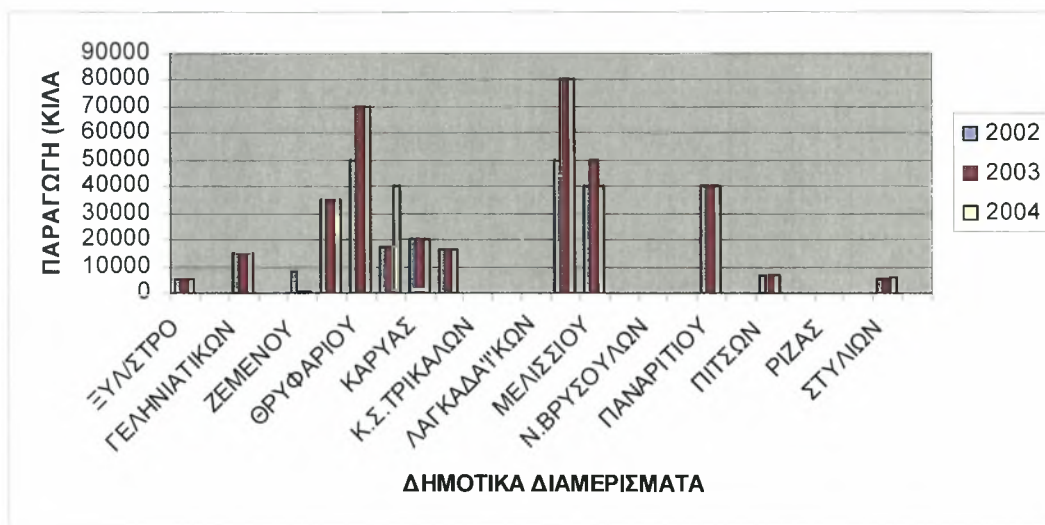
VI. ΔΗΜΟΣ ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ

Πίνακας 36. Έκταση και παραγωγή βερυκκοκίων στο Δήμο Ξυλοκάστρου

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)
Δ.Δ.						
ΞΥΛ/ΣΤΡΟ	8	5000	8	5000	8	5500
Α.Σ.ΤΡΙΚΑΛΩΝ	0	0	0	0	0	0
ΓΕΛΗΝΙΑΤΙΚΩΝ	30	15000	30	15000	30	15000
ΔΕΝΔΡΟΥ	0	0	0	0	0	0
ΖΕΜΕΝΟΥ	5	8000	5	800	5	800
ΘΑΛΕΡΟΥ	50	35000	20	35000	20	35000
ΘΡΥΦΑΡΙΟΥ	58	50000	58	70000	58	70000
ΚΑΜΑΡΙΟΥ	103	17000	103	17000	103	40000
ΚΑΡΥΑΣ	30	20000	30	20000	30	20000
ΚΑΤΩ ΛΟΥΤΡΟΥ	10	16000	10	16000	10	16000
Κ.Σ.ΤΡΙΚΑΛΩΝ	0	0	0	0	0	0
ΚΟΡΦΙΩΤΙΣΣΑΣ	0	0	0	0	0	0
ΛΑΓΚΑΔΑΤ'ΚΩΝ	0	0	0	0	0	0
ΜΑΝΝΑΣ	150	50000	150	80000	150	80000
ΜΕΛΙΣΣΙΟΥ	62	40000	62	50000	62	40000
Μ.Σ.ΤΙΚΑΛΩΝ	0	0	0	0	0	0
Ν.ΒΡΥΣΟΥΛΩΝ	0	0	0	0	0	0
ΞΑΝΘΟΧΩΡΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
ΠΑΝΑΡΙΤΙΟΥ	40	40000	40	40000	40	40000
ΠΕΛΛΗΝΗΣ	0	0	0	0	0	0
ΠΙΤΣΩΝ	10	7000	10	7000	10	7000
ΡΕΘΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
ΡΙΖΑΣ	0	0	0	0	0	0
ΣΟΦΙΑΝΩΝ	0	0	0	0	0	0
ΣΤΥΛΙΩΝ	15	5000	15	5000	15	6000
ΣΥΚΕΑΣ	0	0	0	0	0	0

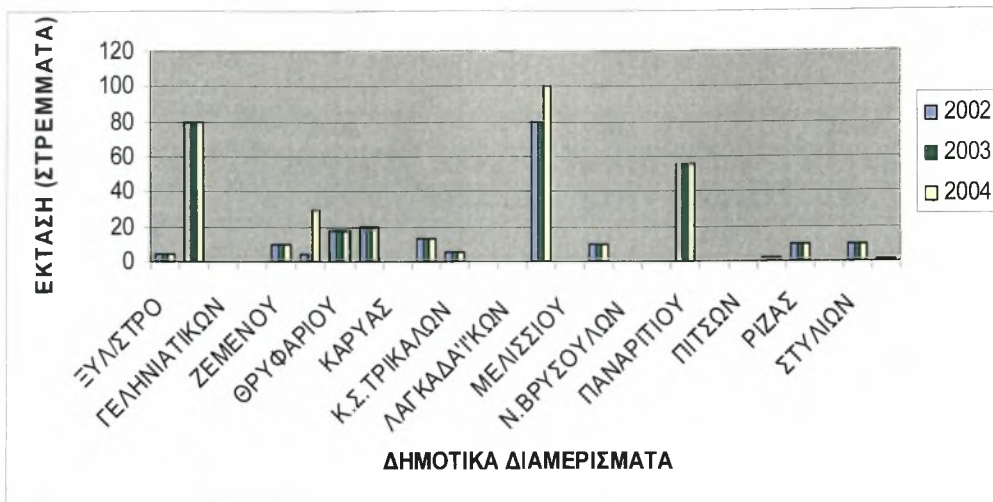
Σχήμα 79. Έκταση βερυκκοκίων στο Δήμο Ξυλοκάστρου

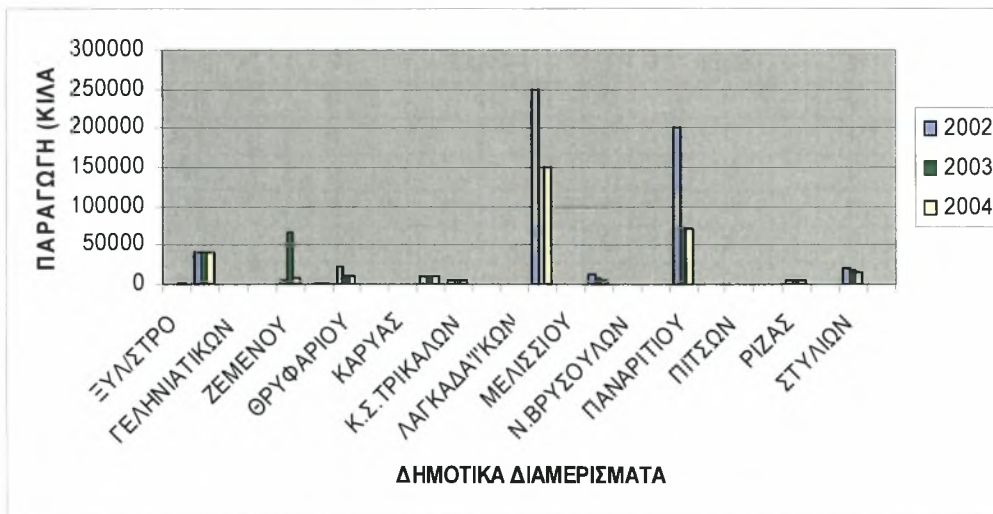
Σχήμα 80. Παραγωγή βερυκκοκίων στο Δήμο Ξυλοκάστρου

Πίνακας 37. Έκταση και παραγωγή αχλαδιών στο Δήμο Ξυλοκάστρου

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ (ΣΤΡ.)	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)
Δ.Δ.						
ΕΥΛΑΣΤΡΟ	4	100	4	1000	4	2200
Α.Σ.ΤΡΙΚΑΛΩΝ	80	40000	80	40000	80	40000
ΓΕΛΗΝΙΑΤΙΚΩΝ	0	0	0	0	0	0
ΔΕΝΔΡΟΥ	0	0	0	0	0	0
ΖΕΜΕΝΟΥ	10	6000	10	65000	10	6500
ΘΑΛΕΡΟΥ	4	500	3	2000	30	2000
ΘΡΥΦΑΡΙΟΥ	17	23000	17	10000	17	10000
ΚΑΜΑΡΙΟΥ	20	1000	20	1000	20	1000
ΚΑΡΥΑΣ	0	0	0	0	0	0
ΚΑΤΩ ΛΟΥΤΡΟΥ	13	10000	13	10000	13	10000
Κ.Σ.ΤΡΙΚΑΛΩΝ	5	6000	5	6000	5	6000
ΚΟΡΦΙΩΤΙΣΣΑΣ	0	0	0	0	0	0
ΛΑΓΚΑΔΑΓΓΩΝ	0	0	0	0	0	0
ΜΑΝΝΑΣ	80	250000	80	0	100	150000
ΜΕΛΙΣΣΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
Μ.Σ.ΤΡΙΚΑΛΩΝ	10	12000	10	7000	10	5000
Ν.ΒΡΥΣΟΥΛΩΝ	0	0	0	0	0	0
ΞΑΝΘΟΧΩΡΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
ΠΑΝΑΡΙΤΙΟΥ	56	200000	56	70000	56	70000
ΠΕΛΛΗΝΗΣ	0	0	0	0	0	0
ΠΙΤΣΩΝ	0	0	0	0	0	300
ΡΕΘΙΟΥ	2	1000	2	1000	2	1000
ΡΙΖΑΣ	10	5000	10	4000	10	4000
ΣΟΦΙΑΝΩΝ	0	0	0	0	0	0
ΣΤΥΛΙΩΝ	10	20000	10	18000	10	15000
ΣΥΚΕΑΣ	1	300	1	300	1	300

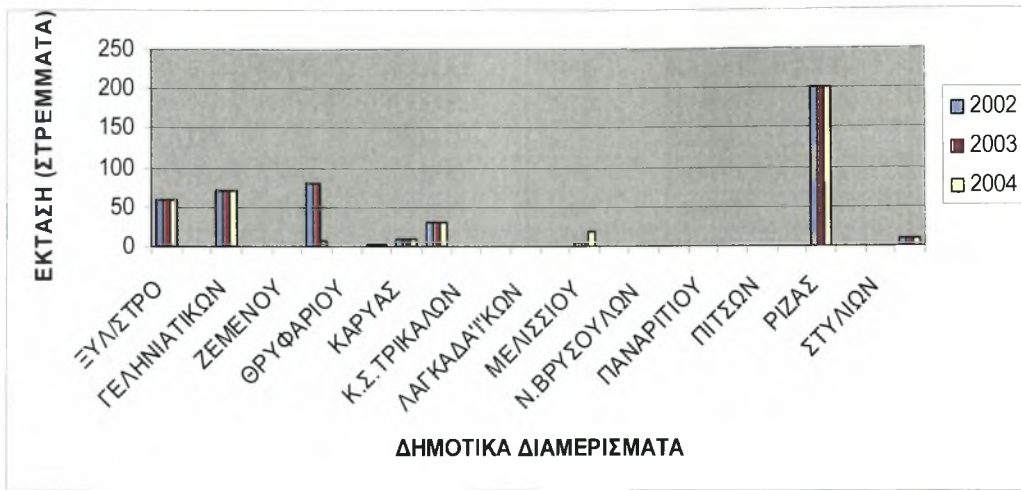
Σχήμα 81. Έκταση αχλαδιών στο Δήμο Ξυλοκάστρου

Σχήμα 82. Παραγωγή αχλαδιών στο Δήμο Ξυλοκάστρου

Πίνακας 37. Έκταση και παραγωγή πορτοκαλεώνων στο Δήμο Ξυλοκάστρου

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ ΣΤΡ.	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ ΣΤΡ.	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)	ΕΚΤΑΣ ΣΤΡ.	ΠΑΡΑΓ (ΚΙΛΑ)
Δ.Δ.						
ΕΥΛ/ΣΤΡΟ	60	22000	60	22000	60	10000
Α.Σ.ΤΡΙΚΑΛΩΝ	0	0	0	0	0	0
ΓΕΛΗΝΙΑΤΙΚΩΝ	70	30000	70	30000	70	15000
ΔΕΝΔΡΟΥ	0	0	0	0	0	0
ΖΕΜΕΝΟΥ	0	0	0	0	0	0
ΘΑΛΕΡΟΥ	80	50000	80	50000	8	30000
ΘΡΥΦΑΡΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
ΚΑΜΑΡΙΟΥ	2	2800	2	4800	2	5500
ΚΑΡΥΑΣ	10	25000	10	20000	10	10000
ΚΑΤΩ ΛΟΥΤΡΟΥ	30	43000	30	43000	30	4000
Κ.Σ.ΤΡΙΚΑΛΩΝ	0	0	0	0	0	0
ΚΟΡΦΙΩΤΙΣΣΑΣ	0	0	0	0	0	0
ΛΑΓΚΑΔΑΓΓΚΩΝ	0	0	0	0	0	0
ΜΑΝΝΑΣ	0	0	0	0	0	0
ΜΕΛΙΣΣΙΟΥ	5	12000	5	12000	20	10000
Μ.Σ.ΤΙΚΑΛΩΝ	0	0	0	0	0	0
Ν.ΒΡΥΣΟΥΛΩΝ	0	0	0	0	0	0
ΞΑΝΘΟΧΩΡΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
ΠΑΝΑΡΙΤΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
ΠΕΛΛΗΝΗΣ	0	0	0	0	0	0
ΠΙΤΣΩΝ	0	0	0	0	0	0
ΡΕΘΙΟΥ	0	0	0	0	0	0
ΡΙΖΑΣ	200	450000	200	450000	200	100000
ΣΟΦΙΑΝΩΝ	0	0	0	0	0	0
ΣΤΥΛΙΩΝ	0	0	0	0	0	0
ΣΥΚΕΑΣ	9	2800	9	2800	9	2500

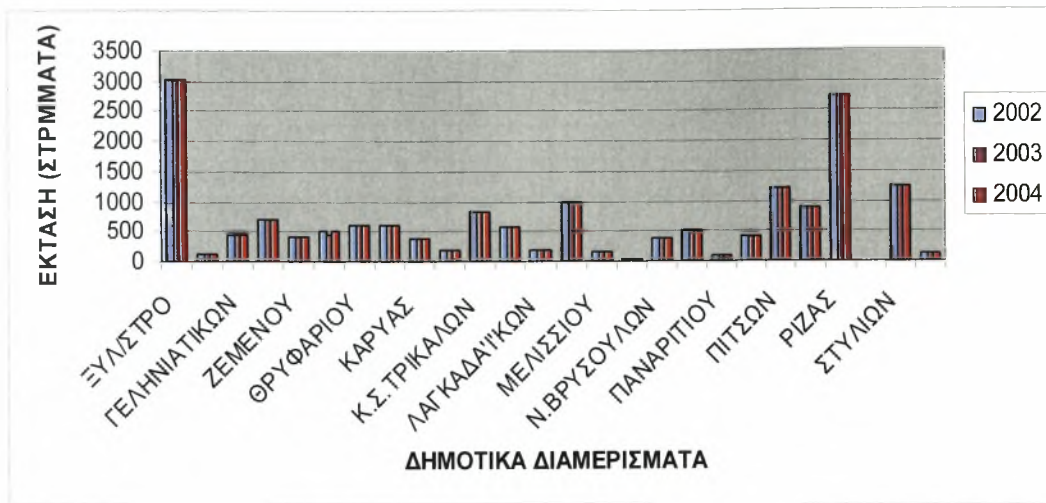
Σχήμα 83. Έκταση πορτοκαλεώνων στο Δήμο Ξυλοκάστρου

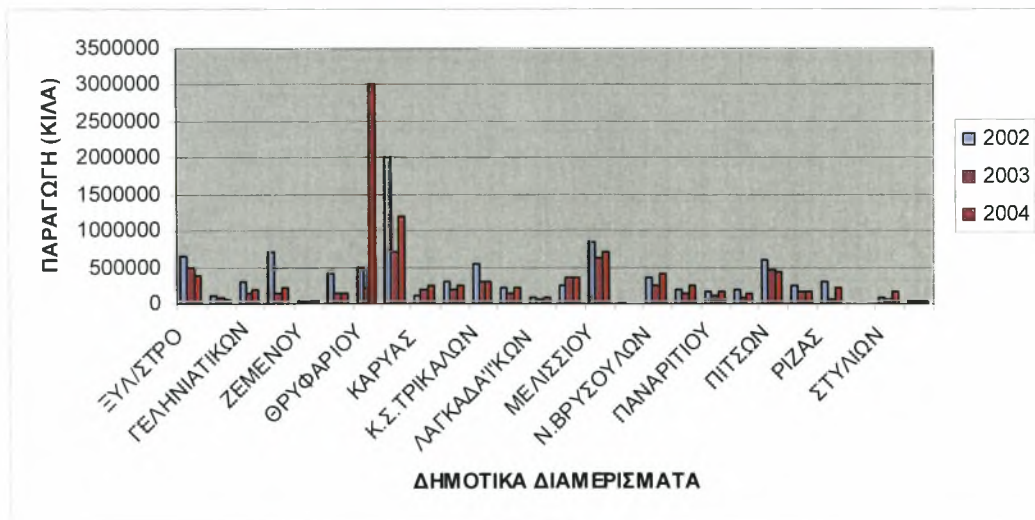
Σχήμα 84. Παραγωγή πορτοκαλεώνων στο Δήμο Ξυλοκάστρου

Πίνακας 38. Έκταση και παραγωγή ελαιώνων στο Δήμο Ξυλοκάστρου

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ
Δ.Δ.	ΣΤΡ.	(ΚΙΛΑ)	ΣΤΡ.	ΚΙΛΑ)	ΣΤΡ.	ΚΙΛΑ)
ΕΥΛ/ΣΤΡΟ	3030	650000	3030	500000	3030	80000
Α.Σ.ΤΡΙΚΑΛΩΝ	123	100000	123	80000	123	50000
ΓΕΛΗΝΙΑΤΙΚΩΝ	430	300000	430	140000	430	00000
ΔΕΝΔΡΟΥ	700	700000	700	140000	700	20000
ΖΕΜΕΝΟΥ	415	35000	415	40000	415	45000
ΘΑΛΕΡΟΥ	500	400000	440	140000	500	40000
ΘΡΥΦΑΡΙΟΥ	600	500000	600	210000	600	000000
ΚΑΜΑΡΙΟΥ	610	2000000	610	700000	610	200000
ΚΑΡΥΑΣ	375	100000	375	190000	375	50000
ΚΑΤΩ ΛΟΥΤΡΟΥ	200	310000	200	200000	200	50000
Κ.Σ.ΤΡΙΚΑΛΩΝ	820	550000	820	300000	820	00000
ΚΟΡΦΙΩΤΙΣΣΑΣ	580	220000	580	140000	580	20000
ΛΑΓΚΑΔΑΤ'ΚΩΝ	180	80000	180	60000	180	80000
ΜΑΝΝΑΣ	1000	250000	1000	350000	1000	50000
ΜΕΛΙΣΣΙΟΥ	150	850000	150	530000	150	10000
Μ.Σ.ΤΙΚΑΛΩΝ	25	15000	25	10000	25	4000
Ν.ΒΡΥΣΟΥΛΩΝ	380	350000	380	245000	380	00000
ΞΑΝΘΟΧΩΡΙΟΥ	500	200000	500	140000	500	50000
ΠΑΝΑΡΙΤΙΟΥ	100	150000	100	100000	100	50000
ΠΕΛΛΗΝΗΣ	400	200000	400	90000	400	35000
ΠΙΤΣΩΝ	1200	600000	1200	450000	1200	40000
ΡΕΘΙΟΥ	890	250000	890	170000	890	50000
ΡΙΖΑΣ	2750	300000	2750	60000	2750	20000
ΣΟΦΙΑΝΩΝ	0	0	0	0	0	0
ΣΤΥΛΙΩΝ	1250	80000	1250	60000	1250	50000
ΣΥΚΕΑΣ	125	30000	125	20000	125	25000

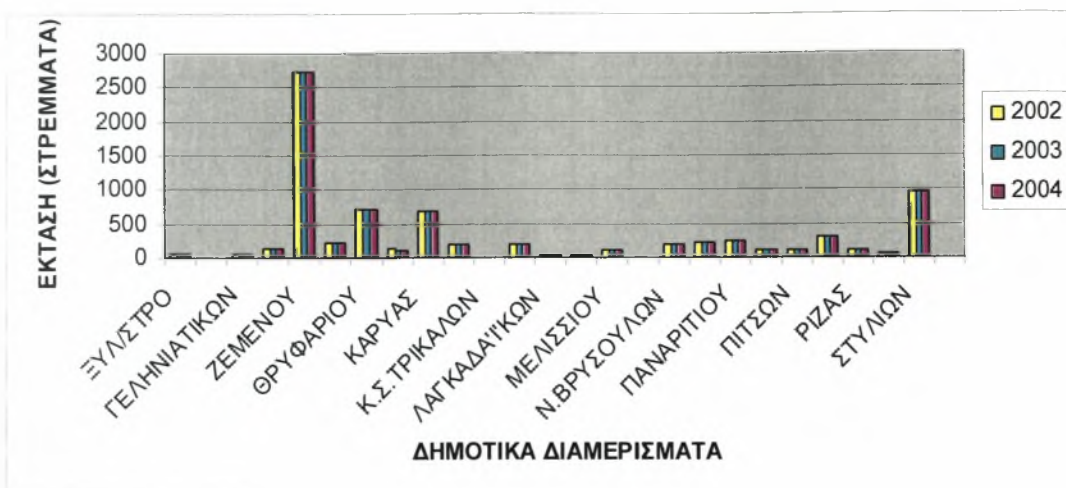
Σχήμα 85. Έκταση ελαιώνων στο Δήμο Ξυλοκάστρου

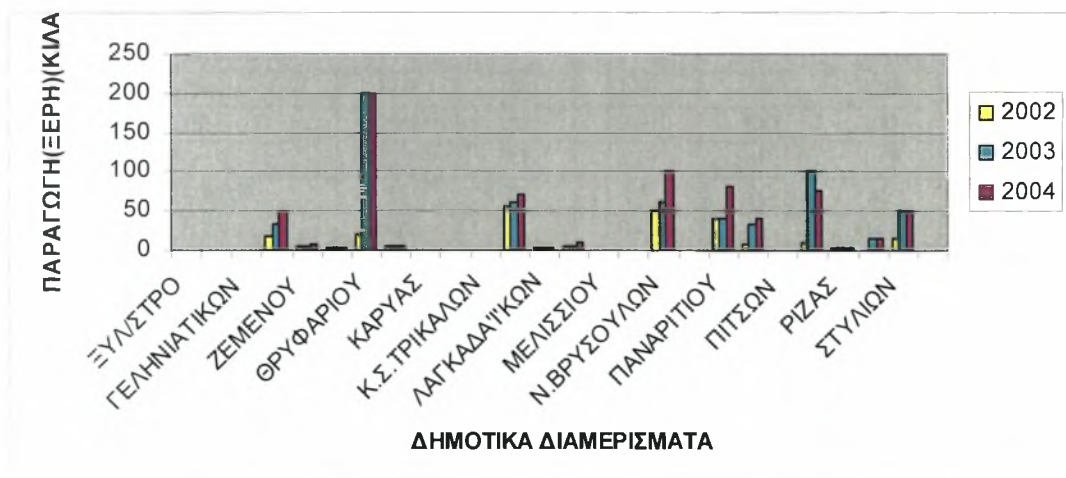
Σχήμα 86. Παραγωγή ελαιώνων στο Δήμο Ξυλοκάστρου

Πίνακας 38. Έκταση και παραγωγή ξερής σουλτανίνας στο Δήμο Ξυλοκάστρου

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ
		ΞΕΡΗ		ΞΕΡΗ		ΞΕΡΗ
Δ.Δ.		(ΚΙΛΑ)		(ΚΙΛΑ)		(ΚΙΛΑ)
ΞΥΛΑΣΤΡΟ	68	1	68	1	68	0
Α.Σ.ΤΡΙΚΑΛΩΝ	0	0	0	0	0	0
ΓΕΛΗΝΙΑΤΙΚΩΝ	43	1	43	1	43	1
ΔΕΝΔΡΟΥ	130	18	130	32	130	50
ΖΕΜΕΝΟΥ	2730	5	2730	5	2730	8
ΘΑΛΕΡΟΥ	222	2	228	2	228	2
ΘΡΥΦΑΡΙΟΥ	704	20	704	200	704	200
ΚΑΜΑΡΙΟΥ	125	5	120	5	120	5
ΚΑΡΥΑΣ	685	0	685	0	685	0
ΚΑΤΩ ΛΟΥΤΡΟΥ	203	1	203	1	203	1
Κ.Σ.ΤΡΙΚΑΛΩΝ	5	0	5	1	5	1
ΚΟΡΦΙΩΤΙΣΣΑΣ	202	55	202	60	202	70
ΛΑΓΚΑΔΑΤ'ΚΩΝ	22	2	22	2	22	2
ΜΑΝΝΑΣ	28	5	28	5	28	10
ΜΕΛΙΣΣΙΟΥ	102	0	102	0	102	0
Μ.Σ.ΤΙΚΑΛΩΝ	0	0	0	0	0	0
Ν.ΒΡΥΣΟΥΛΩΝ	200	50	200	60	200	100
ΞΑΝΘΟΧΩΡΙΟΥ	208	1	208	1	208	1
ΠΑΝΑΡΙΤΙΟΥ	250	40	250	40	250	80
ΠΕΛΛΗΝΗΣ	110	7	110	32	110	40
ΠΙΤΣΩΝ	120	0.5	120	0.5	120	1
ΡΕΘΙΟΥ	290	10	290	100	290	75
ΡΙΖΑΣ	121	2	121	2	121	2
ΣΟΦΙΑΝΩΝ	55	1	55	15	55	15
ΣΤΥΛΙΩΝ	941	15	941	50	941	50
ΣΥΚΕΑΣ	0	0	0	0	0	0

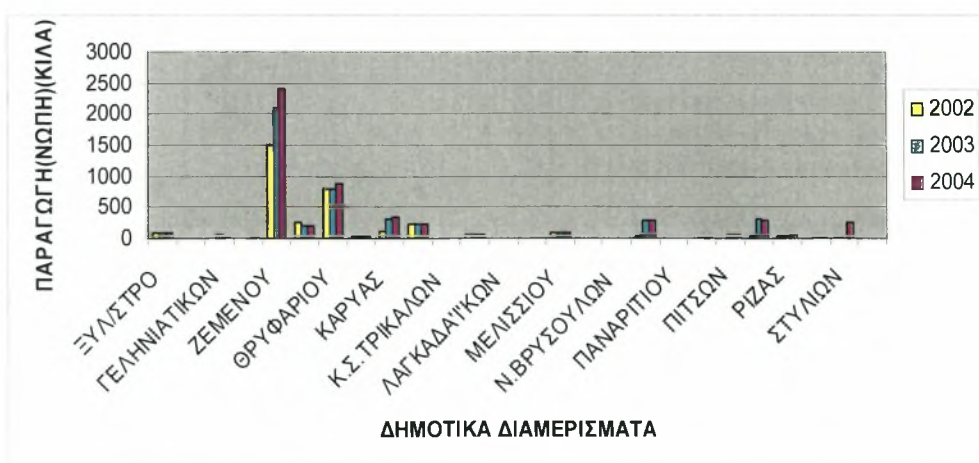
Σχήμα 87. Έκταση ξερής σουλτανίνας στο Δήμο Ξυλοκάστρου

Σχήμα 88. Παραγωγή ξερής σουλτανίνας στο Δήμο Ξυλοκάστρου

Πίνακας 38. Έκταση και παραγωγή νοπής σουλτανίνας στο Δήμο Ξυλοκάστρου

	2002		2003		2004	
	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ ΝΩΠΗ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ ΝΩΠΗ	ΕΚΤΑΣ	ΠΑΡΑΓ ΝΩΠΗ
Δ.Δ.	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)	(ΣΤΡ.)	(ΚΙΛΑ)
ΞΥΛ/ΣΤΡΟ	68	85	68	85	68	85
Α.Σ.ΤΡΙΚΑΛΩΝ	0	0	0	0	0	0
ΓΕΛΗΝΙΑΤΙΚΩΝ	43	4	43	43	43	40
ΔΕΝΔΡΟΥ	130	9	130	0	130	21
ΖΕΜΕΝΟΥ	2730	1500	2730	2100	2730	2400
ΘΑΛΕΡΟΥ	222	250	228	200	228	210
ΘΡΥΦΑΡΙΟΥ	704	800	704	800	704	870
ΚΑΜΑΡΙΟΥ	125	25	120	25	120	35
ΚΑΡΥΑΣ	685	100	685	300	685	350
ΚΑΤΩ ΛΟΥΤΡΟΥ	203	215	203	215	203	240
Κ.Σ.ΤΡΙΚΑΛΩΝ	5	2	5	0	5	0
ΚΟΡΦΙΩΤΙΣΣΑΣ	202	60	202	70	202	50
ΛΑΓΚΑΔΑΪΚΩΝ	22	0	22	0	22	0
ΜΑΝΝΑΣ	28	0,5	28	0,5	28	1
ΜΕΛΙΣΣΙΟΥ	102	80	102	80	102	90
Μ.Σ.ΤΙΚΑΛΩΝ	0	0	0	0	0	0
Ν.ΒΡΥΣΟΥΛΩΝ	200	5	200	6	200	5
ΞΑΝΘΟΧΩΡΙΟΥ	208	30	208	280	208	290
ΠΑΝΑΡΙΤΙΟΥ	250	0	250	0	250	0
ΠΕΛΛΗΝΗΣ	110	0	110	15	110	16
ΠΙΤΣΩΝ	120	0	120	50	120	55
ΡΕΘΙΟΥ	290	20	290	300	290	290
ΡΙΖΑΣ	121	30	121	40	121	50
ΣΟΦΙΑΝΩΝ	55	5	55	30	55	30
ΣΤΥΛΙΩΝ	941	25	941	0	941	250
ΣΥΚΕΑΣ	0	0	0	0	0	0

Σχήμα 89. Παραγωγή νοπής σουλτανίνας στο Δήμο Ξυλοκάστρου

Πηγή: Διεύθυνση Γεωργίας Νομού Κορινθίας.

VII. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Είστε κατ' επάγγελμα αγρότης;
- ναι
 όχι
2. Έχετε δευτερεύουσα απασχόληση;
- ναι
 όχι
3. Αν ναι, ποια;
.....
4. Ποιο το κύριο είδος το οποίο καλλιεργείτε;
- Εσπεριδοειδή
Ελιές
Αμπέλια
Σιτάρι
Κηπευτικά
άλλο (ποιο;).....
5. Πόσα στρέμματα καλλιεργείτε;
- Εσπεριδοειδήστρ
Ελιέςστρ
Αμπέλιαστρ
Σιτάριστρ
Κηπευτικάστρ
Άλλη καλλιέργειαστρ
6. Είστε ικανοποιημένος από τις τιμές των προϊόντων σας;
- ναι
 όχι
7. Θα ήσασταν ικανοποιημένος με μια αύξηση της τιμής ανά μονάδα μέτρησης κατά:
- 10%
 20%
 30%
 άνω του 30%
8. Θα είχατε τη δυνατότητα να παράγετε περισσότερο;
- ναι
 όχι
9. Πιστεύετε ότι είναι αναγκαίο να αλλάξετε την/τις καλλιέργεια-ες σας;
- ναι
 όχι
10. Αν ναι, για ποιο λόγο;
- Επειδή η καλλιέργειά μου απαιτεί πολύ νερό
 Επειδή η καλλιέργειά μου απαιτεί πολλά λιπάσματα
 Επειδή η καλλιέργειά μου απαιτεί πολλά φυτοφάρμακα
 Επειδή η καλλιέργειά μου δεν είναι αποδοτική
 Επειδή η καλλιέργειά μου δεν επιτυγχάνει καλές τιμές
 Επειδή το προϊόν που παράγω δεν απορροφάται από την αγορά
11. Γνωρίζετε ότι η πρώτη αναμόρφωση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής έγινε το 1992;
- ναι
 όχι
12. Αν ναι, γιατί έγινε;
- επειδή η παραγωγή αγροτικών προϊόντων στην Ε.Ε. ήταν ανεπαρκής
 επειδή η παραγωγή αγροτικών προϊόντων στην Ε.Ε. ήταν πολύ μεγαλύτερη από τη ζήτηση
 επειδή τα δημοσιονομικά έξοδα της Ε.Ε για τη στήριξη των αγροτών τεράστια
 επειδή δεν υπήρχε αποτελεσματική στήριξη των αγροτών
 για να προσαρμοστεί περισσότερο στις απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος

13. Ποιες άλλες αναμορφώσεις της ΚΑΠ έχουν γίνει;
- 1997
 1999
 2001
 2003
14. Ποια η άποψή σας για την ένταξη των νέων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις επιπτώσεις της στην Αγροτική Πολιτική
- θετική
 αρνητική
 δεν έχω άποψη / δεν γνωρίζω
15. Ποια η άποψή σας για τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και τις επιπτώσεις στον αγροτικό τομέα
- θετικές
 αρνητικές
 δεν έχω άποψη / δεν γνωρίζω
16. Πιστεύετε ότι ο Έλληνας αγρότης οφείλει να γίνει ανταγωνιστικός στην παγκοσμιοποιημένη αγορά;
- ναι
 όχι
17. Πιστεύετε ότι η Ε.Ε οφείλει να συνεχίσει την προστατευτική της τακτική απέναντι στον αγρότη;
- ναι
 όχι
18. Αν ναι, με ποιο τρόπο;
- Με το να παράγει προϊόντα ανώτερης ποιότητας;
 Με το να παράγει προϊόντα με χαμηλότερο κόστος;
 Με το να πουλάει φτηνότερα;
 Άλλο. Ποιο;
19. Πιστεύετε ότι το κράτος θα πρέπει να παίζει ενεργό ρόλο στη στήριξη του αγροτικού εισοδήματος;
- ναι
 όχι
20. Γνωρίζετε ότι οι εγγυημένες τιμές, ιδιαίτερα σε ορισμένα προϊόντα δημιούργησαν τεράστια δημοσιονομικά έξοδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση;
- ναι
 όχι
21. Λαμβάνετε εξισωτική αποζημίωση;
- ναι
 όχι
- Συνυπευθυνότητα;
- ναι
 όχι
- Ποσοστάσεις;
- ναι
 όχι
22. Αν ναι, συμφωνείτε με την τήρηση του “Κώδικα Ορθής Γεωργικής Πρακτικής”;
- ναι
 όχι
 Δεν γνωρίζω γι’ αυτόν
23. Συμφωνείτε με τη «διασταυρούμενη / πολλαπλή συμμόρφωση, σύμφωνα με την οποία η πλήρης καταβολή των κατ’ αποκοπήν κοινοτικών ενισχύσεων θα προϋποθέτει τήρηση κάποιων κριτηρίων, σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος, την ασφάλεια των τροφίμων, την καλή κατάσταση των ζώων κ.λπ.;
24. Αν όχι, γιατί;
25. Αν ναι, γιατί;
26. Συμφωνείτε με τη διοχέτευση περισσότερων χρημάτων στα διαρθρωτικά προγράμματα (επενδύσεις στον αγροτικό τομέα) από ό,τι στη στήριξη των τιμών;
- ναι
 όχι
 δεν έχω γνώμη / δεν απαντώ

27. Αν όχι, γιατί;
28. Αν ναι, γιατί;
29. Είστε δικαιούχος κάποιου Ευρωπαϊκού Προγράμματος;
- νέος αγρότης
 - LEADER
 - βιολογική γεωργία
 - μείωση νιτροϋπανσης
 - μακροχρόνια παύση καλλιέργειας
 - άλλο (ποιο;)
30. Πώς πουλάτε τα προϊόντα που παράγετε;
- Μέσω συνεταιρισμού
 - Μόνος σας;
 - Αλλιώς. Πώς;
31. Ποιο είναι το ύψος του ετήσιου εισοδήματος σας;
- < 10.000 ευρώ
 - 10.000 – 20.000
 - 20.000 – 30.000
 - 30.000 – 40.000
 - > 40.000
32. Αριθμός παιδιών;
- Κανένα
 - Ένα
 - Δύο
 - Τρία
 - Πάνω από τρία
33. Αν η ηλικία των παιδιών σας είναι πάνω από 18, πόσα από αυτά θα ασχοληθούν με τον αγροτικό τομέα;
- Κανένα
 - Ένα
 - Δύο
 - Τρία
 - όλα τα παιδιά μου
34. Αν κανένα από τα παιδιά σας δεν ασχοληθεί με τον αγροτικό τομέα, γιατί αυτό;
35. Σημειώστε το είδος των αγροτικών μηχανημάτων που κατέχετε
- -
 -
 -
 -
36. Ποια είναι η ηλικία σας;
- 20-30 ετών
 - 30-40
 - 40-50
 - 50-60
 - > 60
37. Ποια από τα παρακάτω θα προτείνατε για τη βελτίωση της Αγροτικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης;
- Αύξηση των τιμών παρέμβασης όλων των αγροτικών προϊόντων
 - Αύξηση των τιμών παρέμβασης ορισμένων αγροτικών προϊόντων
 - Μείωση των τιμών παρέμβασης των αγροτικών προϊόντων
 - Απελευθέρωση των εισαγωγών αγροτικών προϊόντων από τρίτες χώρες
 - Απαγόρευση των εισαγωγών από τρίτες χώρες
 - Ενίσχυση των αγροπεριβαλλοντικών μέτρων
 - Άρση των περιβαλλοντικών περιορισμών
 - Ενισχύσεις χωρίς περιορισμούς και κριτήρια (ποιότητας, περιβαλλοντικά κ.λπ.)
 - Διεύρυνση των διαρθρωτικών προγραμμάτων
 - άλλο (ποιο;)

38. Πώς ενημερώνεστε σχετικά με τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

- σας ενημερώνει ο γεωπόνος της περιοχής
- σας ενημερώνουν συχνά κλιμάκια του Υπουργείου Γεωργίας
- από φίλους
- από τη Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης της Νομαρχίας
- αλλιώς (πώς;)

39. Πώς αυξάνετε την αξία των προϊόντων σας;

- τα τυποποιείτε
- τα μεταποιείτε (π.χ. κρασί)
- αλλιώς (πώς;)
- δεν την αυξάνω

40. Αν (όταν) καταργηθούν τελείως οι εγγυημένες τιμές, το εισόδημά σας

- θα παραμείνει σταθερό
 - θα μειωθεί
 - θα αυξηθεί
 - δεν γνωρίζω / δεν απαντώ
- (να δικαιολογηθούν οι παραπάνω απαντήσεις)

41. Ποιες είναι οι ενέργειές σας προκειμένου να προστατέψετε το εισόδημά σας από πτώση των εγγυημένων τιμών;

- κάνω ήδη διαρθρωτικές αλλαγές
- αξιοποιώ προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- δεν κάνω τίποτα
- θα αλλάξω τότε επάγγελμα
- άλλη ενέργεια (ποια;)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

004000085725